

(*)Facultade de Educación e Trballo Social

(*)Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se mantexa: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

(*)Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

D. Xosé Manuel Fernández Cid

Vicedecanos/as:

D. Francisco Javier Aguiar Fernández

Dª Ana María Iglesias Álvarez

Dª María Isabel Mociño González

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

Dª Raquel María Iglesias Domínguez

(*)Localización

(*)

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grado en Trabajo Social

Subjects**Year 1st**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G220V01101	Anthropology: Social and cultural anthropology	1st	6
005G220V01102	Political science: Politics and democracy	1st	6
005G220V01103	Psychology: Basic psychology	1st	6
005G220V01104	Basics of social services	1st	6
005G220V01105	Introduction to social work	1st	6
005G220V01201	Law: Legal grounds	2nd	6
005G220V01202	Statistics: Statistics applied to social research	2nd	6

005G220V01203	Sociology: General sociology	2nd	6
005G220V01204	Epistemology of social work	2nd	6
005G220V01205	Organisation of social services	2nd	6

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G220V01301	Psychology: human development in the life cycle	1st	6
005G220V01302	Concepts, theories and methods in social work	1st	6
005G220V01303	Psychology: Social psychology	1st	6
005G220V01304	Specialised social services 1	1st	6
005G220V01401	Law: Law and social work	2nd	6
005G220V01402	Social work social and communication skills	2nd	6
005G220V01403	Psychology: Social research methods and techniques	1st	6
005G220V01404	Social policy	2nd	6
005G220V01405	Health, dependence and vulnerability	2nd	6
005G220V01406	Specialised social services 2	2nd	6

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G220V01501	Social structure	1st	6
005G220V01502	Ethics and social work	1st	6
005G220V01503	European social policy	1st	6
005G220V01504	Planning process in social work	1st	6
005G220V01505	Case work and family social work	1st	6
005G220V01601	Skills, techniques and instruments in social work	2nd	6
005G220V01602	Public policies in Spain	2nd	6
005G220V01603	Sociology applied to social work	2nd	6
005G220V01604	Community and group social work	2nd	6
005G220V01605	Management of social wellbeing organisations	2nd	6

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G220V01701	Internships: Practicum	1st	30
005G220V01901	Evaluation of social programs	2nd	6
005G220V01902	English for social workers	2nd	6
005G220V01903	Social pedagogy for social work	2nd	6

005G220V01904	Comparative social welfare systems	2nd	6
005G220V01905	Social work and development cooperation	2nd	6
005G220V01906	Social work and mediation	2nd	6
005G220V01907	Social work and occupational fields	2nd	6
005G220V01908	Social work in social inclusion	2nd	6
005G220V01909	Gender, violence and social intervention	2nd	6
005G220V01910	Geriatrics for social workers	2nd	6
005G220V01991	Final Year Dissertation	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural**

Subject	Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural			
Code	O05G220V01101			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Braña Rey, Fatima			
Lecturers	Braña Rey, Fatima			
E-mail	fatimab@uvigo.es			
Web				
General description	A materia está concibida como unha introdución á antropoloxía social e cultural. O seu obxectivo fundamental é proporcionar os instrumentos de análise básicos sobre aqueles feitos socioculturais que se achán na base das competencias que se deberán alcanzar para desenvolver a profesión de traballador/a social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C12	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade

- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D13 Traballo nun contexto internacional
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Coñece a antropoloxía social e cultural e as súas orientacións teóricas no contexto cultural actual.	A3 A4	B2	C12	D1 D8 D16
2. Coñece a natureza e trazos básicos da cultura humana.	A1	B2	C2 C8	D1 D6 D13 D16
3. Coñece os modos de transmisión dos elementos da cultura humana	A2 A3	B2	C13 C24	D1 D6 D9
4. É capaz de comprender as variadas estratexias de adaptación e económicas que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A4	B2	C18 C20	D6 D9 D15 D16
5. Comprende as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas de familia e parentesco que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A3	B2	C7	D6 D13 D15
6. Comprende as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas políticos e de exercicio do poder que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A3 A5	B2	C6 C8 C14	D6 D13 D15
7. Comprende as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas relixiosos e de pensamento que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A3 A4	B2	C2 C8 C19	D6 D15 D24
8. Analiza e comprende a diversidade de poboacións e grupos portadores de tradicións culturais diferentes.	A2 A4	B2	C8 C20	D6 D15 D24
9. Recoñece as transformacións e os cambios que veñen afectando o sistema de cultura popular de Galicia.	A3 A5	B2	C2 C7 C13 C20	D6 D9 D24
10. Demostra habilidades básicas para investigar e interpretar os elementos do sistema cultural de Galicia.	A4	B2	C12 C24	D6 D22

Contidos

Topic	
1. A antropoloxía social e cultural: campo de estudo e orientacións teóricas	1.1. Concepto, obxecto e división da antropoloxía sociocultural. 1.2. Técnicas de investigación e orientacións teóricas da antropoloxía sociocultural.
2. Natureza e características da cultura	2.1. Concepto, trazos e niveis de cultura. 2.2. Conceptos afíns á cultura de relevancia antropolóxica.
3. Cultura e enculturación: a transmisión e a asimilación das tradicións culturais	3.1. Concepto, modos e límites da enculturación. 3.2. Mecanismos, axentes, medios e resultados da enculturación ou da socialización do individuo. 3.3.- Antropoloxía feminista, sexo e xénero.

4. Estudo do sistema sociocultural humano: análise da estrutura económica, social, política, ideolóxica (relixión e pensamento) do sistema sociocultural humano	4.1. A estrutura económica do sistema sociocultural: os modos de produción, distribución e consumo de bens. 4.2. A estrutura social do sistema sociocultural: matrimonio, familia, parentesco e filiación. 4.3. A estrutura política do sistema sociocultural: sistemas políticos non centralizados e sistemas políticos centralizados. 4.4. A estrutura ideolóxica do sistema sociocultural: a maxia, a relixión e os sistemas de crenzas.
5. Antropoloxía e comparación: culturas, etnias e grupos étnicos e culturais	5.1. Etnias e minorías étnicas e culturais 5.2. Multiculturalismo, integración e identidade étnica
6. Grupos étnicos e culturais no Estado español	6.1. A experiencia intercultural en España: inmigrantes e refuxiados. 6.2. Minorías e grupos marxidados: xitanos, pobres etc. e grupos de marxidados no Estado español.
7. O sistema de cultura da sociedade galega	7.1. Os elementos do sistema de cultura de Galicia. 7.2. As unidades de organización social da sociedade galega. 7.3. Cultura e identidade do pobo galego.
8. Transformación e cambio do sistema de cultura tradicional de Galicia	8.1. A transformación dos elementos do sistema de cultura tradicional de Galicia. 8.2. Os cambios nas unidades de organización social e no modo de vida doméstico do pobo galego.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	23	20	43
Aprendizaxe-servizo	19	65	84
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Proxecto	1	20	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	A profesora da materia presentará, en sesións maxistrais, as bases teóricas e as directrices de estudo do programa de Antropoloxía social e cultural, así como as directrices a seguir nos traballos de investigación en Antropoloxía sociocultural. Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo socia
Aprendizaxe-servizo	O alumnado aprenderá facendo un servizo á comunidade no que adquirirá as competencias técnicas da titulación e tamén as xenéricas que teñen que ver co compromiso ético, a responsabilidade social e o traballo en equipo. A aplicación desta metodoloxía condicionada a aprobación na convocatoria ApS 23-24.

Atención personalizada

Methodologies Description

Aprendizaxe-servizo O alumnado terá atención personalizada a través das titorías virtuais ou presenciais.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
			A	B	C	D
Aprendizaxe-servizo	A través dun traballo continuado e o informe final o alumnado presentará os resultados da súa aprendizaxe en formato escrito, vídeo ou presencial.	40	A1 A2 A3	B2	C2 C8 C13 C19 C20 C24	D1 D6 D13 D15 D16 D22 D24
Exame de preguntas obxectivas	Exame para a avaliación das competencias adquiridas.	40	A3 A4	B2	C2 C7 C12 C13 C14 C18 C24	D13 D15 D22 D24

Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumando realizará diversos exercicios que demostren a adquisición de coñecementos e a reflexión crítica sobre eles.	20	A2 A4	C8 C18 C19	D1 D6 D16
---	--	----	----------	------------------	-----------------

Other comments on the Evaluation

OBTECCIÓN DA NOTA FINAL DO ALUMNADO

A nota final será o resultado da suma das metodoloxías descritas para a avaliación sempre que se aprobe o exame e o traballo ApS. Se non se aproba exame e traballo non se sumarán as cualificacións de cada avaliación e suspenderase a materia. Igualmente aínda aprobando exame e traballo será necesaria unha nota mínima de 5 para aprobar a materia.

O alumnado non presencial terá o mesmo tipo de metodoloxías de avaliación.

O alumnado non presencial deberá solicitar a avaliación global antes do 15 de outubro.

SEGUNDA CONVOCATORIA

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Mais para aprobar a materia deberase aprobar cada proba descrita nesta guía de forma independente, non sumando as notas se non estiveran aprobadas.

As datas dos exámenes pódese consultar no seguinte link: <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

No caso de detección de plaxio ou posibles comportamentos anómalos ou deshonestos, nalgunha proba/traballo/test/exame/actividade a cualificación final da materia será Suspenso (0) e o feito será comunicado ao Decanato do Centro para que adopte as medidas oportunas.

Ante calquera contradición que se puidera dar entre as distintas versións da guía, por mor dalgún erro na tradución, a versión que prevalecerá é a versión na lingua galega.

a. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

b. Para as materias que forman parte do curso ponte, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: [C]oa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio[.]

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Kottak, C. PH, **Antropología cultural**, 14ª, Mac Graw Gill, 2011

Méndez, L., **Siete claves para una introducion a la Antropología**, 1ª, Síntesis, 2019

Méndez, L., **Antropología feminista**, 1ª, Síntesis, 2010

Díaz de Rada, A., **Cultura, antropología y otras tonterías**, 1ª, Trotta, 2010

Complementary Bibliography

Velasco, H. y Díaz de Rada, A. (1997), **La lógica de la investigación etnográfica.**, 1ª, Trotta, 1997

Ramírez Goicoechea, E., **Etnicidad, identidad e interculturalidad**, 1ª, Ramón Areces, 2010

Lagunas, D., **El quehacer del antropólogo**, 1ª, Bellaterra, 2018

Gondar, M., **A morte**, 1ª, Museo do Pobo Galego, 1987

Recomendacións

Other comments

Esta guía ten carácter orientativo podendo adaptarse ás incidencias que se puideran dar no transcurso do cuadrimestre.

Recoméndase ao alumnado que teña presentes en todo momento as normas APA pois a omisión de citas e referencias bibliográficas nos exercicios e traballo será considerada plaxio e por tanto se avaliará a proba cunha nota de 0.

IDENTIFYING DATA**Political science: Politics and democracy**

Subject	Political science: Politics and democracy			
Code	O05G220V01102			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	López Viso, Mónica			
Lecturers	López Viso, Mónica			
E-mail	mviso@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/mviso			
General description	This subject aims to show a global view of the major issues that political science deals with. It also provides an introduction to the Spanish political system. The objective is that the students reach a basic knowledge that allows them to describe, explain and understand the political reality in which they live.			
	English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) materials and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have shown to have and understand knowledge in an area of study based on general secondary education, and are at a level in which they can have recourse to advanced textbooks and also to have updated knowledge on the progress made in their field of study.
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B3	Work with the people so that they are self-sufficient and with capacity to manifest his needs, wishes, points of view and circumstances
C4	To respond to situations of crisis through assessment of the urgency of situations, planning and development of actions to deal with them and through reviewing of results.
C13	To defend situations, families, groups, organizations and communities and act on their behalf if the situation warrants.
C14	Prepare and participate in decision-making meetings to better defend the interests of individuals, families, groups, organisations and communities.
C20	To work efficiently within interdisciplinary and multiorganizational systems, networks and teams with the aim of cooperating in the establishment of goals, objectives and implementation times, contributing also to dealing constructively with possible existence of disagreements.
C24	Manage conflicts, dilemmas and complex ethical problems by identifying the same and designing strategies to overcome them and reflect on the results
D1	Capacity for analysis and synthesis
D2	Organization and planning skills.
D3	Capacity for reflection
D4	Oral and written communication in one's native language(s).
D6	Knowledge of the specific culture of the autonomous community.
D7	Learning and mastering of new technologies
D8	Information-management skills.
D10	Decision-making
D13	Work in an international context.
D16	Critical-thinking skills.
D18	Independent-learning skills.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Knowledge of a group of analytical and conceptual tools to describe, explain and compare the political reality.	A1 A3	D1

Knowledge of the origin, evolution and consolidation of the democracy.		C13 C20	D6 D13 D16
Knowledge and understanding of the big subjects of the political science and the institutional configuration of the political system contemporary.	A1	C4 C24	D1 D3 D8 D13
Capacity for the analysis and understanding of the contemporary political processes.	A3 B3		D1 D2 D3 D13
Know the political system and his specificities in Spain.			D6 D16
Capacity to analyse and value the influence of the politics and the ideologies and his implications in the social work.			D3 D8
Capacity to comprise and value distinct speeches.		C13 C14	
Capacity to perceive and interpret events with flexibility.	A2 A3	C20 C24	D3 D16
Capacity to develop criteria of evaluation and apply them to the process of learning.	A4 A5	C4 C20	D2 D7 D10
Skill in the oral expression of own ideas and reflexive analyses in public.			D3 D4 D18

Contents

Topic	
1. Introduction to the Political Science. The big subjects of the political science.	What is the politics? Democracy and dictatorship. The sources of the political conflict.
2. The power.	Definition of power The abuse of power. Corruption and power. The lack of power.
3. The State and his institutions.	Definition of the State. Attributes and aims of the State. The institutions of the State.
4. The democracy: what it is?	What is the democracy? Purposes and facets of the democracy.
5. The democracy: how it works?	How it works the democracy? Institutional design and electoral systems. The society and the politics: voters, political parties and interest groups. The political culture. The major ideologies of the 20th century in Occident.
6. The political system contemporary Spanish.	Historical antecedents: Spain's political transition. Main political institutions of the Spanish democracy. The Spanish autonomic model. The political process. Spain in the world.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	22	18	40
Mentored work	8	8	16
Seminars	8	8	16
Practices through ICT	0	10	10
Problem and/or exercise solving	1	15	16
Presentation	4	16	20
Objective questions exam	1	15	16
Essay questions exam	1	15	16

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contents on the matter object of study, theoretical bases and/or guidelines of a work, exercise or project to develop by the student.

Mentored work	Activities focused on work on a specific topic, which allow deepening or complementing the contents of the subject. Collaborative work methodologies or techniques may be introduced.
Seminars	Meetings of small group that the student is supported by the teachers of the subject for advice and development of activities programmed of the subject.
Practices through ICT	For the adequate follow-up of the practices, as well as the subject in general, the students must connect to the virtual space of the subject. This subject is part of the Teaching Innovation Project of the Faculty of Education and Social Work.

Personalized assistance

Tests	Description
Presentation	Resolution of students' doubts in relation to some aspect of the subject (content, work or practices), as well as attention to their needs and queries related to the study and/or subjects related to the discipline, providing guidance, support and motivation in the learning process.
Problem and/or exercise solving	Resolution of students' doubts in relation to some aspect of the subject (content, work or practices), as well as attention to their needs and queries related to the study and/or subjects related to the discipline, providing guidance, support and motivation in the learning process.

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Problem and/or exercise solving	Proof in which the student has to solve a series of problems and/or exercises in a time/condition established/ace by the professor.	20	B3	D2 D6 D8 D10 D16	
Presentation	Presentation by the students before the teacher and/or a group of students of a subject about the contents of the subject or the results of a work, exercise, project... It can be carried out individually or in a group .	20	A2 A3 A4 A5	B3 C4 C13 C14 C20	D1 D3 D8 D16 D18
Objective questions exam	Tests that assess knowledge that include closed questions with different answer alternatives (true/false, multiple choice, pairing of items...). Students select an answer from a limited number of possibilities.	40		C20 C24	D13
Essay questions exam	Tests that include open questions on a topic. Students must develop, relate, organize and present the knowledge they have on the subject in a reasoned response.	20		C20 C24	D13

Other comments on the Evaluation

Continuous evaluation:

- Continuous assessment implies a minimum attendance of 80% of the classrooms (GG, GM and GP)
- The evaluation of the students enrolled in the subject will be made according to the criteria explained in the teaching guide.
- The evaluation will preferably be continuous, the student who renounces the continuous evaluation may opt for the global evaluation. You must notify the teacher within the established period.

Global evaluation:

- They must carry out each of the GM practices (problem solving) following the indications given for each activity (written format + video) that they will upload to Moovi in the section of each one of the practices (in the Global Assessment space) (20 %)
- Objective questions exam (40%)
- Development questions exam (40%)

IMPORTANT:

To pass the subject, students must pass each of the parts, the theoretical tests (exam with objective questions + development questions) and the practice (solving exercises + presentations) with a minimum of five.

It will be a necessary requirement for the development of the subject that the teaching staff of the same can have an updated PHOTOGRAPH of the students that must be uploaded to the platform at the beginning of the course, and always

before September 30.

SECOND EXTRAORDINARY CALL

The activities/competitions/tests not passed during the 1st quarter (ordinary call) may be recovered in the extraordinary call. Notes will not be saved from one course to another.

At the 1st call, in case of not passing the subject, it does not appear in the academic record. the qualification becomes effective in the final call.

GLOBAL EVALUATION MODALITY and PONTE COURSE

Students who decide to opt for the overall assessment and the Ponte Course must contact the teacher to notify them of this option at the beginning of the course and always before the established deadline. In order to favor the reconciliation of work life and academic training, the contents, planning, methodological resources and evaluation system will be adapted for non-assistance students and the ponte course, guaranteeing, in any case, the achievement of the competences and results of learning set forth in this document.

---

[1] The sole purpose of processing this data is that the subject's teachers can verify the identity of the students enrolled in it. The basis of legitimacy for the treatment of this data is carried out in application of the provisions of article 6.1y) of the RXPD in which the treatment is necessary for the exercise of public powers conferred on the person responsible for the treatment based on Law 39/2015 in RD 1791/2010, of December 30, thus approving the University Student Statute. Access to the image and personal data of the students is only allowed to the teaching staff of each subject to carry out the academic activities indicated in this teaching guide and they will not be used or disclosed for any other purpose, having to observe the corresponding duty of confidentiality of the same. More information: <https://www.uvigo.gal/proteccion-datos>

Sources of information

Basic Bibliography

SODARO, MICHAEL J., **Política y ciencia política: una introducción**, 2º, McGraw-Hill, 2010

SARTORI, G., **La Democracia en treinta lecciones**, Taurus, 2009

VALLÉS, J.M. y BALLART, X. (ed.), **Política para apolíticos : contra la dimisión de los ciudadanos**, Ariel, 2012

Complementary Bibliography

DAHL, R., **La democracia, una guía para los ciudadanos**, Taurus, 1999

DUVERGER, M., **Introducción a la política**, Ariel, 1983

Recommendations

Other comments

All the information of the subject will be available in the Moovi platform.

At the beginning of the academic year, and always before of the end of September, students must be upload on the internet platform (Moovi) their e-mail address, and photograph.

This subject is part of a Faculty committed to the sustainability of the environment and people. In accordance with this philosophy, this subject will promote educational practices based on materials with low environmental impact in coherence with the principles of sustainability (SDG).

IDENTIFYING DATA**Psicología: Psicología básica**

Subject	Psicología: Psicología básica			
Code	O05G220V01103			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Figueiredo, María José			
Lecturers	Vázquez Figueiredo, María José			
E-mail	figueiredo@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia representa unha introdución aos procesos psicolóxicos básicos, como percepción, atención, aprendizaxe, memoria, emocións e motivacións.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinação historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C9	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C19	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoo completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C24	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados

C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan

D1 Capacidade de análise e síntese

D2 Capacidade de organización e planificación

D3 Capacidade reflexiva

D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas

D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade

D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías

D8 Capacidade de xestión da información

D9 Resolución de problemas

D10 Toma de decisións

D11 Traballo en e con equipos diversos

D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar

D14 Habilidades nas relacións interpersoais

D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade

D16 Razoamento crítico

D17 Compromiso ético

D18 Aprendizaxe autónoma

D19 Adaptación a novas situacións

D20 Creatividade

D23 Motivación pola calidade

D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

1. Coñecer os procesos e os elementos fundamentais que configuran o comportamento humano e a perspectiva psicolóxica sobre eles

A1	B1	C2	D1
A2	B3	C3	D2
A3		C8	D3
A4		C22	D4
A5		C24	D8
			D9
			D11
			D14
			D16
			D18
			D19

2. Analizar e utilizar o coñecemento actual para mellorar nos marcos do traballo.

A1	B1	C3	D1
A2	B2	C8	D2
A3	B3	C9	D3
A4	B6	C14	D4
A5		C19	D6
		C22	D7
		C24	D8
		C25	D9
			D10
			D11
			D12
			D14
			D16
			D17
			D18
			D19
			D20
			D24

3. **Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios e avances nas súas condicións de vida.	A1	B1	C2	D1
	A2	B2	C3	D3
	A3	B3	C9	D6
	A4	B5	C14	D8
	A5		C19	D9
			C22	D10
			C24	D11
			C25	D14
				D15
				D16
				D18
				D20
				D24
4. Promover o crecemento, o desenvolvemento e a independencia das persoas.	A1	B1	C2	D1
	A2	B2	C3	D2
	A3	B3	C4	D3
	A4	B5	C8	D6
	A5	B6	C9	D8
			C14	D9
			C19	D10
			C24	D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D20
				D23
				D24
5. Intervir con persoas e grupos para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas.	A3	B2	C2	D3
		B5	C3	D4
			C4	D7
			C22	D9
			C24	D10
			C25	D11
				D15
				D17
				D18
				D19
				D20
				D23
				D24
6. Traballar con comportamentos que representan un risco para os posibles usuarios, identificando circunstancias que configuran eses comportamentos e elaborando estratexias que os modifiquen.	A1	B1	C2	D1
	A2	B2	C3	D3
	A3	B3	C4	D4
	A4	B5	C9	D6
	A5	B6	C14	D7
			C19	D8
			C24	D9
			C25	D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D19
				D23
				D24

Contidos

Topic

1. O comportamento humano: perspectiva psicolóxica.   Obxecto da psicoloxía. Perspectivas psicolóxicas. Ramas da psicoloxía.

2. Sensación, percepción e atención	Sensación e percepción. Detección de estímulos. Procesamiento. Atención.
3. Memoria	Modelos de memoria. Sistemas de memoria. Estratexias de memoria. Esquecemento.
4. Aprendizaxe	Condicionamento clásico e instrumental. Outras formas de aprendizaxe humana.
5. Pensamento e intelixencia.	Razoamento. Creatividade. Intelixencia: modelos.
6. Linguaxe	Actividade lingüística. Linguaxe escrita e oral. Comunicación non verbal.
7. Motivación	Avaliación. Modelos.
8. Emoción e tensión.	Emoción e regulación das emocións. Tensión e afrontamiento.
9. Deterioración cognitiva normal e patolóxico.	Envellecemento. Deterioración da memoria. Demencias.
10. Psicoloxía da personalidade	Teorías. Avaliación. Trastornos psicolóxicos. Tratamentos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	1	2
Lección maxistral	13	13	26
Seminario	6	12	18
Traballo tutelado	7	21	28
Debate	1	2	3
Aprendizaxe colaborativa	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	3	21	24
Cartafol/dossier	5	10	15
Estudo de casos	8	24	32

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Efectúase unha introdución xeral á materia
Lección maxistral	Nas sesións maxistrais expónse os contidos teóricos da materia. O profesorado proporcionará todo o material explicado na clase. Ao longo do proceso de instrución introdúcese metodoloxía que facilitan o desenvolvemento da metamemoria e metacoñecemento. Tamén se realizan prácticas pedagóxicas en grupo de traballo que faciliten a internalización e aplicación dos contidos curriculares. O traballo en equipo aparece vencellado ao proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e do Traballo Social.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico. Empregaranse como complemento das sesións maxistrais. Consistirán na revisión de diferentes materiais (tests, estudos científicos, programas de intervención, estudos de caso etc.) relacionados cos temas explicados previamente.

Traballo tutelado	<p>Os estudantes traballan por equipos, e guiados por un plan de traballo, que concreta as actividades, as entregas e os prazos. As fases e actividades do traballo tutelado son catro: 1ªfase. Revisión bibliográfica; 2ªfase de deseño do produto que se pon ao servizo da comunidade; 3ªfase. De verificación do produto; 4ªfase. De exposición e presentación do produto. Este plan de traballo téñeno a disposición os/as estudantes na MOOVI.</p> <p>O desenrolo de cada subproxecto, que desenvolve cada equipo de traballo, realízase en colaboración cos profesionais do museo etnolóxico de Ribadavia de Ourense, e de forma coordinada coa materia de 1º Antropoloxía: antropoloxía social e cultural (código O05G130V01602.). Durante a elaboración do traballo tutelado poderán levarse a cabo saídas de campo vencelladas a institución colaboradora.</p> <p>O seguimento do traballo tutelado farase na aula, nas horas de prácticas dispostas para o caso, o feedback realízase de forma inmediata a cada equipo nos seminarios; e na fase inicial o docente elabora un informe coas recomendacións de mellora da calidade dos subproxectos, que estará dispoñible na MOOVI.</p> <p>As entregas serán sucesivas e progresivas, efectúanse na MOOVI.</p> <p>Os estudantes que participan desta modalidade adhírense a metodoloxía de Aprendizaxe Servizo e Aprendizaxe por proxectos. Asemade, os/as estudantes que o desexen poderán participar no Proxecto Aprendizaxe servizo.</p> <p>Para os estudantes non asistentes</p> <p>Elaboran un proxecto de forma individual, seguindo as mesmas fases que os estudantes asistenciais. No obstante, o proxecto e produto elaborado non se vencella ás institucións colaboradoras, nin tampouco ao traballo en equipo. As actividades e entregas vencellas ao proxecto seguen os mesmos prazos que os/as estudantes asistenciais. A exposición realízase o día do exame oficial da materia, ou ben o día de exposición dos proxectos dos/as estudantes asistenciais. A valoración do traballo require indefectiblemente cumprir coas entregas establecidas no plan de traballo e expoñer o proxecto realizado. Recoméndase pórse en contacto co/a docente para planificar o traballo tutelado, dende o inicio da materia.</p>
Debate	O/a estudante ten a oportunidade de incorporar á docencia da materia, material audio-visual ou outras fontes documentais que supoña unha achega de interese para a materia. Posteriormente, se debate en grupo a achega do material.
Aprendizaxe colaborativa	Emprégase o aprendizaxe e o traballo cooperativo para organizar as actividades dentro da aula, de maneira que se fortaleza a cohesión grupal e tamén se desenrolen as habilidades de traballo en equipo.

Atención personalizada

Methodologies Description

Seminario	Farase o seguimento nos Grupos Pequenos, Medios e medianos, tanto na aula e a través de correo electrónico ou MOOVI. Os estudantes e grupo de traballo que o requiran poderán ser atendidos nunha titoría presencial no despacho do docente, o ben na despacho do CAMPUS REMOTO do/a docente, sala 2651.
Traballo tutelado	Farase o seguimento nos Grupos Pequenos, Medios e medianos, tanto na aula e a través de correo electrónico ou MOOVI. Os estudantes e grupo de traballo que o requiran poderán ser atendidos nunha titoría presencial no despacho do docente, o ben na despacho do CAMPUS REMOTO do/a docente, sala 2651.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	20	A1	B1	C2	D1
Dossier de prácticas. Serán sesións máis prácticas onde se verán diferentes materiais (textos orixinais dos autores, tests, programas de intervención, vídeos etc.) relacionados coas temáticas da materia. Farase un control da asistencia.		A2	B2	C3	D2
		A3	B5	C4	D3
		A4	B6	C8	D4
		A5		C9	D7
				C14	D8
				C22	D9
					D10
					D12
					D16
					D18

Traballo tutelado	Traballo de revisión bibliográfica sobre os descritores da materia. As principais achegas que se obteñan da revisión teórica e estudo de campo deben plasmarse nun material audiovisual, que será compartido coa entidade que colabora no proxecto aprendizaxe servizo.	20	A3 A4	B1 B2	C3 C19	D1 D2
	O alumnado realizará 1 traballo, en grupo, que será titorizado nas sesións de Pequeno Grupo.					D3 D4 D7 D8 D9 D10
	O traballo debe ser presentado e defendido.					D11 D14 D16 D18 D23
	Os estudantes que acudan a avaliación global, realizarán un proxecto de forma individual, cumprindo as mesmas fases e entregas que se requiren na avaliación continua, salvo a defensa do traballo que se realizará o mesmo día da data oficial do exame, onde se preguntará polo procedemento seguido na elaboración.					
Aparece vinculado a metodoloxía de aprendizaxe servizo						
Debate	Participación en encontros científicos-técnicos propostos pola súa vinculación coa materia.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B6	C3 C4 C8 C22 C24 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D24
	Achegas de material científico-técnico que axude á construción do coñecemento da materia. Esta actividade é obrigatoria para o alumnado que aspire a Matrícula de Honra					
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas de coñecemento.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B2	C8 C22	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D16 D18
Estudo de casos	Se avalía a capacidade para aplicar os coñecementos adquiridos, en supostos que teñen como obxectivo a relación e interacción entre os procesos psicolóxicos básicos e o comportamento humano.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B2	C8 C22	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D16 D18

Other comments on the Evaluation

Para a avaliación continua: Presencialidade nos seminarios e nas titorías de grupo pequeno ao redor do 75 %.

A proba de preguntas obxectivas, para o alumnado asistente, pódese facer por parciais, a medida que se vaia explicando o temario. A proba tamén inclúe estudos de caso.

En caso de non superar estes parciais, o alumnado deberá efectuar o exame (obrigatorio) de toda a materia do temario, o cal se efectuará o día estipulado para o exame final (véxase, taboleiro de anuncios e páxina Web da Facultade).

Para avaliación global. O exame e os estudos de caso (obrigatorio) de toda a materia do temario será o día estipulado para o exame final (taboleiro de anuncios e páxina Web de la Facultade). Con respecto a presentación e defensa das prácticas os estudantes deben responder por escrito a preguntas que se lle formulen, sobre o proceso de resolución das prácticas e o produto final presentado.

Para a **convocatoria de xullo**, gardarase (no caso de telos superados); a puntuación dos seminarios, do traballo tutelado e

do exame. As datas de exame pódense consultar no Taboleiro de anuncios da Facultade de Ciencias de Educación ou na páxina Web da Facultade no seguinte enlace:<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>"
As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Por último, sinalar que esta materia, en liña co plan estratéxico da Facultade, desenrola prácticas e traballos que abordan a diversidade. Neste caso concreto, se aborda a discapacidade visual e a auditiva, en distinto períodos etarios.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Ballesteros-Jiménez, S. (2017), **Psicología de la memoria humana**,

Ballesteros, S. y García, B. (1996), **Procesos psicológicos básicos.**,

Echeburúa, E., y Amor, P.J.(2019), **Memoria traumática: estrategias de afrontamiento adaptativas e inadaptables**, *Terapia Psicológica*, 37(1), 71-80,

Gantiva, C., Casas, M., Ballén, Y., Sotaquirá, M., y Romo-González, T. (2019)., **Modulación de las respuestas fisiológicas ante estímulos afectivos: una herramienta para investigar procesos psicológicos**, *Universitas Psychologica*, 18(1), 1-12.,

Mestre, J. M. y Palmero, F. (2004)., **Procesos psicológicos básicos**,

Puente Ferreras, A. (2011), **Psicología contemporánea básica y aplicada**,

Ramos, V. J., y Canosa, A. F. (2019)., **La importancia de estimular las redes atencionales en la infancia.**, *Apuntes de Psicología*, 36(3), 167-172.,

Complementary Bibliography

Ávila, M. H., González, C. L., Barrientos, J. R., Rojas, D. B., & Sobarzo, D. (2021)., **Efecto del ejercicio físico en la memoria en adultos mayores con diagnóstico de un trastorno neurocognitivo: una revisión sistemática**, *Revista Horizonte Ciencias de la Actividad Física*, 12(1), 50-69.,

Bartolo-Ribeiro, R., Peixoto, F., Casanova, J.R., y Almeida, L.S. (2020), **Regulación of cognition: validation of a short scale for Portuguese first-year university students.**, *Anales de Psicología*, 36(2), 313-319.,

Cecchini, J.A., González-González, C., Llamedo, R, Sánchez, B., y Rodríguez, C. (2019)., **The impact of cooperative learning on peer relationships, intrinsic motivation and future intentions to do sport.**, *Psichothema*, 31(2), 163-169.,

Crespo León, A. (1998)., **Psicología general. Memoria, pensamiento y lenguaje.**,

dos Santos, D. S., Silva, P. H. S., dos Santos, Ú. P. P., de Souza, T., Ferreira, M. S., & Silva, **Impactos emocionales y fisiológicos del aislamiento social durante la pandemia de COVID-19.**, *Revista Enfermería Actual en Costa Rica*, (40), 1.,

Froufe, M. (2004)., **Aprendizaje asociativo.**,

Guirado-Moreno, J., Sánchez-Azanza, V., Adrover-Roig, D., Valera-Pozo, P., & Aguilar-Mediavilla, **Intervención en el control inhibitorio en niños con y sin trastorno de lenguaje dentro del aula.**, *Investigación en Logopedia*, 11(Esp.), 115-128.,

Kahneman, D. (2012)., **Pensar rápido, pensar despacio**,

Landinez, D. A., Arenas, D. A. M., & Tabares, A. S. G. (2021), **Conectividad funcional y memoria de trabajo: una revisión sistemática.**, *Tesis psicológica: Revista de la Facultad de Psicología*, 16(1), 4.,

Méndez, P., y Ángulo, R. (2018)., **El aprendizaje de un instrumento musical como el violín mejor la atención sostenida.**, *Revista de Psicología*, 27(2), 1-9.,

Molero, F. C. (2021)., **Centros Educativos Terapéuticos. Atención a Alumnado con Trastorno Mental Grave.**, *Revista de Educación Inclusiva*, 124-138.,

Morales-Millán, K. L., Arroyo-Pérez, Y., González-Viruet, M., & Sánchez-Cardona, I. (2021)., **Relación entre medidas neuropsicológicas de ejecución y autoinforme de las funciones ejecutivas.**, *Revista Evaluar*, 21(1), 53-72.
<https://doi.org/10.35670/1667-4545.v21.n1.32832>,

Morgado, I. (2012)., **Cómo percibimos el mundo: una exploración de la mente y los sentidos.**,

Morgado, I. (2014)., **Aprender, recordar y olvidar: claves cerebrales para mejorar la educación.**,

Pérez-Fernández, V., Gutiérrez-Domínguez, Mª J., García-García, A. e Gómez-Bujedo, J. (2005)., **Procesos Psicológicos Básicos. Un análisis funcional.**,

Porflitt, F. I., y Rosas-Díaz, R. R. (2019)., **Behind the scene: cognitive benefits of playing a musical instrument. Executive functions, processing speed, fluid intelligence and divided attention/Detrás de la escena: beneficios cognitivos de toca**, *Estudios de Psicología*, 1-27.,

Ramírez, F. B., Misol, R. C., Alonso, M. D. C. F., & Tizón, J. L. (2021)., **Pandemia de la COVID-19 y salud mental: reflexiones iniciales desde la atención primaria de salud española.**, *Atención Primaria*, 53(1), 89-101.,

Reeve, J. (1994)., **Motivación y emoción**,

- Romero-Martínez, J y Marín-Suelves, D (2020)., **Efectividad de las intervenciones en Funciones Ejecutivas en alumnado con Trastorno del Espectro Autista. Una revisión bibliográfica**, *ReiDoCrea*, 10(13), 1-15,
- Sacks, O. (1985)., **El hombre que confundió a su mujer con un sombrero.**,
- Santiago, J., Tornay, F y Gómez, E. (1999)., **Procesos psicológicos básicos**,
- Smith, E., Nolen, S., Frderickson, B. y Loftus, G. (2003)., **Introducción a la psicología.**,
- Slater, L. (2006)., **Cuerdos entre locos. Grandes experimentos psicológicos del siglo XX.**,
- Serna, J., Muñoz, V, Lavega, P., March-Lanes, J., Sáez, U., y Hieleno, R. (2017)., **Influence of motor tasks on the players** *modos in basketball*, *Revista de Psicología del Deporte*, 26 (1), 37-44.,
- Suarez-Manzano, S., López-Serrano, S., Jadallah, K. A. H., & Pantoja, L. Y. Y. (2021)., **Efecto crónico del C-HIT sobre la calidad del sueño y atención selectiva en jóvenes TDAH.**, *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (41), 199-208.,
- Naeije, G., Schulz, J. B., & Corben, L. A.(2022), **The cognitive profile of Friedreich ataxia: a systematic review and meta-analysis.**, *BMC neurology*,22(1), 1-10.,
- Phelps, J., Attaheri, A., & Bozic, M. (2022), **How bilingualism modulates selective attention in children.**, *Scientific Reports*, 12(1), 1-12.,
- Li, J. Y., Wu, H., Yuan, S., Wang, C., Wang, Q., Zhong, Y., ... & Fox, P. T. (2022)., **A meta-analysis on neural changes of cognitive training for mental disorders in executive function tasks: increase or decrease brain activation?**, *BMC psychiatry*, 22(1), 1-11.,
- Biele, G., Overgaard, K. R., Friis, S., Zeiner, P., & Aase, H. (2022)., **Cognitive, emotional, and social functioning of preschoolers with attention deficit hyperactivity problems.**, *BMC psychiatry*, 22(1), 1-10.,
- Stock, A. K., Yu, S., Ghin, F., & Beste, C. (2022)., **How low working memory demands and reduced anticipatory attentional gating contribute to impaired inhibition during acute alcohol intoxication**, *Scientific reports*, 12(1), 1-12.,
- Shinya, Y., Kawai, M., Niwa, F., Kanakogi, Y., Imafuku, M., & Myowa, M. (2022)., **Cognitive flexibility in 12-month-old preterm and term infants is associated with neurobehavioural development in 18-month-olds.**, *Scientific reports*, 12(1), 1-11,
- Carruthers, P., & Williams, D. M. (2022), **Model-free metacognition.**, *Cognition*, 225, 105117.,
- Key, A. P., Jones, D., & Corbett, B. A. (2022), **Sex differences in automatic emotion regulation in adolescents with autism spectrum disorder**, *Autism Research*, 15(4), 712-728.,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402
Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital/O05G220V01301
Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Other comments

Recoméndase:

1. Ler o material básico correspondente (apuntamentos) antes de asistir ás exposicións maxistrals da aula.
2. Iniciar canto antes o traballo de investigación, seguindo as directrices recibidas nas titorías establecidas.
3. Estudar o material básico de forma continuada.
4. Exporlle ao profesor todas as preguntas/consultas que se considere necesario en cada momento, referidas ao temario, ás prácticas, ao traballo, etc.
- 5.-Mostrar interese por traballar de xeito cooperativo nos equipos de traballo.

IDENTIFYING DATA**Fundamentos dos servizos sociais**

Subject	Fundamentos dos servizos sociais			
Code	O05G220V01104			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Martínez Rodríguez, María			
Lecturers	Martínez Rodríguez, María Sánchez Roura, María Begoña			
E-mail	maria.t.s.ourense@gmail.com			
Web				
General description	O sistema público de servizos sociais destinado a garantir unhas prestacións básicas ante situacións de necesidade ten unha identidade, normativa, estrutura, competencias, financiación etc. propias, e xunto con outros sistemas de protección social constitúese nun dos piares fundamentais do estado de benestar, sendo este sistema público un dos ámbitos principais de intervención do traballo social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Coñecer e valorar a importancia dos servizos sociais como instrumento operativo da política social e como un dos elementos básicos do sistema de benestar social.	A1 A3		C3 C15	D1 D3 D4 D8 D9 D16 D18
Coñecer a natureza, organización e mecanismos de actuación dos servizos sociais nos ámbitos europeo, estatal, autonómico e local.	A1 A3			D1 D3 D4 D8 D16 D18
Identificar as necesidades sociais e as situacións de risco y coñecer o papel dos Servizos Sociais e a súa satisfacción	A3 A5	B1 B3	C3 C4 C15	D2 D3 D4 D8 D9 D17
Promover a capacidade investigadora no marco das necesidades e do desenvolvemento social.	A3 A4 A5	B1	C3	D1 D2 D3 D4 D8 D11 D16 D18 D24
Situarse críticamente sobre a resposta ás necesidades sociais desde o ámbito dos servizos e organizacións de benestar	A2 A4		C4	D1 D2 D3 D4 D9 D10 D11 D16 D17
Apreciar, respectar e valorar a dignidade persoal dos seres humanos así como a diversidade social crecente na nosa contorna.		B1 B3		D3 D4 D17 D24

Contidos

Topic	
1. Conceptos básicos relacionados cos Servizos Sociais.	1.1 Conceptos básicos. 1.2. Definición e delimitación conceptual.
2. Evolución histórica dos servizos sociais en España	2.1. A acción social na Idade Media: a caridade. 2.2. A acción social durante os séculos XVII e XVIII: a beneficencia. 2.3. A acción social no século XIX: a asistencia social. 2.4. Os servizos sociais no século XX: o franquismo. 2.5. Os servizos sociais na democracia: os dereitos sociais na Constitución e nas leis de servizos sociais.
3. Os servizos sociais na súa relación coa política social e o benestar social	3.1. Aspectos conceptuais sobre política social e benestar social: características. Novas tendencias en demanda e atención social. Concepto de cidadanía 3.2. Os servizos sociais no marco do estado de benestar 3.3. Os servizos sociais como sistema público de benestar social 3.4. As políticas públicas dos servizos sociais da Administración europea, estatal, autonómica e local
4. As necesidades sociais. Modos de satisfacción desde os servizos e as organizacións de benestar social	4.1. Aproximación teórica ás necesidades sociais. A transformación das necesidades sociais ante o cambio social. 4.2. Identificación e priorización das necesidades 4.3. Resposta ás necesidades. 4.4. Os recursos sociais. A satisfacción das necesidades desde os servizos e organización do benestar social (sector público, privado, terceiro sector).

5. Os problemas sociais. Factores de risco e de protección social	5.1 Aproximación teórica. 5.2 Fases dos problemas sociais. 5.3 Diagnóstico e valoración das situacións-problema. Indicadores. 5.4 Factores de risco e de protección social.
---	--

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22	46	68
Traballo tutelado	6	6	12
Traballo tutelado	2	2	4
Estudo de casos	5.5	16	21.5
Saídas de estudo	5	2	7
Presentación	3	4.5	7.5
Cartafol/dossier	1	7	8
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos, bases teóricas e/ou directrices sobre a materia obxecto de estudo.
Traballo tutelado	O/A estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión da docente.
Traballo tutelado	O alumnado elaborará, de forma autónoma ou en grupo, un traballo sobre o estudo de necesidades relacionado coa temática da materia que será supervisado e tutelado pola profesora no que se refire á busca e recollida de información, á lectura e manexo de bibliografía, á redacción, á presentación e exposición etc.
Estudo de casos	Análise de situacións, problemas ou casos reais coa finalidade de coñecerlos, interpretalos, diagnosticalos, buscando o adestramento en procedementos alternativos de solución.
Saídas de estudo	Visitas a institucións prestadoras de servizos sociais que gardan relación co ámbito da discapacidade e da velez.
Presentación	Exposición na clase, pola parte do alumnado, do traballo sobre o estudo de necesidades ou ou de outros exercicios que se consideren de interese.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	Atención ao alumnado, de forma individual ou en grupo, sobre traballos relacionados coa materia.
-------------------	--

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Valorarase o traballo do estudo das necesidades, así como a súa presentación e exposición.	20	A1 B1 C3 D1 A2 B3 C15 D2 A3 D3 A4 D4 D10 D11 D18
Cartafol/dossier	O alumnado deberá presentar un caderno-dossier do traballo realizado, persoal ou en grupo, referido ás actividades teórico-prácticas desenvolvidas dentro dos apartados do traballo na aula, estudo de casos e seminarios, traballos tutelados. Algúns destes traballos realizaranse de xeito individual na aula para a súa posterior cualificación dentro do proceso de avaliación continua.	40	A2 B1 C3 D1 A3 B3 C4 D2 A4 C15 D3 A5 D4 D8 D9 D11 D16 D17 D18 D24
Exame de preguntas obxectivas	Exame teórico tipo test sobre os contidos da materia impartidos a través das clases maxistras e dos seminarios. Constará de 40 preguntas con tres alternativas de resposta das cales só unha é verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros/2 (A-E/2), estando o corte do aprobado en 20 despois de aplica-la fórmula.	40	A1 C3 D1 A2 D8 A3 D18

Other comments on the Evaluation

Modalidade de avaliación continua

A planificación deste proceso de ensinanza-aprendizaxe concíbese como unha avaliación continua e esixe a presenza do alumnado tanto nas clases teóricas coma nas prácticas. Considéranse estudantes con asistencia regular os que acudan a un mínimo do 80% das clases teóricas; clases prácticas e o mesmo para as titorizacións en aula. A asistencia medirase mediante listaxes de asistencia diarios. Subliñar que non chega con asistir á clase, nin que o que se avalía é a asistencia do alumnado. Se o estudante deixa de asistir á clase, sexa cal sexa a circunstancia (coa única excepción de enfermidade xustificada con certificado médico ou pasamento dun familiar achegado), terá que optar pola segunda modalidade de avaliación.

As actividades prácticas iranse presentando segundo os prazos que se determinen previamente na aula. Ademais, como indicador de avaliación continua poderanse realizar probas-control individuais sobre exercicios prácticos cuxa cualificación pasará a formar parte do cartafol/dossier.

Modalidade de avaliación global

O alumnado que opte por non asistir ás clases, tanto teóricas como prácticas, ou non poida, ou pretendendo ser estudante presencial teña máis do 20% de ausencias tanto na parte teórica coma na parte práctica, pasará a formar parte desta modalidade de avaliación.

Nesta modalidade, a avaliación e a superación da materia virá determinada polo exame final teórico e práctico (convocatoria oficial) e pola presentación nese mesmo día do caderno-dossier de actividades teórico-prácticas e do traballo de necesidades.

Dentro do exame teórico-práctico se avaliará cun 60% a teoría e un 40% a práctica. O estudante terá que acadar ao menos un cinco en cada destas partes para superar a proba.

A puntuación final da materia será de ata 40% para o exame teórico-práctico, o 40% para o caderno-dossier, e o 20% para o traballo de necesidades

A principios de curso, a profesora entregarlle ao estudantado que opte por esta modalidade de avaliación un documento coas actividades do caderno-dossier. Este alumnado está obrigado a contactar coa docente a principios de curso para comunicarlle a súa elección por esta modalidade de avaliación.

O estudo da parte teórica da materia poderán facelo a través da bibliografía básica recomendada. En canto á parte práctica, esixiráselle ao alumnado que saiba dar resposta aos contidos conceptuais, actitudinais e procedementais desenvolvidos ao longo do curso e que pode adquirir a través de textos existentes na biblioteca e dos apuntamentos de clase.

Outros comentarios e segunda convocatoria

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

A superación da materia, tanto para estudantes de avaliación continúa como de avaliación global, implica puntuar en cada un dos criterios de avaliación establecidos - como mínimo- o 50 % da puntuación indicada.

Tanto para o alumnado da modalidade presencial asistentes con regularidade como para os non asistentes con regularidade, en caso de ter que concorrer á segunda convocatoria, gardaráselles as notas da parte teórica (exame) ou práctica (traballos tutelados, presentacións, caderno etc.) superadas.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade, no espazo "datas de exames", <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/graotraballosociallateral/exames-traballo-social-lateral>.

a. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Alemán Bracho, C., Alonso Seco, J.M., e Fernández Santiago, P, **Fundamentos de servicios sociales**, 1ª ed., Tirant lo Blanch., 2010

Alemán Bracho, C. e Fernández García, T., **Introducción a los servicios sociales**, UNED, 2008

Casado, D. e Guillén, E., **Manual de Servicios Sociales**, 4ª ed., CCS, 2005

Complementary Bibliography

Alemán Bracho, C. e Fernández García, T., **Política Social y Estado de Bienestar**, 1ª ed., Tirant lo Blanch, 2006

Alonso Seco, J. Mª, **Política social europea**, 1ª ed., UNED, 2013

Ambrosini, C., (coord.), Heller, M, Casas J., Martín, F. (comp.), **Lógicas de las necesidades: la categoría de necesidades en las investigaciones e intervenciones sociales**, 1ª ed., Espacio Editorial., 2010

Ballester Brage, L., **Las necesidades sociales. Teorías y conceptos básicos.**, 1ª ed., Síntesis, 1999

Díaz Martínez, J.A. e Salvador Pedraza M.J. (Coords), **Nuevas perspectivas de los Servicios Sociales**, 1ª ed., UNED, 2000

Estivill, J., **Itinerario de las políticas sociales de la Unión Europea. Rev. Gitanos, Pensamiento y Cultura (17/18)**, Fundación Secretariado General Gitano, 2002

Garcés Sanagustin, A, **Nuevos retos de los servicios sociales en España**, 1ª ed., ePraxis, 2012

García Herrero G. (Coord.) e VVAA, **Os servizos sociais en Galicia. Reflexións dalgunhas protagonistas**, Rev. Fervenzas (14) 7-28, 2012

Hernández Arístu, J., **Trabajo social en el espacio europeo. teoría y práctica**, 1ª ed., Grupo 5, 2011

Max-Neef, M. Elizalde, A. E Hopenhayn, M., **Desarrollo a escala humana. Opciones para el futuro**, 1ª ed., Biblioteca CF+S., 2010

Montagut, T., **Política social. Una introducción**, 4ª ed., Ariel Sociología, 2014

Perez Campanero, M.P., **Como detectar necesidades de intervención socioeducativa.**, 1ª ed., Narcea S.A., 2010

Santos Martí, J., **El cuarto pilar. Un nuevo relato para los servicios sociales**, 1ª ed., Paraninfo, 2012

Uceda Maza, F. Xavier, **Los servicios sociales en España: desarrollo y articulación en los nuevos escenarios.**, Revista Documentación Social (162), 235-258., 2011

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Introduction to social work**

Subject	Introduction to social work			
Code	O05G220V01105			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1st	1st
Teaching language	Galician			
Department				
Coordinator	Salgado Rodríguez, Eva María			
Lecturers	García Vázquez, Yolanda Salgado Rodríguez, Eva María Verde Diego, María del Carmen			
E-mail	evasalgadorguez@hotmail.com			
Web				
General description	(*)Materia destinada a encamiñar ao alumnado na historia da acción social e do traballo social, desde as súas orixes até a actualidade.			

Training and Learning Results

Code	
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B3	Work with the people so that they are self-sufficient and with capacity to manifest his needs, wishes, points of view and circumstances
B6	Demonstrate professional competence in the exercise of social work
C8	Promote growth, development and independence of persons by identifying opportunities to establish and create groups, using programming and group dynamics for individual growth and strengthening of interpersonal relationship skills; in particular, with multicultural diversity groups (immigration, return emigration, ethnic minorities...) and with women, taking into account their historic marginalisation in relation to sociocultural participation and in decision-making bodies (empowerment).
C10	To analyze and systematize the information provided by everyday work as a basis to change and improve the professional strategies that must respond to emerging social situations.
C12	To design, implement and assess projects of social intervention.
C13	To defend situations, families, groups, organizations and communities and act on their behalf if the situation warrants.
C14	Prepare and participate in decision-making meetings to better defend the interests of individuals, families, groups, organisations and communities.
C17	To manage one's work responsibly, assigning priorities, fulfilling our professional duties and assessing the efficiency of our work program.
C18	To contribute to the management of resources and services by cooperating with the procedures involved in obtaining them, supervising their efficiency and guaranteeing their quality.
C19	To manage and present social records and reports, making them comprehensive, faithful, accessible and updated as a guarantee for decision making and professional assessments, being particularly cautious when it comes to preserving user's confidentiality rights, professional confidentiality and data protection rights.
C20	To work efficiently within interdisciplinary and multiorganizational systems, networks and teams with the aim of cooperating in the establishment of goals, objectives and implementation times, contributing also to dealing constructively with possible existence of disagreements.
C21	Participate in the management and operation of social welfare entities
C22	To investigate, analyze, assess and use the knowledge available in the present time about the best practices of Social Work to review and update one's own knowledge frameworks.
C23	To work within the accepted standards for the practice of Social Work and to secure one's own professional development through the use of professional knowledge and techniques as a means to justify decisions, reflecting critically about them and resorting to supervision as an instrument to improve and assess one's own professional practice.
C25	To contribute to promote the best practices of Social Work through participation in the development and analysis of the policies being implemented.
D1	Capacity for analysis and synthesis
D2	Organization and planning skills.
D3	Capacity for reflection
D8	Information-management skills.

D10 Decision-making
D11 Work in and with diverse teams
D12 Interdisciplinary teamwork.
D14 Interpersonal relations skills.
D15 Recognition and respect towards diversity and multiculturalism
D16 Critical-thinking skills.
D17 Ethical commitment
D18 Independent-learning skills.
D19 Adaptation to new situations
D20 Creativity.
D21 Leadership skills.
D22 Entrepreneurship skills.
D23 Striving for quality.
D24 Sensitivity toward environmental issues, equality between men and women, culture of peace, etc.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
(*)O alumnado, tendo en conta o traxecto da disciplina e profesión e tendo en conta as diferenzas entre cada fase do Traballo Social, será capaz de promover actitudes de relacionamento interpersonal.	A2 A3	B3	C8 C13 C14 C20 C22 C23	D19 D20
(*)Baseándose nos coñecementos do Traballo Social o alumnado sera quen de potenciar actitudes de autocrítica, tolerancia e innovación.	A5	B3	C10 C22	D1 D8 D14 D15 D16 D17 D19 D20 D22 D23
(*)Considerar e recoñecer a diversidade cultural [e, polo tanto, a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a diferenza e a multiculturalidade como fonte de crecemento persoal e social.	A2	B3	C8 C23 C25	D11 D12 D15 D17 D24
New	A4 A5	B3 B6	C8 C10 C12 C13 C14 C17 C18 C19 C20 C21	D14 D18 D21 D22
New	A2 A3	B6	C20 C21	D2 D11 D12 D14 D19 D23
New	A2	B3 B6	C17 C23 C25	D3 D8 D14 D17 D18 D19 D21 D24

New	A5	B6	C17	D3 D10 D19 D20 D22
New	A2 A5	B6	C10 C17 C20 C25	D2 D16 D18
New	A3 A5	B6	C10 C22 C23 C25	D8 D16 D18 D20 D23
New	A3	B6	C8 C14 C21 C25	D1 D3 D15 D16 D17 D24

Contents

Topic	
SUBJECT 1: History of the social action.	Brief introduction to the history of the social action: -The help to the needy in the Antiquity. -The Christianity and the charity in the starts of the European Half Age. -Forms of social action in the European Half Age: alms, mutual help and public support. -Concepción of the poverty and Reforms in the social action from the 12th century.
SUBJECT 2: Antecedents of the social work	Brief resorted of wool social action by authors like *J.L.You live and Vicente of Paúl, as well as the debate on the poverty in the Renaissance. Context *sociopolítico of the industrial revolutions and illustrated. Other notable authors like antecedents of the social work.
SUBJECT 3: Birth and evolution of the social work	Historical frame-social of the 19th century. The social question. The *estructuración of the help to the needy in the 19th century. *Aportacións Theoretical and social organisations linked to the birth of the social work. The consolidation of the social work: profession and discipline. The first centres of training and the first professional organisations.
SUBJECT 4: Origin and evolution of the social work in Spain	Brief historical reference to the social action in Spain: Concepción Sandy area: precedent of the social work in the Spanish state; the *beneficencia in the francoist period. Birth and development of the social work in the state. International Social work.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	15	20	35
Mentored work	12	15	27
Research based methodologies	2	20	22
Portfolio/dossier	15	15	30
Objective questions exam	1	35	36

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Lecturing	Exhibition, by part of the educational, of the contents on the matter object of study. Theoretical bases and/or guidelines for the works and exercises to develop by the students.
Mentored work	The and the students, of individual way or in group, will elaborate those exercises that entrust them related with the thematic of the matter and with his learning. This work will be supervised by the educational in the referred to the research and collected of information, to the *estructuración correct of the work, to the handle of bibliography, to the good editorial, to the presentation, to the exhibition etc.

Research based methodologies	Participatory dialogues of the integral people of the classroom on subjects or specific questions linked with the object of the matter. They can derive of the contents of the matter or of these and of his bond with the actuality. The proposals of subject will be made by the *profesorado or by the students.
Portfolio/dossier	(*)Recopilación do traballo do/a estudante co obxectivo de demostrar seus esforzos, progresos e logros nun área. A recopilación debe incluír contidos elegidos polo/a alumno/a, os criterios de selección e evidencias de autorreflexión.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Mentored work	The attention customized, so as to resolve doubts of the theoretical and practical kinds, will develop so much through activities *presenciais (*titorias and in classrooms) how no *presenciais (queries road and-*mail).
Research based methodologies	The attention customized will develop in advance to the realization of the debates, so much through activities *presenciais (*titorias) how no *presenciais (queries road and-*mail), as well as during them debate in classrooms, commenting and valuing the interventions of the students.
Portfolio/dossier	

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Mentored work	They will value the exercises made by the students, with the supervision of the *profesorado of individual way and/or in group. Will take into account to progression, interest, innovation, search of sources and capacity to incorporate suitable references. It places inside the *GMs.	40	A4 B3 C8 D2 B6 C10 D10 C12 D11 C13 D14 C14 D15 C17 D16 C18 D17 C19 D21 C20 D22 C21 D24 C22 C23 C25
Portfolio/dossier	(*)Valorarase a carpeta ou portafolio dossier entregado ao final de curso con todos os traballos realizados en grupos medianos e pequenos, traballos grupais e individuais, lecturas recomendadas, reflexión. Terase en conta a progresión, interés, innovación, búsqueda de fontes e capacidade de incorporar referencias axeitadas. Insírese nos GMs e GPs	20	
Objective questions exam	The examination is one tests type test of 40 questions, that *pondera 50% in the global, that is to say, to approve requires a minimum qualification of a 5 on 10. Each question offers four alternatives of answer, in which only one of them is correct. Each 3 erroneous answers will discount a correct answer.	40	C13 D8 C14 D10 C17 D11 C18 D12 C20 D15 C25 D17 D18 D19 D20 D21 D22

Other comments on the Evaluation

1. Modality of evaluation for assisting students: The planning of the teaching-learning process is conceived as a continuous evaluation and requires the presence of the student in the practical activities that will be developed throughout the course, especially in those related to the acquisition of competences related to know how to do and know how to be (procedural and attitudinal). Thus, students will be required to attend activities during the course - verifiable with attendance lists - and may not miss more than 5 practical classes during the four-month period out of a total of 21 practical classes distributed in 12 medium-sized groups and 9 small groups. It is valued not so much the simple presence in the classroom but the results of the teaching-learning process reflected in the exercises and activities correctly carried out. Active and relevant participation in both theoretical and practical classrooms is valued.

2. Evaluation modality for non-attending students: those students who do not meet the minimum requirements for class attendance (lectures and seminars, both in person and, if necessary, online). This student will be evaluated in a global

and unique final test that will consist of (each of the parts must be approved independently to pass the subject but in the same exam, if you pass or do not present any of the tests you will recover the whole exam in the second opportunity): The theoretical part of the subject can be studied completely through the recommended basic bibliography. The practical part will require students to be able to respond to the conceptual, attitudinal and procedural contents developed throughout the course. The score of the answers to these questions will account for 50% of the total qualification and the practical part for the other 50%. According to the current regulations, regardless of their attendance or not to the classrooms, students will enjoy equivalent conditions of evaluation.

SECOND CALL

"The parts of the subject passed in the 1st opportunity, will not be subject to evaluation in the 2nd opportunity, being considered, therefore, as approved in that academic year".

The official dates of the exams can be consulted on the faculty website <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>) in the space 'Exams 2022-23'.

-In coherence with the inclusive character that characterizes the Faculty of Education and Social Work, this guide can be adapted to meet the specific educational support needs of students enrolled in the PIUNE program (PAT).

Sources of information

Basic Bibliography

ADDAMS, J., **Hull House: El valor de un centro social**, Consejo General del trabajo social - Paraninfo, 2014

AGUILAR, M. J., **Concepto y metodología en trabajo social**, Consejo General del trabajo social - Paraninfo, 2013

FERNÁNDEZ GARCÍA, T. e ALEMÁN BRACHO, C., **Introducción al Trabajo Social**, Alianza Editorial, 2003

RED VEGA, N., **Aproximaciones al Trabajo Social**, Siglo XXI, 1993

ANDER-EGG, E., **Historia del trabajo social**, Lumen, 1994

Complementary Bibliography

ANDER EGG, E., **Diccionario del Trabajo Social**, Lumen, 1995

BARBERO, J.M., **El Trabajo social en España**, Mira Editores, 2002

CERDEIRA GUTIÉRREZ, I., **Los servicios sociales del franquismo a la Constitución**, Cuadernos de Trabajo Social, nº 0, 1987

HERAS, P. de las, **La construcción histórica de una profesión**, Publicaciones de la UPCO, 2000

PASTOR SELLER, E. e MARTÍNEZ-ROMÁN, M.A. (coords.), **Trabajo Social en el siglo XXI. Una perspectiva comparada**, Grupo 5, 2014

PELÁEZ, E., **Trabajo Social en España. Situación y perspectivas**, Servicios Sociales y Política social, nº 20, 1990

RICHMOND, M., **Diagnóstico Social**, Consejo General del Trabajo Social - Paraninfo, 2008

RUBÍ, C., **Introducción al Trabajo Social**, Euge, 1991

ZAMANILLO, T., **Epistemología del Trabajo Social. De la evidencia empírica a la exigencia teórica**, Ediciones Complutense, 2018

ZAMANILLO, T. GAITÁN, L., **Para comprender el trabajo social**, Verbo Divino, 1991

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Epistemology of social work/O05G220V01204

Social policy/O05G220V01404

Ethics and social work/O05G220V01502

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Anthropology: Social and cultural anthropology/O05G220V01101

Political science: Politics and democracy/O05G220V01102

Basics of social services/O05G220V01104

Other comments

-This subject is part of a Faculty committed to the sustainability of the environment and people. In accordance with this philosophy, this course will promote educational practices based on materials with low environmental impact consistent with the principles of sustainability (ODS).

A MOOVI will upload a photo at the beginning of the course, as well as our personal details or contact telephone number.

IDENTIFYING DATA**Dereito: Fundamentos xurídicos**

Subject	Dereito: Fundamentos xurídicos			
Code	O05G220V01201			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language				
Department	Dereito privado			
Coordinator	Álvarez González, Susana			
Lecturers	Álvarez González, Susana Feijóo Miranda, José			
E-mail	sualvago@uvigo.es			
Web				
General description	A guía docente que se presenta corresponde á materia de formación básica Fundamentos xurídicos, con 6 ECTS. Ten a súa orixe na materia Dereito, cidadanía e traballo social dividida en dúas: Fundamentos xurídicos e Dereito e traballo social. Fundamentos xurídicos constitúe o inicio da formación xurídica dos futuros graduados en Traballo Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C19	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
C20	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes

C21	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais.	A1	B1	C3	D1
	A2	B2	C4	D3
	A3	B4	C13	D8
	A4		C19	D9
	A5		C25	D10
				D15
				D16
				D17
				D19
				D23
Integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais, a aplicación da prácticas política e a intervención do poder xudicial na resolución de conflitos.	A1	B2	C1	D1
	A2	B6	C2	D2
	A3		C3	D3
	A4		C4	D8
	A5		C13	D9
			C14	D10
			C17	D16
			C19	D17
			C20	D18
			C25	D19
Coñecer as principais institucións xurídicas e políticas	A1	B5	C3	D2
	A2	B6	C15	D9
	A3		C21	D24
	A4		C25	
	A5			
Coñecer os principios éticos do Estado Social e Democrático de Dereito	A1	B2	C2	D9
	A2	B4	C4	D10
	A3	B6	C13	D15
	A4		C19	D16
	A5			D17
Coñecer e comprender o marco normativo das distintas fontes de produción normativa.	A2	B1	C2	D1
	A3	B4	C3	D2
	A4		C14	D3
	A5		C15	D8
			C17	D9
			C19	D16
Coñecer os fundamentos dos dereitos humanos e, en particular, dos dereitos sociais.	A1	B1	C2	D3
	A2	B2	C13	D9
	A3	B4	C19	D10
	A4	B5	C25	D15
	A5	B6		D17
				D24

Identificar e afrontar os problemas da cidadanía relacionados cos dereitos fundamentais.	A1	B1	C3	D3
	A2	B2	C4	D4
	A3	B4	C13	D8
	A4		C14	D9
	A5		C19	D10
			C25	D15
				D16
				D17
				D24
Apreciar a multiculturalidade e a diversidade.	A1	B1	C2	D4
	A2	B2	C25	D14
	A3	B4		D15
	A4	B5		D19
	A5	B6		D24
Coñecer e comprender o marco xurídico dos dereitos humanos nas súas diferentes categorizacións xurídicas e a súa protección, especialmente o dereito á intimidade e a protección de datos persoais e a súas implicacións na intervención social.	A1	B2	C2	D1
	A2	B4	C4	D2
	A3	B5	C13	D9
	A4	B6	C14	D10
			C17	D15
			C19	D16
			C25	D17
				D24
Nova	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C13	D9
	A4	B4	C14	D15
	A5			D16
				D17

Contidos

Topic

TEMA 1. O concepto de dereito	Aproximación ao concepto de dereito. O dereito como sistema normativo. Validez, eficacia e xustiza. O dereito como forma de organización social. O dereito e outras ordes normativas.
TEMA 2. Fontes de produción normativa	A produción normativa. O dereito legal e o dereito xudicial. Outras formas de produción normativa.
TEMA 3. Lexitimidade do poder e xustiza do dereito	Lexitimidade do poder e xustiza do dereito. A xustiza formal: a seguridade xurídica. A xustiza material: liberdade, igualdade e solidariedade. Os principios e os dereitos como desenvolvemento dos valores. E estado de dereito e os seus tipos.
TEMA 4. Dereitos fundamentais I	Os dereitos fundamentais como concepto histórico. Evolución cronolóxica do seu coñecemento e conceptualización. Valores superiores e dereitos fundamentais. A dobre dimensión dos dereitos fundamentais na Constitución: obxectiva e subxectiva.
TEMA 5. Dereitos fundamentais II	Os dereitos fundamentais no sistema constitucional español. Garantías dos dereitos fundamentais no sistema español.
TEMA 6. Os dereitos fundamentais e o traballo social	O dereito á intimidade e á confidencialidade da información en traballo social. Dereitos e liberdades dos estranxeiros en España: a función do traballador social. O respecto aos dereitos fundamentais dos penados. Os menores como titulares de dereitos fundamentais.
TEMA 7. Igualdade e solidariedade no estado social e democrático de dereito	O estado social e democrático de dereito. Da igualdade formal á igualdade material. A prohibición de discriminación. Concepto e xustificación da discriminación positiva. Problemas actuais e crise da solidariedade nos estados contemporáneos.
TEMA 8. Os dereitos económicos, sociais e culturais	Os dereitos fundamentais e os dereitos sociais. Caracterización destes dereitos. Dereitos sociais e necesidades básicas. Os dereitos sociais como dereitos prestacionais. A titularidade dos dereitos sociais. Dereitos sociais como dereitos de igualdade. Os principios reitores da política social e económica.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	7	7	14
Estudo de casos	12	49	61
Lección maxistral	19.5	49	68.5
Práctica de laboratorio	3	0	3
Estudo de casos	0.5	0	0.5

Metodoloxía docente	
	Description
Seminario	Asistencia ou preparación en pequenos grupos dun tema e exposición oral das principais conclusións do estudo.
Estudo de casos	Formulación e realización de actividades de carácter práctico.
Lección maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais dirixida ao alumnado, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Elaboración de traballos, exposición e debate
Estudo de casos	Supostos prácticos sobre o contido da materia

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Práctica de laboratorio	Probas de carácter periódico destinadas a valorar a correcta comprensión e aplicación dos contidos da materia, a análise e o razoamento críticos. Para superar a materia será necesario acadar nas probas una nota media de 5 puntos	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D17 D19
Estudo de casos	Seminarios Asistencia e avaliación do estudo intensivo de determinados temas, discusión, participación e elaboración de documentos e conclusións. Asistencia ás accións titoriais da materia.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C20 C21	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D14 D16 D17 D19
Exame de preguntas obxectivas	probas obxectivas dirixidas a recordar os contidos previos adquiridos. Pode consistir na realización dunha pregunta longa, de varias preguntas curtas o/y de una prueba tipo test. Con esta metodoloxía avalíase o resultado de aprendizaxe que figura no apartado segundo da guía docente. Realizaranse ao longo do cuadrimestre dúas probas que terán un valor cada unha dun 30% (sobre o 60 total). Para superar esta parte da materia é preciso acadar unha nota mínima de 5 puntos en cada unha das probas.	60	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C3 C4 C13 C14 C15 C17 C19 C20 C21 C25	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24

Other comments on the Evaluation

A) Avaliación continua:

- A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.
- A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80 % das aulas
- A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

B) Avaliación global. Descrición (aspectos/criterios):

-Avaliación teórica: exame teórico-práctico que recollerá os contidos relativos á materia impartida durante as clases de aula. Cualificación: ata o 60%.

-Avaliación do estudo de casos: exame teórico-práctico. Cualificación: ata o 30 %.

-Avaliación de temas específicos (seminario): entrega dun traballo de investigación sobre un tema da materia. Cualificación: ata o 10%. Data límite de entrega: a data oficial do exame.

C) Segunda oportunidade : avaliaranse as competencias e aspectos non superados na primeira convocatoria.

d) As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>).

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Álvarez González, S. y Garriga Domínguez, A., **Fundamentos jurídicos y teoría de la justicia. Grado en Trabajo social**, Dykinson, 2016,

Complementary Bibliography

DE LUCAS, J. y otros, **Introducción a la Teoría del Derecho**, Tirant lo Blanch, Valencia, 1994,

DÍAZ, E, **Estado de Derecho y sociedad democrática**, Taurus, 1991,

Peces-Barba Martínez, G, **Curso de derechos fundamentales. Teoría general**, BOE, 1999,

Pérez-Luño, A.E, **Derechos humanos, Estado de Derecho y Constitución**, Tecnos, 2005,

Rubio Llorente, F., **Derechos fundamentales y principios constitucionales**, Ariel, 1995.,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Dereito: Dereito e traballo social/O05G220V01401

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Estatística: Estatística aplicada á investigación social**

Subject	Estatística: Estatística aplicada á investigación social			
Code	O05G220V01202			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Domínguez Alonso, José			
Lecturers	Domínguez Alonso, José Rodríguez Villarino, Rafael			
E-mail	jdonso@uvigo.es			
Web				
General description	Principios fundamentais da investigación social: paradigmas, enfoques, cuestións éticas e tipos de investigación no ámbito das ciencias sociais. Técnicas cuantitativas e técnicas cualitativas aplicadas á investigación social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Mostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C12 Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C18 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D13 Traballo nun contexto internacional
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

1.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de investigación en Traballo Social ao longo das súas diversas fases.	A2	B2	C3	D1
	A3	B5	C4	D2
	A4	B6	C5	D3
	A5		C10	D4
			C12	D8
			C19	D9
			C22	D10
			C23	D11
				D12
				D16
				D17
				D18
				D20
				D22
3.- Coñecer, comprender e avaliar o papel da investigación como indagación e participación reflexiva na construción da realidade social.	A2	B4	C4	D1
	A3	B5	C5	D2
	A4	B6	C10	D3
	A5		C12	D4
			C15	D8
			C17	D9
			C22	D10
			C25	D12
				D16
				D17
				D18
4.- Capacidade de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.	A2	B1	C3	D1
	A3	B4	C5	D2
	A4	B6	C9	D3
			C10	D4
			C12	D8
			C15	D9
			C22	D10
				D11
				D16
				D17
5.- Coñecemento e habilidades na busca de información a partir dunha diversidade de fontes.	A3	B2	C3	D1
	A4	B5	C4	D2
	A5	B6	C5	D3
			C10	D4
			C12	D8
			C22	D9
				D11
6.- Desenvolver unha actitude ética en concordancia cos distintos procedementos investigativos e co Traballo Social.	A1	B1	C2	D1
	A3	B2	C3	D2
	A4	B4	C4	D3
	A5		C5	D4
			C9	D8
			C12	D9
			C17	D10
			C18	D17
			C22	D19
			C23	D20
				D22
				D23

7.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.	A2	B2	C3	D1
	A3	B4	C4	D2
	A4	B5	C5	D3
	A5	B6	C7	D4
			C8	D8
			C9	D9
			C10	D10
			C12	D11
			C17	D13
			C18	D16
			C19	D17
			C22	D18
				D19
				D22
8.- Capacidade de avaliar as diferenzas de punto de vista na recolleita de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.	A3	B1	C2	D1
	A4	B4	C3	D2
	A5	B5	C4	D3
		B6	C5	D6
			C6	D7
			C8	D8
			C9	D9
			C10	D10
			C12	D12
			C15	D13
			C17	D15
			C18	D17
			C19	D19
			C22	D20
			C23	D22
				D23
				D24

Contidos

Topic	
BLOQUE TEMÁTICO I. FUNDAMENTOS DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	Introdución. A Ciencia: concepto, características, clases, obxectivos. O método científico: concepto, etapas, características, orzamentos, requisitos, finalidade, etapas. O método científico nas Ciencias Sociais. Clases de métodos nas Ciencias Sociais: métodos científicos, métodos non científicos.
1. A CIENCIA E O METODO CIENTIFICO.	
2. A INVESTIGACION SOCIAL.	Noción e características. Tipos de investigación social. Elementos da investigación social: teorías, feitos, leis, hipótese, conceptos, constructos. A función das teorías na investigación social. Elaboración de teorías: teorías indutivas, teorías hipotéticas - dedutivas, teorías funcionais, modelos. Fases da investigación social. O proxecto de investigación.
BLOQUE II. PROCESO DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	O proxecto de investigación. A formulación do proxecto de investigación. Concepto. Fases do problema: detección; elaboración: consulta bibliográfica, discusión con outros investigadores, elaboración da historia do problema; formulación. Operacionalización do problema de investigación. Categorías de problemas: problemas resolubles, problemas irresolubles. Tipos de problemas que hai que investigar. Aspectos dos problemas a investigar. Importancia do problema. O deseño da investigación. A factibilidade da investigación.
3. ORGANIZACIÓN DA INVESTIGACIÓN.	
4. A PLURALIDADE METODOLÓXICA	Introdución: o debate cualitativo-cuantitativo. Características do enfoque cuantitativo. Características do enfoque cualitativo. Análise comparativa dos dous enfoques: cuantitativo/cualitativo. Utilización dos dous enfoques nunha mesma investigación. Opinión-discusión: Cal dos dous enfoque é o mellor?
BLOQUE TEMÁTICO III. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUANTITATIVAS	Introdución. Concepto e natureza da observación. A observación non estruturada. A observación estruturada. A observación participante. Fases da metodoloxía observacional. A fiabilidade e validez na observación.
5. A OBSERVACIÓN	
6. A ENQUISA	Introdución. Noción e características. Tipos de cuestionarios: segundo os fins científicos, segundo a súa administración ou aplicación, segundo o seu contido e dimensión temporal. Formas e tipos de preguntas: segundo a súa natureza, a súa finalidade e a súa función. Regras para a formulación e redacción das preguntas. Extensión e ordenación do cuestionario. Proba e presentación do cuestionario. Codificación, tabulación e análise. Campos de aplicación.

BLOQUE TEMÁTICO IV. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUALITATIVAS	Introducción. Antecedentes, noción e características. Contribución desde distintas posicións teóricas ao desenvolvemento da entrevista. Clasificación da entrevista. Requisitos, dificultades e regras da entrevista. Investigacións experimentais. Fiabilidade e validez da entrevista.
7. A ENTREVISTA	
8. O GRUPO DE DISCUSIÓN	Introdución. Concepto e características. Reunións e condución de grupos. Técnicas grupais. A dinámica de grupos. Utilidade e deseño. Análise e interpretación.
BLOQUE TEMÁTICO V. INVESTIGACIÓN E PRESENTACIÓN DOS RESULTADOS DA INVESTIGACIÓN	Introdución. Concepto e características. Trazos que definen á Investigación-acción-participación. Proceso da Investigación-acción. Modelos. A investigación-acción-participación. Etapas e fases. Avaliación participativa. Áreas de aplicación.
9. A INVESTIGACIÓN-ACCIÓN-PARTICIPACIÓN	
10. O INFORME FINAL	Introdución. Conceptualización. Fins e funcións. Técnicas referentes á elaboración e redacción. Técnicas referentes o contido e presentación final.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	26	0	26
Traballo tutelado	0	45	45
Seminario	22.5	34	56.5
Exame de preguntas obxectivas	1	20	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	A sesións maxistras son o elemento fundamental para transmitir os coñecementos sobre calquera disciplina. A docencia se centra na exposición teórica dos contidos correspondentes aos diferentes temas do programa da materia. Para facilitar a comprensión e dominio da metodoloxía farase unha introdución a cada tema, con aclaración conceptual e terminolóxica. Realizaranse unha serie de exercicios prácticos, para axudar ao alumno tanto na asimilación dos contidos coma estimulando a súa participación e discusión, onde tamén se clarificarán aspectos que necesiten unha explicación máis ampla. Desenvolverase en gran grupo.
Traballo tutelado	Realización, presentación e defensa dun proxecto de investigación cuantitativa-cualitativa.
Seminario	Desenvolveranse no grupo mediano, serán o complemento das sesións maxistras. Tratarán sobre un tema específico, coa finalidade de profundizar nos contidos teóricos da materia. Os estudantes, de maneira individual ou en grupos de 4, elaborarán un traballo de investigación sobre un tema específico da materia do seu interese. Estes traballos cumpren con dous obxectivos básicos: constitúen o complemento esencial da materia e, representa a iniciación do alumnado á práctica da investigación no ámbito social. No seu desenvolvemento hai un nivel teórico, consistente na lectura e comentario da bibliografía sobre o tema, a partir do que os alumnos elaborarán o marco teórico, interpretarán os resultados acadados, e un nivel práctico correspondente á recollida dos datos. Estes dous niveis concréntanse na elaboración dun informe de investigación segundo as pautas, procesos e procedementos que se deben seguir ao realizar un traballo académico no ámbito social. Este traballo será baixo a dirección e orientación do profesor.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Levaranse a cabo en grupos medianos distribuídos en subgrupos de 3 a 5 alumnos.
Traballo tutelado	Elaboración dun proxecto de investigación en grupo supervisado paso a paso polo profesor.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Traballo tutelado	Nas sesións grupos medianos orientarase a realización das tarefas para o deseño e elaboración do traballo de investigación a entregar por escrito con formato académico. Accións de obrigado cumprimento en tempo e forma para acadar unha avaliación positiva.	40 máximo.	A4 A5	C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C12 C15 C18 C19 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24	
Seminario	Os alumnos deberan realizar as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario e corresponderanse cos pasos básicos dunha investigación. A asistencia será necesaria para poder acadar a cualificación deste apartado, e ademáis debe presentar as tarefas encomendadas.	20 máximo	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C2 C3 C5 C6 C8 C9 C10 C15 C17 C22 C23	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D22 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Constará de 20 a 30 preguntas de resposta alternativa utilizando na súa corrección a fórmula: $a-e/n-1$. Versará sobre os contidos da materia desenvolvidos nas sesións maxistras.	40 máximo.	A1 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C15 C17 C18 C19 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os alumnos entregarán a ficha ao profesor no primeiro mes de clase, especificando o tipo de asistencia elixido. Nos criterios de avaliación final da materia teranse en conta todo o conxunto de aspectos incluídos nos diferentes apartados desta Guía Docente, directamente vinculados co seguimento do ritmo de aprendizaxe do alumno, tomando como punto de partida a observación sistemática diaria do profesor desde o primeiro día de clases.

A) Criterios específicos de avaliación para alumnado asistente

Serán alumnos asistentes os que teñan unha asistencia mínima, dun 80% nas Sesións Maxistras e un 80% nos Seminarios.

As puntuación que poden acadar por apartados serán:

- 1.- Proba tipo test (ata un máx. de 4 puntos) e mín. de 2. Cunha puntuación inferior a 2, non se acadaría a puntuación positiva na materia.
- 2.- Seminarios Grupos Medianos (máx. 1 punto), asistencia e participación.
- 3.- Traballos tutelados: presentación-entrega dos traballos e un (máx. 4 puntos)
- 4.- Outras: pola exposición (1 punto).

B) Criterios específicos de avaliación para alumnado NON ASISTENTES Deberán poñerse en contacto co profesor canto antes, pero alomenos no primeiro mes de clases. As puntuacións que poden acadar serán as seguintes:

1.- Proba tipo test (máx. 6 puntos) 2.- Traballo tutelado (máx. 4 puntos)C) Segunda convocatoria
Os alumnos que non acaden positivamente algunha das partes de que consta a avaliación desta materia, poderán recuperala na convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobados nese curso académico.

D) O sistema de cualificacións expresarase numericamente, dacordo co establecido no artigo 5 do RD 1125/2003 de 5 de setembro (BOE do 18), polo que se establece o sistema europeo de créditos e o sistema de cualificacións nas titulacións unversitarias de carácter oficial.

E) En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Hernández, R.; Fernández, C. e Baptista, P., **Metodología de la investigación**, Quinta edición, McGrawHill, 2010

Facal Fondo, T., **Guía para elaborar un proyecto de investigación social**, Primera edición, Paraninfo, 2015

Complementary Bibliography

Anguera, M.T., **Metodologías cualitativas: Características, procesos y aplicaciones. En M.A. Verdugo, M. Crespo, M. Badía y B. Arias (coords): Metodología en la investigación sobre discapacidad. Introducción al uos d**, Publicaciones INICO, 2008

Arnau, J. y Bono, R., **Diseños de investigación aplicados (CD-ROM)**, Edicions Universitat de Barcelona, 2003

Corbetta, P., **Metodología y Técnicas de Investigación Social**, McGraw Hill, 2007

Guinot, C. (coord.), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en trabajo social**, Universidad de Deusto, 2007

Vallejos, A.F. y Orti, M., **Métodos y Técnicas de Investigación Social**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2007

Hernández Sampieri, **Metodología de la Investigación Social**, Quinta edición, McGraw-Hill, 2014

Losada, J.L. y López Feal, R., **Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales**, Thompson Editores Spain/Paraninfo, 2003

Callejo, J. y Viedma, A., **Proyectos y estrategias de investigación social: la perspectiva de la intervención**, Síntesis, 2010

Bisquerra, R. (Coord.), **Metodología de la investigación educativa**, La Muralla, 2004

Gil, J.A., **Métodos de investigación en educación. Volumen III. Análisis multivariante**, UNED, 2010

McMillan, J. y Schumacher, S., **Investigación educativa**, Pearson Educación, 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estatística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Other comments

O alumnado debe ter en conta as seguintes recomendacións:

1. Coñecer os apuntes e material básico da materia, seguindo diariamente as exposicións maxistras da aula.
2. Planificar e organizar os grupos de traballo, para elixir o tema do seu interese e comezar o seu desenvolvemento.
3. Preguntar cada día as dúbidas ao profesorado.
4. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Socioloxía: Socioloxía xeral**

Subject	Socioloxía: Socioloxía xeral			
Code	O05G220V01203			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Vázquez Silva, Iria			
Lecturers	Vázquez Silva, Iria			
E-mail	ivazquez@uvigo.es			
Web	http://http://webdex11.webs.uvigo.es/			
General description	Posibilitar a familiarización e asimilación de conceptos, xeneralidades e teorías sobre o comportamento social, a construción da realidade e o seu estudo. Fomentar a capacidade de enfrontarse criticamente coas expresións e fenómenos sociais. Facilitar o acceso ás fontes de reflexión sociolóxica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C20	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
D7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D13	Traballo nun contexto internacional
D14	Habilidades nas relacións interpersoais

D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade

D16 Razoamento crítico

D17 Compromiso ético

D18 Aprendizaxe autónoma

D19 Adaptación a novas situacións

D20 Creatividade

D22 Iniciativa e espírito emprendedor

D23 Motivación pola calidade

D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B2	C25	D1
1) Adquirir coñecemento da disciplina como ciencia auxiliar do traballo social.	A2			D2
				D3
				D4
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
			D18	
			D19	
			D20	
			D22	
			D23	
			D24	
2) Adquirir coñecemento das teorías sociais que deron lugar ás diferentes correntes de pensamento actual.	A1	B2	C20	D1
	A4			D2
	A5			D3
				D4
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D22	
			D23	
			D24	

---

3) Adquirir coñecemento dos contextos institucionais e procesos sociais nos que realiza as súas funcións o traballo social.	B1 B2	C22	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24	
4) Coñecemento das principais problemáticas sociais.	A1 A2 A3 A4 A5	B2	C2 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24
5) Capacidade para reunir e analizar información.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2	C10 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24

6) Capacidade para o traballo en equipo

A1 C10 D1
 A2 D2
 A3 D3
 A4 D4
 A5 D6
 D7
 D8
 D9
 D10
 D11
 D12
 D14
 D15
 D16
 D17
 D18
 D19
 D20
 D22
 D23
 D24

Contidos	
Topic	
1) Orixe, características, e aplicacións da socioloxía.	1.1.- Cambio social e orixe da disciplina 1.2.- Obxecto e métodos 1.3.- Aplicacións da socioloxía e intereses compartidos co traballo social
2) Teoría sociolóxica	2.1.- Referentes clásicos: precursores 2.2.- Teorías contemporáneas 2.3.- Interpretacións recentes da complexidade social
3) Cultura, individuo e interacción social	3.1.- Cultura, sociedade, e diversidade 3.2.- Socialización, familia e ciclo vital
4) Estrutura social, desigualdade, e estratificación social: Xénero e Migracións	4.1.- As interpretacións da estruturas sociais 4.2.- Desigualdades sociais: Xénero e migracións 4.3.- Conceptos e perspectivas do análise da estratificación
5) Exclusión social.	5.1.- Nesgos nas medicións. 5.2.- Pluralidade de enfoque na exclusión social 5.3.- Itinerarios específicos de exclusión social: violencia de xénero e violencia machista institucional

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22	27	49
Seminario	15	15	30
Obradoiro	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31
Traballo	0	24	24
Observación sistemática	0	8	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición dos temas do programa fomentando o debate e a participación.
Seminario	Sesións en grupo mediano para afondar sobre os temas da materia, e discutir o deseño, realización e presentación dunha investigación sobre unha problemática social.
Obradoiro	Sesións quincenais cos grupos de traballo, para facer seguimento das tarefas asignadas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Lección maxistral	Seguimento e atención ás dúbidas e problemas que xurdan ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe
Obradoiro	Seguimento e atención ás dúbidas e problemas que xurdan ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas obxectivas	40	A1			D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D16 D18
Traballo	Elaboración dun traballo de grupo sobre un tema social acoutado previamente nas clases de seminarios e obradoiros.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2	C2 C10 C20 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24
Observación sistemática	Xornadas e reflexións na aula. Entrega de exercicio crítico de reflexión	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2	C2 C10 C20 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24

Other comments on the Evaluation

A avaliación continua supón a asistencia dun 80% das aulas.

É preciso acadar un mínimo dun 4 nas probas da materia para poder facer a suma do resto das cualificacións obtidas no cuadrimestre.

No caso de non facer seguimento da avaliación continua, o exame da convocatoria oficial suporá o 100 % da cualificación. De non superar a materia na primeira convocatoria, as cualificacións obtidas no cuadrimestre gardaranse ata a realización do exame da segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Giddens, A., **Sociología**, 7ª, Alianza, 2014

Giner, S. , Lamo de Espinosa, E., **Diccionario de Sociología**, 1ª, Alianza, 2013

Macionis, J. y Plummer, K., **Sociología**, 4ª, Prentice Hall, 2011

Ritzer, G., **Teoría sociológica clásica**, 1ª, Mc Graw-Hill, 1991

Ritzer, G., **Teoría sociológica contemporánea**, 1ª, Mc Graw-Hill, 1993

Vázquez Silva, Iria, **Cómplices. A violencia machista institucional**, 1º, Galaxia, 2020

Complementary Bibliography

Appadurai, Arjun, **El futuro como hecho cultural. Ensayos sobre la condición global**, 1ª, Fondo de Cultura Económica, 2015

Bauman, Z., **Modernidad líquida**, 1ª, Fondo de Cultura Económica, 2003

Bayoít, G., **El cambio social. Análisis sociológico del cambio social y cultural en las sociedades contemporáneas**, 1ª, Siglo XXI, 2008

Beck, U., **La sociedad del riesgo: hacia una nueva modernidad.**, Paidós, 2006

Beck, U., **¿Qué es la globalización?: falacias del globalismo, respuestas a la globalización**, 1ª, Paidós, 1998

Castells, M. (ed.), **La sociedad red: una visión global**, 1ª, Alianza Editorial, 2006

Castel, Robert, **el ascenso de las incertidumbres: : trabajo, protecciones, estatuto del individuo**, 1ª, Fondo de Cultura Económica, 2010

García Ferrando, M., **El análisis de la realidad social**, 3ª, Alianza, 2010

Rocher, G., **Introducción a la sociología general**, 12ª, Herder, 1996

Saco, A., **Destripando la sociedad**, 1ª, Tórculo, 2007

Vázquez Silva, Iria, **Muller inmigrante, lingua e sociedade**, 1º, Galaxia, 2017

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Epistemoloxía do traballo social**

Subject	Epistemoloxía do traballo social			
Code	O05G220V01204			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Perdiz Álvarez, María Celsa			
Lecturers	Perdiz Álvarez, María Celsa			
E-mail	mcperdiz@uvigo.es			
Web				
General description	Trátase dunha materia obrigatoria, incluída no módulo do título de grao denominado: O Traballo Social, Conceptos, Modelos, Teoría e Aplicación. Dentro deste sitúase na materia denominada: Fundamentos do Traballo Social. Pretende como obxectivo xeral acercarse a construción do Traballo Social como disciplina e profesión.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinação historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo

- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D21 Liderado
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Coñecer e comprender a epistemoloxía do Traballo social	A1	B1	C5 C6 C13 C14 C17	D11 D12 D14 D15
2. Promover actitudes de relación interpersoal.	A4	B2 B3	C3 C10 C15 C17 C23 C25	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D22 D23
3. Potenciar actitudes de autocrítica, tolerancia e innovación.		B1 B2	C6 C10 C19 C22 C24 C25	D1 D2 D3 D8 D9 D11 D16 D17 D19 D22 D23

4. Recoñecer a diversidade, a diferenza e a *multiculturalidad como fonte de crecemento persoal e social.	A2 A3 A4	B1 B2 B3	C3 C5 C6 C8 C13 C15 C22 C24	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D24
5. Comprender as responsabilidades propias do futuro traballador social.	A2	B3	C15 C17 C22 C23 C25	D3 D10 D17 D19 D22 D23
6. Aprender a traballar en equipo multidisciplinar e/ou interdisciplinar	A4	B1 B2	C14 C17 C23	D2 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D16 D19
7. Comprender o sentido do respecto cara aos usuarios.	A1 A5		C6 C8 C19 C22 C24	D17
8. Adaptarse a situacións novas.	A4 A5	B2	C17 C23 C25	D8 D10 D16 D19 D22 D23
9. Aprendizaxe autónoma, crítico e continuado.	A2 A5	B2	C3 C24	D8 D10 D16 D17 D18 D23 D24
10. Actualización permanente, actitudes e habilidades propias do traballo científico e da investigación.	A3 A4 A5	B2	C23 C25	D1 D2 D3 D16 D19 D23 D24
11. Sensibilidade respecto temáticas de concienciación social	A5	B3	C13 C25	D15 D17 D19 D23 D24

Contidos

Topic

NATUREZA E APROXIMACIÓN Ó CONCEPTO DE TRABALLO SOCIAL	.Epistemoloxía .Natureza .Concepto de Traballo Social
O OBTETO DO TRABALLO SOCIAL	. Concepto . Concepcións do obxecto ó longo da historia do T.Social . Diferentes delimitacións do obxecto en T.S.
AS TEORÍAS DE INFLUENZA NO TRABALLO SOCIAL	. Relación teoría-práctica-teoría . Teorías procedentes das ciencias sociais/humanas . Os modelos de intervención en traballo social
INTRODUCCIÓN HISTÓRICA Á CUESTIÓN METODOLÓXICA EN TRABALLO SOCIAL	. O método é a metodoloxía . As dimensións ou niveis . A evolución do método en T.Social
INTRODUCCIÓN A INTERVENCIÓN PROFESIONAL	. Tipos de intervención . Funcións . Ámbitos de intervención . Niveis de intervención . Sectores de intervención
ASPECTOS ÉTICOS NA INTERVENCIÓN DO TRABALLADOR/A SOCIAL	. Ética e T.S. . O código deontolóxico

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	20	20	40
Saídas de estudo	0	4	4
Traballo tutelado	6	20	26
Seminario	7	10	17
Actividades introdutorias	2	0	2
Estudo de casos	3	8	11
Aprendizaxe colaborativa	2	8	10
Eventos científicos	2	0	2
Saídas de estudo	0	8	8
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	6	7

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición xeral, por parte das profesoras, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices relacionadas coa materia.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións etc. de interese académico-profesional para o alumnado. As saídas de estudos ao barrio do Couto coa metodoloxía Aprendizaxe servizo queda condicionado á aprobación da actividade.
Traballo tutelado	O alumnado, de xeito individual ou en grupo, elaborará un documento sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e redacción do documento final, podendo supoñer a exposición do mesmo.
Seminario	Seguimento, atención e asesoramento do alumnado para o desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Actividades introdutorias	Situar ao estudantado na materia, partindo do que saben e coñecen e relacionando os contidos cos obxectivos que se pretenden
Estudo de casos	Planteamento de casos e lecturas prácticos relacionadas coa parte da materia teórica que se está impartindo
Aprendizaxe colaborativa	Organizaranse actividades dentro da aula como experiencia social e académica de traballo grupal e aprendizaxe compartido.
Eventos científicos	Invitación de expertos da comunidade para desenvolver na aula temas relacionados coa materia. Asistencia a xornadas e congresos científicos que aporten ampliación de coñecementos
Saídas de estudo	Cando as circunstancias l permitan organizaranse visitas a entidades ou institucións relacionadas cos contidos da Asignatura.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	As alumnas e alumnos recibirán apoio individual de xeito sistemático e continuo dos traballos que se lle proponen na materia, en aula e titoría.
Seminario	Os grupos de traballo Terán supervisión da profesora da súa actividade grupal

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Exame de preguntas obxectivas	PARA AVALIACIÓN CONTÍNUA E GLOBAL O exame consistirá nunha proba tipo test de 40 preguntas de resposta única (con 2 alternativas) sobre a materia teórica desenvolva nas sesións maxistras. Deberán obter unha nota de aprobado para poder sumar ó resto dos apartados de avaliación. PESO 40 %	40	C3	D1		
			C5	D2		
			C6	D3		
			C8	D8		
			C10	D9		
			C13	D10		
			C14	D11		
			C15	D12		
			C17	D14		
			C19	D15		
			C22	D16		
			C23	D17		
			C24	D18		
			C25	D19		
				D20		
				D21		
				D22		
				D23		
				D24		
Exame de preguntas de desenvolvemento	PROBA B PARA AVALIACIÓN CONTÍNUA 20% Dinámica, asistencia e presentación en prazo PROBA B PARA AVALIACIÓN GLOBAL Deberán responder a 4 preguntas abertas cortas sobre a/as lecturas prácticas encomendadas. PESO 20%	20				
Resolución de problemas e/ou exercicios	MODALIDADE CONTÍNUA E GLOBAL Entrega en prazo e corrección dos exercizos requeridos Peso 40%	40	A1	B2	C6	D1
			A3	B3	C15	D2
			A4			D3
			A5			D8
						D9
						D11
						D14
						D17
						D18
						D19

Other comments on the Evaluation

a. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

b. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico pero de non superar finalmente a materia non se gardarán para anos vindeiros.. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/education-ou7web7index.php>) no espazo "exames 2023-2024". En ningún caso faranse exames parciais ou modificación de datas oficiais.

RECOMENDACIÓNS: Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography**

DU RANQUET, M, **Los modelos en trabajo social. Intervención con personas y familias**, S.XXI,

DE LA RED, N., **Aproximaciones al trabajo Social**, Consejo General de Colegios Oficiales de diplomados en trabajo social y asistentes sociales,

FERNÁNDEZ- GARCÍA, T., **Fundamentos del trabajo social**, Alianza Editorial,

HOWE, D., **Dando sentido a la práctica. Una introducción a la teoría del Trabajo social.**, Editorial Maristán.,

PAYNE. M., **Teorías Contemporáneas del Trabajo Social.**, Narcea.,

ROBERTIS, C., **Metodología de la Intervención en Trabajo Social.**, Ateneo,

---

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Subjects that it is recommended to have taken before

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Other comments

Recomendacións para superar a materia:

- 1.-Traballar e estudar de xeito continuado mellora notablemente a superación da materia, xa que é unha asignatura que require asentar e comprender de forma paulatina os contidos.
  - 2.-Leer os temas da sesión maxistral previamente a mesma, co fin de mellorar a comprensión da explicación xeral do profesorado, asíñ como traer elaboradas as dúbidas a aula para poder resolvelas en función das necesidades do alumnado.
  - 3.-Levar o día as actividades planificadas para cada seminario.
  - 4.-Non saltarse as pautas da organización do traballo tutelado.
  - 5.-Plantexar as dúbidas sobre calquer aspecto da materia o profesorado, tanto na aula (en relación os contidos e exercicios) como nas titorías de despacho (para outros aspectos relacionados coa materia ou para afondar en dúbidas que por cuestión de tempo non sexa posible facelo na aula).
-

IDENTIFYING DATA**Organisation of social services**

Subject	Organisation of social services			
Code	O05G220V01205			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1st	2nd
Teaching language	Galician			
Department				
Coordinator	Sánchez Roura, María Begoña			
Lecturers	Aguiar Fernández, Francisco Javier Salgado Rodríguez, Eva María Sánchez Roura, María Begoña			
E-mail	begona.sanchez.roura@uvigo.es			
Web				
General description	(*)O sistema público de servizos sociais destinado a garantir unhas prestacións básicas ante situacións de necesidade ten unha identidade, normativa, estrutura, competencias, financiación etc. propias, e xunto con outros sistemas de protección social constitúese nun dos piares fundamentais do estado de benestar, sendo este sistema público un dos ámbitos principais de intervención do traballo social.			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have shown to have and understand knowledge in an area of study based on general secondary education, and are at a level in which they can have recourse to advanced textbooks and also to have updated knowledge on the progress made in their field of study.
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B1	Capacity to work and value of conjoint way with people, families, groups, organisations and communities his needs, limitations, difficulties, unrests and circumstances
B2	Analyse social situations subject to intervention, plan, develop, implement, review and evaluate social work practice with individuals, families, groups, organisations, and communities and with other professionals.
B3	Work with the people so that they are self-sufficient and with capacity to manifest his needs, wishes, points of view and circumstances
B4	Act preventively and in the resolution of situations of risk to citizens, for oneself and for colleagues by profession
B5	Manage and be responsible, with supervision and support, for the practice itself within the organization
C1	To build professional relationships with the aim of identifying the most appropriate intervention.
C2	To work with persons, families, groups, organizations and communities, to help them make informed decisions about their needs, circumstances, risks, preferential options and resources, taking into consideration issues of cultural diversity (and therefore, the specificities of ethnic, cultural, linguistic diversity), the need to promote equality between men and women, the need to move to an environmentally sustainable society, and to defend the values of peace.
C3	To assess the needs and available options to implement an intervention strategy.
C5	To interact with persons, families, groups, organizations and communities in order to bring about changes, promote development and improve their conditions of life through the use of the methods and models of Social Work, monitoring regularly the changes that are taking place with the aim of preparing the completion of the intervention.
C8	Promote growth, development and independence of persons by identifying opportunities to establish and create groups, using programming and group dynamics for individual growth and strengthening of interpersonal relationship skills; in particular, with multicultural diversity groups (immigration, return emigration, ethnic minorities...) and with women, taking into account their historic marginalisation in relation to sociocultural participation and in decision-making bodies (empowerment).
C13	To defend situations, families, groups, organizations and communities and act on their behalf if the situation warrants.
C14	Prepare and participate in decision-making meetings to better defend the interests of individuals, families, groups, organisations and communities.
C16	To identify, minimize and deal with the risk one and one's colleagues are running through the planning, reviewing and monitoring of actions conducive to reducing stressful and risky factors.
C20	To work efficiently within interdisciplinary and multiorganizational systems, networks and teams with the aim of cooperating in the establishment of goals, objectives and implementation times, contributing also to dealing constructively with possible existence of disagreements.
C21	Participate in the management and operation of social welfare entities

- C23 To work within the accepted standards for the practice of Social Work and to secure one's own professional development through the use of professional knowledge and techniques as a means to justify decisions, reflecting critically about them and resorting to supervision as an instrument to improve and assess one's own professional practice.
- C25 To contribute to promote the best practices of Social Work through participation in the development and analysis of the policies being implemented.
- D1 Capacity for analysis and synthesis
- D2 Organization and planning skills.
- D3 Capacity for reflection
- D4 Oral and written communication in one's native language(s).
- D8 Information-management skills.
- D9 Problem-resolution skills.
- D10 Decision-making
- D11 Work in and with diverse teams
- D12 Interdisciplinary teamwork.
- D14 Interpersonal relations skills.
- D15 Recognition and respect towards diversity and multiculturalism
- D16 Critical-thinking skills.
- D17 Ethical commitment
- D18 Independent-learning skills.
- D19 Adaptation to new situations
- D24 Sensitivity toward environmental issues, equality between men and women, culture of peace, etc.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
(*)Coñecer e comprender a organización, estrutura xeral, mecanismos de actuación e as principais prestacións e programas que configuran o Sistema Público de Servizos Sociais	A1	B1 B2 B3 B4	C1 C2 C3 C5	
(*)Promover cambios favorables na vida dos individuos e familias a traveso da administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.	A2	B1 B2 B3 B4 B5	C1 C2 C3 C5 C8 C13 C14 C16 C20	D1 D2 D3 D4 D8 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D24
(*)Participar na xestión e dirección de entidades de benestar	A3 A4	B3 B5	C1 C2 C3 C5 C20 C21 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D24

(*)Analizar y sistematizar la información que proporciona el trabajo cotidiano; administrar y ser responsable de su propio trabajo.	A5	B2 B4 B5	C2 C3 C14 C16 C20	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18
---	----	----------------	-------------------------------	--

(*)Coñecer as funcións profesionais do/a traballador/a social na xestión dos servizos sociais e a participación nos mesmos das organizacións públicas e privadas.	A4	B2 B3 B4	C1 C2 C3 C5 C8 C13 C16 C20	D1 D2 D4 D9 D10 D16 D18
---	----	----------------	---	---

Contents

Topic	
The public system of social services.	Conceptual frame: nature, objective and basic provision.
The territorial organisation and competencial of the public system of social services	State competitions, autonomic and local.
The net of attention of the social services	Public field. Personal field. Third sector.
Normative frame general of the social services	International context. European context. State rule. Autonomic rule. Local rule.
The system of social services in the autonomous community Galician	Organisation and structure.
The community social services basic and specific	Organisation, management and structure. Functions of the SW.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Studies excursion	7	1	8
Presentation	2	6	8
Seminars	3	6	9
Mentored work	3	9	12
Introductory activities	1	1	2
Mentored work	6.5	6.5	13
Lecturing	22	44	66
Objective questions exam	2	30	32

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Studies excursion	Visits to institutions providing social services
Presentation	Exhibition, by part of the students, in front of it teaching and/or a group of students, of one fear on contents of the subject or of the resulted of one work, exercise or project. Can be carried out individually or in group.
Seminars	Activities focused to the work envelope a specific subject, that allow *afondar or supplement the contents of the subject. They Will employ how supplement of the theoretical kinds.
Mentored work	IT/The student develops exercises or projects in the low classroom the guidelines and supervision of the @docente.
Introductory activities	Activities *encamiñadas to take contact, gather information envelope the students and to present the teaching methodology, the evaluation and the generic contents of the subject.
Mentored work	IT/The student develops exercises or projects in the low classroom the guidelines and supervision of the @docente.
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contained, theoretical bases and/or guidelines envelope to subject object of study.

Personalized assistance

Methodologies Description

Mentored work In a small group, the students will elaborate a document-work on one of the aspects of the subject, preferably on the organization of a Social Services Department, among others, based on the subject taught and following the legislation in force. It will include foundation, search and collection of information, reading and handling of bibliography, *contextualization, writing, evaluation-conclusions. The use of language *inclusive and non-discriminatory in any of the areas of intervention will be especially valued. Advice from the teacher in the classroom and in group tutorials. Group work, work supervision and exhibition in the classroom.

Assessment				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Mentored work	This heading includes a variety of assignments that are part of the continuous evaluation system (reading and defense of professional articles, books from the basic bibliography, analysis of a social services organization, practical cases...). Each of the works requested and presented by the student individually and/or in group will be evaluated. It is necessary to have passed this part in order to average the grade obtained in the multiple-choice test. An individual dossier will be requested in which all the practices, exercises and works done will be included. It will be considered part of the evaluable follow-up of the practical part of the subject the realization of random tests (written answer to questions; small test...) tending to verify in the classroom the realization of the requested works and assignments. The grade of the practical part of the subject will only average with the grade of the theoretical part (exam) if it is equal or superior to 2.5.	30	B1 B2 B3 B4 B5	C1 C2 C3 C13 D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D24
Mentored work	Practices and classroom work	30	A3 A4 A5 B4 B5 C13 C14 C16	B1 B2 B3 C5 C8 D9 D10 D11 D12 D14 D16 D17
Objective questions exam	O/a alumno/alumna se examinará de la parte teórica de la materia desenvuelta en las sesiones magistrales y en los seminarios. La nota obtenida en el examen de la parte teórica será el 50% de la nota total y sólo hará promedio con la nota de la parte práctica si es igual o superior a 2,5. Para el alumnado asistente, el examen constará de 40 preguntas con cuatro alternativas de respuesta, de las cuales sólo una es verdadera. Cada tres respuestas incorrectas se invalidará una respuesta correcta. El corte del aprobado se sitúa en 20	40	A1 A2 B3 B4 B5	B1 B2 C3 C5 C8 C13 C14 C16 C20

Other comments on the Evaluation

Description of the evaluation Continuous evaluation:

· The evaluation of them/you students enrolled/you in the matter will do attending to the criteria explained in the educational guide.

· The continuous evaluation involves a minimum assistance to 80% of the classroom. The planning of the process education-learning demands the presence of the estudiantado in the practical activities that will develop during the course, especially in those related with the acquisition of relative competitions when knowing do and when knowing be (procedimentales and actitudinales). Underline that it does not arrive with being in the class (physical or virtual) neither that what evaluates is the simple "assistance" to the physical classroom, but the evaluable are the results of the process education-learning reflected in the exercises and activities very @realizar and the active and pertinent participation in the face-to-face or virtual classes. Therefore it will demand him to the estudiantado his presence in the activities along the course(verifiable with listings of assistance) no pudiendo be missing the more than the 20 percent of the total of face-to-face hours.

· The evaluation will be preferably continuous, the estudiantado that renounce to the continuous evaluation will be able to opt by the global evaluation. It will have to communicate it to the educational in the term established.

Global evaluation:· Proof, practical, exercise, presentation, etc. (30%) Will consist in the preparation and delivery of a document-work on one of the appearances of the matter,preferably on the organisation of a Department of Social Services, among others, based in the matter given and following the valid legislation. It will include foundation, research and collected of information, reading and handle of bibliography, contextualización, editorial, assessment-conclusions. It will value especially the use of the language inclusivo and no discriminatory in any one of the fields of intervention.

· Proof of objective questions, etc. (40%)

The theoretical part of the matter will consist in the same proof type test established for the students asistencial (40 questions with four alternatives of answer, of which only one is true, in which each three wrong answers will invalidate a correct).

· Proof, practical, resolution, examination of questions of development, etc. (30%)

will consist in answering to the conceptual contents, actitudinales and procedimentales developed along the course and that it can purchase through the bibliography and the preparation of the works tutelados that commission him to the students asistencial. In this sense, in the practical part will be able to include questions to develop and supposed related with the articles, supposed and #practical developed in the matter.

EXTRAORDINARY ANNOUNCEMENT (2ª opportunity)

The proofs (theoretical part the practical part) surpassed in the 1ª opportunity, will not be object of evaluation in the 2ª opportunity, considering approved in this academic courses. They will not save notes of a course to another.

The 1ª opportunity, in the case of not surpassing the matter, does not be recorded in the academic file. The qualification does effective in the extraordinary announcement.

MODALITY of GLOBAL EVALUATION and COURSE PUT YOU

The and the students that decide to opt by the global evaluation and Course Put you, will have to put in contact with the professor to notify this option to beginnings of course and always before the term established.

With the purpose to favour the conciliation of the labour life and the academic training, the contents, planning, methodological resources and system of evaluation will adapt for students no asistencial and of the course put you guaranteeing, anyway, the achievement of the competitions and results of learning established in this document. It will open a specific folder in the platform Moovi in which it will inform of the tasks and proofs of evaluation that will guide the development of this matter for students of the course put you or professional in exercise.

Other comments to take into account in the evaluation

They will not save notes of any part of the matter for the following academic course. It will demand that the estudiantado know to write properly and without orthographical faults (tildes graphic and included abbreviations), that know to read comprensivamente, analyse and sintetizar as well as resumir the read or listened in the classrooms. Also it expects that it know to express with correction and in accordance with the level that demands a university cycle using an ideal terminology the east register linguistic. All this will constitute part of the evaluation of the students and, anyway, will have to reflect us his exercises and in the examination. The plagiarism supposes immediately the suspense of the matter. The matter can be studied completely with the existent materials in Moovi and with the advice of the educational through his emails or of tutorías face-to-face or virtual, previous appointment.

The official dates of the examinations can consult in the web of the facultade(<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exámenes/>) in the space 'Examinations 2023-24'

In coherence with the character inclusivo that characterises the Faculty of Education and social Work, this guide will be able to be adapted to attend to the specific needs of educational support that present the students ascribed to the program PIUNE (PAT).

This matter frames in a committed Faculty with the sustainability of the surroundings and of the people. Attending the this philosophy, this matter will promote educational practices in base to materials of low environmental impact in coherence with the principles of sustainability (ODS).

Sources of information

Basic Bibliography

Alemán Bracho, C., Fernández, T., **Introducción a los Servicios Sociales**, UNED, 2004

Santos Martí, J, **El cuarto pilar. Un nuevo relato para los servicios sociales.**, CGTS - Paraninfo, 2012

Vercouttes, J., **Servicios Sociales: organización y planificación**, Diego Marín, 2011

Complementary Bibliography

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Specialised social services 1/O05G220V01304

Specialised social services 2/O05G220V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Epistemology of social work/O05G220V01204

Subjects that it is recommended to have taken before

Basics of social services/O05G220V01104

Introduction to social work/O05G220V01105

Other comments

-This subject is part of a Faculty committed to the sustainability of the environment and people. In accordance with this philosophy, this course will promote educational practices based on materials with low environmental impact consistent with the principles of sustainability (ODS).

IDENTIFYING DATA**Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital**

Subject	Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital			
Code	O05G220V01301			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Lecturers	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
E-mail	sepulveda@edu.xunta.es			
Web				
General description	Esta materia ten a finalidade de asentar coñecementos básicos sobre o desenvolvemento psicolóxico ao longo do ciclo vital. É unha materia de carácter básico que se imparte no segundo curso tras haber cursado unha aproximación xenérica á psicoloxía a partir da materia Psicoloxía básica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C24	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D23	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Coñecer as principais teorías e modelos do desenvolvemento.	A1 A2 A3 A5	B1	C22 C24	D1 D4 D9 D10 D16
2. Fomentar hábitos de traballo que permitan o desenvolvemento dun sistema persoal de traballo autónomo.	A2 A3 A4	B1 B6	C1 C22	D2 D11 D18 D19 D23
3. Favorecer a utilización de recursos e instrumentos proporcionados polas disciplinas psicolóxicas para a súa aplicación.	A1 A2 A3	B1 B2	C2 C22	D1 D4 D16 D18 D23
4. Desenvolver unha actitude de cooperación, respecto, tolerancia e compromiso tanto no seu traballo como alumno como na súa conduta profesional posterior.	A2 A4 A5	B1 B6	C2 C22 C24	D8 D11 D14 D17

Contidos

Topic	
1. Concepto de desenvolvemento.	Precisións conceptuais. Modelos teóricos explicativos do desenvolvemento. Principais teorías sobre o desenvolvemento. Os grandes problemas conceptuais: o papel da herencia, o medio e os períodos críticos
2. Desenvolvemento físico e motor.	Factores que afectan ó desenvolvemento do feto. Primeiras conductas do recém nacido. Bases do desenvolvemento psicomotor. Desenvolvemento físico e progresos no autocontrol.
3. Desenvolvemento cognitivo, intelectual, social e da personalidade; propostas para a súa promoción.	Desenvolvemento cognitivo Desenvolvemento sensorial, atencional e da percepción. A memoria e a utilización de estratexias. Aparición e desenvolvemento da linguaxe. Desenvolvemento da intelixencia Precisións conceptuais. Teoría de Piaget: Período sensoriomotor, preoperatorio, operacional concreto, operacional formal. Desenvolvemento da personalidade. Desenvolvemento afectivo: o apego. Factores da personalidade. A adopción do sexo. O desenvolvemento moral. As relacións sociáis. Os procesos de socialización. O xogo e a súa influencia no desenvolvemento.
4. A adolescencia, a idade adulta e a terceira idade: estudo de ditas etapas e desenvolvemento positivo nas mesmas.	A adolescencia. Precisións conceptuais. Cambios biolóxicos e psicolóxicos. Adolescencia idade de conflitos. Principais problemas adolescentes. A identidade persoal. Adaptación social. A idade adulta. Precisións conceptuais. A personalidade. Desenvolvemento intelectual. Familia e traballo. Homosexualidade e adopción. O traballo. A terceira idade. Mitos sobre o envellecer. Cambios físicos. Personalidade e concepto do [jeu]. Aprendizaxe e memoria. A xubilación. A morte como tema evolutivo.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	73.5	96
Traballo tutelado	23.5	24.5	48
Foros de discusión	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos do temario da materia obxecto de estudo.
Traballo tutelado	Presentación das directrices para a realización dun traballo de investigación no eido do Traballo Social. Traballo dos alumnos baixo a supervisión do profesor sobre ditos traballos de investigación.
Foros de discusión	Actividades de análise, reflexión e debate sobre distintas cuestións do desenvolvemento humano e a súa importancia para o exercicio profesional. O profesor plantexará un tema e abrirá un debate sobre o mesmo.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Os alumnos poden asistir ás titorías para plantear as dúbidas que teñan.
Foros de discusión	Nas titorías poden resolver as dúbidas.
Tests	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aconséllase aos alumnos facer unha revisión das súas respostas coa axuda do profesor.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Nas sesións de grupos medianos se elaborará o guión para a realización das prácticas sobre os distintos contidos da asignatura. Asistencia obligatoria ó 80% das sesións e entrega dos informes das prácticas propostas por o profesor. A principio de curso entregarase o temario e o calendario das prácticas.	40	A1 A2 A3 A4	B1 B6	C1 C2 C22 C24	D1 D2 D4 D8 D9 D10 D11 D18 D19
Foros de discusión	Os alumnos entregarán informes escritos sobre as actividades realizadas nos pequenos grupos.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B6	C1 C2 C22 C24	D1 D8 D9 D10 D16 D17
Resolución de problemas e/ou exercicios	O exame consistirá en responder por escrito a unha serie de preguntas (entre quince e vinte) sobre os contidos impartidos tanto nas sesións maxistras como nos medianos e pequenos grupos. As preguntas serán calificadas con 1 ou 0 puntos.	40	A1 A2	B2	C22 C24	D1 D4 D9 D16 D23

Other comments on the Evaluation

Os alumnos poderán escoller unha das modalidades de avaliación. Os que elixan a modalidade de Avaliación Global deben indicalo por escrito ao profesor no mes de setembro. De non facelo incluíráselles na avaliación continua.

AVALIACIÓN CONTINUA:

O sinalado no apartado anterior.

AVALIACIÓN GLOBAL:

A avaliación da parte teórica realizaranse nas datas oficiais de exame para cada oportunidade de avaliación establecida no calendario académico.

Os traballos dos Grupos B: os alumnos realizarán dous traballos. O primeiro será presentado a finais de outubro e o segundo en decembro.

Os traballos tutelados dos Grupos C: entregarán nas mesmas datas do parágrafo anterior os ensayos sobre os temas propostos polo profesor a principios de curso.

As porcentaxes son as mesmas que no caso de avaliación continua.

As partes da materia superadas na convocatoria ordinaria non serán obxecto de avaliación na segunda convocatoria, considerándose aprobadas nese curso.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presenta o alumnado adscrito ao programa PIUNE

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Palacios, J, Marchesi, A. e Coll, C., **Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva**, 2ª ed., Alianza Editorial, 1999

García Madruga, J.A. e Pardo, P., **Psicología Evolutiva, Vol. 2**, UNED, 1997

Craig, Grace J., **Desarrollo psicológico**, 8ª ed., Pearson, 2001

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicología: Psicología básica/O05G220V01103

Psicología: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Other comments

A asistencia a clase facilita en gran medida a superación da asignatura.

Aconséllase aos alumnos non presencias asistir a titoría para comentar os contidos tratados nas clases.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Concepts, theories and methods in social work**

Subject	Concepts, theories and methods in social work			
Code	O05G220V01302			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2nd	1st
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Méndez Fernández, Ana Belén			
Lecturers	Méndez Fernández, Ana Belén			
E-mail	anabel@uvigo.es			
Web				
General description	This is a compulsory subject, included in the module of the degree called: Social Work, concepts, methods, theory and application. It is part of the subject called: Methods, models and techniques of Social Work. Its main objective is that students approach the professional intervention of Social Work, knowing and analyzing its concept both classically and from a critical perspective. In order to operate in a scientific way in the profession of Social Work, it is essential that students know, handle and analyze the different theoretical and methodological perspectives of the discipline to ensure an adequate intervention. Without forgetting that any perspective used must be in line with respect for Human Rights.			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have shown to have and understand knowledge in an area of study based on general secondary education, and are at a level in which they can have recourse to advanced textbooks and also to have updated knowledge on the progress made in their field of study.
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B1	Capacity to work and value of conjoint way with people, families, groups, organisations and communities his needs, limitations, difficulties, unrests and circumstances
B2	Analyse social situations subject to intervention, plan, develop, implement, review and evaluate social work practice with individuals, families, groups, organisations, and communities and with other professionals.
B3	Work with the people so that they are self-sufficient and with capacity to manifest his needs, wishes, points of view and circumstances
B4	Act preventively and in the resolution of situations of risk to citizens, for oneself and for colleagues by profession
B6	Demonstrate professional competence in the exercise of social work
C1	To build professional relationships with the aim of identifying the most appropriate intervention.
C2	To work with persons, families, groups, organizations and communities, to help them make informed decisions about their needs, circumstances, risks, preferential options and resources, taking into consideration issues of cultural diversity (and therefore, the specificities of ethnic, cultural, linguistic diversity), the need to promote equality between men and women, the need to move to an environmentally sustainable society, and to defend the values of peace.
C3	To assess the needs and available options to implement an intervention strategy.
C4	To respond to situations of crisis through assessment of the urgency of situations, planning and development of actions to deal with them and through reviewing of results.
C5	To interact with persons, families, groups, organizations and communities in order to bring about changes, promote development and improve their conditions of life through the use of the methods and models of Social Work, monitoring regularly the changes that are taking place with the aim of preparing the completion of the intervention.
C6	To prepare, produce, implement and assess the plans of intervention with the client system and the professional colleagues, to negotiate the supply of services that must be used and review the efficiency of the plans of intervention with the people involved in order to adapt them to changing needs and circumstances. All this, taking into consideration the ethical obligations of the profession concerning trust, proximity, friendliness, equal relations, respect for cultural diversity, etc.
C7	To contribute to the establishment of networks to deal with the needs and work towards the achievement of the programmed results, examining them with the people involved and the support networks they might have or develop; particularly, in the case of women (abused women, regular caregivers of people with disabilities, people with mental and other disabilities), taking into consideration the specific characteristics of Galicia as a country with a geographically dispersed population, a marked contrast between rural and urban spaces, numerous abandoned areas and an ageing population (which requires larger networks).

- C8 Promote growth, development and independence of persons by identifying opportunities to establish and create groups, using programming and group dynamics for individual growth and strengthening of interpersonal relationship skills; in particular, with multicultural diversity groups (immigration, return emigration, ethnic minorities...) and with women, taking into account their historic marginalisation in relation to sociocultural participation and in decision-making bodies (empowerment).
- C9 To work on types of behavior that imply a risk for the client system through the identification and assessment of the situations and circumstances that determine such behavior and the implementation of strategies to change them.
- C10 To analyze and systematize the information provided by everyday work as a basis to change and improve the professional strategies that must respond to emerging social situations.
- C13 To defend situations, families, groups, organizations and communities and act on their behalf if the situation warrants.
- C15 To identify and intervene in the resolution of situations of risk, after the identification and assessment of the nature of such risks.
- C17 To manage one's work responsibly, assigning priorities, fulfilling our professional duties and assessing the efficiency of our work program.
- C19 To manage and present social records and reports, making them comprehensive, faithful, accessible and updated as a guarantee for decision making and professional assessments, being particularly cautious when it comes to preserving user's confidentiality rights, professional confidentiality and data protection rights.
- C22 To investigate, analyze, assess and use the knowledge available in the present time about the best practices of Social Work to review and update one's own knowledge frameworks.
- C23 To work within the accepted standards for the practice of Social Work and to secure one's own professional development through the use of professional knowledge and techniques as a means to justify decisions, reflecting critically about them and resorting to supervision as an instrument to improve and assess one's own professional practice.
- C24 Manage conflicts, dilemmas and complex ethical problems by identifying the same and designing strategies to overcome them and reflect on the results
- D1 Capacity for analysis and synthesis
- D2 Organization and planning skills.
- D3 Capacity for reflection
- D4 Oral and written communication in one's native language(s).
- D6 Knowledge of the specific culture of the autonomous community.
- D7 Learning and mastering of new technologies
- D8 Information-management skills.
- D9 Problem-resolution skills.
- D10 Decision-making
- D11 Work in and with diverse teams
- D12 Interdisciplinary teamwork.
- D14 Interpersonal relations skills.
- D15 Recognition and respect towards diversity and multiculturalism
- D16 Critical-thinking skills.
- D17 Ethical commitment
- D18 Independent-learning skills.
- D19 Adaptation to new situations
- D20 Creativity.
- D21 Leadership skills.
- D22 Entrepreneurship skills.
- D23 Striving for quality.
- D24 Sensitivity toward environmental issues, equality between men and women, culture of peace, etc.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A3	B1	C3	D1
(*)1.-Know and comprise the basic concepts of the professional intervention so much intrinsic like *extrínsecos, as well as the implicit ideological dimension in the intervention and the professional methodology.		B2	C5	D3
		B3	C22	D8
		B4	C24	D15
				D16
				D17
				D18
				D23
				D24

(*)2.-Know and comprise *críticamente the different theoretical perspectives and methodological in Social Work and his repercussion in the professional practice.	A1	B1	C1	D1
	A2	B6	C2	D2
	A3		C3	D3
	A4		C4	D4
	A5		C5	D7
			C8	D8
			C13	D9
			C22	D10
			C23	D11
				D14
				D15
				D16
				D18
				D19
			D20	
			D21	
			D22	
			D23	
			D24	
(*)3.-Be able to analyse the nature of the relations between professionals, users and the potentialities and difficulties that mark them, taking into account relative appearances to the gender, the class and the cultural diversity and his methodological implications.		B1	C2	D3
		B3	C3	D11
			C6	D14
			C7	D17
			C8	D19
			C13	D21
			C22	D23
			C24	D24
(*)4.-Know and be able to apply the different phases of the methodological process of the professional intervention and his interrelationship with the theory, object and ends of the Social Work.		B2	C2	D1
			C3	D2
			C4	D3
			C5	D6
			C6	D8
			C9	D15
			C10	D16
			C17	D18
			D23	
			D24	
(*)5.-Be able to identify the situations of risk and crisis and prioritise the taking of decisions in the application of the methodological process.		B1	C3	D1
			C5	D2
			C15	D3
			C24	D8
				D9
				D10
(*)6.-Know the ways to involve to the users/the ones of the services of Social Work to increase his resources, his capacity and his power to influence in the factors that affect to his life and in his taking of decisions.		B3	C2	D1
			C6	D3
			C8	D6
			C13	D8
			C23	D14
			C24	D15
				D16
				D17
			D21	
			D24	
(*)7.-Be able to analyse and value the consequences of the distinct takings of decisions in the moment to select and apply the diverse methodological options.		B2	C3	D1
			C5	D2
			C10	D3
			C13	D8
			C15	D9
			C17	D10
			C19	D12
			C24	D16
			D17	
			D24	

(*)8.-Purchase basic skills to know, comprise and that apply a terminology adapted the different theoretical perspectives-methodological.	A3	B6	C10 C22 C23	D1 D2 D3 D8 D16 D17 D23 D24
(*)9.-Purchase basic skills to analyse, contextualise and evaluate *críticamente the texts and scientific documents related with the theory and *metología of the professional intervention.			C22 C23	D1 D2 D3 D8 D18 D22 D23
(*)10.-Purchase basic skills to apply the self-criticism in ideas, behaviours and social personal/skills to avoid the interference in the methodological applications.		B6	C10 C23 C24	D1 D3 D8 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D23 D24
New		B6	C3 C10 C24	D1 D8 D10 D12 D16 D23 D24

Contents

Topic

1.-Concepts, characteristic and contexts of the professional intervention in Social Work.	Concepts, characteristic and contexts of the professional intervention in Social Work.
2.-Method and methodology in Social Work: Definitions and concepts.	-Method and methodology in Social Work: Definitions and concepts.
4.-Approximation to the different theoretical perspectives and methodological in the professional intervention.	The professional intervention.
5.-The methodological process in Social Work. Study detailed and applications of the basic components.	The methodological process in Social Work
(*)5.- Implicación dos usuarios dos servizos de Traballo Social. Participación, potenciación, defensa e acompañamento.	(*)Non hai.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	22.5	0	22.5
Seminars	22.5	34	56.5
Mentored work	0	45	45
Objective questions exam	1.5	19	20.5
Debate	1	4.5	5.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

Description

Lecturing	General exhibition by part of the professor of the contents of the matter. To end to guarantee and improve the process of education-learning the *alumnado will have to read previously the contents that *desarrollarán in each session and will elaborate a document with the doubts arisen during the reading of the same, promoting like this interactive sessions and that *respondana the concrete needs of the *alumnado.
Seminars	They will employ as I complement of the sessions *magistrales. They will consist in previous reading of texts and documents to be debated and exposed in the sessions. As well as analysis and resolution of *ejercicios practical that guarantee the theoretical integration-practical of the *asignatura. If it considers timely for the development of some concrete question *traerense expert the classroom.
Mentored work	The *alumnado will have to read, analyse, comprise, and extract conclusions of a book (or equivalent group of articles) related with the competitions and contents of the matter, as well as I handle of complementary bibliography related. This activity will have autonomous character and will be *grupal. It has like main aim the *familiarización with the professional literature, the learning *colaborativo in groups, research of information in databases, presentation by writing and capacity of argumentation and defence of academic character-scientific.

Personalized assistance

Methodologies Description

Seminars	The attention customized will be of three types: 1.-In the classroom, during the sessions of the seminars to supplement the understanding of the kinds *maxistrais and the work *tutelado. 2.-In the dispatch of the professor, in the time of *titorías. Directed it any question of the subject, as well as for doubts related with the sessions *maxistrales and the activities of the seminar. 3.-Through the email, always and when the query allow it. In case to spend the *virtualidade will be able to used other applications computings, so much of the University how general, with *concertación previous.
Mentored work	The attention customized will be of three types: 1.-In the classroom, during the sessions of the seminars to supplement the understanding of the kinds *maxistrais and the work *tutelado. 2.-In the dispatch of the professor, in the time of *titorías. Directed it any question of the subject, as well as for doubts related with the sessions *maxistrales and the activities of the seminar. 3.-Through the email, always and when the query allow it. In case to spend the *virtualidade will be able to used other applications computings, so much of the University how general, with *concertación previous.

Tests Description

Debate	The attention customized will be of three types: 1.-In the classroom, during the sessions of the seminars to supplement the understanding of the kinds *maxistrais and the work *tutelado. 2.-In the dispatch of the professor, in the time of *titorías. Directed it any question of the subject, as well as for doubts related with the sessions *maxistrales and the activities of the seminar. 3.-Through the email, always and when the query allow it. In case to spend the *virtualidade will be able to used other applications computings, so much of the University how general, with *concertación previous.
--------	---

Assessment

Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminars	10	A1 B1 C2 D1 A2 B2 C3 D2 A3 B3 C5 D3 A4 B4 C6 D8 A5 B6 C8 D9 C9 D10 C10 D14 C13 D15 C15 D16 C17 D17 C22 D18 C23 D19 D21 D23 D24

Mentored work	In the sessions of the medium groups, students will be advised, oriented and will perform tasks related to a work related to the subject of the subject, proposed by the teacher. These tasks are of obligatory fulfillment, in presentation in time and form to be evaluated positively. It will have group character and will be presented in writing with academic work format. Theories object of the work (three groups for each medium group): critical theory and TS (Karen Healy); Foucault and Social Work; complexity theory and constructivism and SW.	20	A4 A5	B6 C3 C5 C6 C8 C9 C13 C15 C22 C23	C2 C3 C5 C6 C7 C8 C9 D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D14 D15	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
Objective questions exam	Proof type test. It Will feature of 20 or 40 low questions the system of tarpaulins-errors. The number of net questions to approve will be 13 or 26. The type of questions can have several alternatives of answer: true/fake; multiple election; *emparellamento of elements...). The students select an answer go in a number limited of possibilities.	40	A5	B2 B3 B4 B6	C1 C2 C3 C4	D1 D3 D8 D15 D17 D18 D23 D24 C9 C13 C15 C17 C19 C22 C23
Debate	Defense of the tutored work. The time and day for each group will be marked by the teacher. If the oral defense is not possible due to academic calendar or teaching issues, it will be done in short questions of personalized reflection on the day of the official exam (consequently, if the group debates orally and a member cannot do it on the date marked by the teacher, the defense will be in writing in the official exam of the subject). The defense will only take place if the tutored work submitted in writing is approved.	30	A3 A5	C13 C22 C23	D1 D3 D4 D8 D10 D14 D15 D16 D19 D21 D23 D24	

Other comments on the Evaluation

In order to pass the subject, each of the tests foreseen in the evaluation section must be passed previously and independently. In any case, the student will not be evaluated if he/she does not present in time and form the tasks assigned for the seminars and the tutored work.

Students are warned that no grade will be kept for the following year, this aspect applies to both students in attendance and non-attendance.

EVALUATION SYSTEMS

ATTENDANCE STUDENTS: students will be considered as such if they have a minimum attendance of 80% in the lectures and a maximum of two absences in the seminars (either face-to-face or virtual). If this requirement is not met, the student will be evaluated as a non-attending student. The modalities, as well as, the punctuation is the one established in the evaluation methodologies.

Remember that it will only be possible to pass the subject when a pass is obtained in each of the methodologies independently.

NON-ATTENDANCE STUDENTS: those students who do not meet the minimum requirements of attendance to classes (lectures and seminars, both in person and, if applicable, virtual). This student will be evaluated in a global and unique final test that will consist of (each of the parts must be approved independently in order to pass the course and all passed,

otherwise they will return to the unique test in the second convocatoria):

a.-Final exam in the official call by means of objective test (same format and correction system as for the assistants). This exam will deal with the theoretical contents of the lectures and seminars. It will score 40%.

b.-Delivery of a dossier that collects the work done by the assisting students for the tasks of the seminars and the contents related to the tutored work (prior to its delivery it must be supervised throughout the course, with obligatory character, by the teacher). The student must also present (in this dossier) the conceptual maps of the theory to be examined and two pages of conclusions for each theory that is not the object of the development question. It will score 20%. It will only be evaluated if the student passes the multiple-choice exam.

c.-Development question: it will only be evaluated if the student passes the multiple-choice exam, it will deal with the aspects and materials related to the tutored work, it will be evaluated as long as the first part of the multiple-choice exam has been passed (it will evaluate the competences obtained by the students in the tutored work). The student will select the theory to be developed and it will be included in the dossier. It will score 10%.

d.- Written defense with short reflection questions on the official exam date, if it is possible due to teaching organization, it will be done orally on the date and time indicated by the teacher. It will score 30%.

WARNING: The continuous monitoring of classroom activities and communication with students related to the tasks will be done through the Moovi Platform.

FOR ASSISTANT AND NON ASSISTANT STUDENTS: at the beginning of the course, documents with the instructions and the schedule for the delivery of the assignments and evaluation tests will be uploaded, being compulsory to pass the course.

Students will be required to know how to write correctly and without spelling mistakes (including graphic accents and abbreviations), how to read comprehensively, analyze and synthesize as well as summarize what they have read or heard in the classroom. It is also expected that he/she knows how to express him/herself correctly and in accordance with the level required by a university cycle, using terminology suitable for this linguistic register. All this will be part of the student's evaluation and, in any case, will have to be reflected in their exercises and in the exam. Plagiarism means immediate failure of the subject.

SECOND CALL

"The parts of the subject passed in the 1st opportunity, will not be subject to evaluation in the 2nd opportunity, being considered, therefore, as approved in this academic year".

The official dates of the exams can be consulted on the faculty website <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exámenes/> in the space 'Exams 2022-23'.

-In coherence with the inclusive nature that characterizes the Faculty of Education and Social Work, this guide can be adapted to meet the specific educational support needs presented by students enrolled in the PIUNE program (PAT), as well as students in the bridge course.

Sources of information

Basic Bibliography

De Robertis, C., **Metodología de la intervención en trabajo social**, El Ateneo,

Matus Sepúlveda, T., **Propuestas contemporáneas en Trabajo Social: hacia una intervención polifónica**, Espacio, 2002

Morán Carrillo, J. M., **Intervención metodológica en trabajo social: estrategias de intervención y contexto en trabajo social**, Certeza, 2004

Quezada Benegas, M. et al., **Perspectivas Metodológicas en Trabajo Social**, Espacio, 2001

Vélez Restrepo, O.L., **Reconfigurando el Trabajo Social. Perspectivas y tendencias contemporáneas**, Espacio, 2003

Healy, K., **Trabajo Social. Perspectivas contemporáneas**, Morata, 2001

Complementary Bibliography

Aguilar Idáñez, M. J., **Trabajo social: concepto y metodología**, Paraninfo, 2013

Chambon, D. S. et al., **Foucault y el Trabajo Social**, Maristán, 2001

Escalada, M et al., **El diagnóstico social: proceso de conocimiento e intervención social**, Espacio, 2001

Howe, D., **Dando sentido a la práctica. Una introducción a la Teoría del Trabajo Social**, Maristán, 1999

Kisnerman, N., **Pensar el Trabajo Social: una introducción desde el construccionismo**, Lumen-Humanitas, 1998

Morán Carrillo, J. M., **Fundamentos del trabajo social: trabajo social y epistemología**, TIRANT LO BLANCH, 2006

Martínez, M.J. (Coord.), **Para el Trabajo Social. Aportaciones teóricas y prácticas**, Maristán, 2000

Morin, E., **Introducción al pensamiento complejo**, 2ª, Gedisa, 1995

Navarro Pedreño, S., **Redes sociales y construcción comunitaria. Creando (con)textos para una acción ecológica**, CCS, 2004

Rozas Pagaza, M. et al. (Coord.), **Trabajo Social y compromiso ético: asistencia o resistencia**, Espacio, 2000

VV.AA, **El método: itinerarios para la acción (I y II)**, Números 57 y 58, 2000

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Ethics and social work/O05G220V01502

Planning process in social work/O05G220V01504

Community and group social work/O05G220V01604

Case work and family social work/O05G220V01505

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psychology: Social research methods and techniques/O05G220V01403

Psychology: Social psychology/O05G220V01303

Subjects that it is recommended to have taken before

Anthropology: Social and cultural anthropology/O05G220V01101

Epistemology of social work/O05G220V01204

Introduction to social work/O05G220V01105

Psychology: Basic psychology/O05G220V01103

Sociology: General sociology/O05G220V01203

Other comments

A MOOVI will upload a photo at the beginning of the course, as well as our personal details or contact telephone number.

- 1.-To work and study in a continuous way to advance notably the overcoming of the subject, since it is a subject that requires to settle the contents in a continuous way.
- 2.-To read the topics of the lecture session prior to it, in order to improve the understanding of the general explanation of the teacher, as well as to bring elaborated the doubts to the classroom to be able to solve them according to the needs of the students.
- 3.-To carry out the activities planned for each seminar on the day of the seminar.
- 4.-Do not skip the organization guidelines for the tutored work.
- 5.-To raise all the doubts about any aspect of the subject to the teacher, both in the physical or virtual classroom (in relation to the contents and exercises) and in the office or virtual tutorials (for other aspects related to the subject or to deepen in doubts that for question of time it is not possible to do it in the classroom). The use of the tutorials is essential (both for students in attendance and non-attendance) in order to facilitate the development and passing of the subject.
- 6.-For non-assistant students it is recommended to start tutoring from the beginning of the subject, facing the theoretical aspects and fundamentally to develop adequately the part of the final test that is equivalent to the tutored work of the assistant students.
- 7.-To take into account the need of previous subjects to take at the time of enrollment and, if necessary, to take them.

MOOVI WILL UPLOAD A PHOTO AT THE BEGINNING OF THE COURSE, AS WELL AS THE CONTACT TELEPHONE NUMBER IN THE PERSONAL DATA.

-This subject is part of a Faculty committed to the sustainability of the environment and people. In accordance with this philosophy, this course will promote educational practices based on materials with low environmental impact consistent with the principles of sustainability (ODS).

IDENTIFYING DATA**Psicología: Psicología social**

Subject	Psicología: Psicología social			
Code	O05G220V01303			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Lecturers	de Jesús Rodríguez, María Elena			
E-mail	elenadejesus@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
General description	<p>A Psicología Social forma parte do plan formativo da titulación de Traballo Social como unha materia de carácter fundamental ou básica de cara á comprensión do comportamento humano social e á intervención no mesmo.</p> <p>Dita asignatura ofrece contribucións relevantes a nivel teórico, metodolóxico e práctico para o curriculum formativo en Traballo Social, na medida en que trata temas que teñen que ver cos procesos psicosociais básicos que subxacen ao comportamento social (percepción de persoas e coñecemento social, relacións sociais, comunicación, comportamento prosocial e agresivo, etc.), as actitudes e os grupos.</p> <p>Deste xeito adecúase ao perfil da titulación e aporta coñecementos útiles para os e as futuras profesionais do Traballo Social, na medida en que teñen que estar capacitadas para realizar intervencións en contextos sociais e institucionais (nos que viven individuos, grupos, familias, organizacións e comunidades); participar na formulación e avaliación de políticas, servizos e iniciativas sociais; contribuir á cidadanía activa mediante o empoderamento e a garantía dos dereitos humanos e sociais, e traballar na prevención dos problemas sociais.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)

- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C11 Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Que o estudiantado sexa capaz de coñecer e aplicar coñecementos sobre procesos psicosociais básicos que capaciten para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz	A1	B1	C1	D2
	A2	B3	C2	D3
	A3	B5	C9	D4
	A4	B6		D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D14
			D16	
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D22	
			D24	
Ser competentes na análise e cambio de actitudes co fin de poder interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida	A2	B1	C5	D1
	A3	B2	C8	D2
	A4	B3	C9	D3
		B6		D4
				D6
				D7
				D9
				D11
				D14
				D15
			D16	
			D18	
			D19	
			D20	
			D24	

Ser capaces de promover o crecemento, desenvolvemento, así como a autosuficiencia das persoas e resolución de conflitos interpersoais aproveitando os coñecementos sobre dinámica de grupos, influencia social e actitudes.	A2 A3 A4	B1 B2 B3 B5 B6	C2 C8 C9 C11	D1 D2 D3 D4 D6 D9 D14 D15 D17 D19 D20 D22 D24
Que o alumnado sexa capaz de saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver, apoiándose na súa formación sobre grupos, actitudes e influencia social	A2 A4	B1 B2 B3 B6	C1 C2 C5 C7 C8 C20	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D11 D14 D16 D17 D19 D20 D22

Contidos

Topic	
I. Introducción	Psicoloxía Social e Traballo Social. O enfoque psicosocial como ponte entre o enfoque psicolóxico e o sociolóxico.
II. Procesos psicosociais básicos	A socialización e o aprendizaxe social. O coñecemento social das persoas: percepción social, cognición social e procesos de atribución. A comunicación: comunicación verbal e non verbal. Niveis de comunicación.
III. Relacións interpersoais (I)	Relacións interpersoais e procesos de atracción: afiliación, atracción interpersonal. Comportamento altruista
IV. Relacións interpersoais (II)	Relacións interpersoais e procesos de rechazo: estereotipos, prexuízos e discriminación. A agresión.
V. Actitudes e influencia social	Actitudes: estrutura, formación, medición. Cambio de actitudes. Procesos de influencia social: maioritaria e minoritaria.
VI. Grupos	Introdución á psicoloxía social dos grupos (estrutura e dinámica), ás relacións entre grupos e ao comportamento colectivo.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	20	40	60
Traballo tutelado	6	24	30
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	20	35

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Toma inicial de contacto co alumnado a efectos de: <ul style="list-style-type: none"> - Detección de coñecementos previos, expectativas en relación á materia, intereses e motivacións do alumnado. - Presentación da materia (obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación) e aclaración de posibles dúbidas ao respecto. - Pautas para a realización de traballos tutelados.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos básicos da materia.

Traballo tutelado	Traballos ou actividades grupais e/ou individuais que fai o alumnado de maneira autónoma dentro e fora da aula, tras a conseguinte planificación co profesorado e baixo a súa supervisión. Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo social
-------------------	---

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Exposición dos contidos do temario, atención ás dúbidas, suxerencias... do alumnado e guía do proceso formativo.
Traballo tutelado	Pautas, orientacións e guía do proceso formativo. Atención ás dúbidas, suxerencias... do alumnado.
Actividades introdutorias	Presentación do temario. Avaliación inicial da asignatura. Atención ás dúbidas, suxerencias... do alumnado.
Tests	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención ás dúbidas do alumnado, orientación e guía do proceso formativo.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Elaboración, preferentemente grupal, de traballos tutelados pola profesora relacionados cos contidos da materia. Os traballos serán avaliados ata un máximo de 4 puntos, tanto se o alumnado é asistencial como se é non presencial, sendo preciso acadar como mínimo 2 puntos para superar este apartado da materia.	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C2 D2 A3 B3 C5 D3 A4 B5 C7 D4 B6 C8 D6 C9 D7 C11 D8 C20 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D24
Exame de preguntas obxectivas	Realización dun examen tipo test e/ou preguntas de resposta curta sobre os contidos do temario. As preguntas deixadas en branco non se terán en conta na cualificación. Puntuación máxima: ata 4 puntos da nota final. É preciso obter como mínimo 2 puntos para superar este apartado.	40	A1 B6 A3 D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D18 D20 D22 D24

Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliación do grao de asimilación dos contidos do temario mediante a realización de exercicios prácticos. Tanto para o alumnado de modalidade asistencial como para o da non asistencial os exercicios realizados na aula ou de xeito autónomo durante o curso serán avaliados ata un máximo de 2 puntos, sendo preciso para superar este apartado un mínimo de 1 punto.	20	A1 A2 A3 A4	B1 B2	C8	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D15 D16 D17 D18 D20 D24
---	---	----	----------------------	----------	----	---

Other comments on the Evaluation

REQUISITO PARA PRESENTARSE ÁS PROBAS DE AVALIACIÓN:

O alumnado deberá **entregar ou subir a Moovi a súa ficha, debidamente cumprimentada e cunha fotografía tipo carnet, nun prazo máximo de 3 semanas desde o inicio do curso** académico, facendo constar expresamente a modalidade elixida (asistencial ou non asistencial) a través dun correo electrónico dirixido á profesora.

Isto implica que, sexa unha ou outra a modalidade elixida, **o alumnado deberá contactar necesariamente coa profesora a principios de curso (3 primeiras semanas) para comunicarlle a súa elección e poder ser convintemente avaliado.**

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

Aplicaranse dous sistemas de avaliación tomando como criterio diferencial a asistencia ou non ás clases de grupo grande e mediano, dado que a planificación deste proceso de ensino-aprendizaxe esixe a presenza do alumnado, sobre todo naquelas relacionadas coa adquisición de competencias procedementais e actitudinais, o que implica facer un seguimento das asistencias mediante controles. **Quen sen notificalo teña una asistencia por debaixo do 80%, o que equivale a 3 faltas en grupo grande e 3 en grupo mediano, será considerado a tódolos efectos como non asistencial, salvo causa debidamente xustificada** (enfermidade ou pasamento dun familiar achegado, realización doutros exames...).

* **Modalidade avaliación continua:** A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados especificados no cadro superior, sendo preciso ter superados cada un deles ailladamente.

* **Avaliación global (proba única):** A avaliación e a superación da materia virá determinada polo exame final e pola realización do traballo e dos exercicios titorizadas pola profesora -polo menos 4 titorías para superar este apartado-. A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados, sendo preciso superar cada un deles ailladamente para poder facer a media.

SEGUNDA OPORTUNIDADE:

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

A data oficial dos exames pode consultarse na web da Facultade: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Baron, R.A. e Byrne, D., **Psicología Social**, 1, Pearson, 2014

- Fernández, I., Cuadrado, M.I., **Psicología Social**, 1, Sanz y Torres, 2012
- Gaviria, E., Cuadrado, I. e López, M. (Coord.), **Introducción a la Psicología Social**, 1, Sanz y Torres, 2009
- Hogg, M. eVaughan, G., **Psicología Social**, 5, Panamericana, 2010
- Morales, J.F. e Olza (Coords.), **Psicología Social y Trabajo Social**, 1, McGraw-Hill, 1999
- Sabucedo; J.M., Morales, J.F., **Psicología Social**, 1, Panamericana, 2015
- Complementary Bibliography**
- Alvaro,J.L.; Garrido Luque, A., **Psicología Social**, 1, McGraw-Hill, 2003
- Blanco, A.e Rodríguez Marín, J., **Intervención Psicosocial**, 1, Pearson, 2007
- Cuadrado, I., Gaviria, E., López, M., **Cuaderno de prácticas de Ps. Social**, 1, Sanz y Torres, 2007
- Diego Vallejo,, R., Chico, M., **Prácticas de Psicología Social**, 1, Pirámide, 2006
- Espelt, E.,Javaloy, F. y Rodríguez, A., **Comportamiento colectivo y movimientos sociales**, 1, Pearson, 2013
- Fernández Sedano, I., **Cuaderno de prácticas de Ps. Social Comunitaria**, 1, Sanz y Torres, 2008
- Franzoi, S., **Psicología Social**, 1, McGraw-Hill, 2007
- Hernández, B. , e Valera, S., **Psicología Social Aplicada e Intervención Psicosocial**, 1, Resma, 2001
- Hernández, B. , Valera, S., e Suárez, **Contextos y procesos en la intervención psicosocial**, 1, Resma, 2003
- López Cabanas, M., e, Chacón, F., **Intervención Psicosocial y Servicios Sociales**, 1, Síntesis, 1997
- Moral Torrazo, F., **Psicología Social de la comunicación**, 1, Aljibe, 2005
- Morales, J.F. e Huici, C., **Psicología Social**, 1, McGraw-Hill, 2003
- Morales, J.F., Moya, M., Gaviria, E., Cuadrado, I., **Psicología Social.**, 1, McGraw-Hill, 2007
- Moya, M. y Rodríguez, R., **Fundamentos de Psicología Social**, 1, Pirámide, 2011
- Palací, F.J., **Psicología de la Organización**, 1, Pirámide, 2005
- Paterna, C., Martínez, M.C., Vera, J.J., **Psicología Social: de la teoría a la práctica cotidiana**, 1, Pirámide, 2003
- Rodrigues, A., **Psicología Social para principiantes: estudio de la interacción humana**, 1, Trillas, 2006
- Rodríguez, A., Morales, J.F., Delgado, N. y Betancor, V., **50 Experimentos Imprescindibles Para Entender La Psicología Social**, 1, Alianza, 2016
- Sánchez, A., **Psicología Social Aplicada**, 1, Prentice-Hall, 2002
- Worchel, S., Cooper, J., Goethals, G. e Olson, J., **Psicología Social**, 1, Thompson, 2003

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicología: Desenvolvemento humano no ciclo vital/O05G220V01301

Psicología: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Psicología: Psicología básica/O05G220V01103

Socioloxía: Socioloxía xeral/O05G220V01203

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Servizos sociais especializados I**

Subject	Servizos sociais especializados I			
Code	O05G220V01304			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	González Rodríguez, Rubén			
Lecturers	González Rodríguez, Rubén Riobóo Lois, Alexo Breogán			
E-mail	rubgonzalez@uvigo.es			
Web				
General description	Os Servizos Sociais, entendidos como instrumentos da Política Social que actúan sobre as necesidades sociais, son de máximo interese para o alumnado ao constituir un dos campos máis importantes da súa actividade profesional. Coñecer e comprender o obxecto, mecanismos de actuación, modos de provisión dos servizos sociais especializados da promoción da autonomía persoal e atención á dependencia, así como da inclusión social, resultan imprescindibles para o desempeño profesional do Traballo Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético

D18 Aprendizaxe autónoma

D19 Adaptación a novas situacións

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención	C1
Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados	C4
Capacidade de organización e planificación	D2
Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade	C18
Aprendizaxe autónoma	D15
Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc	C6
Comunicación oral e escrita nas linguas nativas	D4
Capacidade de xestión da información	D8
Resolución de problemas	D9
Toma de decisións	D18
Traballo en e con equipos diversos	D11
Habilidades nas relacións interpersoais	D14
Adaptación a novas situacións	D19
Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias	B1
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais	B2
Compromiso ético	D17
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade	D15
Capacidade reflexiva	D3
Toma de decisións	D10
Razoamento crítico	D16
Capacidade de análise e síntese	D1
Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma	C15
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención	C3
Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	A1
Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo	A2
Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3
Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4
Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5
Capacidade de análise e síntese	D1
Capacidade reflexiva	D3
Toma de decisións	D10
Razoamento crítico	D16
Compromiso ético	D17

Contidos

Topic

Tema1: Estructura organizativa dos servizos sociais especializados na Comunidade Autónoma de Galicia. - Definición, funcións, clasificación. Tipoloxía.

Tema 2: Servizos sociais para a autonomía persoal e atención á dependencia.

- Normativa estatal e autonómica sobre dependencia.
- Definicións dos termos establecidos na lei.
- Beneficiarios.
- Valoración de graos. Calendario de implantación.
- Servizos e prestacións do SAAD.
- Compatibilidade entre servizos e prestacións.
- Outros servizos, programas e prestacións da Comunidade Autónoma.

Tema 3: Inclusión social

- Prestacións socioeconómicas: Renda de inclusión social de Galicia (RISGA). Axudas de inclusión social.
- Centros de inclusión e de emerxencia social.
- Programas de acompañamento e acollida a persoas en situación de rúa nas grandes cidades.
- Bancos de alimentos.
- Equipos de inserción sociolaboral.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	20	20	40
Seminario	7	10	17
Estudo de casos	3	8	11
Aprendizaxe colaborativa	2	8	10
Eventos científicos	2	0	2
Traballo tutelado	6	20	26
Presentación	2	0	2
Saídas de estudo	0	8	8
Exame de preguntas obxectivas	1	24	25
Estudo de casos	1	6	7

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Eventos científicos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Presentación	Realizaranse titorías individuais e grupais.
Traballo tutelado	Realizaranse titorías individuais e grupais.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Modalidade presencial: valoraranse os traballos solicitados e presentados polo estudante de xeito individual e /ou grupal. Modalidade non presencial: deberán presentar un traballo práctico así como realizar a lectura de diferentes artigos, ambos os dous relacionados cos contidos da materia, e que serán avaliados nun exame de desenvolvemento.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C4 C6 C15	C1 C3 D3 D4 D8 C18	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Exame de preguntas obxectivas	Exame teórico de preguntas obxectivas, sobre os contidos da materia impartidos a través de clases maxistras. Constará de 30 preguntas con dúas alternativas de resposta, das cales só unha é verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C4 C6 C15	C1 C3 D3 D4 D8 C18	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Estudo de casos	Resolución dun suposto práctico vinculado cos contidos teóricos e prácticos da materia. A resolución deste, farase mediante proba obxectiva de 10 preguntas con dúas alternativas de resposta, das cales só unha é verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C4 C6 C15	C1 C3 D3 D4 D8 C18	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19

Other comments on the Evaluation

Haberá duas modalidades de avaliación:

MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTINUA (PARA ESTUDANTES ASISTENTES):

Terá a consideración de asistente aquel alumnado que asista a un 80% das clases prácticas. De superar as non asistencias permitidas (20% da totalidade das clases) pasará automaticamente á modalidade de avaliación global (non asistencial).

Para aprobar a materia cómpre ter aprobada, de xeito independente, a parte práctica (traballo tutelado) e as probas de avaliación (exame de preguntas obxectivas + suposto derivado do estudo de casos).

MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL (PARA NON ASISTENTES):

Exame teórico-práctico de todos os contidos da materia (exame de preguntas obxectivas + suposto derivado do estudo de casos); presentación dun traballo práctico; e lectura de diferentes artigos relacionados cos contidos da materia, que serán avaliados cun exame de desenvolvemento.

Para aprobar a materia cómpre ter aprobado o exame (teórico e práctico) e o traballo práctico.

Convocatorias seguintes:

As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliación,

poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Datos oficiais dos exames:

As datas oficiais de exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datos exames".

<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

De Lorenzo, R., **Discapacidad, sistemas de protección y trabajo social**, 2ª, Aranzadi, 2018

Gandoy-Crego, M., e González-Rodríguez, R., **Intervención social en dependencia: cuestiones interdisciplinarias de interés**, Paraninfo y CGTS, 2018

Alemán, C., Alonso, J. M., e Peñasco, R., **Autonomía, dependencia y servicios sociales**, Thomson Reuters Aranzadi, 2021

Alemán, C., e García, M., **Los Servicios Sociales especializados en España**, Ramón Areces, 2008

Egea, C., e Sarabia, A., **Clasificaciones de la OMS sobre discapacidad**, 50, Boletín del Real Patronato sobre Discapacidad, 2001

Complementary Bibliography

Alemán, C., **Políticas sociales: innovaciones y cambios**, Thomson Reuters Aranzadi, 2020

Alemán, C., Alonso, J. M., e Fernández,., **Dependencia y servicios sociales**, 2ª, Aranzadi, 2013

Alemán, C., Alonso, J. M., e García, M., **Servicios sociales públicos**, Tecnos D.L., 2011

Casado, D. (dir.), **Respuestas a la dependencia**, CCS, 2004

Xunta de Galicia, **Guía de actuación coordinada contra o maltrato de persoas maiores ou con discapacidade**, Xunta de Galicia, 2012

Coma, M. e outros, **Los Malos Tratos a las Personas Mayores**, Editorial Mafre, 2005

Fantova, F., **La intervención social en los servicios sociales y en la garantía de ingresos**, 110, Servicios sociales y política social, 2016

González-Rodríguez, R., Gandoy-Crego, M., e Verde-Diego, C., **Aproximación al servicio de asistencia personal y su implantación en España**, 21, 2014

Martínez, T., **Ruta Buen trato**, Fundación Matía, ACP Gerontología y Gobierno Vasco, 2022

Riobóo-Lois, B., González-Rodríguez, R. e Verde-Diego, C., **Aspectos éticos de la asistencia personal: una visión desde el Trabajo Social**, 54(1), Siglo Cero, 2023

Rubio-Martín, M. J., **De aquellos barros, estos lodos. Un intento fallido de responsabilización pública: las personas sin hogar**, 31(2), Cuadernos De Trabajo Social, 2018

Mayobre, P., e Vázquez, I., **Cuidar cuesta: Un análisis del cuidado desde la perspectiva de género**, 151, Revista Española de Investigaciones Sociológicas, 2015

Muyor, J., **La (des)institucionalización en el marco de la Convención Internacional de la ONU sobre los derechos de las personas con discapacidad**, 32(2), Cuadernos De Trabajo Social, 2019

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Subjects that it is recommended to have taken before

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Dereito: Dereito e traballo social**

Subject	Dereito: Dereito e traballo social			
Code	O05G220V01401			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Dereito privado Dereito público Dereito público especial			
Coordinator	Meleiro Vázquez, Miguel Castro Batán, María Jesús Riquelme Vázquez, Pablo			
Lecturers	Castro Batán, María Jesús Meleiro Vázquez, Miguel Riquelme Vázquez, Pablo			
E-mail	chus@arcosabogados.com mmeleiro@uvigo.es priquelme@uvigo.es			
Web	http://http://fatic.uvigo.es			
General description	A materia Dereito e Traballo Social ten por finalidade o coñecemento de institucións básicas de Dereito civil, Dereito constitucional e Dereito do Traballo e de da Seguridade Social, coñecementos necesarios na formación dun Graduado en Traballo Social. En particular, preténdese formar ao estudante en nocións básicas de dereito de familia, contrato de traballo e integración no mercado laboral de colectivos con especiais dificultades, prestacións contributivas e asistenciais do Sistema de Seguridade Social e da organización constitucional do Estado, que lle permitan captar a complexidade do marco normativo e das situacións nas que se poden atopar as persoas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades

C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C19	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
C20	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
C21	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñece e comprende os fundamentos dos dereitos sociais, do políticas socio-laborais e os elementos básicos do sistema de Seguridade Social, a súa estrutura e a súa acción protectora nos seus niveis contributivo e asistencial.	A1			
	A2			
	A3			
Coñece e comprende as bases e principios do funcionamento das administracións públicas, en especial a súa relación de servizo cos cidadáns.	A1			
	A2			
	A3			
Coñece os procedementos do exercicio dos dereitos e cumprimento das obrigacións dos cidadáns/*as en relación coa Administración Pública.	A1			
	A2			
	A3			
É capaz de integrar no Traballo Social as esixencias que imponen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública.	B1	C1	D1	
	B2	C2	D2	
	B4	C3	D3	
	B5	C4	D4	
	B6	C13	D8	
		C14	D9	
		C15	D10	
		C17	D14	
		C19	D15	
		C20	D16	
		C21	D17	
		C25	D18	
			D19	
			D23	
		D24		
Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais.	A1	B1	C3	D1
	A2	B2	C4	D3
	A3	B4	C13	D8
	A4		C19	D9
	A5		C25	D10
				D15
				D16
				D17
				D19
				D23

Integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais, a aplicación da práctica política e a intervención do poder xudicial na resolución de conflitos.	A1	B2	C1	D1
	A2	B6	C2	D2
	A3		C3	D3
	A4		C4	D8
	A5		C13	D9
			C14	D10
			C17	D16
			C19	D17
			C20	D18
			C25	D19
Coñecer as principais institucións xurídicas e políticas.	A1	B5	C3	D2
	A2	B6	C15	D9
	A3		C21	D24
	A4		C25	
	A5			
Coñecer os principios do Estado Social e Democrático de Dereito.	A1	B2	C2	D9
	A2	B4	C4	D10
	A3	B6	C13	D15
	A4		C19	D16
	A5			D17
Coñecer e comprender o marco das distintas fontes de produción normativa.			C2	D1
			C3	D2
			C14	D3
			C15	D8
			C17	D9
		C19	D16	
Coñecer os fundamentos dos dereitos humanos e, en particular, dos dereitos sociais.	A1	B1	C2	D3
	A2	B2	C13	D9
	A3	B4	C19	D10
	A4	B5	C25	D15
	A5	B6		D17
			D24	
Identificar e afrontar os problemas da cidadanía relacionados cos dereitos fundamentais.	A1	B1	C3	D3
	A2	B2	C4	D4
	A3	B4	C13	D8
	A4		C14	D9
	A5		C19	D10
		C25	D15	
			D16	
			D17	
			D24	
Apreciar a *multiculturalidad e a diversidade.	A1	B1	C2	D4
	A2	B2	C25	D14
	A3	B4		D15
	A4	B5		D19
	A5	B6		D24
Coñecer e comprender o marco xurídico dos dereitos humanos nos seus diferentes *categorizacións xurídicas e a súa protección, especialmente o dereito á intimidade e á protección de datos persoais e as súas implicacións na intervención do Traballo Social. Coñecer os novos dereitos do Estado Social.	A1	B2	C2	D1
	A2	B4	C4	D2
	A3	B5	C13	D9
	A4	B6	C14	D10
			C17	D15
		C25	D16	
			D17	
			D24	
Coñece e comprende o marco xurídico das relacións persoais e familiares en especial entre cónxuxes (matrimonio, separación e divorcio, parellas de feito) e en relación cos menores (dereitos e obrigacións de e para cos menores, adopción e acollemento, e protección de menores).			C2	D1
			C4	D3
			C13	D4
			C14	D8
			C19	D9
				D10
				D14
				D15
				D16
			D17	
			D18	
			D19	
			D24	

Contidos

Topic

PARTE I: O DEREITO, O ESTADO E O seu ORDENAMENTO XURÍDICO	1. Concepto, elementos e formas de Estado 2. Orixes e transformacións do Constitucionalismo 3. Elaboración e aprobación da Constitución española de 1978. Características.
1. Introducción ao concepto de Dereito. O dereito como forma de organización social e como fenómeno cultural e social. As relacións entre Dereito e Poder. O Dereito constitucional	
2. O ordenamento xurídico e a creación, interpretación e aplicación do Dereito.	1. Valor normativo da CE 1978 2. Constitución e Ordenamento Xurídico 3. Fontes do Dereito: Tratados Internacionais; Dereito da Unión Europea; A lei e os tipos de Leis; Estatutos de autonomía; normas con rango de Lei; outras fontes do Dereito
3. Principios do Estado Social e Democrático do Dereito. A organización do Estado	1. A Xefatura do Estado 2. As Cortes Xerais 3. O Goberno e a Administración. Organización das Administracións Públicas: principios de actuación. O procedemento administrativo común: fases e participación dos cidadáns. A validez e a eficacia dos actos administrativos. Garantías xurídicas fronte ás actuacións das Administracións Públicas. Responsabilidade por acción ou omisión administrativa en relación co funcionamento dos servizos sociais. 4. Poder Xudicial 5. Tribunal Constitucional
4. Dereitos fundamentais e liberdades públicas: Fundamento, categorización xurídica e protección. Os dereitos fundamentais e o traballo Social.	1. Dereitos fundamentais e liberdades públicas: Orixe e evolución. 2. O sistema de dereitos fundamentais na Constitución española de 1978 3. As garantías das liberdades e dos dereitos fundamentais 4. O dereito á intimidade e á confidencialidade da información en traballo Social. 5. O papel do traballador social en relación cos dereitos e liberdades dos estranxeiros. 6. Igualdade e solidariedade no Estado Social e Democrático de Dereito. 7. Os dereitos sociais e as necesidades básicas. 8. Os novos dereitos do Estado Social
PARTE II: CONTRATO DE TRABALLO, INTEGRACIÓN NO MERCADO LABORAL E PROTECCIÓN SOCIAL	1. Concepto de Dereito do Traballo.- 2. O traballo asalariado.- 3. As fontes do Dereito do Traballo.- 4. Contrato de traballo. Concepto e caracteres. Partes. O traballador inmigrante. Forma. Salario e tempo de traballo. Extinción.
1. Significado do Dereito do traballo. O contrato de traballo.	
2. A Seguridade Social. O Réxime Xeral.	1. O Sistema de Seguridade Social en España. 2. Actos de encuadramento.- 3. Cotización.- 4. A acción protectora: Asistencia sanitaria. Incapacidade temporal. Maternidade, paternidade, risco durante o embarazo e risco durante a lactación natural. Redución de xornada por coidado de menor afectado de cancro ou enfermidade grave. Incapacidade permanente. Xubilación. Morte e supervivencia. Prestacións de protección á familia. Prestacións por desemprego. Protección asistencial.
PARTE III: DEREITO DE FAMILIA	A familia na Constitución. -A familia non matrimonial: as unións de feito e os seus efectos. -O matrimonio: concepto, natureza e caracteres. - Requisitos do matrimonio: capacidade matrimonial e impedimentos. - Relacións persoais e patrimoniais entre os cónxuxes. -A separación matrimonial. -A disolución do matrimonio. -A nulidade do matrimonio.
1. Familia e Dereito de Familia.	
2. Filiación.	Determinación e proba da filiación. -A patria potestade. -A filiación adoptiva: concepto, efectos, extinción. - As institucións tutelares e de garda. -A protección de menores: desamparo, garda e acollemento. -A incapacidade

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	22.5	45
Estudo de casos	15	15	30
Seminario	9	9	18
Exame de preguntas obxectivas	3	54	57

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos da materia obxecto de estudo, os seus fundamentos teóricos e directrices principais, contidos que deberán ser estudados polo alumno e que serán obxecto de avaliación.

Estudo de casos	Formulación e resolución de casos prácticos a fin de levar á práctica os contidos teóricos da materia. Para ese efecto, o docente proporá ao alumnado a resolución de feitos, supostos, casos, sentenzas, etc, coa finalidade de coñecelos, interpretalos, resolvelos, así como reflexionar sobre os mesmos, contrastar datos, completar os seus coñecementos e, no seu caso, tentar procedementos alternativos de solución.
Seminario	Entrevistas/conversacións do docente cos alumnos para asesoramento e desenvolvemento de actividades, debates, traballos tutelados... e do proceso de aprendizaxe en xeral.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Atenderanse e resolverán dúbidas expostas polo alumnado en relación cos contidos da materia impartidos durante as sesións maxistrais. Para a atención de las tutorías de los coordinadores y de los tutores de prácticas, se utilizarán medios no presenciales -fundamentalmente, los despachos virtuales de los profesores y correos electrónicos, foros u otros medios telemáticos-.
Estudo de casos	Atenderanse e resolverán dúbidas expostas polo alumnado con motivo da resolución dos casos. Para la atención de las tutorías de los coordinadores y de los tutores de prácticas, se utilizarán medios no presenciales -fundamentalmente, los despachos virtuales de los profesores y correos electrónicos, foros u otros medios telemáticos-.
Seminario	Atenderanse e resolverán dúbidas expostas polo alumnado relacionadas co contido e os casos resoltos. Para la atención de las tutorías de los coordinadores y de los tutores de prácticas, se utilizarán medios no presenciales -fundamentalmente, los despachos virtuales de los profesores y correos electrónicos, foros u otros medios telemáticos-.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Probas de tipo test: Probas para avaliación das competencias adquiridas no traballo tutorizado en grupos medianos que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Resultado de aprendizaxe: é capaz de integrar no Trballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública.	40	A2 B1 C13 D1 A3 B4 C14 D2 B5 C15 D3 B6 C17 D4 C19 D14 C20 D15 C21 D16 C25 D17 D18 D19
Seminario	Probas de tipo test: Probas para avaliación das competencias adquiridas na actividade autónoma titorizada na aula que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Resultado de aprendizaxe: é capaz de integrar no Trballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública.	20	A2 B2 C1 D8 B6 C2 D9 C3 D10 C4 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas na actividade autónoma titorizada na aula que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	A1 C13 D1 A2 C14 D2 A3 C15 D3 A4 C17 D4 A5 C19 D14 C20 D15 C21 D16 C25 D17 D18 D19

Other comments on the Evaluation

I. AVALIACIÓN fin de carreira: Sistema de avaliación final. O alumno terá dereito a ser avaliado na convocatoria de fin de carreira mediante a realización dun exame final que representa o 100% da cualificación na materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluírá aspectos teóricos e prácticos da materia.

II. AVALIACIÓN maio: Sistema de avaliación: Haberá dous sistemas de avaliación, a continua e a globalAo comezo do curso, dentro dos 10 primeiros días transcurrido o primeiro mes de docencia, o/o alumno/a deberá manifestar a súa vontade de someterse ao sistema de avaliación continua. Dita comunicación deberá facela de maneira formal o docente que esté impartindo clase nese momento.

Para acollerse ao sistema de avaliación continua e aprobar a materia mediante o sistema de avaliación continua, o alumno

deberá cumprir os tres requisitos seguintes:1. Acreditar asistencia a un 80% das clases □maxistras, grupos medianos e accións titoriais-, sen que, salvo casos excepcionais □ex. enfermidades de longa duración verificadas con informe médico-, permítase xustificar a ausencia.2. Obter unha cualificación de cinco ou superior como nota media que resulte dos tres test que realizará ao longo do cuadrimestre, un por cada parte do programa. Próbalas tipo test realizaranse aproximadamente nas semanas cinco, dez e quince do cuadrimestre.3. Obter en cada unha das tres probas tipo test unha cualificación non inferior a 4. As probas tipo test incluírán preguntas de clase maxistral (68%), de grupo mediano (20%) e de accións titoriais (12%). O alumno que obteña unha cualificación de 5 ou superior na avaliación continua e obtivese unha cualificación non inferior a 4 nas distintas probas quedará exento do exame final. Se o alumno ten suspensa unicamente una das probas cunha cualificación inferior a 4, poderá optar por ir ao exame final con toda a materia ou examinarse unicamente da parte suspensa. Non presentarse a unha das probas implica ter que facer o exame final de todas as partes do programa. En todo caso, se algún alumno, con motivo suficientemente documentado e xustificado a xuízo dos profesores □ex. ingreso hospitalario-, non puidese realizar algunha do tres probas na data prevista para iso, poderá examinarse desa parte na convocatoria de maio sen penalización algunha.

Sistema de avaliación global: O alumno que non desexe acollerse ao sistema de avaliación continua ou que non cumpra os requisitos esixidos para aprobar a materia, terá dereito a ser avaliado na convocatoria de maio mediante a realización dun exame final que representa o 100% da cualificación na materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluírá aspectos teóricos e prácticos da materia tratados en clases maxistras, grupos medianos e accións titoriais.

III. AVALIACIÓN xuño-xullo: En caso de non ter superada a materia na avaliación de maio-xuño, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo. Se o alumno non aproba a materia na avaliación de maio, a nota obtida na avaliación continua desenvolvida durante cūrsoo conservarase para a convocatoria do mes de xullo, conforme a criterios semellantes aos previstos para a primeira avaliación. En todo caso, o alumno poderá optar pola realización dun exame final con toda a materia da materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluírá aspectos teóricos e prácticos da materia tratados en clases maxistras, grupos medianos e accións titoriais.

IV. A nota obtida na avaliación continua non se conservará para convocatorias de cursos académicos posteriores. O alumno deberá someterse a un novo proceso de avaliación continua, agás que opte pola avaliación final teórica e práctica.

V. ADVERTENCIA: O seguimento continuo das actividades de aula e a comunicación co alumnado relacionado coas tarefas, realizarase a través da Plataforma Moovi.

SEGUNDA CONVOCATORIA □As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, por tanto, como aprobadas neste curso académico□.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumno adscrito ao programa PIUNE (PAT) Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptarase para os alumnos do curso ponte garantindo, en todo caso, o logro das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico en Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para os alumnos de curso ponte ou profesionais en exercicio.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exámenes/>) no espazo 'Exames 2023-24

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

BLANCO VALDÉS, ROBERTO, **Introducción a la constitución de 1978**, 2016, 5ª,

AA.VV., VELASCO PORTERO, T., NÚÑEZ-CORTÉS CONTRERAS, P., (Dir.), **Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social para Titulaciones no jurídicas**, última edición,

AA.VV., **LEGISLACIÓN: Código/legislación de normas laborales y de seguridad social**, última edición,

Bercovitz Rodríguez-Cano, Rodrigo, **Manual de Derecho Civil. Derecho de Familia**, última edición,

AA.VV., **Código civil actualizado**, actualizado,

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Dereito: Fundamentos xurídicos/O05G220V01201

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Habilidades sociais e de comunicación do traballo social**

Subject	Habilidades sociais e de comunicación do traballo social			
Code	O05G220V01402			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Lecturers	de Jesús Rodríguez, María Elena			
E-mail	elenadejesus@uvigo.es			
Web				
General description	A materia pretende proporcionar ao alumnado un coñecemento pormenorizado sobre as habilidades sociais e da comunicación, piar básico non só no seu desenvolvemento persoal senón, e sobre todo, para o seu futuro exercicio profesional, baseado no traballo conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades, así como con outros e outras profesionais. Polo tanto, unha boa praxe do Traballo Social debe pasar necesariamente polo coñecemento e manexo das ditas habilidades.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitán demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinação historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C9	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C11	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C16	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco

C20	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
C24	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
D7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D19	Adaptación a novas situacións
D20	Creatividade
D22	Iniciativa e espírito emprendedor
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B1	C2	D1
1. O alumnado coñece e comprende a importancia das habilidades sociais nas relacións interpersoais, os compoñentes básicos das mesmas e o seu entrenamento.	A2	B6	C9	D2
	A3		C10	D3
	A4		C11	D4
	A5		C14	D7
			C16	D8
			C20	D9
				D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D19
				D20
			D24	
2. O alumnado é capaz de intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.	A2	B1	C2	D1
	A3	B2	C8	D2
	A4	B3	C9	D3
		B5	C10	D4
		B6	C11	D8
			C14	D9
			C16	D10
			C20	D11
			C24	D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D19
			D20	
			D24	

3. O alumnado é capaz de interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar ás súas condicións de vida.	A2	B1	C2	D1	
	A3	B2	C8	D2	
	A4	B3	C9	D3	
		B6	C10	D4	
			C11	D6	
			C14	D8	
			C20	D9	
			C24	D10	
				D11	
				D12	
				D14	
				D15	
				D16	
				D17	
			D19		
			D20		
			D24		
4. O alumnado é capaz de apoiar e promover o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades.	A1	B1	C2	D1	
	A2	B2	C8	D2	
	A4	B3	C9	D3	
		B6	C20	D6	
				D9	
				D11	
				D12	
				D14	
				D15	
				D19	
				D20	
				D22	
				D24	
	5. O alumnado é capaz de promover o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.	A2	B3	C8	D1
A3		B6	C9	D2	
A4			C10	D3	
			C24	D4	
				D9	
				D10	
				D14	
				D15	
				D19	
				D20	
				D24	
6. O alumnado é capaz de utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos.		A2	B1	C2	D1
		A3	B2	C11	D2
		A4	B6	C14	D3
			C24	D4	
				D9	
				D10	
				D14	
				D15	
				D16	
				D17	
				D20	
				D22	
				D24	
	7. O alumnado é capaz de apoiar ás persoas para que sexan capaces de manifestar as súas necesidades, puntos de vista e circunstancias.	A2	B1	C2	D1
A3		B3	C8	D3	
A4		B6	C10	D8	
				D9	
				D10	
				D14	
				D15	
				D17	
				D19	
				D20	
				D24	

8. O alumnado é capaz de traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias.	A2	B3	C8	D1
	A3	B5	C14	D2
	A4	B6		D3
				D4
				D6
				D9
				D10
				D14
				D16
				D17
				D20
				D22
				D24

Contidos

Topic	
Bloque I: A comunicación como eixo da habilidade social	Relacións interpersoais, habilidades sociais e comunicación. O proceso de comunicación. Errores e barreiras na comunicación. Comunicación verbal e non verbal. O enfoque sistémico aplicado á comunicación humana.
Bloque II: HHSS: aspectos teóricos	Relacións interpersoais e habilidades sociais. Aprendizaxe social e habilidades sociais. Concepto de habilidade social e competencia social e modelos explicativos: o Modelo de competencia social e HHSS. Compoñentes das HHSS. Estilos comunicativos. Conductas socialmente habilidosas: autoestima, autoimaxe, asertividade, autocontrol e toma de decisións
Bloque III: HHSS: aspectos metodolóxicos	Adestramento en HHSS: etapas e métodos. HHSS na infancia, a xuventude e a idade adulta. Técnicas de avaliación das HHSS.
Bloque IV: Importancia das HHSS e da comunicación na práctica profesional do Traballo Social	Adestramento en habilidades sociais para Traballo Social: habilidades de comunicación na relación de axuda. Manexo de situacións emocionais. Habilidades para afrontar situacións: facer e recibir críticas, afrontamento da hostilidade, desánimo e indiferencia. Comprensión e resolución de conflitos e toma de decisións. Prevención e afrontamento do estrés laboral. Traballo en equipo. Dirección de reunións e outras técnicas de discusión ou intercambio de información.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	20	40	60
Traballo tutelado	6	24	30
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	20	35

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Toma inicial de contacto co alumnado a efectos de: <ul style="list-style-type: none"> - Detección de coñecementos previos, expectativas en relación á materia, intereses e motivacións do alumnado. - Presentación da materia (obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación) e aclaración de posibles dúbidas ao respecto. - Pautas para a realización de traballos tutelados.
Lección maxistral	Exposición dos contidos básicos da materia por parte da profesora.
Traballo tutelado	Traballos e/ou actividades grupais e/ou individuais relacionadas cos contidos teóricos da materia que fai o alumnado de maneira autónoma, dentro e fora da aula, tras a conseguinte planificación coa profesora e baixo a súa supervisión.

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Actividades introductorias	Presentación do temario. Avaliación inicial da asignatura. Atención ás dúbidas, suxerencias... do alumnado.
Lección maxistral	Exposición dos contidos do temario e atención ás dúbidas, suxerencias... do alumnado e guía do proceso formativo.
Traballo tutelado	Pautas, orientacións e guía do proceso formativo. Atención ás dúbidas, suxerencias... do alumnado.
Tests	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención ás dúbidas do alumnado, orientación e guía do proceso formativo.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Traballo tutelado	Elaboración, preferentemente grupal, de traballos tutelados pola profesora relacionados cos contidos da materia. Os traballos serán avaliados ata un máximo de 4 puntos, tanto se o alumnado é asistencial como se é non presencial, sendo preciso acadar como mínimo 2 puntos para superar este apartado da materia.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B5 B6	C24	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D19 D20 D22 D24
Exame de preguntas obxectivas	Realización dun examen tipo test e/ou preguntas de resposta curta sobre os contidos do temario. As preguntas deixadas en branco non se terán en conta na cualificación. Puntuación máxima: ata 4 puntos da nota final. É preciso obter como mínimo 2 puntos para superar este apartado.	40	A1 A3	B6		D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D15 D24
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliación do grao de asimilación dos contidos do temario mediante a realización de exercicios prácticos. Tanto para o alumnado de avaliación continua como para o alumnado de avaliación global os exercicios realizados na aula ou de xeito autónomo durante o curso serán avaliados ata un máximo de 2 puntos, sendo preciso para superar este apartado un mínimo de 1 punto.	20	A1 A2 A3 A4	B1 B2	C8	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D11 D12 D15 D16 D17 D20 D24

Other comments on the Evaluation

REQUISITO PARA PRESENTARSE ÁS PROBAS DE AVALIACIÓN:

O alumnado deberá **entregar ou subir a Moovi a súa ficha, debidamente cumprimentada e cunha fotografía tipo carnet, nun prazo máximo de 3 semanas desde o inicio do curso** académico, facendo constar expresamente a modalidade elixida (asistencial ou non asistencial) a través dun correo electrónico dirixido á profesora.

Isto implica que, sexa unha ou outra a modalidade elixida, **o alumnado deberá contactar necesariamente coa**

profesora a principios de curso (3 primeiras semanas) para comunicarlle a súa elección e poder ser convintemente avaliado.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

Aplicaranse dous sistemas de avaliación tomando como criterio diferencial a asistencia ou non ás clases de grupo grande e mediano, dado que a planificación deste proceso de ensino-aprendizaxe esixe a presenza do alumnado, sobre todo naquelas relacionadas coa adquisición de competencias procedementais e actitudinais, o que implica facer un seguimento das asistencias mediante controles. **Quen sen notificado teña una asistencia por debaixo do 80%, o que equivale a 3 faltas en grupo grande e 3 en grupo mediano, será considerado a tódolos efectos como alumna/o de avaliación global, salvo causa debidamente xustificada** (enfermidade ou pasamento dun familiar achegado, realización doutros exames...).

* **Avaliación continua:** A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados especificados no cadro superior, sendo preciso ter superados cada un deles ailladamente.

* **Avaliación global (proba única):** A avaliación e a superación da materia virá determinada polo exame final e pola realización do traballo e dos exercicios titorizadas pola profesora -polo menos 4 titorías para superar este apartado-. A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados, sendo preciso superar cada un deles ailladamente para poder facer a media.

SEGUNDA OPORTUNIDADE:

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

A data oficial dos exames pode consultarse na web da

Facultade: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Caballo, V., **Manual de evaluación y entrenamiento de las habilidades sociales**, 5, Siglo XXI, 2002

Castilla, S., **Habilidades Sociales**, 1, Altamar, 2009

Guix, X., **Ni me explico ni me entiendes. Los laberintos de la comunicación**, 1, Urano, 2011

Pastor, Y. -coord.-, **Psicología social de la comunicación. Aspectos básicos y aplicados**, 1, Pirámide, 2006

Roca, E., **Cómo mejorar las Habilidades Sociales. Programa de asertividad, autoestima e inteligencia emocional**, 1, ACDE Psicología, 2007

Complementary Bibliography

Ander-Egg, E., **Cómo hacer reuniones eficaces**, 1, Editorial CCS, 2004

Aguado, L., **Emoción, afecto y motivación: un enfoque de procesos**, 1, Alianza, 2005

Alberi, R. e Emmons, M., **Con todo tu derecho. Cómo proclamar nuestros propios derechos sin dejarnos manipular y sin manipular a los demás**, 1, Obelisco, 2006

Ballenato, G., **Trabajo en equipo. Dinámica y participación en los grupos**, 1, Pirámide, 2005

Ballester, R. y Gil, M.D., **Habilidades sociales**, 1, Síntesis, 2002

Berjano, E. y Pinazo, S., **Interacción social y comunicación**, 1, Tirant lo Blanch, 2001

Bimbela, J.L., **Cudando al profesional de la salud. Habilidades emocionales y de comunicación**, 8, Escuela Andaluza de Salud Pública, 2007

Bisquerra R., **Educación Emocional y Bienestar**, 1, Praxis, 1999

Boada i Grau, Joan -dir. y coord.-, **Solución de los conflictos en empresas y organizaciones**, 1, Pirámide, 2009

Borg, J., **La persuasión. El arte de influir en las personas**, 1, Pirámide, 2009

Carr, A., **Psicología Positiva. La ciencia de la felicidad**, 1, Paidós, 2007

Castanyer, O., **La asertividad: expresión de una sana autoestima**, 1, Desclee De Brouwer, 1998

Cautela, J.R y Groden, J., **Técnicas de relajación. Manual práctico para adultos, niños y educación especial**, 1, Martínez Roca, 1989

Cibanal, J.M.; Arce, M.C. y Carballal, M.C., **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en Ciencias de la Salud**, 1, Harcourt-Elsevier Science, 2003

- Costa, M.y López, E. (2009)., **Manual para la ayuda psicológica. Dar poder para vivir. Más allá del counseling.**, 1, Pirámide, 2009
- Covey, S., **Los 7 hábitos de la gente altamente efectiva**, 1, Paidós, 1997
- Davis, F., **La comunicación no verbal.**, 1, Alianza, 1998
- Diego, R. de y Guillén, C., **Mediación. Proceso, tácticas y técnicas.**, 1, Pirámide, 2009
- Ellis, A. y Grieger, R., **Manual de terapia racional emotiva**, 1, Descleé de Brower, 1981
- Fernández-Abascal, E.G. [coord.-], **Emociones positivas**, 1, Pirámide, 2008
- Fernández, J.M.y Ortiz, M.M., **Los conflictos. Cómo desarrollar habilidades como mediador**, 1, Pirámide, 2008
- Freeman, L., **La ira, la furia, la rabia. Cómo comprender y transformar los sentimientos destructivos reprimidos**, 1, Gedisa, 1992
- Gallardo, P. y Gallardo, J.A., **Inteligencia emocional y programas de educación emocional**, 1, Ed. Deportiva Wanceulen, 2008
- Gil, F. y Alcover, C.M. -coords.-, **Técnicas grupales en contextos organizacionales**, 1, Pirámide, 2004
- Gil, F. y León, J.M., **Habilidades Sociales: teoría, investigación e intervención**, 1, Síntesis, 1998
- Goffman, E., **La presentación de la persona en la vida cotidiana**, 1, Amorrurtu, 1987
- Goldstein A.P., Sprafkin, R.P., Gershaw, N.J. y Klein, P., **Habilidades sociales y autocontrol en la adolescencia. Un programa de enseñanza**, 1, Martínez Roca, 1989
- Goleman, D., **Inteligencia emocional**, 1, Kairós, 1996
- Goleman, D., **La práctica de la inteligencia emocional**, 1, Kairós, 1999
- Goleman, D., **Inteligencia social**, 1, Kairós, 2006
- Haeussler, I. y Milicic, N., **Confiar en uno mismo: programa de autoestima. Colección entrenamiento en competencia social**, 1, CEPE, 1996
- Inglés, C.J., **Programa Pehia. Enseñanza de habilidades interpersonales para adolescentes**, 1, Pirámide, 2009
- Kelly, J. A., **Entrenamiento de las habilidades sociales**, 1, Desclee De Brouwer, 1994
- Knapp, R.M, **La comunicación no verbal. El cuerpo y el entorno**, 1, Paidós, 1982
- López, A. y Encabo, E., **Mejorar la comunicación en niños y adolescentes**, 1, Pirámide, 2001
- López, F.; Carpintero, E.; Campo, A. del; Lázaro, S. y Soriano, S., **Programa Bienestar. El bienestar personal y social y la prevención del malestar y la violencia**, 1, Pirámide, 2010
- Maestro, G., **Hablar en público**, 1, Fragua, 1999
- Maganto, C (coord.) y Maganto, J.M., **Cómo potenciar las emociones positivas y afrontar las negativas**, 1, Pirámide, 2010
- Magaz A y Gandarias A., **AVANCEMOS. Programa de entrenamiento en habilidades sociales**, 1, Grupo Albor-Cohs, 2001
- Martínez, A. y Marroquín, M., **Programa Deusto 14-16: Desarrollo de habilidades sociales**, 1, Mensajero, 1997
- Marroquín, M. y Villa, A., **La Comunicación Interpersonal. Medición y estrategias para su desarrollo**, 1, Mensajero, 1995
- Marín, M. y Garrido, M.Á. -coords.-, **El grupo desde la perspectiva psicosocial. Conceptos básicos**, 1, Pirámide, 2008
- Marín, M. y Troyano, Y. -coords.-, **Trabajando con grupos. Técnicas de intervención**, 1, Pirámide, 2006
- Mckay, M. y Fanning, P., **Autoestima, evaluación y mejora**, 1, Martínez Roca, 1991
- Mestre Navas, J.M. y Fernández-Berrocal, P., **Manual de inteligencia emocional**, 1, Pirámide, 2007
- Moraleda, M., **Comportamientos sociales hábiles en la infancia y adolescencia**, 1, Promolibro, 1995
- Naranjo, F., **La Comunicación en el ámbito social-laboral**, 1, GPS, 1994
- Nardone, G., Giannotti, E. y Rocchi, R., **Modelos de familia. Conocer y resolver los problemas entre padres e hijos**, 1, Herder, 2003
- Nardone, G., **Corrígeme si me equivoco. Estrategias de diálogo en la pareja**, 1, Herder, 2006
- Norem, J.K., **El poder positivo del pensamiento negativo: Utiliza el pesimismo defensivo para reducir tu ansiedad y rendir al máximo**, 1, Paidós, 2002
- Núñez, T. y Loscertales, F., **El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos**, 1, EUB, 1996
- O'Connor, J. y Prior, R., **PNL y relaciones humanas**, 1, Paidós, 2001
- Ovejero, A., **Las habilidades sociales y su entrenamiento: un enfoque necesariamente psicosocial**, *Psicothema*, 2 (2), 1999
- Pease, A., **El lenguaje del cuerpo. Cómo leer el pensamiento de los demás a través de sus gestos**, 16, Paidós, 2002
- Quiles, M.N.; Morera, M. D. y Rodríguez, R., **Psicología social: procesos interpersonales**, 1, Pirámide, 2009
- Ribeiro, L., **La comunicación eficaz**, 1, Urano, 1994
- Roche, R., **La comunicación para parejas inteligentes. Cómo comunicarse y tomar decisiones**, 1, Pirámide, 2010
- Rodríguez, M.A. y Estellés, J.C., **Inteligencia emocional y social en el aula**, 1, Brief, 2008
- Rosenberg, M.B., **Comunicación no violenta. Cómo utilizar el poder del lenguaje para evitar conflictos y alcanzar soluciones pacíficas**, 1, Urano, 2000
- Segura, M., **Ser persona y relacionarse: habilidades cognitivas y sociales y crecimiento moral**, 1, Narcea, 2002
- Smith, M.J., **Cuando digo no, me siento culpable**, 1, Mondadori, 2002
- Soldevila, A., **Emocionáate. Programa de educación emocional**, 1, Pirámide, 2009
- Soler, J.y Conangla, M., **La ecología emocional: el arte de transformar positivamente las emociones**, 1, RBA, 2010
- Tizón, J., **El humor en la relación asistencial**, 1, Herder, 2005
- Dinámica de grupo en trabajo social**, 1, Amarú, 2005

- Vallés, A., **Programa de reforzamiento en las habilidades sociales, autoestima y solución de problemas (I, II, III).**, 1, EOS, 1994
-
- Vallés, A. y Vallés, C., **Programa de solución de conflictos interpersonales (I, II, III).**, 1, EOS, 1997
-
- Vallés, A. y Vallés C., **Programa DIE. Desarrollando la inteligencia Emocional**, 1, EOS, 1999
-
- Vallés, A., **La inteligencia emocional de los padres y de los hijos**, 1, Pirámide, 2009
-
- Van-der Hofstadt, C.J., **Habilidades de comunicación aplicada. Guía para la mejora de las habilidades de comunicación personal**, 1, Promolibro, 1999
-
- Verdugo, M.A., **PHS. Programa de habilidades sociales. Programas conductuales alternativos**, 1, Amarú, 1997
-
- Vinyamata, E., **Manual de prevención y Resolución de Conflictos**, 1, Ariel, 1999
-
- Watzlawick, P., Beavin, J. y Jackson, D.D., **Teoría de la comunicación humana. Interacciones, patologías y paradojas**, 1, Herder, 1991
-
- Watzlawick, P., **El arte de amargarse la vida**, 1, Herder, 2003
-
- Zarco, V.; Rodríguez, A.; Martín-Quirós, M.A.y Díaz, F., **Psicología de los grupos y de las organizaciones**, 1, Pirámide, 2008
-

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

- Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601
- Traballo social e mediación/O05G220V01906
-

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

- Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital/O05G220V01301
- Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303
-

Subjects that it is recommended to have taken before

- Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101
- Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103
- Socioloxía: Socioloxía xeral/O05G220V01203
-

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social**

Subject	Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social			
Code	O05G220V01403			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Domínguez Alonso, José			
Lecturers	Domínguez Alonso, José Rodríguez Villarino, Rafael			
E-mail	jdonso@uvigo.es			
Web				
General description	Principios fundamentais da investigación social: paradigmas, enfoques, cuestións éticas e tipos de investigación no ámbito das ciencias sociais. Técnicas cuantitativas e técnicas cualitativas aplicadas á investigación social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Mostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C12 Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C18 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D13 Traballo nun contexto internacional
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

1.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de investigación en Traballo Social ao longo das súas diversas fases.	A2	B2	C3	D1
	A3	B5	C4	D2
	A4	B6	C5	D3
	A5		C10	D4
			C12	D8
			C19	D9
			C22	D10
			C23	D11
				D12
				D16
				D17
				D18
				D20
			D22	
3.- Coñecer, comprender e avaliar o papel da investigación como indagación e participación reflexiva na construción da realidade social.	A2	B4	C4	D1
	A3	B5	C5	D2
	A4	B6	C10	D3
	A5		C12	D4
			C15	D8
			C17	D9
			C22	D10
			C25	D12
				D16
				D17
			D18	
			D19	
			D20	
4.- Capacidade de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.	A2	B1	C3	D1
	A3	B4	C5	D2
	A4	B6	C9	D3
			C10	D4
			C12	D8
			C15	D9
			C22	D10
				D11
			D16	
			D17	
5.- Coñecemento e habilidades na busca de información a partir dunha diversidade de fontes.	A3	B2	C3	D1
	A4	B5	C4	D2
	A5	B6	C5	D3
			C10	D4
			C12	D8
			C22	D9
				D11
			D16	
			D17	
6.- Desenvolver unha actitude ética en concordancia cos distintos procedementos investigativos e co Traballo Social.	A1	B1	C2	D1
	A3	B2	C3	D2
	A4	B4	C4	D3
	A5		C5	D4
			C9	D8
			C12	D9
			C17	D10
			C18	D17
			C22	D19
			C23	D20
			D22	
			D23	

7.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.	A2	B2	C3	D1
	A3	B4	C4	D2
	A4	B5	C5	D3
	A5	B6	C7	D4
			C8	D8
			C9	D9
			C10	D10
			C12	D11
			C17	D13
			C18	D16
			C19	D17
			C22	D18
				D19
				D22
8.- Capacidade de avaliar as diferenzas de punto de vista na recolleita de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.	A3	B1	C2	D1
	A4	B4	C3	D2
	A5	B5	C4	D3
		B6	C5	D6
			C6	D7
			C8	D8
			C9	D9
			C10	D10
			C12	D12
			C15	D13
			C17	D15
			C18	D17
			C19	D19
			C22	D20
			C23	D22
				D23
				D24

Contidos

Topic	
BLOQUE TEMÁTICO I. FUNDAMENTOS DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	Introdución. A Ciencia: concepto, características, clases, obxectivos. O método científico: concepto, etapas, características, orzamentos, requisitos, finalidade, etapas. O método científico nas Ciencias Sociais. Clases de métodos nas Ciencias Sociais: métodos científicos, métodos non científicos.
1. A CIENCIA E O METODO CIENTIFICO.	
2. A INVESTIGACION SOCIAL.	Noción e características. Tipos de investigación social. Elementos da investigación social: teorías, feitos, leis, hipótese, conceptos, constructos. A función das teorías na investigación social. Elaboración de teorías: teorías indutivas, teorías hipotéticas - dedutivas, teorías funcionais, modelos. Fases da investigación social. O proxecto de investigación.
BLOQUE II. PROCESO DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	O proxecto de investigación. A formulación do proxecto de investigación. Concepto. Fases do problema: detección; elaboración: consulta bibliográfica, discusión con outros investigadores, elaboración da historia do problema; formulación. Operacionalización do problema de investigación. Categorías de problemas: problemas resolubles, problemas irresolubles. Tipos de problemas que hai que investigar. Aspectos dos problemas a investigar. Importancia do problema. O deseño da investigación. A factibilidade da investigación.
3. ORGANIZACIÓN DA INVESTIGACIÓN.	
4. A PLURALIDADE METODOLÓXICA	Introdución: o debate cualitativo-cuantitativo. Características do enfoque cuantitativo. Características do enfoque cualitativo. Análise comparativa dos dous enfoques: cuantitativo/cualitativo. Utilización dos dous enfoques nunha mesma investigación. Opinión-discusión: Cal dos dous enfoque é o mellor?
BLOQUE TEMÁTICO III. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUANTITATIVAS	Introdución. Concepto e natureza da observación. A observación non estruturada. A observación estruturada. A observación participante. Fases da metodoloxía observacional. A fiabilidade e validez na observación.
5. A OBSERVACIÓN	
6. A ENQUISA	Introdución. Noción e características. Tipos de cuestionarios: segundo os fins científicos, segundo a súa administración ou aplicación, segundo o seu contido e dimensión temporal. Formas e tipos de preguntas: segundo a súa natureza, a súa finalidade e a súa función. Regras para a formulación e redacción das preguntas. Extensión e ordenación do cuestionario. Proba e presentación do cuestionario. Codificación, tabulación e análise. Campos de aplicación.

BLOQUE TEMÁTICO IV. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUALITATIVAS	Introducción. Antecedentes, noción e características. Contribución desde distintas posicións teóricas ao desenvolvemento da entrevista. Clasificación da entrevista. Requisitos, dificultades e regras da entrevista. Investigacións experimentais. Fiabilidade e validez da entrevista.
7. A ENTREVISTA	Introducción. Concepto e características. Reunións e condución de grupos. Técnicas grupais. A dinámica de grupos. Utilidade e deseño. Análise e interpretación.
BLOQUE TEMÁTICO V. INVESTIGACIÓN E PRESENTACIÓN DOS RESULTADOS DA INVESTIGACIÓN	Introducción. Concepto e características. Trazos que definen á Investigación-acción-participación. Proceso da Investigación-acción. Modelos. A investigación-acción-participación. Etapas e fases. Avaliación participativa. Áreas de aplicación.
9. A INVESTIGACIÓN-ACCIÓN-PARTICIPACIÓN	
10. O INFORME FINAL	Introducción. Conceptualización. Fins e funcións. Técnicas referentes á elaboración e redacción. Técnicas referentes o contido e presentación final.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	0	22.5
Traballo tutelado	0	45	45
Debate	1.5	0	1.5
Seminario	22.5	30	52.5
Exame de preguntas obxectivas	1	22.5	23.5
Debate	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	A sesións maxistras son o elemento fundamental para transmitir os coñecementos sobre calquera disciplina. A docencia se centra na exposición teórica dos contidos correspondentes aos diferentes temas do programa da materia. Para facilitar a comprensión e dominio da metodoloxía farase unha introdución a cada tema, con aclaración conceptual e terminolóxica. Realizaranse unha serie de exercicios prácticos, para axudar ao alumno tanto na asimilación dos contidos coma estimulando a súa participación e discusión, onde tamén se clarificarán aspectos que necesiten unha explicación máis ampla. Desenvolverase en gran grupo.
Traballo tutelado	Realización, presentación e defensa dun proxecto de investigación cuantitativa-cualitativa.
Debate	Presentación e defensa do traballo de investigación.
Seminario	Desenvolveranse no grupo mediano, serán o complemento das sesións maxistras. Tratarán sobre un tema específico, coa finalidade de profundizar nos contidos teóricos da materia. Os estudantes, de maneira individual ou en grupos de 4, elaborarán un traballo de investigación sobre un tema específico da materia do seu interese. Estes traballos cumpren con dous obxectivos básicos: constitúen o complemento esencial da materia e, representa a iniciación do alumnado á práctica da investigación no ámbito social. No seu desenvolvemento hai un nivel teórico, consistente na lectura e comentario da bibliografía sobre o tema, a partir do que os alumnos elaborarán o marco teórico, interpretarán os resultados acadados, e un nivel práctico correspondente á recollida dos datos. Estes dous niveis concréntanse na elaboración dun informe de investigación segundo as pautas, procesos e procedementos que se deben seguir ao realizar un traballo académico no ámbito social. Este traballo será baixo a dirección e orientación do profesor.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Levaranse a cabo en grupos medianos distribuídos en subgrupos de 3 a 5 alumnos.
Traballo tutelado	Elaboración dun proxecto de investigación en grupo supervisado paso a paso polo profesor.
Debate	Presentación e defensa do traballo de investigación.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Traballo tutelado	Nas sesións grupos medianos orientarase a realización das tarefas para o deseño e elaboración do traballo de investigación a entregar por escrito con formato académico. Accións de obrigado cumprimento en tempo e forma para acadar unha avaliación positiva.	40	A4 A5	C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C12 C15 C18 C19 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24	
Seminario	Os alumnos deberan realizar as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario e corresponderanse cos pasos básicos dunha investigación. A asistencia será necesaria para poder acadar a cualificación deste apartado, e ademáis debe presentar as tarefas encomendadas.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C2 C3 C5 C6 C8 C9 C10 C15 C17 C22 C23	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D22 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Constará de 20 a 30 preguntas de resposta alternativa utilizando na súa corrección a fórmula: $a-e/n-1$. Versará sobre os contidos da materia desenvolvidos nas sesións maxistras.	40	A1 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C15 C17 C18 C19 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24
Debate	Presentación e defensa do traballo de investigación.	10			C4 C8 C9 C12 C15 C17 C18 C25	D2 D3 D6 D9 D10 D17 D18 D20 D23 D24

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os alumnos entregarán a ficha ao profesor no primeiro mes de clase, especificando o tipo de asistencia elixido. Nos criterios de avaliación final da materia teranse en conta todo o conxunto de aspectos incluídos nos diferentes apartados desta Guía

Docente, directamente vinculados co seguimento do ritmo de aprendizaxe do alumno, tomando como punto de partida a observación sistemática diaria do profesor desde o primeiro día de clases.

A) Criterios específicos de avaliación para alumnado con avaliación continua:

Serán alumnos asistentes os que teñan unha asistencia mínima, dun 80% nas Sesións Maxistras e un 80% nos Seminarios. As puntuación que poden acadar por apartados serán:

- 1.- Proba tipo test (ata un máx. de 4 puntos) e mín. de 2. Cunha puntuación inferior a 2, non se acadaría a puntuación positiva na materia.
- 2.- Seminarios Grupos Medianos (máx. 1 punto), asistencia e participación.
- 3.- Traballos tutelados: presentación-entrega dos traballos e un (máx. 4 puntos)
- 4.- Outras: pola exposición/Debate (1 punto).

B) Criterios específicos de avaliación global Deberán poñerse en contacto co profesor canto antes, pero alomenos no primeiro mes de clases. As puntuacións que poden acadar serán as seguintes:

- 1.- Proba tipo test (máx. 5 puntos)
- 2.- Traballo tutelado (máx. 4 puntos)
- 3.- Defensa traballo tutelado (1)

C) Segunda convocatoria

Os alumnos que non acaden positivamente algunha das partes de que consta a avaliación desta materia, poderán recuperala na convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobados nese curso académico.

D) O sistema de cualificacións expresarase numéricamente, dacordo co establecido no artigo 5 do RD 1125/2003 de 5 de setembro (BOE do 18), polo que se establece o sistema europeo de créditos e o sistema de cualificacións nas titulacións unversitarias de carácter oficial.

E) En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Hernández, R.; Fernández, C. e Baptista, P., **Metodología de la investigación**, Quinta edición, McGrawHill, 2010

Facal Fondo, T., **Guía para elaborar un proyecto de investigación social**, Primera edición, Paraninfo, 2015

Complementary Bibliography

Anguera, M.T., **Metodologías cualitativas: Características, procesos y aplicaciones. En M.A. Verdugo, M. Crespo, M. Badía y B. Arias (coords): Metodología en la investigación sobre discapacidad. Introducción al uos d**, Publicaciones INICO, 2008

Arnau, J. y Bono, R., **Diseños de investigación aplicados (CD-ROM)**, Edicions Universitat de Barcelona, 2003

Corbetta, P., **Metodología y Técnicas de Investigación Social**, McGraw Hill, 2007

Guinot, C. (coord.), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en trabajo social**, Universidad de Deusto, 2007

Vallejos, A.F. y Orti, M., **Métodos y Técnicas de Investigación Social**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2007

Hernández Sampieri, **Metodología de la Investigación Social**, Quinta edición, McGraw-Hill, 2014

Losada, J.L. y López Feal, R., **Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales**, Thompson Editores Spain/Paraninfo, 2003

Callejo, J. y Viedma, A., **Proyectos y estrategias de investigación social: la perspectiva de la intervención**, Síntesis, 2010

Bisquerra, R. (Coord.), **Metodología de la investigación educativa**, La Muralla, 2004

Gil, J.A., **Métodos de investigación en educación. Volumen III. Análisis multivariante**, UNED, 2010

McMillan, J. y Schumacher, S., **Investigación educativa**, Pearson Educación, 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Psicología: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicología: Psicología social/O05G220V01303

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estadística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Other comments

O alumnado debe ter en conta as seguintes recomendacións:

1. Coñecer os apuntes e material básico da materia, seguindo diariamente as exposicións maxistras da aula.
2. Planificar e organizar os grupos de traballo, para elixir o tema do seu interese e comenar o seu desenvolvemento.
3. Preguntar cada día as dúbidas ao profesorado.

4. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Política social**

Subject	Política social			
Code	O05G220V01404			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	#EnglishFriendly Galego Portugués			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Lecturers	Fernández Álvarez, Antón Lois			
E-mail	alfa@uvigo.es			
Web				

General description A Política Social é unha materia cuxos contidos son fundamentais na formación dos traballadores sociais, permitindo o coñecemento do marco xeral no que se desenvolven os sistemas de benestar social nos que intervén como profesional.

O presente plan de traballo pretende proporcionar coñecementos e elementos de reflexión cos seguintes fins:

- estudo dos aspectos conceptuais da política social;
- aproximación teórico-metodolóxica ao Estado de Benestar;
- confrontar diversas interpretacións da política social;
- analizar o estado actual da política social no noso país;
- efectos da integración europea e a mundialización das relacións sociais.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code

- A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
- A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
- A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
- A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
- A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
- B1 Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
- B5 Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
- C2 Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- D1 Capacidade de análise e síntese

D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D10	Toma de decisións
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B1	C2	D1
Coñecer os fundamentos e compoñentes da Política Social como disciplina académica e a súa relación histórica co Traballo Social	A2		C21	D3
Coñecemento e comprensión do proceso histórico de reforma social, e as orixes, desenvolvemento, crise e reformulación do Estado do Benestar.			C2	D17
Coñecementos básicos das distintas concepcións ideolóxicas do Estado do Benestar.			C21	D24
Coñecemento da xénese, evolución e consolidación do Estado do Benestar no Estado español.			C7	D1
			C21	D3
Traballar para a eliminación das barreiras, desigualdades e inxustizas que existen na sociedade.		B5		D16
Capacidade para analizar e valorar a influencia social e o pensamento social e as súas implicacións no Traballo Social.	A3		C13	D3
	A4			D17
				D24
Ser capaz de comprender e valorar distintos discursos.	A2			D15
Ser capaz de procurar o coñecemento a través de distintas vías.	A5		C8	
Ser capaz de percibir e interpretar acontecementos con flexibilidade.				D3
				D16
Capacidade para desenvolver criterios de avaliación e aplicarlos ao proceso de aprendizaxe.	A3			D3
	A4			D16
Habilidade para dialogar e chegar a acordos en traballos en grupo.			C10	D10
			C24	
Demostrar habilidade na expresión oral de ideas propias e análises reflexivas en público.	A4			D3
				D4

Contidos

Topic	
1. Fundamentos históricos e teóricos da política social.	Que é a Política Social? As distintas políticas sociais.
2. O Estado do benestar: concepto e antecedentes	Antecedentes históricos. caracterización do Estado de Benestar: precedentes e manifestación plena. Política social do Estado de Benestar: posicións dominantes.
3. Cuestionamiento do Estado de benestar e a súa política social	A "crise" do Estado do Benestar. Cuestionamiento dos alicerces teóricos do Estado do Benestar. Precedentes e generalización da crítica nos anos oitenta. .
4. Principais propostas teórico-políticas á crise do Estado de benestar I	A crítica neoconservadora do Estado social: Crítica filosófica; Crítica dos dereitos individuais; Crítica utilitarista.
5. Principais propostas teórico-políticas á crise do Estado de benestar II	A "crítica da esquerda" do Estado social: Enfoque funcionalista. Enfoque conflictualista.
6. Transformacións sociais actuais e as políticas sociais	O futuro do Estado do Benestar na sociedade informacional. Política social e globalización. Política social e exclusión social.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	13	35.5
Presentación	10.5	7	17.5
Seminario	8	6	14
Prácticas con apoio das TIC	0	8	8
Exame de preguntas obxectivas	1	15	16
Traballo	1	25	26
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	14	15
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	17	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Presentación	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Seminario	Entrevistas que o/a alumno/a mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Prácticas con apoio das TIC	

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	atención personalizada de grupos
Tests	Description
Traballo	tutorización personalizada de traballos

Avaliación					
	Description	Qualification	Training	and Learning Results	
Presentación	Realiza e defender o traballo ao resto de compañeir@s. Defender publicamente o seu traballo, respondendo ás preguntas e críticas dos seus compañeir@s e do docente. Poderá explicar, a modo de conclusión, os problemas cos que se topou durante a elaboración do traballo.	20	A1	C8	D1
			A2	C10	D3
			A3	C13	D4
				C21	D10
				C24	D15
				D16	
				D17	
				D24	
Exame de preguntas obxectivas	Realización do exame que poderá ser unha proba con preguntas tipo test	30	A1	C21	
Traballo	Realización das prácticas subidas na plataforma MOOVI.	20	A2	B1	C2
			A3	B5	C7
			A4		C8
			A5		
Resolución de problemas e/ou exercicios	exame de preguntas de desenvolvemento	30	A1	C10	C13

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

- **A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.**
- **A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas.**
- **A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.**
- **O atraso na presentación das prácticas pode conlevar descontó na nota de cada unha delas ou inadmisión da entregada fóra do tempo.**
- **A cualificación final da materia distribuirase da seguinte forma:**
  - **Prácticas dos Grupos medianos: 20%**
  - **Realización e defensa do traballo dos Grupos pequenos; 20%**
  - **Preguntas tipo test do exame: 30%**
  - **Preguntas de desenvolvemento do exame: 30%**

Avaliación global:

- **Quen se acolla a esta modalidade de avaliación terá que presentar no mesmo prazo que os estudantes da avaliación continua as prácticas que fixe o profesor.**
- **O atraso na presentación das prácticas pode conlevar descontos na nota de cada unha delas ou inadmisión da entregada fóra do tempo.**
- **A cualificación final da materia distribuirase da seguinte forma:**
  - **Prácticas (30%)**
  - **Lecturas obrigatorias (10%)**
  - **Proba de preguntas obxectivas (30%)**
  - **Proba de preguntas de desenvolvemento, etc. (30%)**

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade, considerándose aprobadas nese curso académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

MODALIDADE de AVALIACIÓN GLOBAL

As e os estudantes que decidan optar pola avaliación global, deberán poñerse en contacto co profesor para notificar esta opción a comezos de curso e sempre antes do prazo establecido.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado non asistencial e do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CONTRERAS PELÁEZ, F. J., **Defensa del Estado Social**, 1996,

RUBIO LARA, M. J., **El Estado Liberal y el Estado Liberal-Democrático** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, **Teoría del Estado**, 2003,

RUBIO LARA, M. J., **El Estado de Bienestar** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, 2003,

Complementary Bibliography

ARRIBA GONZÁLEZ DE DURANA, A., **El concepto de exclusión en política social**, Documento de Trabajo 02-01, 2002,

T. FERNÁNDEZ GARCÍA Y Y. M. DE LA FUENTE, **Política Social y Trabajo Social**, 2009,

GARCÍA-PELAYO, M., **Las transformaciones del Estado contemporáneo**, 1977,

MONTAGUT, T., **Política Social**, 2000,

NAVARRO, V., **Bienestar insuficiente, democracia incompleta. De lo que no se habla en nuestro país.**, 2003,

SODARO, M., **Política y Ciencia Política. Una introducción**, 2006,

VELARDE FUERTES, J. y CERCAS ALONSO, A., **El Estado del Bienestar.**, 1999,

MORENO, L., **Reformas de las políticas del bienestar**, 2009,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Other comments

A comezos de curso e sempre antes de finais de xaneiro, as e os estudantes deberán dispor na plataforma MOOVI dunha dirección de correo electrónico e unha fotografía.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Saúde, dependencia e vulnerabilidade**

Subject	Saúde, dependencia e vulnerabilidade			
Code	O05G220V01405			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel Vázquez Pérez, Raquel			
Lecturers	Vázquez Pérez, Raquel Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	raquel.vazquez.perez@uvigo.es mvazquezv@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia é clave dentro da titulación e servirá para fundamentar os coñecementos básicos en torno á saúde, a dependencia e a vulnerabilidade da persoa.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C12 Diseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C14 Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C18 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D8 Capacidade de xestión da información
- D10 Toma de decisións
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D19 Adaptación a novas situacións
- D23 Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1.-Coñecer e comprender os conceptos de saúde e enfermidade e os seus factores determinantes. Aproximarse ao concepto de Atención sociosanitaria e vulnerabilidade.	A3 A5	B1 B2	C2 C12 C14 C19 C20	D1 D3 D8 D10
2.-Coñecer e comprender a situación sociosanitaria das persoas sobre o binomio saúde-enfermidade e a intervención social no ámbito sanitario e sociosanitario.	A1 A2 A3	B1 B2 B5 B6	C1 C6 C7 C15 C17 C18 C21 C22	D1 D3 D8 D12 D14 D15
3.-Identificar e valorar as necesidades sociais vinculadas aos problemas de saúde e a súa repercusión na vida das persoas afectadas e comunidades afectadas e as estratexias de atención e apoio pertinentes a cada situación.	A4	B1 B2 B3 B4	C1 C5 C13	D1 D2 D8 D14 D19 D23

4.-Recoñecer as características dos problemas de saúde, vulnerabilidade e dependencia que dan lugar a necesidades específicas de atención e apoio social,con especial referencia á cronicidade, á diversidade funcional, á dependencia, aos problemas de saúde mental e ás adiccións.	A3	B1 B2 B4	C3 C4 C8 C15 C23 C24	D1 D2 D3 D8 D12 D14 D15
---	----	----------------	-------------------------------------	---

Contidos

Topic	
1. Conceptos relacionados con saúde. Determinantes da saúde e a enfermidade. Atención sociosanitaria e cronicidade.	1.1, Concepto de saúde e enfermidade. 1.2 Conceptos vinculados á diversidade funcional, a dependencia, a discapacidade, a deficiencia e a minusvalía. 1.3 Clasificación internacional das enfermidades: a CIE ou ICD e o DSM-5. A CIF. 1.4 Os determinantes sociais da saúde e a enfermidade 1.5. Atención sociosanitaria. Estratexias de atención á cronicidade.
2. Relacións entre a saúde e a situación social das persoas, xénero, cultura, status social, idade e o curso vital. Binomio saúde-enfermidade e intervención social en ámbito sanitario.	2.1 Vulnerabilidade social. Fraxilidade e cronicidade. 2.2 Dependencia. Situación actual. Niveis e Recursos de atención. 2.3 O Sistema de atención a dependencia (SAAD) no estado (IMSERSO) e o Sistema de atención a dependencia en Galicia. 1.4. Bioética en atención sociosanitaria
3. Necesidades sociais vinculadas aos problemas de saúde e a súa repercusión na vida das persoas e comunidades afectadas. Estratexias de atención e apoio.	3.1 Marco legal básico en saúde en Galicia e en España. 3.2 Entidades xestoras de saúde e atención sociosanitaria. A Seguridade Social e o Sistema nacional de Saúde- Sistemas autonómicos. Areas de saúde en Galicia. 3.3 Problemáticas específicas nos diferentes grupos etarios. 3.4 Papel do traballador social en ámbitos sanitarios
4. Características dos problemas de saúde que dan lugar a necesidades de atención e apoio sociais: diversidade funcional, situacións de dependencia, saúde mental, adiccións e outros.	4.1 Concepto de síndrome como causa de problemas de saúde. Características da intervención sociosanitaria. 4.2 Síndromes físicas máis comúns como causa de dependencia sociosanitaria 4.3 As síndromes sensoriais como causa de dependencia sociosanitaria 4.3 Síndromes neurolóxicos e mentais como causa de dependencia sociosanitaria 4.4 Os trastornos neurocognitivos (antigas demencias) no DSM-5.Abordaxe social e sociosanitaria. 4.5 As adiccións en saúde.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	25.5	25.5	51
Estudo de casos	0	33.5	33.5
Seminario	22.5	29	51.5
Exame de preguntas obxectivas	1	12	13

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación da materia: como desenvolveremos a materia ao longo do curso.
Lección maxistral	Exposición xeral por parte do profesorado dos contidos da materia.
Estudo de casos	Realización de casos prácticos relacionados que os contidos teóricos da materia.
Seminario	Empregaranse como complemento das sesións maxistrais. Consistirán na lectura previa de textos e documentos e a realización de Traballos individuais para ser debatidos e expostos nas sesións. Tamén se realizarán análise e resolución de exercicios/traballos prácticos que garantan a integración de coñecementos e habilidades teórico-prácticos da materia. Si se considera oportuno para o desenvolvemento dalgunha cuestión concreta achegaranse expertos na aula.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Titorías grupais e individuais para a orientación e complementación do estudo dos temas expostos

Seminario	Os traballos serán apoiados mediante titorías (precisará polo menos unha titoría tanto para Alumnado presencial como no presencial e previa concertación de día e hora), para a avaliación e orientación da aprendizaxe das competencias en cada caso.
Estudo de casos	Orientación persoal a demanda para apoio bibliográfico e documental, ou de busca de recursos na literatura científica.

Avaliación						
Description		Qualification	Training and Learning Results			
Estudo de casos	Entrega de casos prácticos e traballos individuais en tempo e forma relacionados cós contidos teóricos e prácticos da materia.	40	A2 A3 A4 A5	B2	C2 C3 C6 C12 C14 C17 C18 C19 C20 C21 C22 C23 C24	D1 D2 D3 D8 D10 D14 D15 D19 D23
Seminario	O alumnado para garantir o desenvolvemento da materia deberá traer realizas as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario (esquema das lecturas e/ou resolución de exercicios así como a súa exposición cando lles corresponda). Só poderá ser avaliado positivamente neste apartado si cumpre coas tarefas solicitadas de forma correcta (en tempo e forma).	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C1 C2 C3 C4 C5 C7 C8 C13 C15 C23 C24	D1 D2 D3 D8 D12 D14 D15 D19 D23
Exame de preguntas obxectivas	Examen tipo test de resposta única sobre caso practico, aprendizaxe e competencias teóricas.	40	A5	B1 B2 B3 B4	C3 C15	D1 D3 D8 D23

Other comments on the Evaluation

Para poder superar a materia deberán aprobarse previamente e de forma independente cada unha das probas previstas no apartado de avaliación. En todo caso, o alumnado non poderá ser avaliado se non presenta en tempo e forma en tarefas encomendadas.

Advírtese o alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte, este aspecto rixe tanto para o alumnado asistencial como non asistencial.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

1.-**AVALIACIÓN CONTINUA:** será considerado como tal aquel que teña unha asistencia mínima do 80% ás sesións maxistras, un 80% aos seminarios e demais actividades de aula, e realice e supere os traballos encomendados ao longo do curso. En caso de non cumprir con este requisito serán avaliados como alumnado non asistencial. As modalidades así como a puntuación é a que está establecida nas metodoloxías de avaliación.

Lembrar que só se podrá aprobar a materia, cando se obteña un aprobado en cada unha das metodoloxías de forma independente.

2.-AVALIACIÓN GLOBAL: aquel alumnado que non cumpra os requisitos mínimos de asistencia ás clases (sesións maxistras e seminarios) ou non realice os traballos encomendados en tempo e forma. O alumnado que desexa ser NON asistencial ten que notificalo por correo electrónico o/a Profesor.

Este alumnado será avaliado:

a.-Examen final na convocatoria oficial tipo test (igual formato e sistema de corrección que para os asistentes). Este examen versará sobre os contidos teóricos das sesións maxistras e seminarios.

b.-Entrega de cada Traballo de Seminario ou Estudo de casos que se solicite ao longo do Curso, no mesmo prazo que o que

se sinala para o Alumnado de avaliación continua.

Nota: O seguemento continuo das actividades de aula e a comunicación co alumnado relacionado coas tarefas, realizarase a traveso da Plataforma Docente da Universidade (Moovi).

SEGUNDA CONVOCATORIA

□As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico□.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade, no espazo específico.

-En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Querejeta Gonzalez, M., **DISCAPACIDAD/ DEPENDENCIA unificación de criterios de valoración y clasificación**, 1 ED, IMSERSO, 2004

Bautista Castaño, I, **Salud pública y trabajo social**, 1 Ed, Servicio de Publicaciones y Difusión Científica de, 2009

Martín Álvarez, J. P. y Hidalgo Lavié, A., **Salud pública, dependencia y Trabajo Social**, 1, Dykinson, 2012

Castañeda García, P., **Vejez, Dependencia y Salud**, 1 Ed, Sociedad Española de Geriatria y gerontología, 2013

Hidalgo Lavie, A., **TRABAJO SOCIAL SOCIO-SANITARIO: CLAVES DE SALUD PUBLICA, DEPENDENCIA Y TRABAJO SOCIAL**, Sanz y Torres, 2019

VVAA, **Trabajo Social y Salud**, Asociación Trabajo Social y Salud, 2020

VVAA, **Health & Social Work**, NASW Press. Oxford Academic, 2020

Jiménez, J.M. y Munuera, P., **Fundamentos del trabajo social sanitario: análisis de su recorrido histórico hasta la actual pandemia.**, Editorial Tirant lo Blanch., 2021

Complementary Bibliography

Caballer, V., **Valoración de la dependencia**, Madrid. Editorial Pirámide, 2007

Martín-Palomo, M. T., **Autonomía, dependencia y vulnerabilidad en la construcción de la ciudadanía**, ZERBITZUAN 48. Abendua, 2010

ABELLÁN GARCÍA, Antonio; HIDALGO CHECA, Rosa Mª., **(2011). □Definiciones de discapacidad en España□.**, 12 Ed, CSIC, 2011

Amor Pan, J. R., **Bioética y dependencia**, Fundación Caixagalicia, 2013

American Psychiatric Association, **DSM-5 Manual diagnóstico y estadístico de trastornos mentales**, 1ED, Editorial Medica panamericana, 5 Edición 2014

OMS, **Informe Mundial sobre Envejecimiento y salud**, 1, OMS, 2015

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Ética e traballo social/O05G220V01502

Xeriatría para traballadores/as sociais/O05G220V01910

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Other comments

1.-Traballar e estudar de maneira continuada mellora notablemente a superación da materia, xa que os contidos requiren asentarse de forma continúa.

2.-Levar o día as actividades planificadas para cada seminario e/ou grupo pequeno. 3.-Expor todas as dúbidas sobre calquera aspecto da materia ao profesorado, tanto na aula como nas titorías de despacho (para outros aspectos relacionados coa materia ou para afondar en dúbidas que por cuestión de tempo non sexa posible facelo na aula).

-Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos

IDENTIFYING DATA**Servizos sociais especializados II**

Subject	Servizos sociais especializados II			
Code	O05G220V01406			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Martínez Rodríguez, María			
Lecturers	Martínez Rodríguez, María			
E-mail	maria.t.s.ourense@gmail.com			
Web				
General description	Os Servizos Sociais, entendidos como instrumentos da Política Social que actúan sobre as necesidades sociais, son de máximo interese para @s alumn@s ó constituir un dos campos máis importantes da súa actividade profesional. Coñecer e comprender o obxecto, mecanismos de actuación, modos de provisión dos servizos sociais especializados da promoción da autonomía e atención a dependencia así como da inclusión social resultan imprescindibles para o desempeño profesional do Traballo Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético

D18 Aprendizaxe autónoma

D19 Adaptación a novas situacións

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias	B1
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais	B2
Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención	C1
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención	C3
Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados	C4
Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, et	C6
Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma	C15
Capacidade de análise e síntese	D1
Capacidade de organización e planificación	D2
Capacidade reflexiva	D3
Aprendizaxe autónoma	D18
Comunicación oral e escrita nas linguas nativas	D4
Capacidade de xestión da información	D8
Resolución de problemas	D9
Toma de decisións	D10
Traballo en e con equipos diversos	D11
Habilidades nas relacións interpersoais	D14
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade	D15
Razoamento crítico	D16
Compromiso ético	D17
Adaptación a novas situacións	D19
Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade	C18
Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parteA1 da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	
Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parteA2 da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	
Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3
Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4
Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5

Contidos

Topic	
Tema 1: Familia, Infancia e Adolescencia	Non hai.
Tema 2: Muller.	Non hai.
Tema 3: Inmigrantes i emigrantes retornados.	Non hai.
OTROS: colectivos con diversidade funcional.	Non hai

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
--	-------------	-----------------------------	-------------

Seminario	14	12	26
Presentación	3	0	3
Saídas de estudo	0	6	6
Traballo tutelado	6	12	18
Actividades introductorias	2	6	8
Lección maxistral	20	32	52
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Cartafol/dossier	1	14	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo. En caso de non ser posible por razóns a, substituirase por un exercicio equivalente.
Saídas de estudo	SIEMPRE QUE SEA POSIBLE POR CUESTIONES DOCENTES O DE CUESTIÓN DE SALUD PÚBLICA: actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno. No caso de non ser posibles por situación de virtualidade, serán substituídas por unha actividade autónoma que permita traballar competencias iguais ou similares.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual y/ou en grupo (en función da decisión da docente), elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Realizaranse titorías individuais e grupais.
Presentación	Realizaranse titorías individuais e grupais.
Traballo tutelado	Realizaranse titorías individualizadas e grupais.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Modalidade de avaliación continua: valoraranse os traballos solicitados e presentados polo estudante de xeito individual e /ou grupal. Na modalidade para avaliación global: deberán presentar un traballo práctico.	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C3 D2 A3 C4 D3 A4 C6 D4 A5 C15 D8 C18 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19

Exame de preguntas obxectivas	Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta das cales so unha é a verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros (1/3 de desconto por pregunta errónea), estando o corte do aprobado en 21 respostas correctas.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C4 C6 C15	C1 C3 C4 C6 C15 C18	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Cartafol/dossier	Entrega individual dun dossier cos prácticas/exercicios, tanto de aula como autónomas. As pautas e a información concreta será publicada ao comezo de curso na plataforma Moovi.	20		B1 B2	C3 C4 C6 C18	D1 D2 D3 D8 D9 D15 D16 D18

Other comments on the Evaluation

MODALIDADES DE AVALIACIÓN

1. MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTINUA Terán esta consideración aqueles alumn@s que asistan a un 80% das clases teóricas e un máximo de dúas faltas nos grupos medios e pequenos. Se non se cumpren estes requisitos pasarán automaticamente a modalidade de avaliación global. Para aprobar a materia deberán ter aprobada a parte práctica e o exame teórico por independente.

2. MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL (PROBA ÚNICA): É unha proba final e única, o ser unha proba única o alumnado que non supere na primeira convocatoria toda a materia, terá que repetila enteira na segunda oportunidade, é dicir, se non se supera o exame de preguntas obxectivas, non poderá avaliar a proba práctica. Exame teórico de todos os contidos da materia, presentación dun traballo práctico (será entregado na data que indicará a profesora no cronograma ao comezo de curso). Para aprobar a materia deberán aprobar o exame teórico e o traballo práctico, en tanto que que proba única. **SEGUNDA CONVOCATORIA** **As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, por tanto, como aprobadas neste curso académico.**

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>) no espazo 'Exames 2023-24'.

-En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT), así como os obxectivos ODS.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CASADO, DEMETRIO (COORD), **Acción y Políticas de apoyo a las familias: crianza, atención a la dependencia y fecundidad.**, Hacer, 2011

ALEMÁN BRACHO, M.C. Y GARCÉS FERRER, J, **Administración Social Servicios del Bienestar Social.**, Siglo XXI, 1966

CASADO, D. (dir.), **Avances en Bienestar basados en el conocimiento**, CCS, 2005

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Ética e traballo social/O05G220V01502

Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605

Política social europea/O05G220V01503

Proceso de planificación en traballo social/O05G220V01504

Prácticas externas: Practicum/O05G220V01701

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Saúde, dependencia e vulnerabilidade/O05G220V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Other comments

-Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

A MOOVI SUBIRASE FOTO AO COMEZO DE CURSO, ASÍ COMO NOS DATOS PERSOAIS O TELÉFONO DE CONTACTO.

IDENTIFYING DATA**Estrutura social**

Subject	Estrutura social			
Code	O05G220V01501			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Saco Álvarez, Alberto			
Lecturers	Saco Álvarez, Alberto			
E-mail	adasa@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/adasa			
General description	Concepto de estrutura *socialEstructuras *demográficasEstructuras *familiaresInstituciones, grupos e *organizacionesEstructura económica e sistema educativo**Estratificación e mobilidade **socialSistema político			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code

- A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
- A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
- A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
- A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
- A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
- B2 Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
- C3 Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Adquirir coñecementos das orixes *adscriptivos e adquiridos da desigualdade social	A1	B2	C3	D1
	A2		C25	D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D23
				D24
Adquirir coñecementos da estrutura demográfica, económica e social	A1	B2	C3	D1
	A2		C25	D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D23
				D24
Adquirir coñecementos de *estratificación e mobilidade social	A1	B2	C3	D1
	A2		C25	D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D23
				D24
Adquirir coñecementos sobre pobreza e marxinación social	A1	B2	C3	D1
	A2		C25	D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D23
				D24

Capacidade para reunir e analizar información

A1 B2 C3 D1
 A2 C25 D2
 A3 D3
 A4 D4
 A5 D6
 D8
 D9
 D10
 D11
 D12
 D14
 D15
 D16
 D17
 D18
 D19
 D23
 D24

*Capacidade para o traballo en equipo

A1 B2 C3 D1
 A2 C25 D2
 A3 D3
 A4 D4
 A5 D6
 D8
 D9
 D10
 D11
 D14
 D15
 D16
 D17
 D18
 D19
 D23
 D24

Contidos

Topic

1.- Concepto de estrutura e enfoques teóricos	1.1.- Definicións e concepto de estrutura social 1.2.-Estrutura e función 1.3.- Estrutura, ideoloxía e conflito 1.4.- Estrutura e acción social 1.5.- Achegas máis recentes
2.- Estrutura Demográfica	2.1.- Estrutura demográfica 2.2.- Dinámica demográfica
3.- Estructuras familiares	3.1.- Estructuras familiares en España 3.2.- Cambio e evolución das estruturas familiares
4.- Institucións, grupos e organizacións	4.1.- As institucións en *Sociología 4.2.- Grupos sociais 4.3.- As organizacións
5.- Estrutura económica e sistema educativo	5.1.- Evolución da formación en relación coa estrutura económica 5.2.- Cualificación, ocupación e desemprego
6.- Sistema político	7.1.- Estrutura e cambio político en España 7.2.- Tendencias actuais: voto, abstención e crise do sistema político
7.- *Estratificación e mobilidade social: Desigualdade. Causas e tipos de pobreza. Métodos de medición e estatísticas	6.1.- A estrutura da desigualdade: Desigualdades *adscriptivas e adquiridas. 6.2.- Estrutura de clases e enfoques clásicos e actuais. 6.3.- Mobilidade social: tipos e factores

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	17	51	68
Lección maxistral	30	30	60
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Seminario	Exposicións, en sesións semanais, de traballo con grupos medianos para facer exposicións da materia impartida e ampliar coñecementos sobre a materia.
Lección maxistral	Exposición dos temas do programa fomentando o debate e a participación.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Exposición de temas por parte do alumnado. Revisión de apuntamentos.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training	and Learning Results		
Seminario	Exposición dos temas tratados nas leccións maxistras. Valorarase a corrección dos contidos (5 ptos.), a súa exposición (3 ptos.) e as aportacións orixinais aos contidos (2 ptos.)	60	A1 A2 A3 A4 A5	B2	C3 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24
	Serán seis temas (seminarios) e cada un terá un valor final de 10%					
	10% cualificación x 6 TEMAS					
Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test de 20 preguntas con catro opcións de resposta. Cada resposta acertada puntúa 0,5. cada resposta errónea, 0,15	40	A1 A2 A3 A4 A5			D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24

Other comments on the Evaluation

MODALIDADES CONTINUA (asistencial) E GLOBAL.

A participación regular (75% de asistencia) aos seminarios, expondo os temas da materia representa o 60% da nota final para asistentes. O restante corresponde ao exame tipo test da proba final.

Os/as alumnos/as non asistentes (avaliación global) (menos do 75 % de asistencia) terán que realizar o exame final tipo test, supondo este o 60 % da nota. O 40% restante será mediante a confección (individual ou grupalmente) dun resumo da materia.

SEGUNDA CONVOCATORIA.

No mes de xullo realizarase a recuperación das competencias non superadas en maio e gardaranse os resultados do exame e/ou do traballo de investigación. Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Feito Alonso, R., **Estructura social contemporánea.**, 1, Siglo XXI, 1995

Gerth, H. y C. Wright Mills, **Carácter y Estructura Social.**, 2, Paidós, 1985

Merton, R., **Teoría y estructuras sociales**, 4, Fondo de Cultura Económica, 2002

Saco, A., **Destripando la sociedad**, 1, Tórculo, 2006

Complementary Bibliography

Kerbo, H., **Estratificación social y desigualdad**, 1, Mc Graw-Hill, 1998

Crompton, R., **Clase y estratificación**, 2, Tecnos, 2013

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA**Ethics and social work**

Subject	Ethics and social work			
Code	O05G220V01502			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3rd	1st
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Álvarez García, David			
Lecturers	Álvarez García, David			
E-mail	davidalvarez@uvigo.es			
Web				
General description	(*)O obxectivo da materia consiste en capacitar ao alumnado para un exercicio crítico e reflexivo da práctica profesional.			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have shown to have and understand knowledge in an area of study based on general secondary education, and are at a level in which they can have recourse to advanced textbooks and also to have updated knowledge on the progress made in their field of study.
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B2	Analyse social situations subject to intervention, plan, develop, implement, review and evaluate social work practice with individuals, families, groups, organisations, and communities and with other professionals.
B3	Work with the people so that they are self-sufficient and with capacity to manifest his needs, wishes, points of view and circumstances
B5	Manage and be responsible, with supervision and support, for the practice itself within the organization
B6	Demonstrate professional competence in the exercise of social work
C1	To build professional relationships with the aim of identifying the most appropriate intervention.
C2	To work with persons, families, groups, organizations and communities, to help them make informed decisions about their needs, circumstances, risks, preferential options and resources, taking into consideration issues of cultural diversity (and therefore, the specificities of ethnic, cultural, linguistic diversity), the need to promote equality between men and women, the need to move to an environmentally sustainable society, and to defend the values of peace.
C3	To assess the needs and available options to implement an intervention strategy.
C4	To respond to situations of crisis through assessment of the urgency of situations, planning and development of actions to deal with them and through reviewing of results.
C5	To interact with persons, families, groups, organizations and communities in order to bring about changes, promote development and improve their conditions of life through the use of the methods and models of Social Work, monitoring regularly the changes that are taking place with the aim of preparing the completion of the intervention.
C6	To prepare, produce, implement and assess the plans of intervention with the client system and the professional colleagues, to negotiate the supply of services that must be used and review the efficiency of the plans of intervention with the people involved in order to adapt them to changing needs and circumstances. All this, taking into consideration the ethical obligations of the profession concerning trust, proximity, friendliness, equal relations, respect for cultural diversity, etc.
C8	Promote growth, development and independence of persons by identifying opportunities to establish and create groups, using programming and group dynamics for individual growth and strengthening of interpersonal relationship skills; in particular, with multicultural diversity groups (immigration, return emigration, ethnic minorities...) and with women, taking into account their historic marginalisation in relation to sociocultural participation and in decision-making bodies (empowerment).
C9	To work on types of behavior that imply a risk for the client system through the identification and assessment of the situations and circumstances that determine such behavior and the implementation of strategies to change them.
C10	To analyze and systematize the information provided by everyday work as a basis to change and improve the professional strategies that must respond to emerging social situations.
C13	To defend situations, families, groups, organizations and communities and act on their behalf if the situation warrants.
C14	Prepare and participate in decision-making meetings to better defend the interests of individuals, families, groups, organisations and communities.
C15	To identify and intervene in the resolution of situations of risk, after the identification and assessment of the nature of such risks.

- C16 To identify, minimize and deal with the risk one and one's colleagues are running through the planning, reviewing and monitoring of actions conducive to reducing stressful and risky factors.
- C17 To manage one's work responsibly, assigning priorities, fulfilling our professional duties and assessing the efficiency of our work program.
- C19 To manage and present social records and reports, making them comprehensive, faithful, accessible and updated as a guarantee for decision making and professional assessments, being particularly cautious when it comes to preserving user's confidentiality rights, professional confidentiality and data protection rights.
- C20 To work efficiently within interdisciplinary and "multiorganizational" systems, networks and teams with the aim of cooperating in the establishment of goals, objectives and implementation times, contributing also to dealing constructively with possible existence of disagreements.
- C21 Participate in the management and operation of social welfare entities
- C22 To investigate, analyze, assess and use the knowledge available in the present time about the best practices of Social Work to review and update one's own knowledge frameworks.
- C23 To work within the accepted standards for the practice of Social Work and to secure one's own professional development through the use of professional knowledge and techniques as a means to justify decisions, reflecting critically about them and resorting to supervision as an instrument to improve and assess one's own professional practice.
- C24 Manage conflicts, dilemmas and complex ethical problems by identifying the same and designing strategies to overcome them and reflect on the results
- C25 To contribute to promote the best practices of Social Work through participation in the development and analysis of the policies being implemented.
- D1 Capacity for analysis and synthesis
- D2 Organization and planning skills.
- D3 Capacity for reflection
- D8 Information-management skills.
- D9 Problem-resolution skills.
- D10 Decision-making
- D11 Work in and with diverse teams
- D12 Interdisciplinary teamwork.
- D14 Interpersonal relations skills.
- D15 Recognition and respect towards diversity and multiculturalism
- D16 Critical-thinking skills.
- D17 Ethical commitment
- D18 Independent-learning skills.
- D19 Adaptation to new situations
- D20 Creativity.
- D21 Leadership skills.
- D22 Entrepreneurship skills.
- D23 Striving for quality.
- D24 Sensitivity toward environmental issues, equality between men and women, culture of peace, etc.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
(*)1. Know distinguish moral *y ethical *y *conocer *los *rasgos *formales basic of @el ethical speech.	A1	C3 D1 C4 D3 C10 D9 C13 D10 C14 D15 C15 D16 C19 D17 C22 D19 C23 D24 C24 C25

(*)2. *Conocer *los Challenges *más highlighted to the ethical wool how *propuesta *normativauniversalizable.	A1		C3 C4 C10 C22 C23 C24 C25	D1 D3 D8 D9 D10 D12 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D23 D24
(*)3. *Conocer Wools keys to understand *y value wools *principales ethical theories rules, *así como wools difficulties of *justificación of determined principles *morales.	A1		C22 C23 C24 C25	D1 D3 D9 D10 D12 D15 D16 D17 D19 D20 D23 D24
(*)4. Analyse *y *sistematizar wool information.	A2 A3	B2 B5	C2 C3 C4 C6 C8 C9 C10 C14 C15 C19 C20 C22 C23 C24 C25	D1 D3 D8 D9 D10 D12 D16 D20 D21
(*)5. Administer *y be manager of *su @propio *trabajo	A3 A4	B5 B6	C1 C6 C8 C10 C14 C15 C16 C17 C19 C20 C21 C22 C23 C24 C25	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D11 D12 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24

(*)6. Use wool *mediación how *estrategia of intervention for wool alternative resolution *deconflictos.	A2	B2	C1	D1
	A4	B6	C2	D2
			C3	D3
			C4	D8
			C5	D9
			C6	D11
			C8	D12
			C13	D14
			C14	D15
			C16	D16
			C19	D17
			C20	D18
			C21	D19
			C23	D20
			C24	D21
		C25	D22	
			D23	
			D24	
(*)7. *Capacidad For *reconocer *y analyse *críticamente ethical arguments of basic level.	A2	B3	C3	D1
	A3		C6	D3
	A5		C8	D9
			C23	D15
			C24	D16
				D17
				D19
				D24
(*)8. *Capacidad To face by yes *mismo *los problems that *suscitan wools ethical theories *yconsiderarlos one #challenge the *su proper form to think.	A2	B3	C3	D1
	A3	B6	C4	D3
			C6	D8
			C8	D9
			C23	D16
			C24	D17
				D18
				D19
				D20
				D23
			D24	
(*)9. *Capacidad For *reconocer wool social importance of ethical wool.		B6	C2	D1
			C3	D3
			C4	D9
			C6	D10
			C8	D12
			C9	D14
			C10	D15
			C19	D16
			C23	D17
			C24	D19
			C25	D20
			D23	
			D24	
(*)10. *Capacidad To research, analyse, *evaluar *y use he *conocimiento current.	A1	B6	C6	D1
	A2		C10	D3
	A3		C14	D8
			C17	D9
			C20	D10
			C22	D11
			C23	D12
			C24	D16
			C25	D17
				D18
				D19
				D20
			D23	
			D24	

(*)11. *Habilidad For *gestionar *y resolve *conflictos, dilemmas *y ethical problems.	A2 A3	B2 B6	C2 C3 C4 C10 C20 C23 C24 C25	D1 D3 D9 D10 D16 D17 D19 D20 D24
(*)12. *Habilidad Basic to defend in public *sus *opiniones ethical.	A2 A3	B6	C4 C6 C10 C13 C14 C15 C22 C24	D1 D3 D8 D9 D10 D11 D12 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
(*)13. *Contribuir The wool promotion of wools *mejores practices of @el *trabajo social.	A2 A4	B2 B5 B6	C3 C4 C6 C8 C13 C14 C17 C22 C23 C24 C25	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D11 D12 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
(*)14. *Conocer *los Codes *deontológicos of @el/the *trabajador/to social.	A1	B6	C2 C6 C8 C10 C13 C17 C20 C22 C23 C24 C25	D3 D8 D16 D17 D19 D20 D23

Contents

Topic

(*)1. *Introducción The Ethical wool:	(*)
*caracterización of moral *y ethical, Ethical wool *y *sus @límite.	
(*)3. Perspectives *ético-prácticas in him plough it *deintervención social:	(*)*Objetivos Of @el *trabajo social, model *paternalista *y *modeloantipaternalista.
(*)2. *Pre-requisitosmorales: *libertad, autonomy, (* *justicia and *igualdad.	
(*)4. Codes *deontológicos of @el/the *trabajador/to social:	(*)

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Case studies	3	3	6
Discussion Forum	3	0	3
Seminars	15	30	45
Practicum, External practices and clinical practices	0	3.5	3.5
Mentored work	2	2	4
Autonomous problem solving	0	20.5	20.5
Lecturing	22	44	66
Essay questions exam	1	0	1
Problem and/or exercise solving	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Case studies	Analysis and reasoning of practical cases and dilemmas of professional ethics in professional contexts.
Discussion Forum	Deliberation around of topics relevant to the subject. Participation presupposes individual work on the issues.
Seminars	Implies co-responsibility in the presentation of texts assigned, formulation of relevant questions, and contributions that show sufficient understanding of the subject.
Practicum, External practices and clinical practices	Probing through interview, transcription and analysis techniques of the predominant type of moral reasoning regarding professional ethics and the deontological conventions of practice.
Mentored work	Development of practices especially designed to put into practice the skills of the subject through specific problems.
Autonomous problem solving	Reading of a book of the bibliography or of thematic affine -previously agreed with the professor, and elaboration of a brief review (max. 1000 words).
Lecturing	Exposition by the teacher of the main concepts and contents of the subject, supported by assigned readings, and public discussion.

Personalized assistance	
Methodologies	Description
Lecturing	The lectures corresponding to the theoretical part of the contents will be developed by the professor.
Autonomous problem solving	The professor or professor will guide to the students in the resolution of practical problems and will give the accurate indications so that the students can work autonomously.

Assessment		Qualification Training and Learning Results					
	Description						
Seminars	The dynamics of seminar involves (A) responsibility in the presentation of readings (25%), and (B) participation in the discussion in the classroom with significant contributions to the understanding of the subject (25%).	50	A1	B2	C1	D1	
			A2	B3	C2	D2	
			A3		C3	D3	
			A4		C4	D8	
			A5		C5	D9	
					C6	D10	
					C8	D11	
					C9	D12	
					C10	D14	
					C13	D15	
					C14	D16	
					C15	D17	
					C16	D18	
					C17	D19	
					C19	D21	
					C22	D22	
					C23	D23	
					C24	D24	
					C25		

Essay questions exam	Commentary on a text regarding some relevant topic for the subject.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B6	C21 C22 C24	D1 D2 D3 D8 D9 D16 D18 D20
Problem and/or exercise solving	Answer to questions designed to show the capacity of relation and understanding of the main concepts of the subject.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B6		D1 D2 D8 D9 D10 D16 D17 D18

Other comments on the Evaluation

NON-PRESENTIAL students, that is, those who do not meet the minimum attendance requirements (80% of the sessions will take the final exam tests, with the following qualification criteria:

LONG ANSWER TESTS / COMMENT --- 60%

SHORT ANSWER TESTS --- 40%

The 1st call, in the case of not passing the subject, does not appear in the academic record. The qualification becomes effective in July.

The parts of the subject passed on the 1st opportunity will not be subject to evaluation on the 2nd, being considered, therefore, as approved in that academic year.

According to current regulations, regardless of whether or not they attend classes, students will enjoy equivalent evaluation conditions.

At the beginning of the course, students must have duly filled in the personal data of the platform (including email and recent photograph).

The official dates of the exams can be consulted on the faculty website (http://educacion-ou.webs.uvigo.es/*educacion-o/web/*index.*php) in the space 'Exams "

Sources of information

Basic Bibliography

ROMÁN, Begoña, **Ética de los servicios sociales**, 1ª reimpr., Herder, 2016
 ARNSPERGER, Ch. e VAN PARIJS, Ph., **Ética económica y social: Teorías de la sociedad justa**, 1ª, Paidós, 2002
 SALCEDO MEGALES, D., **Autonomía y Bienestar. La ética del trabajo social**, 2ª, Comares, 2001
 BLACKBURN, Simon, **Sobre la bondad**, Paidós, 2002
 YOUNG, Iris. M., **La Justicia y la política de la diferencia**, 1ª, Cátedra, 2000

Complementary Bibliography

FRANKFURT, Harry, **Sobre la desigualdad**, 1ª, Paidós, 2016
 MARGALIT, Avishai, **La sociedad decente**, 2ª, Paidós, 2010
 VELLEMAN, J. David, **¿Cómo nos entendemos?**, 1ª, Avarigani, 2015
 TAYLOR, Charles, **La ética de la autenticidad**, 1ª, Paidós, 1994
 NUSSBAUM, Martha C., **Las fronteras de la justicia**, 1ª, Paidós, 2007

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Concepts, theories and methods in social work/O05G220V01302

IDENTIFYING DATA**European social policy**

Subject	European social policy			
Code	O05G220V01503			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3rd	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	López Viso, Mónica			
Lecturers	López Viso, Mónica			
E-mail	mviso@uvigo.es			
Web				
General description	This subject intends to set out the social policy of the European Union, integrating the actions carried out by the community institutions for integration into the social dimension, pointing out its success and thinking about its deficiencies and challenges. The objective is to get from the students a critical reflection on their strengths, weaknesses, and the challenges arising from a rapidly evolving situation.			
	English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) materials and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have shown to have and understand knowledge in an area of study based on general secondary education, and are at a level in which they can have recourse to advanced textbooks and also to have updated knowledge on the progress made in their field of study.
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B2	Analyse social situations subject to intervention, plan, develop, implement, review and evaluate social work practice with individuals, families, groups, organisations, and communities and with other professionals.
C8	Promote growth, development and independence of persons by identifying opportunities to establish and create groups, using programming and group dynamics for individual growth and strengthening of interpersonal relationship skills; in particular, with multicultural diversity groups (immigration, return emigration, ethnic minorities...) and with women, taking into account their historic marginalisation in relation to sociocultural participation and in decision-making bodies (empowerment).
C14	Prepare and participate in decision-making meetings to better defend the interests of individuals, families, groups, organisations and communities.
C21	Participate in the management and operation of social welfare entities
C24	Manage conflicts, dilemmas and complex ethical problems by identifying the same and designing strategies to overcome them and reflect on the results
D1	Capacity for analysis and synthesis
D3	Capacity for reflection
D5	Knowledge of foreign language
D7	Learning and mastering of new technologies
D10	Decision-making
D11	Work in and with diverse teams
D15	Recognition and respect towards diversity and multiculturalism
D17	Ethical commitment
D19	Adaptation to new situations
D24	Sensitivity toward environmental issues, equality between men and women, culture of peace, etc.

Expected results from this subject

Expected results from this subject		Training and Learning Results
Knowledge of the European integration process and the current European Union	A1	
Knowledge and understanding of concepts and theories related to European social policy and the European social model.	A2	C21

Basic knowledge of the social agenda of the European Union and of the social community				D5 D11 D24
Knowledge of the objectives and social actions as well as the difficulties and challenges of the European Union.			C8 C24	
Ability to analyze and assess social influence and thinking Social and its implications in Social Work.	A3	B2	C8	D1 D3
Ability to understand and value different discourses	A5		C24	D1 D3 D5 D15 D17 D24
Ability to search for knowledge through different channels.				D1 D3
Ability to perceive and interpret events with flexibility				D11
Ability to develop evaluation criteria and apply them to the learning process.	A2 A3		C21	D3 D7
Ability to dialogue and reach agreements in group work.	A4 A5		C14	D10 D11 D19
Ability in the oral expression of own ideas and reflexive analyses in public	A4			D3

Contents

Topic	
1. Introduction to the European Union	Emergence and stages of European construction.
2. The political system of the European Union	Main institutions: European Commission. Council of Ministers. Parliament. Council. Court of Justice. Other institutions.
3. Historical cycle of the European social politics	he Welfare States and Community social policy. From the Treaties of Rome to Maastricht. The reforms of Amsterdam and Nice. The social dimension of the European Constitution. The Treaty of Lisbon.
4. The policy of economic, social and territorial.	Cohesion policy and the Structural Funds. Cohesion Policy 2014-2020. The European Social Fund and its application in Galicia
5. The European social model: main areas Of the European social agenda.	Main areas of action of the European social agenda: employment, Social exclusion, gender and education. Gender equality policies. Social exclusion in Europe. What is it European Social Model?

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	22	18	40
Seminars	8	8	16
Seminars	8	8	16
Presentation	4	16	20
Practices through ICT	0	10	10
Problem and/or exercise solving	1	15	16
Objective questions exam	1	15	16
Essay questions exam	1	15	16

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Lecturing	Teaching session Presentation by the teacher of the contents on the subject of study, theories and / or guidelines of works or exercises to be developed by the student.
Seminars	Activities focused on work on a specific topic, which allow deepening or complementing the contents of the subject. Collaborative work methodologies or techniques may be introduced.
Seminars	Meetings of small group that the student maintains with the professors of the subject for advice and development of scheduled activities of the subject.
Presentation	Exposition by the student to the teacher and / or a group of students of a topic about contents of the subject or the results of a work, exercise, project, etc. It can be done individually or in a group.
Practices through ICT	For the adequate follow-up of the practices, as well as the subject in general, the students must connect to the virtual space of the subject. This subject is part of the Teaching Innovation Project of the Faculty of Education and Social Work.

Personalized assistance	
Methodologies	Description
Presentation	Resolution of students' doubts in relation to some aspect of the subject (content, work or practices), as well as attention to their needs and queries related to the study and/or subjects related to the discipline, providing guidance, support and motivation in the learning process.
Tests	Description
Problem and/or exercise solving	Resolution of students' doubts in relation to some aspect of the subject (content, work or practices), as well as attention to their needs and queries related to the study and/or subjects related to the discipline, providing guidance, support and motivation in the learning process.

Assessment				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Presentation	Presentation by the students before the teacher and/or a group of students on a topic about content of the subject or two results of work, exercise, project... You can lift a rope individually or in a group.	20	A1 A4 A5	D1 D3 D7 D10 D11 D15 D17
Problem and/or exercise solving	It proves that the student must solve a series of problems and/or exercises in a time/conditions established by the teacher.	20	A2 A3 A4 A5	B2 C8 D1 C14 D3 D5 D10 D15 D17 D19 D24
Objective questions exam	Proofs that support or know-how that includes questions asked with different answer alternatives (true/false, multiple choice, pairing of elements...). The students select an answer from a limited number of possibilities	40	A1	C21 C24
Essay questions exam	Tests that include open questions on a topic. The students must develop, relate, organize and present the knowledge that they have on the matter with no reasoned answer.	20	A1 A2 A3	C14 D1 C24

Other comments on the Evaluation

The evaluation of the students enrolled in the subject will be made according to the criteria explained in the teaching guide.

Continuous evaluation:

- Continuous assessment implies a minimum attendance of 80% of the classrooms (GG, GM and GP)
- To pass the subject, students must pass each of the parts, the theoretical tests (exam with objective questions + development questions) and the practice (solving exercises + presentations) with a minimum of five.
- The students who hand in the papers and tasks after the agreed deadlines will not count that part of the grade in each case.

The evaluation will preferably be continuous, the student who renounces the continuous evaluation may opt for the global evaluation. You must notify the teacher within the established period.

Global evaluation:

- They must carry out the practices (text + exposition in video format) following the indications of the two rubrics of appraisal. Information available on the Moovi platform. (twenty%)
- Exam of objective questions. (40%)
- Development questions test. (40%)

IMPORTANT:

It will be a necessary requirement for the development of the subject that the teaching staff of the same can have an updated PHOTOGRAPH of the students that must be uploaded to the platform at the beginning of the course, and always before September 30.

SECOND EXTRAORDINARY CALL

The activities/competitions/tests not passed during the 1st quarter (ordinary call) may be recovered in the extraordinary call. Notes will not be saved from one course to another.

At the 1st call, in case of not passing the subject, it does not appear in the academic record. the qualification becomes effective in the final call.

GLOBAL EVALUATION MODALITY and PONTE COURSE

Students who decide to opt for the overall assessment and the Ponte Course must contact the teacher to notify them of this option at the beginning of the course and always before the established deadline. In order to favor the reconciliation of work life and academic training, the contents, planning, methodological resources and evaluation system will be adapted for non-attendance students and the ponte course, guaranteeing, in any case, the achievement of the competences and results of learning set forth in this document.

---

[1] The sole purpose of processing this data is that the subject's teachers can verify the identity of the students enrolled in it. The basis of legitimacy for the treatment of this data is carried out in application of the provisions of article 6.1y) of the RXPD in which the treatment is necessary for the exercise of public powers conferred on the person responsible for the treatment based on Law 39/2015 in RD 1791/2010, of December 30, thus approving the University Student Statute. Access to the image and personal data of the students is only allowed to the teaching staff of each subject to carry out the academic activities indicated in this teaching guide and they will not be used or disclosed for any other purpose, having to observe the corresponding duty of confidentiality of the same. More information: <https://www.uvigo.gal/proteccion-datos>

Sources of information

Basic Bibliography

Astelarra, Judith, "**Políticas de género en Europa**", 2005

Alonso Seco, J. M., "**Política Social Europea**", UNED, 2013

Brugmans, Henri, "**La Idea europea 1920-1970**", Moneda y Crédito, 1972

Giddens, A., "**Europa Global, Europa Social**", Universitat de Valencia, 2009

Pedrosa Sanz, R., "**El desarrollo histórico de la Política Social de la Unión Europea y su estado actual**", 2009

Leonard, M., "**¿Por qué Europa liderara el siglo XXI?**", Taurus, 2005

del Pino, E. y Rubio Lara, MJ, "**Los Estados de bienestar en la encrucijada : políticas sociales en perspectiva comparada**", Tecnos, 2016

Complementary Bibliography

Morata, Francesc, "**Políticas Públicas en la Unión Europea.**", Ariel, Estudios de Economía

Schuman, Robert, "**Declaración de Robert Schuman, 9 de mayo de 1950**", Comisión Europea,

Sodaro, M., "**Política y Ciencia Política. Una introducción**", McGraw-Hill, 2010

Recommendations

Other comments

All information on the subject will be available on the Tema platform at Faitic.

At the beginning of the course and always before the end of September, students must have an email address and a photograph on the Moovi platform.

Students who decide to opt for non-attendance should contact the teacher to notify this option at the beginning of the course and always before the end of October.

IDENTIFYING DATA**Proceso de planificación en traballo social**

Subject	Proceso de planificación en traballo social			
Code	O05G220V01504			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Pérez, Raquel			
Lecturers	Perdiz Álvarez, María Celsa Vázquez Pérez, Raquel			
E-mail	raquel.vazquez.perez@uvigo.es			
Web				
General description	A intervención en Traballo social require do proceso *metodolóxico previo de planificación que é o momento reflexivo a través do cal se deseñan as estratexias para conseguir os obxectivos que se pretenden. Os plans, programas e proxectos son os distintos niveis do deseño da intervención social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C11 Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C16 Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D20 Creatividade
- D21 Liderado
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B2	C3	D1
Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, *avaliación e práctica do Traballo Social.	A2	B6	C4	D2
	A3		C6	D3
			C7	D8
			C8	D16
			C10	D18
			C16	D23
			C17	
			C22	
			C23	

.Empregar e aplicar correctamente as técnicas de planificación social.

A4 B1 C1 D1
 A5 B2 C2 D2
 B3 C3 D3
 B4 C4
 B5 C5
 B6 C6
 C7
 C8
 C9
 C15

Adquirir coñecementos sobre o proceso de formulación, posta en práctica e avaliación de plans, programas, proxectos sociais, e plans comunitarios.

C3 D1
 C6 D2
 C7 D3
 C9 D6
 C10 D9
 C11 D10
 D11
 D12
 D16
 D17
 D18
 D20

Ser capaz de empregar os métodos e técnicas para a **avaliación das necesidades, capacidades, oportunidades e riscos de acódelas usuarias, de grupos e comunidades.

B2 C3 D1
 B6 C6 D2
 D3
 D24

Ser capaz de deseñar, **implementar e **evaliar plans de intervención coas persoas atendidas e outros profesionais, negociando o uso de *servizos e revisando a **sua eficacia

B1 C2 D1
 C19 D2
 C21 D3
 D7
 D8
 D9
 D12
 D14
 D15
 D20
 D21
 D22

Contidos

Topic

A PRÁCTICA PROFESIONAL: RELACIÓN ENTRE INVESTIGACIÓN-PLANIFICACIÓN-ACCIÓN E AVALIACIÓN

- O método científico
- Coñecer a realidade
- Diagnosticar
- Planificar
- Executar
- Avaliar

INTRODUCCIÓN Á PLANIFICACIÓN

- Concepto
- Tipos
- Os niveis de planificación:
Plan
Programa
proxecto

FASES DO PROCESO DE DESEÑO DE PROXECTOS SOCIAIS

- Título
- *Fundamentación
- Obxectivos
- Metodoloxía
- Recursos
- Avaliación

AVALIACIÓN DE PROXECTOS SOCIAIS

- Obxectivos
- Principios
- Tipos de avaliación
- Áreas de avaliación
- O proceso de avaliación
- Modelos e deseños de avaliación

PRESENTACIÓN DE RESULTADOS

- Como elaborar o informe
- A utilización de gráficos

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22	10	32
Traballo tutelado	8	6	14
Actividades introdutorias	2	14	16
Presentación	6	20	26
Seminario	8	22	30
Exame de preguntas obxectivas	2	30	32

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a *estudiante
Traballo tutelado	O *estudiantado, de maneira individual e en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumo de lecturas, conferencias, etc. É unha actividade autónoma dos/*as estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o *estudiantado, así como a presentar a materia.
Presentación	Exposición por parte do *estudiantado ante a clase dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou completar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Os seminarios programados para a materia serán supervisados e *tutorizados pola profesora
Traballo tutelado	As alumnas e alumnos recibirán apoio persoal de maneira sistemática e continúa dos traballos que se lle propoñen na materia, en aula e *tutoría.

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	- Traballo Final PRESENCIAIS 40%: 20 % metodoloxía, 20% contidos. -NON PRESENCIAIS 40%: 20% metodoloxía, 20% contidos.	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C2 D2 A3 B3 C3 D3 A4 B4 C4 D6 A5 B5 C5 D7 B6 C6 D8 C7 D9 C8 D10 C9 D11 C10 D12 C15 D15 C16 D16 C17 D17 C19 D18 C22 D20 C23 D21 D23
Presentación	Presentación oral de traballo final obrigatorio presenciais 20%. Ademais o alumnado non presencial será avaliado da parte práctica con 4 preguntas curtas no exame	20	D6 D8 D9 D14 D18 D20 D22 D23

Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas tipo test. O sistema de corrección será de acertos menos erros, estando o aprobado na superación da metade das preguntas do exame, tanto para a modalidade presencial como non presencial. O peso da cualificación do exame é do 40% tanto para presenciais como non presenciais. Para superar a materia será preciso ter aprobadas a parte práctica e a parte teórica.	40	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C2 C3 C4 C5 C6	D1 D2 D3 D6 D8 D9
				C7 C8 C9 C10 C11 C15 C16 C17	D10 D11 D12 D16 D17 D18 D20 D21
				C21 C22	D23 D24
				C23	

Other comments on the Evaluation

Alumnado presencial:

Terán consideración de asistenciais aqueles alumnos/*as que asistan a un 80% das clases prácticas e teóricas (Rexistrarase a asistencia con controis aleatorios).

Alumnado non presencial: Terán a consideración de non asistenciais aqueles que superen o 20% de ausencias pasando automaticamente á modalidade non asistencial. Para superar a materia deberán ter aprobada a parte teórica e a parte práctica. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas neste curso académico. En ningún caso faranse exames parciais nin modificación da data oficial. □As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datas exames". a. En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT). b. Para as materias que forman parte do curso punto, debería incluírse unha referencia específica para ter en consideración a especificidade e experiencia profesional deste colectivo: "Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio".

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Aguilar, M.J., **guía para diseñar proyectos sociales y culturales**, 1989,

Ander-Egg, E., **Introducción a la planificación**, 1991,

García, G. e Ramírez, J.M., **Manual práctico para elaborar proyectos sociales**, 2006,

Complementary Bibliography

García, G. e Ramírez, J.M., **Diseño y evaluación de proyectos sociales**, 1996,

Sarasola, J.L., Malagón, J.L. e Barrera, E., **Mediación: Elaboración de proyectos**, 2010,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605

Políticas públicas en España/O05G220V01602

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta

filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Traballo social individual e familiar**

Subject	Traballo social individual e familiar			
Code	O05G220V01505			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	García Vázquez, Yolanda			
Lecturers	García Vázquez, Yolanda			
E-mail	mariayolanda.garcia@uvigo.es			
Web				
General description	Materia destinada a ensinar ao estudante a metodoloxía de intervención do Traballo social de carácter individual-familiar de modo que, por unha parte, coñezan a súa historia e evolución desde as súas orixes ate a actualidade e, por outra, sepan aplicar os diferentes modelos de intervención individual-familiar para coñecer, analizar, diagnosticar, planificar, intervir e avaliar casos con individuos, familias, infancia e adolescencia			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D21 Liderado
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Coñecer e valorar a importancia do traballo social directo e terapéutico con persoas e familias, a súa evolución dende as orixes ate a actualidade.	A1	B2	C3	D1
		A3	B3	D2
			B4	D3
				D4
				D6
				D8
				D15
				D16
				D17
				D18
				D23
				D24

4. Ter coñecementos e habilidades para manexarse profesionalmente na relación de axuda.	A2	B5 B6	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C17 C23 C24	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
5. Ser capaz de promover cambios favorables na vida dos individuos e as familias mobilizando os seus recursos internos e externos.	A2 A3 A4	B2 B4 B5 B6	C6 C9 C13 C15 C23 C24	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
6. Ser capaz de aplicar os diferentes modelos de intervención para coñecer, analizar, diagnosticar e intervir cos individuos e as familias.	A2 A3	B1 B2 B3 B4 B6	C9 C13 C23 C24	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24

Contidos

Topic	
Introdución á materia.	Que é o traballo social individual e familiar. De que partes se compón a materia. Metodoloxía docente. Avaliación
TEMA 1: O traballo social individual: nacemento e evolución	Introdución á historia do traballo social individual e familiar. Nacemento e evolución do Case-work: M.E.Richmond, Hill, G.Hamilton, F.Hollis, H.H.Perlman.

TEMA 2: Modelos e estratexias de intervención con individuos e familias	Teorías que explican ao "individuo" e a "familia"/ Os modelos como guía para a acción profesional (Resumo)/Diferentes correntes e enfoques actuais no estudo da familia: A familia desde un enfoque de xénero/ O enfoque centrado nas persoas/O enfoque de dereitos/ o enfoque do empowerment e as fortalezas da familia./ Os modelos mais habituais na intervención individual e familiar: O modelo psico-social; o modelo sistémico; o enfoque do fortalecemento. A escoita activa/A Mirada/ O acompañamento e o Counselling como estratexias de intervención. A relación de axuda profesional individuo-familia. Estrutura básica do procedemento na intervención con individuos, familias e infancia.
TEMA 3: A familia como grupo terapéutico.	A familia: conceptualización/diversidade familiar/ características e funcións. O ciclo vital das familias. Roles familiares. Tipoloxías familiares no III milenio e características asociadas
TEMA 4: A familia segundo problemáticas específicas	Principais problemáticas que afectan as familias: impacto da crise económica, situación de risco de exclusión social ou exclusión social, negligencia, procesos de ruptura, violencia machista, violencia doméstica (malos tratos infantís-abuso sexual, violencia filio-parental, malos tratos a anciáns). Afrontamento dende o traballo social: dificultades e factores de protección.
TEMA 5: A infancia: conceptualización, intervención desde o traballo social e recursos asociados	A infancia: definición social e xurídica. A situación da infancia no mundo. A Adolescencia. O crecemento saudable dos nenos/as e adolescentes na familia. O sistema de protección á infancia e a adolescencia. Situacións de risco. Situacións de desamparo. Afrontamento dende o traballo social: dificultades e factores de protección na infancia e na adolescencia. Os programas de intervención familiar. O acollemento familiar. O acollemento residencial. A adopción. Menores en conflito coa lei/ Os centros de reeducación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	20	40	60
Traballo tutelado	20	42	62
Actividades introdutorias	2	4	6
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	3	4
Exame de preguntas obxectivas	2	16	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado. Desenvolverase esta metodoloxía en gran grupo.
Traballo tutelado	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Poden incluír: resolución de casos prácticos, análise de materiais audio-visuais sobre un tema, simulación de casos reais (rol-playing), análise de textos, etc. Empregaranse como complemento das clases teóricas de forma que poida implementarse ésta na práctica. Desenvolverase preferentemente en grupo mediano.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto, a reunir información sobre o alumnado e a presentar a metodoloxía docente, a avaliación e os contidos xenéricos da materia. Desenvolverase esta metodoloxía en gran grupo.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	Os traballos realizados polo alumnado en grupo mediano será supervisados pola docente presencialmente na aula, ou a través do Campus remoto. Ademais o alumnado poderá solicitar titorías, previa cita, a través de correo electrónico, no despacho físico ou virtual da profesora.
-------------------	---

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Traballo tutelado	Para os/as estudantes con modalidade asistencia (avaliación continua), as actividades prácticas realizadas na aula durante o curso serán avaliadas entre un 1 e 3 puntos podendo obter un total de 6 puntos entre o traballo na aula (15%) e a actividade autónoma (45%). Para o alumnado non asistencial (avaliación global) esta parte será realizada no exame da materia.	60	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4	
					B5 B6	C5 C6	D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Para o alumnado con modalidade asistencial (avaliación continua) o exame final consistirá en preguntas tipo test da parte teórica (40 preguntas con 3 posibles respostas cada unha). Cada 3 respostas mal restan unha boa. A nota obtida no exame da parte teórica será o 40 % da nota total, obtendo un máximo de 4 puntos. As notas obtidas na parte práctica e na parte teórica só farán media si en cada parte se obtén unha nota igual ou superior á metade da máxima posible. Para o alumnado con modalidade non asistencial (avaliación global), que non poidan ou que opten por non asistir ás clases ou que pretendendo ser «estudantes asistentes» teñan máis de tres faltas na parte teórica e tres faltas na parte práctica da materia (grupos medianos), terán que demostrar -igualmente que o resto do alumnado- a adquisición das diferentes competencias da materia. Isto farano nunha única proba no exame final o día da convocatoria oficial cun valor de ata 10 puntos. Poderán obter 4 puntos en respostas da parte teórica da materia (exame tipo test) e outros 6 puntos en respostas sobre os contidos da parte práctica.	40	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4	
					B5 B6	C5 C6	D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24

Other comments on the Evaluation

A planificación do proceso de ensinanza-aprendizaxe concíbese como unha avaliación continua que esixe a participación do estudantado para o desenvolvemento das actividades a realizar ao longo do curso, en especial naquelas relacionadas coa adquisición de competencias relativas ao saber facer e ao saber ser (procedimentais e actitudinais) desenvoltas nos grupos medianos. Sendo así, esixiráselle ao alumnado a súa presenza nas actividades durante o curso -verificable con listas de asistencia- non podendo faltar a máis de 3 clases teóricas (Gran grupo) e 3 clases prácticas (Grupo mediano) durante o cuadrimestre dun total de 15 clases teóricas e 15 clases prácticas. Esixiráselle polo tanto un 80% de asistencia ás clases durante o cuadrimestre. Obviamente non serán consideradas [faltas de asistencia] a imposibilidade de asistir de xeito puntual por causas xustificadas: enfermidade, hospitalización, pasamento dun familiar próximo, realización dun exame noutra lugar, etc. Estas circunstancias débense certificar remitiendo á docente un xustificante de tal situación por Correo electrónico.

Esixírase que as persoas matriculadas nesta materia saiban escribir correctamente e sen faltas ortográficas (acentos gráficos e abreviaturas incluídas), que saiban ler comprensivamente, analizar e sintetizar así como resumir o lido ou escoitado nas aulas. Tamén se espera que saiban expresarse con corrección e dacordo co nivel que esixe un ciclo universitario, usando unha terminoloxía axeitada a este rexistro lingüístico. Todo isto constituirá parte da avaliación e, en todo caso, terá que reflectirse nos exercicios e no exame. O plaxio supón de inmediato o suspenso da materia.

RECUPERACIÓN 2ª OPORTUNIDADE. Como partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª. De non ter superado a materia, ou algunha parte da mesma, as competens non adquiridos will avaliadas na 2ª oportunidade. No exame, a parte teórica e práctica desenvolverase de xeito similar que na 1ª oportunidade. Non se gardarán notas de ningunha parte da materia-teoría ou práctica- para o seguinte curso académico.

As datas oficiais dos exames da materia poden ser consultadas na páxina web da Facultade.

En consistencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser

adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o estudie adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Sagrario Segado Sánchez-Cabezudo, **Nuevas tendencias en Trabajo Social con Familias Una propuesta para la práctica desde el empowerment**, Ed. Trotta y UNED, 2011

Mónica de Martino (Org.), **TRABAJO SOCIAL CON FAMILIAS: DILEMAS TEÓRICO-METODOLÓGICOS, ÉTICOS Y TECNOPERATIVOS**, 1ª, Univ. de la República de Uruguay (y otros), 2020

NAVARRO PÉREZ, J.J. y MESTRE ESCRIVÁ, Mª V., **El marco global de atención al menor**, Tirant Humanidades, 2015

PICORNELL LUCAS, A.y PASTOR SELLER, E. (Coords.), **Políticas de inclusión social de la infancia y la adolescencia**, Grupo 5, 2016

Complementary Bibliography

Tomás Fernández García y Laura Ponce de León, **Trabajo social con familias**, 2ª, UNED y Ed. Académicas, 2019

ESCARTÍN, Mª J., y PALOMAR, M. y SUÁREZ, E., **Introducción al Trabajo Social. Trabajo social con individuos y familias**, Amalgama, 1997

AGUILAR IDÁNEZ, M.J., **Trabajo social. Concepto y metodología**, Paraninfo y Consejo General del trabajo social, 2013

VISCARRET, J.J., **Modelos y métodos de intervención en Trabajo social**, Alianza Editorial, 2007

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Other comments

Recomendaranse materiais audiovisuais (en especial, documentais) e literatura durante o desenvolvemento da materia. Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Skills, techniques and instruments in social work**

Subject	Skills, techniques and instruments in social work			
Code	O05G220V01601			
Study programme	Grado en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3rd	2nd
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Méndez Fernández, Ana Belén			
Lecturers	Méndez Fernández, Ana Belén			
E-mail	anabel@uvigo.es			
Web				
General description	(*)Trátase dunha asignatura de carácter obrigatorio, incluída no módulo do título de grao denominado: O Traballo Social, conceptos, modelos, teoría e aplicación. Dentro deste sitúase na materia denominada: Métodos, modelos e técnicas de Traballo Social. Ten por obxectivo principal que o alumnado se achegue a intervención profesional do Traballo Social, coñecendo e anlizado o seu concepto tanto clásico como dende unha perspectiva crítica na relación de axuda. Para operar de forma científica na profesión de Traballo Social é imprescindible que o alumnado coñezca, manexe e analice as diferentes perspectivas teórico-metodolóxicas da disciplina en relación ás habilidades, técnicas, instrumentos e documentos utilizados no Traballo Social para garantir unha adecuada intervención. Sin olvidar que calquera perspectiva empregada debe estar en consoancia có respcto os Dereitos Humanos.			

Training and Learning Results

Code	
A2	Students know how to apply knowledge in their work or vocation in a professional manner and have competences that are usually proven through preparation and defence of arguments and problem-solving in their area of study.
A3	Students have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their study area) to make judgements that include a reflection on the relevant social, scientific or ethical issues.
A4	Students can transmit information, ideas, problems and solutions to both specialised and non-specialised public.
A5	Students have developed the necessary learning skills to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B1	Capacity to work and value of conjoint way with people, families, groups, organisations and communities his needs, limitations, difficulties, unrests and circumstances
B2	Analyse social situations subject to intervention, plan, develop, implement, review and evaluate social work practice with individuals, families, groups, organisations, and communities and with other professionals.
B3	Work with the people so that they are self-sufficient and with capacity to manifest his needs, wishes, points of view and circumstances
B5	Manage and be responsible, with supervision and support, for the practice itself within the organization
B6	Demonstrate professional competence in the exercise of social work
C1	To build professional relationships with the aim of identifying the most appropriate intervention.
C2	To work with persons, families, groups, organizations and communities, to help them make informed decisions about their needs, circumstances, risks, preferential options and resources, taking into consideration issues of cultural diversity (and therefore, the specificities of ethnic, cultural, linguistic diversity), the need to promote equality between men and women, the need to move to an environmentally sustainable society, and to defend the values of peace.
C4	To respond to situations of crisis through assessment of the urgency of situations, planning and development of actions to deal with them and through reviewing of results.
C5	To interact with persons, families, groups, organizations and communities in order to bring about changes, promote development and improve their conditions of life through the use of the methods and models of Social Work, monitoring regularly the changes that are taking place with the aim of preparing the completion of the intervention.
C6	To prepare, produce, implement and assess the plans of intervention with the client system and the professional colleagues, to negotiate the supply of services that must be used and review the efficiency of the plans of intervention with the people involved in order to adapt them to changing needs and circumstances. All this, taking into consideration the ethical obligations of the profession concerning trust, proximity, friendliness, equal relations, respect for cultural diversity, etc.
C7	To contribute to the establishment of networks to deal with the needs and work towards the achievement of the programmed results, examining them with the people involved and the support networks they might have or develop; particularly, in the case of women (abused women, regular caregivers of people with disabilities, people with mental and other disabilities), taking into consideration the specific characteristics of Galicia as a country with a geographically dispersed population, a marked contrast between rural and urban spaces, numerous abandoned areas and an ageing population (which requires larger networks).
C9	To work on types of behavior that imply a risk for the client system through the identification and assessment of the situations and circumstances that determine such behavior and the implementation of strategies to change them.

- C10 To analyze and systematize the information provided by everyday work as a basis to change and improve the professional strategies that must respond to emerging social situations.
- C11 To use mediation as a strategy of intervention aimed at alternative resolution of conflicts.
- C12 To design, implement and assess projects of social intervention.
- C13 To defend situations, families, groups, organizations and communities and act on their behalf if the situation warrants.
- C14 Prepare and participate in decision-making meetings to better defend the interests of individuals, families, groups, organisations and communities.
- C19 To manage and present social records and reports, making them comprehensive, faithful, accessible and updated as a guarantee for decision making and professional assessments, being particularly cautious when it comes to preserving user's confidentiality rights, professional confidentiality and data protection rights.
- C20 To work efficiently within interdisciplinary and multiorganizational systems, networks and teams with the aim of cooperating in the establishment of goals, objectives and implementation times, contributing also to dealing constructively with possible existence of disagreements.
- C22 To investigate, analyze, assess and use the knowledge available in the present time about the best practices of Social Work to review and update one's own knowledge frameworks.
- C23 To work within the accepted standards for the practice of Social Work and to secure one's own professional development through the use of professional knowledge and techniques as a means to justify decisions, reflecting critically about them and resorting to supervision as an instrument to improve and assess one's own professional practice.
- C24 Manage conflicts, dilemmas and complex ethical problems by identifying the same and designing strategies to overcome them and reflect on the results
- D1 Capacity for analysis and synthesis
- D2 Organization and planning skills.
- D3 Capacity for reflection
- D6 Knowledge of the specific culture of the autonomous community.
- D7 Learning and mastering of new technologies
- D8 Information-management skills.
- D9 Problem-resolution skills.
- D10 Decision-making
- D11 Work in and with diverse teams
- D12 Interdisciplinary teamwork.
- D14 Interpersonal relations skills.
- D15 Recognition and respect towards diversity and multiculturalism
- D16 Critical-thinking skills.
- D17 Ethical commitment
- D18 Independent-learning skills.
- D19 Adaptation to new situations
- D20 Creativity.
- D21 Leadership skills.
- D22 Entrepreneurship skills.
- D23 Striving for quality.
- D24 Sensitivity toward environmental issues, equality between men and women, culture of peace, etc.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
(*).1.-Knows and understands the basic concepts and the utility of the skills, technical, instruments and documents *n the professional intervention in Social Work.	A3	B1 B2 B3 B5	C22 C23	D1 D3 D8 D16 D17 D23
(*).2. It IS able to apply the *habilidad basic of listens active in the professional performance.		B3	C2 C9	D3 D8 D14 D15 D17 D24
(*).3.-Acquisition and application of *destrezas to establish a relation *empática and an effective communication with the users/them.	A4	B1 B6	C6 C11	D3 D6 D8 D14 D15 D17 D24

(*)4.-IS able to establish an appropriate relation with the experiences *vitaales of the users of the services, understanding and *respetandoo his point of view, and is able to surpass *prexuizos *personales to answer properly his diversity *personal, social and cultural.	B1 B3	C2 C22 C24	D14 D16 D17 D19 D24	
(*)5.-IS able to use verbal keys and no verbal stop the analysis, interpretation and intervention in the professional practice.	A2	B1 B3	C10 D3 D6 D14 D16 D19 D24	
(*)6.-Knows and is able of *aplicarlos different instruments, technical and documents in Social Work.	A5	B2 B6	C1 C4 C5 C6 C7 C9 C10 C12 C13 C19 C20 C23 C24	D1 D2 D3 D7 D8 D10 D11 D16 D17 D19 D20 D22 D23
New	A3	B2	C10 C22 D1 D8 D16 D18 D22 D23	
New	A4	B2	C1 C19 C20 C23 D1 D10 D11 D17 D19	
(*)7.-Knows and applies the technologies of the communication and the information in the provision of services.	A5	B2 B6	C10 C22 D6 D7 D8 D18 D19 D22 D23	
(*)8.-Acquisition of basic skills of communication that guarantee the *trablllo in groups and teams.	A4	B1 B2	C1 C2 C14 C20 C22 C23 D1 D8 D9 D11 D12 D14 D16 D21	
New	A3	B1 B2	C5 C6 C7 C13 C22 D1 D3 D6 D8 D15 D16 D17 D23 D24	

Contents

Topic

1.-Basic and characteristic concepts of the skills of communication in the professional intervention. The language how instrument in the analysis and interpretation in professional contexts.	There is not.
2.-Conceptual approximation and typology of the instruments and technical in Social Work.	There is not.
3.-Concepts and application of the different technicians of Social Work in the distinct stages of the methodological procedure.	There is not.
4.-Concepts and handle of the different documentation in Social Work.	There is not.
5.-Conceptual framework and basic skills of the professional interview in Social Work and home visit.	There is not.
6.-Conceptualización Of other technicians of use in the Social Work.	There is not.
7.-Application of the technologies of the communication and the information in the provision of services.	There is not.
8.-Diseño And use of bear professional documentaries. Importance of the bear documentary in the processes of Total Quality of the professional practice.	There is not.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	22.5	0	22.5
Seminars	22.5	38	60.5
Case studies	0	20	20
Problem solving	0	38	38
Objective questions exam	1	5	6
Laboratory practice	1.5	0	1.5
Problem and/or exercise solving	1.5	0	1.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Lecturing	*Exposición General by part of the professor of the contained of the subject. To guarantee and improve the process of education-learning the students will owe *leer previously the contents that *desenolverán in each session and will elaborate a document with the doubts *surxidas during the reading of the same, promoting like this interactive sessions and that answer the concrete needs of the students.
Seminars	*Empregaránse How I supplement of the sessions *maxistrais. They Will consist in previous reading of texts and documents to be debated and exposed in the sessions. As well as analysis and resolution of *exercios practical that *garanticen the integration *teorico-practical of the *asignatura. Yes it considers oportune stop the development of any concrete question *traerense expert the classroom. It Will realize *role-*playing for technical how the interview.
Case studies	Practical cases for application of the methodology and techniques of the Social Work.
Problem solving	*Realizare *proyectos Of intervention, as well as exercises of application of the specific techniques of Social Work, with special *afondamento in the history and social report.

Personalized assistance

Methodologies Description

Seminars	The attention customized will be of three types: 1.-In the classroom, during the sessions of the seminars to supplement the understanding of the kinds *maxistrais and the work *tutelado. 2.-In the dispatch of the professor, in the time of *titorías. Directed it any question of the subject, as well as for doubts related with the sessions *maxistrales and the activities of the seminar. 3.-Through the email, always and when the query allow it. In case to spend the *virtualidade will be able to used other applications computings, so much of the University how general, with *concertación previous.
----------	---

Case studies	The attention customized will be of three types: 1.-In the classroom, during the sessions of the seminars to supplement the understanding of the kinds *maxistras and the work *tutelado. 2.-In the dispatch of the professor, in the time of *titorías. Directed it any question of the subject, as well as for doubts related with the sessions *maxistrales and the activities of the seminar. 3.-Through the email, always and when the query allow it. In case to spend the *virtualidade will be able to used other applications computings, so much of the University how general, with *concertación previous.
Problem solving	The attention customized will be of three types: 1.-In the classroom, during the sessions of the seminars to supplement the understanding of the kinds *maxistras and the work *tutelado. 2.-In the dispatch of the professor, in the time of *titorías. Directed it any question of the subject, as well as for doubts related with the sessions *maxistrales and the activities of the seminar. 3.-Through the email, always and when the query allow it. In case to spend the *virtualidade will be able to used other applications computings, so much of the University how general, with *concertación previous.

Assessment

Description		Qualification	Training and Learning Results			
Seminars	In order to guarantee the development of the subject, students must bring the tasks assigned for each seminar session (outline of the readings and/or resolution of exercises/case studies, as well as their presentation when appropriate). The student will only be evaluated positively in this section if he/she fulfills the requested tasks correctly (in time and form).	5	A2 A3 A4 A5	B2 C2 C9 C10 C12 C19 C23 C24	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24	
Problem solving	Completion and delivery of a final dossier containing the cases, texts and practices of the subject.	15	A3 A5	B6 C4 C6 C10 C12 C19 C23 C24	D1 D2 D8 D10 D16 D17 D23 D24	
Objective questions exam	Multiple-choice exam. It will consist of 20 or 40 questions under the correct-error system. It will deal with the contents of the subject developed in the lectures and seminars.	30	B2 B3 B5 B6	C1 C5 C6 C7 C11 C13 C14 C20 C22	D6 D11 D12 D14 D23	
Laboratory practice	Completion, in writing and individually, of a practical test, in relation to the case studies and practical exercises developed throughout the semester: at least it will deal with the techniques of narrative support and the realization of an open social report.	40	B6	C10 C12 C19 C22 C23 C24	D1 D3 D8 D9 D10 D15 D17 D19 D20 D24	

Problem and/or exercise solving	Proof by writing envelope to interview and delivery of autonomous practices envelope the same.	10	B3 B6	C9 C10 C23	D3 D6 D8 D9 D10 D16 D17 D18 D23 D24
---------------------------------	--	----	----------	------------------	--

Other comments on the Evaluation

In order to pass the subject, each of the planned tests (seminar, portfolio, multiple-choice tests and practical tests) must be passed previously and independently. Students will not be assessed if they do not complete the tasks assigned (in due time and form) for the seminars and practical exercises.

Students are warned that no marks will be kept for the following year, this aspect applies to both continuous assessment and global assessment students.

ASSESSMENT SYSTEMS

1.- CONTINUOUS EVALUATION (DESCRIPTION AND REQUIREMENTS): it is aimed at those students who have a minimum attendance of 80% in the lectures and a maximum of 2 absences in the seminars, in addition they must have delivered the assignments in due time and form. If they do not comply with this requirement, they will be assessed by the global assessment system (single test). The tests and scores are those that appear in the evaluation methodologies, and each one must be passed independently in order to pass the course.

GLOBAL EVALUATION (SINGLE TEST): students who do not meet the minimum attendance requirements (lectures and seminars). These students will be assessed in this way: they will have to pass the same competences as the continuous assessment students in a single final exam, which will consist of several parts. As this is a single test, students who do not pass the first part, i.e. the dossier, will not have access to the rest of the tests; then the test (examination of objective questions), and if they do not pass, the practical tests (interview and social report) will not be assessed. The tests to be taken are as follows (as well as the assistants must pass each of the tests listed below of the single test independently):

1.-Submission of a dossier with the practical work and exercises developed in the seminars (they must be supervised continuously by the teacher prior to final presentation), throughout the semester and will be delivered at the end of the teaching, prior to the rest of the tests, in an internal document in Moovi the deadlines will be established). It will score 15%, if this is not delivered on the requested date or is not apt, you will not be able to access the rest of the tests (as it is a single test that requires that all parts are passed).

b.-Final exam in the official call, exam type of objective questions (same format and correction system as for the assistants). It will score 30% of the marks.

c.-Written test on the interview and delivery of autonomous practices on the same. It will score 15%.

d.-Practical laboratory test: written completion of cases and practical exercises (will be evaluated provided that the first part of the dossier and the multiple-choice test have been passed), the exercise is the same as for students of continuous assessment. It will score 40%.

WARNING: The continuous monitoring of classroom activities and the communication with students related to the course will be assessed in the same way as for continuous assessment students.

Sources of information

Basic Bibliography

- Borrell i Carrió, F., **Entrevista clínica. Manual de estrategias prácticas**, semFYC, 2004
- Cáceres, L.; Oblitas, B. y Parra, L., **La Entrevista en Trabajo Social**, Espacio Editorial, 2000
- Guinot, C. (Coord.), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en Trabajo Social**, Universidad de Deusto, 2008
- Fernández Cano, Ana. M., **El Informe social : cuestiones a debate**, Colegio Oficial de Diplomados en Trabajo de Málaga, 2006
- Tonon, G. (Comp.), **Las técnicas de actuación profesional del Trabajo Social**, Espacio Editorial, 2005

Complementary Bibliography

- Aguiar Fernández, F.X y Méndez Fernández, A.B., **La desvirtuación de los instrumentos en trabajo social riesgos para la profesión y los derechos de ciudadanía**, Universidad de La Rioja, 2016
- De Paula Faleiros, V., **Estrategias de Empowerment en Trabajo Social**, Buenos Aires, 2003

Fombuena Valero, J. (coord.), **El Trabajo social y sus instrumentos : elementos para una interpretación**, Valencia, 2012

Mustieles Muñoz, D., **La entrevista psicosocial. Proceso y procedimientos**, Madrid, 2007

Robles, C., **La Intervención Pericial en Trabajo Social**, Buenos Aires, 2004

Ruiz Rodríguez, P., **El trabajador social como perito judicial : el informe pericial socio-familiar**, Zaragoza, 2004

Tonon, G., **La supervisión en trabajo social : una cuestión profesional y académica**, Buenos Aires, 2004

VVAA, **Manual de técnicas utilizadas en Trabajo Social**, San Sebastián, 1987

VVAA, **Dos documentos básicos en trabajo social : estudio de la aplicación del informe y ficha social**, Buenos Aires, 2003

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Social work in social inclusion/O05G220V01908

Social work and occupational fields/O05G220V01907

Social work and mediation/O05G220V01906

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Management of social wellbeing organisations/O05G220V01605

Community and group social work/O05G220V01604

Subjects that it is recommended to have taken before

Concepts, theories and methods in social work/O05G220V01302

Social work social and communication skills/O05G220V01402

Specialised social services 1/O05G220V01304

Specialised social services 2/O05G220V01406

Ethics and social work/O05G220V01502

Planning process in social work/O05G220V01504

Case work and family social work/O05G220V01505

Other comments

A MOOVI will upload a photo at the beginning of the course, as well as our personal details or contact telephone number.

IMPORTANT: it is a subject that requires previous knowledge of theoretical-methodological content subjects in Social Work, which are taken previously, it is advisable to have knowledge of them to ensure proper development and acquisition of the skills of this particular subject (take into account at the time of enrollment).

- 1.-To work and to study in a continuous way advances notably the overcoming of the subject, since it is a subject that requires to settle of continuous form the contents.
- 2.-To read the topics of the master session before the same, in order to improve the understanding of the general explanation of the teacher, as well as to bring elaborated the doubts to the classroom to be able to solve them according to the needs of the students.
- 3.-To bring the day the activities planned for each seminar.
- 4.-Plantexar all the doubts about any aspect of the subject to the teacher, both in the classroom (in relation to the contents and exercises) and in the office tutorías (for other aspects related to the subject or to sink in doubts that for question of time it is not possible to do it in the classroom). È important to go titorizando the correction of the exercises throughout the course, to guarantee the overcoming of the dossier and practical examination.
- 5.-Students in attendance: it is important that they do the exercises and tests gradually throughout the semester in order to guarantee the result of the practical tests.

-This subject is part of a faculty committed to the sustainability of the environment and people. According to this philosophy, this subject will promote educational practices based on low environmental impact materials in coherence with the principles of sustainability (ODS).

IDENTIFYING DATA**Políticas públicas en España**

Subject	Políticas públicas en España			
Code	005G220V01602			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Lecturers	Fernández Álvarez, Antón Lois			
E-mail	alfa@uvigo.es			
Web				
General description	<p>A materia de Políticas públicas en España pretende proporcionar coñecementos e elementos de reflexión que nos aproximen á realidade actual das grandes áreas de intervención pública en España.</p> <p>En primeiro lugar, introducindo ó alumno nos conceptos que se utilizarán como celme para o análise e o diagnóstico das políticas que se van a estudar. Abórdase a evolución das políticas públicas en España, o impacto da transición política e os modelos de elaboración de políticas públicas no noso país, para pasar despois a facer referencia a políticas públicas concretas.</p> <p>En segundo termo se analizan as principais políticas do benestar social (protección social, sanidade e educación), as políticas de intervención na economía (fundamentalmente as relativas ó emprego e mercado de traballo) e as denominadas "políticas emerxentes" como son inmigración, medio ambiente e a igualdade entre os xéneros.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades

- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D10 Toma de decisións
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D16 Razoamento crítico
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Conocer y comprender la estructura general, organización y principales servicios y prestaciones de las políticas públicas de bienestar en el ámbito estatal y autonómico.	A2		C3 C6	D4 D6
Conocer y comprender el objeto y los mecanismos de actuación y modos de provisión de los principales subsistemas de bienestar social (salud, educación, garantía de ingresos, vivienda, etc.) en el ámbito español.	A1 A2 A3		C6 C8	
Conocer y comprender de forma crítica los principales aspectos de los desequilibrios y desigualdades sociales derivadas de las relaciones económicas y de trabajo.	A1 A2		C3 C6	
Compresión de conceptos básicos de diagnóstico de la realidad política general y de la intervención pública.	A1 A3			
Formular e implementar políticas y programas que aumenten el bienestar de la población, promuevan el desarrollo y los derechos humanos, y la armonía social colectiva.	A1 A2 A3	B1	C6	
Participar en la formación y evaluación de políticas, servicios e iniciativas sociales.	A1 A2 A3	B1	C3 C5 C6 C21	D16 D24
Capacidad para comprender y valorar distintos discursos.	A3	B1	C5	D16
Capacidad para la búsqueda del conocimiento a través de distintas vías.	A3 A5	B1	C10	
Capacidad para percibir e interpretar acontecimientos con flexibilidad.	A3	B1	C3	
Capacidad para reflexionar sobre el proceso de aprendizaje.	A3 A5	B1		D18
Habilidad para dialogar y llegar a acuerdos en trabajos en grupo.	A4	B1 B2	C5 C14 C20	D10 D12
Capacidad de comunicación y transmisión oral en público.	A4			D4

Contidos

Topic	
TEMA 1.- INTRODUCCIÓN ÁS POLÍTICAS PÚBLICAS	Definición de políticas públicas: características e tipos de políticas públicas. Efectos: o cambio social. Fases da elaboración das políticas. A axenda pública. Análise e avaliación das políticas públicas.
TEMA 2.- AS POLÍTICAS PÚBLICAS EN ESPAÑA E O ESTADO DE BENESTAR	Periodización das políticas públicas en España. As políticas públicas e o modelo de Estado de Benestar. Presupostos ideolóxicos das políticas públicas en España.
TEMA 3.- POLÍTICAS PÚBLICAS DE EDUCACIÓN	Etapas da política educativa. Contidos e instrumentos da política educativa. As últimas reformas educativas.
TEMA 4.- POLÍTICAS PÚBLICAS DE SANIDADE	Evolución da política sanitaria: da reforma da transición á actualidade. A financiación sanitaria. O Sistema Nacional de Saúde. Presente e futuro da sanidade española.
TEMA 5.- POLÍTICAS PÚBLICAS DE PROTECCIÓN SOCIAL	Concepto e ámbito da protección social. A protección social complementaria. Elementos principais da protección social: o sistema de pensións e as políticas de protección do desemprego.
TEMA 6.- AS POLÍTICAS DE INTERVENCIÓN NA ECONOMÍA: A POLÍTICA LABORAL	Antecedentes: da política laboral franquista á transición. Evolución das políticas laborais españolas: as reformas laborais. Os problemas do mercado de traballo. Situación actual e reformas pendentes.
TEMA 7.- AS POLÍTICAS PÚBLICAS PARA A IGUALDADE DE MULLERES E HOMES.	Marco teórico: o mainstreaming de xénero. A acción pública para a igualdade entre os sexos: Os Plans de Igualdade de Oportunidades das Mulleres. Evolucións das política de igualdade efectiva. Principais institucións para a Igualdade.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	30	26	56
Presentación	7	13	20
Prácticas con apoio das TIC	8	16	24
Exame de preguntas obxectivas	1	19	20
Traballo	1	9	10
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	19	20

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Presentación	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Prácticas con apoio das TIC	

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Presentación	Presentacións e exposicións de proxectos por parte do alumnado na aula.
Tests	Description
Traballo	Traballos e proxectos de investigación realizados polo alumnado nos grupos medios e pequenos baixo a titorización de profesor.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Lección maxistral	Participación activa na sesión e asistencia a Congresos e xornadas científicas	0	A3			D16
Presentación	Exame de preguntas de desenvolvemento	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2	C3 C5	D16
Exame de preguntas obxectivas	Realización dunha proba mixta de preguntas tipo test e preguntas de desenvolvemento	30	A1		C3 C5 C6 C8 C10 C14 C20 C21	D4 D6
Traballo	Realización e entrega dos traballos das prácticas ou actividades segundo a guía proporcionada polo docente	40	A1 A3			

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

- **A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.**
- **A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas.**
- **A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá**

optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

. O atraso na presentación das prácticas pode conlevar descontó na nota de cada unha delas ou inadmisión da entregada fóra do tempo.

. A cualificación final da materia distribuirase da seguinte forma:

- Prácticas dos Grupos medianos: 20%
- Realización e defensa do traballo dos Grupos pequenos; 20%
- Preguntas tipo test do exame: 30%
- Preguntas de desenvolvemento do exame: 30%

Avaliación global:

. Quen se acolla a esta modalidade de avaliación terá que presentar no mesmo prazo que os estudante da avaliación continua as prácticas que fixe o profesor.

. O atraso na presentación das prácticas pode conlevar descontó na nota de cada unha delas ou inadmisión da entregada fóra do tempo.

. A cualificación final da materia distribuirase da seguinte forma:

- Prácticas (30%)
- Lecturas obrigatorias (10%)
- Proba de preguntas obxectivas (30%)
- Proba de preguntas de desenvolvemento, etc. (30%)

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade, considerándose aprobadas nese curso académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

MODALIDADE de AVALIACIÓN GLOBAL

As e os estudantes que decidan optar pola avaliación global, deberán poñerse en contacto co profesor para notificar esta opción a comezos de curso e sempre antes do prazo establecido.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado non asistencial e do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

GRAU, MIREIA e MATEOS, ARACELI, **Análisis de Políticas Públicas en España: Enfoques y casos**, Tirant Lo Blanch, GOMÀ, R. e SUBIRATS, J. (coords.), **Políticas Públicas en España. Contenidos, redes de actores y niveles de gobierno**, Ariel,

---

Complementary Bibliography

MENY, I. y THOENING, J., **Las políticas públicas**, Ariel,

MUÑOZ MACHADO, GARCÍA SALGADO e GONZÁLEZ SEARA (Directores), **Las estructuras del bienestar**, Escuela Libre Editorial,,

---

NAVARRO, V., **Bienestar insuficiente, democracia incompleta: sobre lo que no se habla en nuestro país**, Anagrama,,

---

GARCÉS FERRER, J. y FERNÁNDEZ GARCÍA, J. (Coord.), **Crítica y futuro del Estado del Bienestar: reflexiones desde la izquierda**, Tirant lo Blanch,

---

MORENO, L., **La Europa Asocial**, Península,

DEL PINO, E. y RUBIO, M^a. J., **Los Estados del bienestar en la encrucijada: políticas sociales en perspectiva comparadas**, Tecnos,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Sistemas de bienestar social comparados/O05G220V01904

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Política social europea/O05G220V01503

Subjects that it is recommended to have taken before

Ciencia política: Política e democracia/O05G220V01102

Política social/O05G220V01404

Other comments

A comezos de curso e sempre antes de finais de outubro, as e os estudantes deberán dispor na plataforma TEMA dunha dirección de correo electrónico e unha fotografía.

IDENTIFYING DATA**Socioloxía aplicada ao traballo social**

Subject	Socioloxía aplicada ao traballo social			
Code	005G220V01603			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Saco Álvarez, Alberto			
Lecturers	Saco Álvarez, Alberto			
E-mail	adasa@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/adasa			
General description	*Sociología teórica e *aplicada Teorías do desenvolvemento e benestar *social Diagnóstico e planificación do cambio social			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)

- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C11 Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
- C12 Diseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C14 Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
- C18 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D13 Traballo nun contexto internacional
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

Adquirir coñecementos da disciplina sociolóxica como ciencia auxiliar do traballo social.	A1		C10	D1
	A2		C22	D2
	A4		C25	D3
	A5			D4
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D20
				D22
				D23
				D24
Adquirir coñecementos das teorías sociais que deron lugar ás diferentes correntes de pensamento social.	A1		C3	D1
	A2			D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D20
				D22
				D23
				D24
Adquirir coñecemento dos contextos institucionais e procesos sociais nos que realiza as súas funcións o traballo social.	A1	B1	C3	D1
	A2	B2	C5	D2
	A3	B3	C6	D3
	A4		C7	D4
	A5		C18	D6
			C20	D7
			C21	D8
			C22	D9
			C24	D10
			C25	D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D19
				D20
				D22
				D23
				D24

Adquirir coñecemento das principais problemáticas sociais.

A1	C3	D1
A2	C5	D2
A3	C8	D3
A4	C22	D4
A5	C24	D6
	C25	D7
		D8
		D9
		D10
		D11
		D12
		D13
		D14
		D15
		D16
		D17
		D18
		D19
		D20
		D22
		D23
		D24

Aprender a deseñar e a levar a cabo unha investigación sobre unha problemática social concreta.

A1	B1	C3	D1
A2	B2	C10	D2
A3	B3	C12	D3
A4		C21	D4
A5		C25	D6
			D7
			D8
			D9
			D10
			D11
			D12
			D14
			D15
			D16
			D17
			D18
			D19
			D20
			D22
			D23
			D24

Aprender a conseguir información bibliográfica e a elaborar notas de cada parte da materia.

A1	B1	C2	D1
A2	B2	C3	D2
A3	B3	C4	D3
A4		C5	D4
A5		C6	D6
		C7	D7
		C8	D8
		C10	D9
		C11	D10
		C12	D11
		C13	D12
		C14	D14
		C18	D15
		C20	D16
		C21	D17
		C22	D18
		C24	D19
		C25	D20
			D22
			D23
			D24

Contidos

Topic

1.- *Sociología e Traballo Social: *Sociología teórica, aplicada e cambio social	1.1.- *Sociología teórica e aplicada1.2.- Concepto *e teorías del cambio social1.3.- Factores, axentes e tipos de cambio
2. *Sociología aplicada ao desenvolvemento	2.1.- Concepto de desenvolvemento2.2.- Teorías do desenvolvemento e desenvolvemento local
3. **Socioloxía aplicada ao benestar **sociall	3.1.- Teoría, crise e reforma do Estado de benestar social.3.2.- Innovacións e axentes implicados na reforma
4. Metodoloxías de análises do contexto social: *Diagnosis, investigación aplicada e indicadores sociais	4.1.- Concepto de *diagnosis e tipos de investigación 4.2.- Contexto, redes e recursos
5. O cambio social e a súa planificación	5.1. O cambio social planificado 5.2. Metodoloxías participativas de planificación -Matriz **DAFO-Planificación orientada a proxectos (**ZOPP)
6 *Sociología e Traballo Social: O Traballo social como desenvolvemento social e comunitario	6.1. O desenvolvemento social centrado en casos6.2. O desenvolvemento social centrado na comunidade

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Obradoiro	15	15	30
Seminario	8	24	32
Lección maxistral	22	22	44
Exame de preguntas obxectivas	1	20	21
Traballo	1	10	11
Cartafol/dossier	0	12	12

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Obradoiro	Sesións en grupo mediano para o deseño, a realización e a presentación dun manual dun **concello.
Seminario	Exposicións dos temas expostos polo profesor por parte do alumnado en equipos de traballo.
Lección maxistral	Exposición dos temas do programa fomentando o debate e a participación.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	Manual dun concello. *Análise **DAFO. Práctica da metodoloxía **ZOPP
Seminario	Exposición de temas por parte do alumnado. Revisión de apuntamentos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test de 20 preguntas con catro opcións de resposta. Cada resposta acertada puntúa 0,5 puntos. As erróneas restan -0,15.	30	A1
			A2
			A3
			A5
			D1
			D2
			D3
			D4
			D6
			D8
			D18

Traballo	*Monografía dunha comarca (en grupo de 4 a 5 membros) con cinco apartados: 1.- Territorio e zonas 2.- Poboación, características 3.- Tecido social e demandas 4.- Recursos 5.- Proposta de intervención Cada apartado poderá valer até 2 puntos. A exposición do traballo suporá un tercio da nota (10%).	30	A1	B1	C2	D1			
			A2	B2	C3	D2			
			A3	B3	C5	D3			
			A4		C6	D4			
			A5		C7	D6			
					C8	D7			
					C10	D8			
					C11	D9			
					C12	D10			
					C13	D11			
					C14	D12			
					C18	D14			
					C20	D15			
					C21	D16			
					C22	D17			
					C24	D18			
					C25	D19			
						D20			
						D22			
						D23			
						D24			
			Cartafol/dossier	Exposición por parte dos alumnos dos temas xa expostos polo profesor. Valorarase a corrección dos contidos (5 puntos), a calidade de exposición (3 puntos) e a orixinalidade dos contidos expostos, (achegas novas) (2 puntos).	40	A1		C22	D1
						A2		C25	D2
						A3			D3
						A4			D4
			A5			D6			
						D7			
						D8			
						D9			
						D10			
						D11			
						D12			
						D14			
						D15			
						D16			
						D17			
						D18			
						D19			
						D20			
						D22			
						D23			
						D24			

Other comments on the Evaluation

MODALIDADES ASISTENCIAL E NON ASISTENCIAL.

A participación regular (75% de asistencia) ás clases presenciais implica a posibilidade dunha avaliación continuada que suporía o 40 % da nota final. Outro 30% da nota corresponde ao exame final. E o 30% restante ao traballo de investigación. Os/as alumnos/as non asistentes (menos do 75 % de asistencia) terán que presentarse ao exame final tipo test (50% da nota). O 50% restante evaluarase mediante un resumo da materia elaborada individual ou grupalmente. No mes de xullo realizarase a recuperación das competencias non superadas en maio e gardaranse os resultados do exame e/ou do traballo de investigación. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index>)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Rocher, G., **Introducción a la sociología general**, 10, Herder, 1987

Sztompka, P., **Sociología del cambio social**, 1, Alianza, 2005

Saco, A., **Sociología aplicada al cambio social**, 1, Tórculo, 2006

Requena, M. y González, J.J., **Tres décadas de cambio social en España**, 2, Alianza, 2008

Barbero, J. y Cortés, F., **Trabajo Comunitario, organización y desarrollo social**, 1, Alianza, 2014

Complementary Bibliography

Carvajal, A., **Desarrollo local: manual básico para agentes de desarrollo local y otros actores**, 1, Española de Repografía, 2011

Almond, G. y Verba, S., **La cultura política. En Batlle, A. (ed): Diez textos básicos de ciencia política.**, 1, Ariel, 1992

Morales, A., **Innovación social: un ámbito de interés para los servicios sociales**, Zerbitzuan, 2009

López de Ceballos, P., **Un método para la investigación-acción participativa**, 3, Popular, 1998

Bauman, Z., **Trabajo, consumismo y nuevos pobres**, Gedisa, 1999

Cornetta, P., **Metodología y técnicas de investigación social**, 1, Mc Graw-Hill, 2007

Recomendacións

Other comments

Todo traballo no que se detecte un nivel de texto copiado superior ao 50% terá como consecuencia o suspenso desa parte da *materia.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Traballo social grupal e comunitario**

Subject	Traballo social grupal e comunitario			
Code	O05G220V01604			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Aguiar Fernández, Francisco Javier			
Lecturers	Aguiar Fernández, Francisco Javier			
E-mail	francisco.aguiar@uvigo.es			
Web				
General description	A chamada intervención colectiva en Traballo Social e complementaria e trascende o abordaxe individual para optimizando esforzos mellorar e modificar situacións que afectan a grupos e comunidades. Preténdese coñecer a realidade colectiva e actuar sobre ela.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinação historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)

C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C23	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D20	Creatividade
D21	Liderado
D22	Iniciativa e espírito emprendedor
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Conocer e valorar a diversidade cultural presente no grupo e na comunidade, e as súas potencialidades como axente social de cambio	A1	B1	C3	D1
	A2	B2	C5	D2
		B3	C7	D3
		B4	C8	D6
		B6	C13	D8
			C22	D9
Conocer os diferentes tipos de grupos e o papel diferencial do T.S. no funcionamento dos mesmos	A2	B1	C2	D1
	A3	B2	C3	D2
		B3	C5	D3
		B4	C8	D8
		B6	C23	D9
				D10
Coñecer e aplicar os diferentes modelos, técnicas e habilidades que permitan mellorar as oportunidades vitais dos individuos a traveso do grupo.	A1	B1	C1	D1
	A3	B2	C2	D2
	A5	B3	C3	D3
		B4	C5	D4
		B6	C7	D6
			C8	D8
			C13	D9
			C22	D10
			C23	D14
				D20
Ser capaz de promover a participación do grupo para a mellora da súa realidade. Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos sociais que redunden na mellora do grupo.	A2	B1	C2	D2
	A5	B2	C5	D3
		B3	C7	D4
		B4	C8	D6
		B6	C22	D9
				D10
				D12
				D14
				D15
				D17
				D20
				D21
			D24	

Coñecer e valorar a diversidade cultural presente na comunidade e as súas potencialidades como sistema social de cambio.	A3 A5	B1 B2 B3 B4 B6	C2 C5 C7 C8 C13 C22 C23	D1 D6 D8 D10 D12 D14 D15 D24
Coñecer a realidade presente na comunidade e o papel diferencial do/a traballador/a social no funcionamento dos mesmos.	A1	B1 B2 B3 B4 B6	C3 C5 C7 C8 C22 C23	D1 D2 D3 D6 D16 D17 D18 D20
Optimizar para o cambio as potencialidades dos líderes e redes sociais presentes na comunidade.	A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6	C1 C2 C3 C5 C7 C8 C23	D1 D2 D3 D4 D6 D10 D14 D16 D21 D22
Detectar os problemas existentes na comunidade e facer propostas construtivas para o cambio de estruturas sociais.	A2 A3	B1 B2 B3 B4 B6	C2 C3 C5 C8 C23	D1 D3 D10 D15 D16 D24
Coñecer e aplicar os diferentes modelos, técnicas e habilidades que permitan mellorar as oportunidades vitais dos individuos que vivan nunha comunidade.	A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6	C3 C5 C8 C17 C23	D2 D4 D14 D16 D17 D24
Ser capaz de promover a participación dos individuos para a mellora da súa realidade comunitaria.	A1 A2	B1 B2 B3 B4 B6	C1 C3 C7 C23	D1 D2 D9 D14
Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar planes, programas e proxectos sociais que redunden na mellora da comunidade.	A3 A4	B1 B2 B3 B4 B6	C3 C7 C8 C22	D1 D2 D10 D24

Contidos

Topic

Introdución ó Traballo Social grupal	Concepto Historia Obxectivos
O coñecemento e análise do grupo como sistema social	Análise do grupo
Tipos de grupos: A intervención do traballador Social nos diferentes tipos de grupos	De Acción Social Socioterapéuticos De ocio e tempo libre
Modelos e técnicas de Intervención co grupo	As estratexias metodolóxicas de Intervención
O coñecemento e análise da comunidade como sistema social	Desenrolo e organización da comunidade
Deseño e xestión de plans comunitarios	A planificación para a intervención na comunidade
A intervención do T.S. na comunidade: Modelos e técnicas de intervención	Estratexias metodolóxicas de intervención

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Presentación	3	0	3
Traballo tutelado	6	13	19
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	20	40	60
Exame de preguntas obxectivas	1	15	16
Exame de preguntas obxectivas	1	15	16
Cartafol/dossier	8	8	16
Traballo	6	12	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo
Traballo tutelado	o estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumo de lecturas, conferencias etc. xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	A atención personalizada será de tres tipos 1.-Na aula, durante as sesións de seminario e grupos reducidos para complementar a comprensión das clases maxistras e os traballos *tutorizados. 2.-No despacho do profesor, durante as titorías. Dirixida a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas clases maxistras e as actividades do seminario e grupos reducidos. 3.-A través do correo electrónico, sempre que a consulta permítalo. En caso de pasar á virtualidade, poderanse utilizar outras aplicacións informáticas, tanto da Universidade como xerais, previo acordo.

Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	A atención personalizada será de tres tipos 1.-Na aula, durante as sesións de seminario e grupos reducidos para complementar a comprensión das clases maxistras e os traballos *tutorizados. 2.-No despacho do profesor, durante as titorías. Dirixida a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas clases maxistras e as actividades do seminario e grupos reducidos. 3.-A través do correo electrónico, sempre que a consulta permítalo. En caso de pasar á virtualidade, poderanse utilizar outras aplicacións informáticas, tanto da Universidade como xerais, previo acordo.
Exame de preguntas obxectivas	
Cartafol/dossier	

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Traballo tutelado	<p>Análise dunha comunidade, proxecto de intervención grupal e comunitario, deseño de sesións, creación de roles, simulación da intervención presentada e avaliación da mesma. Considerarase parte do seguemento analizable deste traballo titulado a realización de probas aleatorias (resposta por escrito a preguntas; pequenos test...) tendentes a comprobar na aula a realización do traballo, seguemento e encargos solicitados. A nota desta parte e do conxunto da parte práctica da materia só fará media coa nota da parte teórica (dúas probas obxectivas) se é igual ou superior a 2,5.</p> <p>Presenciais: 50% da nota: 20% traballo titorizado na aula, 30% actividade autónoma.</p> <p>Realizarase un proxecto de prácticas ao comezo da materia no que se limitarán os contidos a desenvolver (análise dunha comunidade, proxecto de intervención grupal e comunitario e simulación da intervención presentada). Considerarase parte do seguemento avaliabile dos traballos titulados a realización de probas aleatorias (resposta por escrito a preguntas; pequenos test...) tendentes a comprobar na aula a realización dos traballos e encargos solicitados. A nota da parte práctica da materia só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a 2,5.</p> <p>Non presenciais:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Traballo final escrito 30%: 15% Metoloxía. 10% contidos. 10% presentación escrita. -Dúas preguntas a desenvolver sobre a parte práctica a realizar o día do exame: 20%. <p>En ambos dous casos (presenciais e non presenciais) será preciso ter aprobada esta parte para poder facer media coa nota obtida na proba tipo test.</p>	30	A1 B1 C23 D1 A2 B2 D2 A3 B3 D3 A4 B4 D4 A5 D6 D8 D9 D10 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D21 D22 D24
Exame de preguntas obxectivas	<p>Constará de 20 preguntas da parte de traballo social grupal con catro alternativas de resposta das cales só é unha verdadeira. O sistema de corrección. Cada dúas preguntas incorrectas restará unha correcta. Será preciso ter 12 preguntas correctas (unha vez feito o cálculo anterior) para superar esta parte e poder facer media coa parte práctica.</p>	25	A5 B1 C1 D1 B2 C2 D2 B3 C3 D3 B4 C5 D4 B6 C7 D6 C8 D8 C13 D9 C17 D10 C22 D12 C23 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D21 D22
Exame de preguntas obxectivas	<p>Constará de 20 preguntas sobre a parte de traballo social comunitario con catro alternativas de resposta das cales só é unha verdadeira. O sistema de corrección. Cada dúas preguntas incorrectas restará unha correcta. Será preciso ter 12 preguntas correctas (unha vez feito o cálculo anterior) para superar esta parte e poder facer media coa parte práctica.</p>	25	A5 B1 C1 D1 B2 C2 D2 B3 C3 D3 B4 C5 D4 B6 C7 D6 C8 D8 C13 D9 C17 D10 C22 D12 C23 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D21 D22 D24

Cartafol/dossier	20	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C2 D2 A3 B3 C3 D3 A4 B4 C5 D4 A5 B6 C7 D6 C8 D8 C13 D9 C17 D10 C22 D12 C23 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D21 D22 D24
------------------	----	---

Inclúese neste cartafol/dossier o conxunto de pequenas prácticas de aula entregables na avaliación continua, e especificamente un traballo en relación ao traballo social ecocrítico e comunidades sostibles. Considerarase parte do seguemento avaliable dos traballos titulados a realización de probas aleatorias (resposta por escrito a preguntas; pequenos test...) tendentes a comprobar na aula a realización dos traballos e encargos solicitados. A nota da parte práctica da materia só fará media coa nota da parte teórica (duas probas obxectivas) se é igual ou superior a 2,5.

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados nesta guía docente.

Existirá unha modalidade de avaliación continua para o alumnado asistencial. Terán consideración de asistentes aqueles alumnos que asistan a un 80% das clases prácticas e teóricas. Se superan o 20% de non asistencias automaticamente pasarán a modalidade non asistencial.

A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola aviación global.

Tal e como se detalla na avaliación, dentro desta modalidade de avaliación continua existe unha avaliación da parte teórica que se realizará mediante dúas probas de preguntas de carácter obxectivo que avaliarán respectivamente a parte de traballo social grupal (25%) e de traballo social comunitario (25%). Os contidos prácticos serán avaliados mediante o traballo tutelado (30%) e o cartafol/dossier (20%) que se especifican máis arriba.

Debe terse en conta que para superar a materia e poder facer media deben constar como superadas cada unha das probas avaliativas, e que ademáis é preciso obter un mínimo de 2,7 sobre 5 na parte teórica e de 2,7 sobre 5 na parte práctica.

Avaliación global

O alumnado non asistencial ou aquel que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a examinarse do conxunto da materia nunha avaliación global nas datas oficiais. Neste caso, o exame constará das dúas probas obxectivas comúns ao conxunto do alumnado para a avaliación da parte teórica de traballo social grupal (25 %) e traballo social comunitario (25%). Pola súa banda, a parte práctica resolverase mediante a elaboración dun suposto práctico e dúas preguntas a desenvolver sobre os contidos da materia (50%).

É preciso obter un mínimo de 2,7 sobre 5 na parte teórica e de 2,7 sobre 5 na parte práctica para superar a materia e facer media.

SEGUNDA CONVOCATORIA

□As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico□.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>) no espazo 'Exames 2023-24'.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Barbero, J. M. y Cortés, F, **Trabaja Comunitario, organización y desarrollo social**, Alianza, 2005

De Robertis, C., **La intervención colectiva en Trabajo Social. La acción con grupos y comunidades**, El Ateneo, 1994

Pastor Seller, **Trabajo social con comunidades**, Universitas, 2015

Zamanillo, T, **Trabajo social con grupos y pedagogía ciudadana**, Síntesis, 2008

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas externas: Practicum/O05G220V01701

Traballo de Fin de Grao/O05G220V01991

Traballo social na incorporación social/O05G220V01908

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Ética e traballo social/O05G220V01502

Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601

Políticas públicas en España/O05G220V01602

Socioloxía aplicada ao traballo social/O05G220V01603

Subjects that it is recommended to have taken before

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Ética e traballo social/O05G220V01502

Proceso de planificación en traballo social/O05G220V01504

Traballo social individual e familiar/O05G220V01505

Other comments

-En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

IDENTIFYING DATA**Xestión de organizacións de benestar social**

Subject	Xestión de organizacións de benestar social			
Code	O05G220V01605			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Nieto Castro, María Belén			
Lecturers	Nieto Castro, María Belén			
E-mail	belnietoc@gmail.com			
Web				
General description	Materia destinada a introducir o alumnado na xestión de entidades que realizan a intervención social tanto dende o sistema publico, organizacións non gubernamentais como empresas socialmente responsables.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
C20	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C23	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
D2	Capacidade de organización e planificación
D8	Capacidade de xestión da información
D11	Traballo en e con equipos diversos
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D21	Liderado
D22	Iniciativa e espírito emprendedor
D23	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
2. Coñecer os elementos do funcionamento da organización e servizos do benestar social.	A2	B5	C14	D2
	A3		C20	D12
				D22

3. Adquirir destrezas de xestións do traballo en equipo, da programación do traballo e colaboración interprofesional e interinstitucional.	A4	B6	C1 C14 C17 C20 C22	D2 D8 D11 D12
4. Coñecer os distintos enfoques da xestión, o liderazgo e a calidade nos servizos humanos públicos e privados.	A2 A4	B6	C1 C14 C18	D11 D21 D23
5. Ser capaz de participar na administracións de recursos e servizos, colaborando nos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a calidade.	A2 A5	B5	C17 C18 C23	D2 D8 D23

Contidos

Topic	
Organizacións que realizan a intervención social	Concepto. Tipos. Historia del asociacionismo. Lexislación. Creazón.
Xestións de Organizacións que fan a intervención social.	A intervención social. Procesos básicos de xestión: Planificación estratéxica.
A decisión: a toma de decisións, teorías.	Concepto. Clasificación das decisións. A Planificación estratéxica.
A interlocución: comunicación e traballo en equipo.	A interlocución como proceso de xestión. O traballo en equipo.
A supervisión nas organizacións de intervención social.	Documentazon necesaria. Normativa.
O liderazgo na teoría da xestión.	Tipos de liderazgo. Liderazgo para la calidad.
O control e avaliación de organizacións de intervención social.	A avaliación dentro da planificación estratéxica.
A xestión de recursos humanos: planificación y evaluación de recursos humanos.	Concepto. Subprocesos. Postos de traballo. Xestión do voluntariado. Relacións laborais. Saúde laboral.
A xestión económica-financiera	Patrimonio da entidade. Principios de contabilidade. Formas de financiación. O marketing.
A xestión da información: sistemas de comunicación interno e externos	Comunicación- Teoría dos sistemas. Sistemas de comunicación internos e externos.
Xestión de recursos materiais	Finalidade. Elementos.
Xestión de intercambios, as relacións e as redes asociativas.	Finalidade. Redes asociativas actuais.
A xestión da estruturación.	Diseño. Cambio de estruturas.
A calidade e excelencia na xestión da intervención social.	Finalidade. Normativa

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	17	13	30
Traballo tutelado	6	11	17
Eventos científicos	3	1	4
Resolución de problemas de forma autónoma	6	36	42
Seminario	9	17	26
Exame de preguntas obxectivas	2	16	18
Cartafol/dossier	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	3	7

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Eventos científicos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Atención a dudas e preguntas planteadas polo alumno no desenrolo do traballo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Atención a preguntas e dudas planteadas polo alumno no desenrolo do traballo.
Seminario	Atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas ca materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Tests	Description
Cartafol/dossier	Supervisarase continuamente a realización e recopilación da documentación .

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Resolución de problemas de forma autónoma	Planteamentos de problemas que os alumnos deben resolver en clase.	10	A2 A3	B5	C14 C20	D2 D8
Exame de preguntas obxectivas	Relación de preguntas ,tipo test ou de resposta curta, relacionadas co temario.	40	A4 A5	B5	C1 C18 C20	D2 D8 D23
Cartafol/dossier	Recopilación ,exposición e entrega de documentos elaborados polos estudantes. Que recompila información sobre oa traballos, proxectos, tarefas realizados durante o proceso de formación.	20	A3 A4 A5	B5	C14 C17 C18 C22 C23	D2 D8 D21 D22
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	30	A2 A3	B5	C14 C20	D2 D8

Other comments on the Evaluation

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Educación e de Traballo Social, campus Ourense. No espazo de datas de exame.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto como aprobadas neste curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser

adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

A. Avaliación Continúa.

A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.

A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas

A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido de 15 días dende o inicio das clases.

Como pode observarse a planificación do proceso ensinanza-aprendizaxe concibe como unha avaliación continua e esixe a presenza do estudantado nas actividades prácticas que se desenvolverán ao longo do curso.

A avaliación do estudantado presencial relizarase según:

1) *Examen de preguntas obxetivas sobre os contidos teóricos.* Exame de preguntas tipo tes ou curtas. Valorándose sobre 10. Terá que superar o 5 para estar aprobado. É dar o 40% da nota final do estudante.

2) *Avaliación das diferentes actividades.* Terán que ser presentadas todas aquelas practicas realizadas na aula. Serán avaliadas as prácticas relacionadas sobre a creación de unha entidade, a súa estrutura, e o seu libro de actas. Valoraranse sobre 10. Terán que superar o 5 para estar aprobada esta parte. É dar o 50% da nota final do estudante.

O estudante terá que ter todas as partes aprobadas para superar a materia.

Sendo así, esixiráselle ao estudantado a súa presenza nas actividades durante o curso -verificable con listas de asistencia- non podendo faltar a máis do 90% das clases prácticas durante o cuadrimestre dun total de 22 clases prácticas (distribuídas en 15 de grupo mediano e 7 de pequeno grupo). Sinalar que non chega con asistir á clase, nin que o que se avalía é a asistencia do/a estudante.

Para a avaliación da parte práctica, o profesor poderá pedir a defensa individual o grupal de cada una das prácticas do cartafol dossier.

Quede expresamente claro que a docente non pedirá ao estudante explicación ningunha de por que non acode á clase e, tendo en conta que a asistencia ás clases na Universidade non son obrigatorias. Tampouco aceptará «escusas» ou «desculpas» respecto das ausencias deste.

Se o/a estudante deixa de asistir á clase, sexa cal sexa a circunstancia, terá que optar pola segunda modalidade de avaliación (coa única excepción de enfermidade xustificada con certificado médico ou pasamento dun familiar próximo; situacións das cales se solicitará acreditación).

B. Avaliación Global

Aqueles estudantes que opten por non asistir ás clases prácticas, ou non poidan, ou pretendendo ser «estudantes asistentes» teñan máis de o faltas na parte práctica da materia (grupos medianos e pequeno grupo), terán que demostrar igualmente que os seus compañeiros a adquisición das diferentes competencias da materia.

Isto farano nunha única proba ou exame final o día da convocatoria oficial. Que constará de dúas partes, unha parte teórica e outra parte practica. Realizando unha a continuación da outra.

-Os dous exames suporán o 100 % da nota final do estudante.

-O exame constará de dúas partes:

1. Examen con preguntas da parte teórica, as mesmas que terá todo o alumnado; supoñerá o 50 % da nota final. Tendo que sacar como mínimo un un 5 sobre 10, para considerarse aprobado.

2. Exame con preguntas da parte práctica que será realizado despois da primeira parte. Consistirá en preguntas curtas ou tipo test.

-Cada exame suporá o 50 % da nota final, tendo que sacar como mínimo un un 5 sobre 10, para considerarse aprobado.

-Terán que ter superados os dous exames, con un 5, para poder realizar a media aritmética entre as dúas notas, e poder superar a sinatura se superan o 5 na media aritmética.

-A parte teórica da materia pódese estudar por completo a través da bibliografía básica recomendada.

-En canto á parte práctica, esixiráselle ao alumnado que saiba responder os contidos conceptuais, actitudinais e de procedementos desenvolto ao longo do curso e demostre ter adquiridas as competencias específicas da materia. Esta parte pode estudala a través de textos existentes na biblioteca, dos apuntamentos da clase, e realizando os traballos de grupo mediano e grupo pequeno.

C. Modalidade de Avaliación para Estudantes do curso ponte.

Os estudantes que decidan optar pola avaliación global e Curso Ponte, deberán poñerse en contacto coa profesora para notificar esta opción a comezos de curso e sempre antes do prazo establecido.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

D. Convocatoria Extraordinaria (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, no serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade, considerándose aprobadas nese cursos académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Fantova Azcoaga, Fernando, **Manual para la gestión de la intervención social**, 2, Editorial CCS, 2005

Bolunta, **Manual de gestión asociativa**,

Análisis y desarrollo social.cons, **Guía de planificación estratégica en ONG de acción social**, Plataforma de ONG de Acción Social,

García Ares, Maricarme, **Manual básico de documentación administrativa**, 2, Xunta de Galicia, 2006

Complementary Bibliography

Fantova Azcoaga, Fernando, **La gestión de organizaciones no lucrativas**, 2001

Vivanco Borja, **Cultura y técnicas de gestión en las ONGs**, 2001

Vernis, Alfred, **La gestión de las organizaciones no lucrativas**, 1998

Alberich Nistal, Tomás, **Guía fácil de asociaciones. Manual de gestión para la creación, desarrollo y dinamización de entidades no lucrativas.**, 978-8490312957, 2, Editorial Dykinson, S.L., 9 enero 2013

Vernis, Alfred, **Los retos en la gestión de las organizaciones no lucrativas**, 2004

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo social e cooperación ao desenvolvemento/O05G220V01905

Subjects that it is recommended to have taken before

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Avaliación de programas sociais/O05G220V01901

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Prácticas externas: Practicum**

Subject	Prácticas externas: Practicum			
Code	O05G220V01701			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	30	Mandatory	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Verde Diego, María del Carmen			
Lecturers	Aguar Fernández, Francisco Javier González Rodríguez, Rubén Perdiz Álvarez, María Celsa Verde Diego, María del Carmen			
E-mail	carmenverde@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/estudios/grupo/practicum			
General description	<p>O Prácticum insírese no módulo E do Plan de estudos: Prácticum e Traballo Fin de Carreira e, dentro deste, na materia que ten a mesma denominación.</p> <p>O Prácticum son un conxunto de actividades orientadas a unha aprendizaxe baseada na acción e a experiencia, que posibilita a apropiación de destrezas, coñecementos e habilidades, que permiten ao estudantado, entre outras accións, descubrir, analizar e comprender o contexto e os procesos de intervención social na compañía dun/unha profesional de traballo social experimentado no seu propio contexto organizativo. O Prácticum desenvólvese en servizos e entidades desde os que se prestan servizos de traballo social e que son recoñecidos como centros colaboradores para a formación en prácticas polas universidades, mediante convenios. Inclúe a supervisión, realizada por titores/as académicos docentes da universidade, e a tutela profesional, realizada por traballadores/as sociais das institucións colaboradoras.</p> <p>O Prácticum é unha materia de carácter obrigatorio, do primeiro cuadrimestre do cuarto curso da titulación. Consta de 30 créditos ECTS, equivalentes a 750 horas, das cales entre 450-525 horas asígnanse ás prácticas en institucións externas (en función dos horarios da institución externa). As restantes horas compúntanse en: 1) Clases de introdución (Grupos B) previas ao inicio das practicas na institución/entidade/empresa externa; 2) Supervisións grupais (Seminarios C) de seguimento do estudantado na universidade mentres realiza as practicas externas, e formación específica; 3) Tutorías individualizadas co titor/a académico asignado; e traballo autónomo do/da estudante.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención

- C2 Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
- C3 Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
- C4 Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
- C5 Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
- C6 Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C11 Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
- C12 Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C14 Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C16 Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C18 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información

D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D20	Creatividade
D21	Liderado
D22	Iniciativa e espírito emprendedor
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1.-É capaz de interactuar con persoas, familias, grupos e organizacións sociais, etc. para conseguir cambios, promocionar o desenvolvemento dos mesmos os e mellorar as súas condicións de vida a través da teoría e metodoloxía en Traballo Social baixo tutela e supervisión.	A2 A3 A5	B1 B3	C2 C3 C5 C8 C10 C13 C22 C23	D9 D14 D15 D17 D23 D24
2.-É capaz de desenvolver as destrezas necesarias para a creación para a creación dunha relación de traballo positiva con diferentes tipos de persoas.	A1 A4	B1 B5 B6	C1 C5 C7 C14 C16 C20 C21	D3 D6 D10 D11 D12 D14 D18 D23 D24
3.-Ser capaz de avaliar situacións humanas e recoller, ordear, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais, os métodos e técnicas profesionais e os procedementos institucionais	A2 A3 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C2 C4 C5 C9 C10 C19 C22 C23	D1 D2 D3 D6 D8 D14 D17 D24
4.-É capaz de tomar en consideración factores como riscos, dereitos, diferenzas culturais e sensibilidades lingüísticas, responsabilidades de protexer a individuos vulnerables e outras.	A3	B2 B4	C2 C4 C8 C9 C10 C13 C14 C15 C16 C22 C23 C24 C25	D1 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D15 D17 D18 D19 D20 D21 D23 D24
5.-É capaz de resolver conflitos de relación no marco da actuación profesional.	A5	B4 B5	C9 C11 C24	D3 D9 D14 D19 D21 D22

6.-É capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social e planificar de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.	B2 B5	C3 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C24	D1 D2 D8 D9 D10 D16 D18 D19 D20
7.-É capaz de tomar decisións fundamentadas tendo en conta as consecuencias para todas as partes implicadas.	A2	B1 B5	C1 C2 C3 C4 C9 C13 C17 C24 D1 D3 D8 D9 D10 D15 D17 D19 D21 D22 D23
8.-É capaz de responsabilizarse das tarefas encomendadas nun marco de responsabilidades múltiples (público, usuarios dos servizos e outros).	A4	B2 B5 B6	C1 C4 C7 C14 C15 C16 C17 C18 C20 D2 D10 D11 D12 D14 D19 D21 D23
9.-É capaz de reflexionar sobre o seu comportamento e ser capaz de modificalo á luz da experiencia e de identificar e someter a revisión os seus propios límites persoais e profesionais.	A3	B5 B6	C16 C17 C23 D3 D8 D14 D16 D17 D18 D23
10.-É capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprimento coas obrigacións profesionais e avaliando a eficiencia do propio traballo.	A2	B5 B6	C10 C16 C17 C22 C23 D2 D8 D11 D16 D19 D23
11.-É capaz de analizar a propia práctica e identificar os seus límites e carencias profesionais, e asumir a responsabilidade da formación continuada de coñecementos e destrezas.	A5	B3 B5 B6	C10 C16 C22 C23 C24 D1 D3 D16 D18 D19 D23
12.-É capaz de utilizar axeitadamente a supervisión e sistematizar a práctica.	A5	B5	C16 C23 D1 D3 D6 D7 D8 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D23 D24

13.-É capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do traballo social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan.	A3 A5	B5 B6	C22 C25	D1 D18 D19 D20 D22 D23
14.-É capaz de preparar e/ou dirixir reunións de forma efectiva.	A4	B1 B2	C7 C14 C20 C21	D2 D4 D6 D11 D12 D14 D21 D22 D23
15.-É capaz de gestionar a incerteza, o cambio e o estrés en situacións de traballo.	A5	B6	C4 C9 C24	D1 D2 D3 D9 D10 D16 D18 D19 D23
16.-É capaz de manexar de forma produtiva os conflitos interpersonales e intrapersonales.	A2	B4 B5 B6	C6 C8 C15 C20 C23 C24	D1 D3 D9 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D19 D23
17.-É capaz de gestionar dilemas e problemas éticos, identificando os mesmos e reflexionando sobre os seus resultados.	A3	B1 B2 B3 B4	C6 C16 C19 C23 C24	D1 D3 D6 D9 D14 D15 D16 D17 D23 D24
18.-Ha adquirido experiencia directa en Trabajo Social en los lugares donde se desarrolla (servicios sociales y de bienestar, organizaciones sociales, etc.)			C2 C3 C5 C6 C7 C8 C10 C14 C17 C18 C19 C20 C21 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24

Contidos	
Topic	
1.-Realización de actividades e tarefas de preparación, seguemento e avaliación para a inserción no centro de prácticas.	Elaboración dun Dossier inicial
2.-Coñecemento da institución e campo de intervención da práctica.	Os mesmos
3.-Observación participante da realidade no contexto profesional.	Os mesmos
4.-Aplicación dos coñecementos teóricos na práctica.	Os mesmos
5.-Aplicación dos métodos e procedementos profesionais.	Os mesmos
6.-Utilización e manexo da documentación, técnicas e instrumentos profesionais.	Os mesmos
7.-Reflexión e análise da práctica profesional a través da supervisión grupal.	Estudios de caso: 1) presentación dunha entidade; 2) presentación dun caso dende a perspectiva de xénero; 3) análise dun caso dende unha perspectiva ética (identificación e resolución de dilemas éticos)
8.-Recompilación, tratamento e análise de datos cara a sistematización da práctica.	Os mesmos
9.-Elaboración da memoria final do prácticum.	Os mesmos

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	9	45	54
Seminario	18	58	76
Prácticum, Practicas externas e clínicas	450	70	520
Cartafol/dossier	0	10	10
Estudo de casos	0	30	30
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	60	60

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións formativas destinadas á preparación antes da incorporación da entidade. Trataranse aspectos conceptuais e actitudinais. O/a estudante entrega nesta parte da materia un Dossier Véxase calendario do practicum no taboleiro e web da Facultade e en MOOVI.
Seminario	Consistirán en varias supervisións grupais (4) nun marco de aprendizaxe colaborativa moderada por un docente. Trataranse contidos de carácter conceptual, procedimental e actitudinal dende unha perspectiva feminista e ética. O/a estudante presenta "casos" nestes seminarios. Véxase calendario do practicum no taboleiro e web da Facultade e en MOOVI.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/A estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas. As prácticas desenvólvense nun contexto relacionado coa profesión de Traballo social baixo a supervisión dun ou dunha profesional de Traballo social

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Un/unha docente acompañará ao estudante na súa preparación para a incorporación nunha entidade e na elaboración do Dossier que elaborará aos efectos de coñecer mellor a entidade na que se vai incorporar e o ámbito de intervención
Seminario	Consistirá en supervisións grupais (4) nun marco de aprendizaxe colaborativa moderadas por un/unha docente. Trataranse todo tipo de contidos (de carácter conceptual, procedimental, actitudinais) e de situacións
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/a estudante realiza as súas practicas supervisado por un/unha traballador/a social nunha institución, entidade ou empresa destinada a ofrecer servizos sociais en calquera ámbito
Tests	Description

Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas

O/a estudante deberá realizar unha memoria de prácticas. A tal fin será acompañado no proceso por un/unha titor/a académico co que terá titorías individuais periódicas e que servirán, ademais, para expoñer calquera outra inquedanza, dúbida, reflexión sobre o período de prácticas

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Valoración do/a titor/a de prácticas sobre o período do estudante na entidade. O/A estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado, realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas. No caso do Prácticum, estas prácticas inclúense con carácter obrigatorio en Trabajo social	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C2 D2 A3 B3 C3 D3 A4 B4 C4 D4 A5 B5 C5 D6 B6 C6 D7 C7 D8 C8 D9 C9 D10 C10 D11 C11 D12 C12 D14 C13 D15 C14 D16 C15 D17 C16 D18 C17 D19 C18 D20 C19 D21 C20 D22 C21 D23 C22 D24 C23 C24 C25
Cartafol/dossier	Asistencia, participación, interacción e realización das actividades/tarefas encomendadas nas clases preparatorias (Grupos B) antes de iniciar as prácticas en institucións. Os resultados serán entregados nun DOSSIER, cos contidos establecidos para tal fin.	10	A2 B3 C4 D1 A4 C13 D2 A5 C18 D3 C22 D4 C23 D6 C25 D7 D8 D9 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24
Estudo de casos	Asistencia, participación, interacción e realización das actividades/tarefas encomendadas para os Seminarios de supervisión grupal (Grupos C). Os resultados serán a presentación en cada unha das sesións de estudos de casos: 1) presentación dunha entidade; 2) presentación dun caso dende a perspectiva de xénero; 3) análise dun caso dende unha perspectiva ética (identificación e resolución de dilemas éticos) 4) Formación en violencia de xénero	30	A1 B2 C1 D1 A2 B6 C2 D2 A3 C3 D3 A4 C4 D4 A5 C5 D6 C6 D7 C7 D8 C8 D9 C9 D10 C10 D11 C19 D12 C22 D14 C23 D15 C24 D16 C25 D17 D18 D19 D20 D23 D24

Informe de prácticas, Memoria de prácticas do/da estudante relativa ao seu periodo de prácticum e prácticas practicas externas	20	A2	B1	C1	D1
		A3	B2	C2	D2
		A4	B3	C3	D3
		A5	B4	C4	D6
			B5	C5	D7
			B6	C6	D8
				C7	D9
				C8	D10
				C9	D12
				C10	D14
				C11	D15
				C12	D16
				C13	D17
				C14	D18
				C15	D19
				C16	D20
				C17	D22
				C18	D23
				C19	D24
				C20	
				C21	
				C22	
				C23	
				C24	
				C25	

Other comments on the Evaluation

Avaliación

O prácticum é unha materia que que soamente se pode realizar de xeito presencial, de forma que a súa avaliación sempre será en modalidade asistencial. Dito doutra forma non se poden faltar nin as clases preparatorias (Grupo B), nin as supervisións grupais (Grupos C) da Universidade como tampouco á institución, entidade ou empresa na que se realizan as prácticas. A materia soamente será avaliada si o/a estudante ten participado como mínimo nun 85% das horas totais que lle corresponden a esta materia, tal como estipula a Normativa de Prácticas da Uvigo (2021). As posibles inasistencias puntuais deben ser sempre comunicadas tanto ao docente titor/a académico e, de selo caso de estar xa incorporado na entidade, tamén ao titor/a profesional, e terán que ser debidamente xustificadas con documentos acreditativos a ámbolos dous. A Coordinación do prácticum pode establecer a suspensión temporal do período de prácticas por situacións sobrevidas como enfermidades de longa duración. En todo caso, o tempo desta suspensión, como o da posible acumulación de inasistencias puntuais, será recuperado nas condicións que estableza a Coordinación de prácticum, quen consultará co docente titor/a do/da estudante e co titor/a profesional da entidade.

A avaliación do prácticum verificará a capacidade efectiva de desenvolver tarefas concretas da actividade profesional, así como a adquisición das destrezas e aptitudes correspondentes. A avaliación terá carácter continuado a través da elaboración dun Dossier (0-1 punto), de casos presentados nos seminarios grupais e a asistencia á formación (0-3 puntos), da Memoria de practicas (0-2 puntos) e da valoración dos/as titores/as externos (0-4 puntos) a partir da súa observación sistemática del estudante. Todas e cada unha destas partes deberá ser aprobada por separado, entendendo que o "apto" se atopa na metade do seu valor global (Dossier: 0,5; Casos: 1,5; Memoria: 1; titor profesional: 2). Isto é, non acadar unha nota mínima en cada unha destas modalidades suporá que o/a estudante terá que recuperar esa parte na 2ª convocatoria. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Si se suspende a materia en 2ª convocatoria, a Comisión do Practicum determinará si se pode gardar algunha nota dalgunha das modalidades para o curso seguinte.

Será requisito necesario o depósito dunha copia da memoria de prácticas na institución colaboradora en formato e data establecida pola Coordinación.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o estudantado adscrito ao programa PIUNE.

Os horarios e datas da entrega final da memoria están publicados na web da Facultade e en Moovi. Na plataforma tamén se subirá un DOCUMENTO RESUMO DAS ENTREGAS coas orientacións necesarias para o alumnado.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Berasaluze, A. y Ovejas, R. (coords.), **Guía de prácticas externas : practicum : grado en trabajo social**, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasc, 2013

María Jesús Úriz Pemán (Coord.), **La necesaria mirada ética en Trabajo Social**, 1, Paraninfo y Consejo General del Trabajo social, 2019

Guinot, C. (Coord.), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en Trabajo Social**, Deusto Publicaciones, 2008

Josefa Fombuena Valero (Coord.), **El trabajo social y sus instrumentos. Elementos para una interpretación a piacere**, 2, Nau Llibres, 2012

Pastor, E. (Coord.), **Las prácticas curriculares en el Grado de Trabajo Social**, 1, Universitas, 2014

Ainhoa Berasaluze Correa , Berasaluze Correa Ainhoa , Epelde Juaristi Maddalen , Ovejas Lara Charo ,, **Supervisión en trabajo social: una metodología para el cambio(Dúo)**, 1, Aranzadi, 2020

Consejo General del Trabajo Social, **Código Deontológico del Trabajo Social**, 3, Consejo General del Trabajo Social, 2018

Complementary Bibliography

Payne, M., **Teorías contemporáneas del Trabajo Social. Una introducción crítica**, Paidós, 1995

Howe, D., **Dando sentido a la práctica : una introducción a la teoría del trabajo social**, Maristán, 1999

Aguiar Fernández, F.X, Méndez Fernández, A.B. y Fenández Rodicio, C. I., **Proceso de tutorización y supervisión del practicum en trabajo social : un espacio de aprendizaje significativo**, Santiago de Compostela, 2013

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo de Fin de Grao/O05G220V01991

Traballo social na incorporación social/O05G220V01908

Traballo social e ámbitos profesionais/O05G220V01907

Traballo social e cooperación ao desenvolvemento/O05G220V01905

Traballo social e mediación/O05G220V01906

Subjects that it is recommended to have taken before

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Saúde, dependencia e vulnerabilidade/O05G220V01405

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Ética e traballo social/O05G220V01502

Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605

Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601

Proceso de planificación en traballo social/O05G220V01504

Traballo social grupal e comunitario/O05G220V01604

Traballo social individual e familiar/O05G220V01505

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Avaliación de programas sociais**

Subject	Avaliación de programas sociais			
Code	O05G220V01901			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Rodríguez Villarino, Rafael			
Lecturers	Rodríguez Villarino, Rafael			
E-mail	rafael.rodriguez.villarino@gmail.com			
Web				
General description	Materia que pretende introducir ó alumnado nunha tarefa máis precisa que nunca: establecer a medida en que deben levarse a práctica os programas de intervención social. A este respecto, trataranse de ensinar as competencias e habilidades necesarias para determinar a eficacia, eficiencia e impacto dos proxectos e programas mediante os que se trata de dar solución as necesidades sociais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias			
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais			
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización			
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social			
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz			
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención			
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados			
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención			
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc			
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)			

- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C12 Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C18 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D13 Traballo nun contexto internacional
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B1	C2	D1
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais.	A2	B2	C3	D2
	A3	B5	C4	D3
	A5	B6	C5	D7
			C6	D8
Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión.			C7	D9
			C8	D10
			C9	D11
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.			C10	D12
			C12	D13
			C15	D15
			C17	D16
			C18	D17
			C19	D18
			C22	D19
Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc.				D20
				D22
				D23
				D24
Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.				
Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social.				

Contidos

Topic

1. A avaliación de necesidades sociais.	1.1. Concepto de Avaliación de necesidades sociais 1.2. A preocupación respecto das necesidades sociais: unha breve historia 1.3. Clasificación das necesidades sociais 1.4. Fontes de datos sobre avaliación
2. Unha aproximación aos programas de avaliación de necesidades sociais	2.1. Orixe dos programas de avaliación de necesidades sociais. 2.2. Exemplos de programas sociais e do interese pola avaliación dos mesmos 2.3. A metodoloxía na avaliación e ol deseño de programas sociais.
3. Profundizando na análise da avaliación de programas sociais	3.1. Algúns aspectos clave previos o deseño e a avaliación de programas 3.2. Experiencias sobresaíntes na avaliación de programas sociais 3.3. Pasado, presente e futuro da avaliación de programas sociais
4. Deseño, efectos esperados e impacto real dos programas sociais: teoría e práctica da avaliación.	4.1. A elección da necesidade social 4.2. Planificación de metas ou obxectivos da intervención. 4.3. Anticipando os puntos clave da avaliación do programa de intervención. 4.4. Comprobando resultados e reiniciando a espiral de estudo.
5. O futuro da avaliación de programas sociais	5.1. Posibilidades e limitacións dos programas sociais e da súa avaliación. 5.2. Que se atisba no horizonte? 5.3. Reflexións e conclusións finais

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	19	0	19
Traballo tutelado	7	30	37
Presentación	8	25	33
Estudo de casos	8	17	25
Traballo	2	20	22
Práctica de laboratorio	2	7	9
Estudo de casos	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Estudo de casos	

Atención personalizada

Methodologies	Description
Presentación	Exposición de traballos
Traballo tutelado	Elaboración de proxectos
Tests	Description
Traballo	Elaboración de proxectos
Práctica de laboratorio	Probas prácticas e simulacións

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Traballo	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escritura	40	A1 B1 C2 D1 B2 C4 D2 B5 C6 D3 B6 C8 C9 C10 C12 C19 C22
Práctica de laboratorio	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	40	B6 C2 D1 C4 D2 C5 D3 C6 D9 C7 D11 C8 D15 C9 D17 C10 D19 C12 D23 C22
Estudo de casos	O alumnado debe analizar as contribucións de diversas experiencias e proxectos relevantes respecto á intervención social, demostrando a súa competencia e aplicando os seus coñecementos á realidade actual	20	A2 B5 C4 D1 A3 B6 C10 D2 A5 C15 D3 C17 D7 C22 D8 D9 D10 D16 D17

Other comments on the Evaluation

Cada alumno deberá obter, alomenos o 50% da cualificación en cada un dos dous apartados para superar a materia. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Segunda convocatoria: aquelas competencias non superadas na primeira convocatoria serán avaliadas na segunda. Nesta segunda convocatoria avaliaranse só as probas ou aspectos non superadas na primeira.

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Datos oficiais dos exames:

As datas oficiais de exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datos exames".

<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Aguilar, M. J. e Ander-Egg, T., **Evaluación de servicios y programas sociales.**, Siglo XXI, 1992

Cohen, E. e Franco, R., **Evaluación de proyectos sociales.**, Siglo XXI, 1993

Corbetta, P., **Metodología y técnicas de investigación social**, McGraw-Hill., 2007

Vedung, E., **Evaluación de políticas públicas y programas**, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales., 1997

Complementary Bibliography

Rossi, P. H., Freeman, H. E. e Lipsey, P., **Evaluation: a systematic approach.**, Sage, 2004

Recomendacións

Other comments

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta

filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Inglés para traballadores/as sociais**

Subject	Inglés para traballadores/as sociais			
Code	005G220V01902			
Study programme	Grao en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Inglés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Fernández Carballo Calero, María Victoria			
Lecturers	Fernández Carballo Calero, María Victoria			
E-mail	victoria@uvigo.es			
Web				
General description	A través desta materia instrumental os alumnos afianzarán os seus coñecementos básicos da lingua inglesa e poderán comunicarse en diferentes situacións que se formulan habitualmente no ámbito do Trabajo Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
D1	Capacidade de análise e síntese
D5	Coñecemento da lingua estranxeira
D7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
D9	Resolución de problemas
D11	Traballo en e con equipos diversos
D13	Traballo nun contexto internacional
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1. Familiarizarse cunha lingua estranxeira.		D5 D13
2. Transmitir información a un público tanto especializado como non especializado.	A4	C2 C8 C13 C14
3. Axudar ás persoas a comunicar.	B1 B3	C2 C8 C13 C14
4. Consultar e cooperar con outros, comunicando a través de diferenzas tales como as de identidade ou a linguaxe.		C2 C8 C13 C14
5. Establecer unha comunicación empática e efectiva con outras persoas, e de forma especial con aquelas que presenten necesidades de comunicación.		C2 C8 C13 C14
6. Traballar nun contexto internacional.		D13
7. Adaptarse a novas situacións.		D19
8. Avanzar nas relacións interpersoais.	B1	D14
9. Recoñecer a diversidade e a interculturalidade.		D15
10. Coñecer outras culturas.		D13
11. Resolver problemas.	A2	D9
12. Razoar dunha maneira crítica.	A3	D16
13. Analizar e sintetizar.		D1
14. Aprender dunha maneira autónoma.	A5	D7 D18
15. Traballar en equipo.		D11
16. Actualizar os propios coñecementos, xa que o coñecemento científico de vangarda, na actualidade, adóitase transmitir en inglés.	A1 B6	D7

Contidos

Topic	
1. Introducing what social work is	1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
2. Defining what social work is	1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
3. What social work is according to the curriculum-study	1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
4. Values of social work	1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.

5. Social work functions	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
6. What is social work practice?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
7. Social work and social work practice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
8. Differences between social work and social welfare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
9. More on social welfare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
10. History of social welfare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
11. One example where social work is involved	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.
12. Selecting a career in social work	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforzo de coñecementos adquiridos. 2. Introducción ao inglés profesional para TS. 3. Contidos específicos gramaticais, léxicos, funcionais e estilísticos aplicados ao TS. 4. Fomento das catro destrezas comunicativas aplicadas no campo do TS. 5. Tradución directa e inversa de textos relevantes para a profesión. 6. Exercicios de pronunciación e de exposición á pronunciación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	5	12	17
Prácticas de laboratorio	2	4	6
Resolución de problemas de forma autónoma	0	30	30
Resolución de problemas	24	36	60
Traballo tutelado	5	5	10
Presentación	2	6	8
Actividades introductorias	1	0	1

Autoavaliación	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	10	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc).
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa asignatura. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección magistral.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas de laboratorio	Atención e resolución de dúbidas do alumnado coa finalidade de guiar e orientar o proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas	Atención e resolución de dúbidas do alumnado coa finalidade de guiar e orientar o proceso de aprendizaxe
Traballo tutelado	Atención e resolución de dúbidas do alumnado coa finalidade de guiar e orientar o proceso de aprendizaxe

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos exercicios de forma autónoma. En determinados casos solicitarase entrega de resultados.	40	A1 B1 D1 A2 B3 D5 A3 B6 D7 A4 D9 A5 D13 D16 D18
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.	20	A1 B1 C2 D1 A2 B3 C8 D5 A3 B6 C13 D7 A4 C14 D9 A5 D11 D13 D14 D15 D16 D19
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A aplicación desta técnica pode ser presencial e non presencial. Pódense utilizar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, chat, correo, foro, audioconferencia, videoconferencia, etc.	40	A1 B1 D1 A2 B3 D5 A3 B6 D9 A4 D13 D16

Other comments on the Evaluation

Será necesario asistir polo menos a un 80% das sesións presenciais para ser avaliados a través das referidas ponderacións. Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima do 50% en cada apartado. En caso de superar unha das partes da materia, conservarase a súa cualificación ata a convocatoria de xullo.

Cando a algún estudante non se lle poida cualificar a través da avaliación continua, este deberá realizar unha proba escrita dos contidos da materia que pondera ata 7 puntos da nota final e outra oral que pondera ata 3 puntos. Para superar a materia será preciso que obteña en cada unha das partes un 50% da cualificación establecida para cada apartado, é dicir, 3,5 puntos na proba escrita e 1,5 puntos na proba oral. En caso de superar unha das partes da materia conservarase a súa cualificación ata a convocatoria de xullo.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da Facultade

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Fernández Morales, C. & Hewitt, E., **English reading comprehension for the field of social work**, Universidad de Granada, 2006

Complementary Bibliography

Hewitt, E. & Fernández Morales, C., **English listening comprehension for the field of social work: Gerontological social work: Student's book**, Universidad de Granada, 2003

Barker, R.L., **The Social Work Dictionary**, NASW Press, 1998

Edwards, L.R., **Encyclopedia of Social Work**, NASW Press, 1995

Swan, M., **Practical English Usage**, OUP, 2005

Murphy, R., **English Grammar in Use**, CUP, 1994

Cambridge Advanced Learner's Dictionary, CUP,

Oxford Advanced Learner's Dictionary, OUP,

Collins Cobuild English Dictionary for Advanced Learners, Collins ELT,

Longman dictionary of Contemporary English, Pearson ESL,

Gran diccionario Oxford español-inglés/inglés-español, OUP,

Larousse español-inglés/English-Spanish, Larousse,

Recomendacións

Other comments

RECOMÉNDASE:

1. Nivel B1 de inglés.
2. Asistencia continuada ás sesións.
3. Dominio de informática a nivel usuario.
4. Actitude favorable e receptiva.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Pedagogía social para traballo social**

Subject	Pedagogía social para traballo social			
Code	O05G220V01903			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
Lecturers	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
E-mail	miguel.mascarenhas@edu.xunta.es			
Web				

General description Considérase esta materia como relevante no plano de estudos do Grao de Traballo Social. A Pedagogía Social no marco desta titulación achega aos estudantes ao coñecemento da realidade educativa e dos procesos de intervención socioeducativa. Neste sentido proporciona elementos para comprender a interrelación entre os diferentes campos de intervención na realidade social e as implicacións educativas da problemática social. A materia Pedagogía Social para Traballo Social está incluída como optativa no novo Plan de estudos da titulación de Grao en Traballo Social da Universidade de Vigo. Se atendemos aos antecedentes históricos do Traballo Social, a incorporación da perspectiva pedagóxica a acción social e a acción-intervención socioeducativa dos traballadores e traballadoras sociais comeza a xeneralizarse xa a a partires da Segunda Guerra Mundial e da extensión cualitativa dos fenómenos educativos. A educación deixa de ser competencia exclusiva do sistema escolar formal para situarse na perspectiva da sociedade educadora (Husèn, 1982), donde acadan gran relevancia e notoriedade outros sistemas educativos (non formal e informal) que irrumpen con gran forza no sistema educativo formal, o reforzan e complementan (Coombs e Ahmed, 1974). Ao longo das últimas décadas a literatura especializada (Freire, 1971; Quintana, 1984, 1994; Bueno Abad, 1991; Sáez, 1991; Ortega, 1991, 1999; García Martínez, 1992; Feroso, 1994; Petrus, 1997; Caride, 2005) foi deixando constancia da xeneralización do enfoque educativo do Traballo Social. Na nosa opinión o obxectivo fundamental dos profesionais do Traballo Social no ámbito educativo consiste na promoción do desenvolvemento humano e da calidade de vida dos nenos e nenas, xoves e doutros colectivos en situación de risco ou problemática social, posibilitando a súa integración (ou reinserción) plena na sociedade. Así pois, a materia Pedagogía Social para Traballo Social adecúase ao perfil profesional e académico da titulación, pretendendo non so introducir os conceptos básicos da asignatura senón achegar ao alumnado aos principais ámbitos de intervención socioeducativa.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención

- C4 Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
- C12 Diseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results				
	A1	B2	C1	D1	
Coñecer proxectos e programas desenvolvidos en institucións relevantes dende o punto de vista pedagóxico-social.	A2	B6	C4	D3	
	A3		C12	D4	
	A5			D11	
				D16	
				D17	
				D18	
				D19	
				D24	
	Coñecer as interrelacións entre os diferentes campos de intervención na realidade social e as implicacións educativas da problemática social.	A1	B1	C1	D1
		A2	B2	C3	D2
A3		B6	C4	D3	
A5			C23	D4	
				D9	
				D10	
				D11	
				D16	
				D17	
				D18	
Demostrar capacidade básica para iniciarse na investigación de problemas educativos relevantes que inciden en problemas sociais globais.	A1	B2	C3	D1	
	A2	B4	C4	D2	
	A3	B6	C12	D3	
	A5		C15	D4	
				D9	
				D10	
				D11	
				D12	
				D14	
				D16	
			D17		
			D24		

Demostrar capacidade básica de adquisición de estruturas conceptuais e recursos metodolóxicos que permitan a análise da educación como práctica social.	A1 A2 A3 A5	B2 B6	C3 C12 C20 C23	D1 D2 D3 D4 D9 D10 D11 D16 D17 D18 D19
Posuír habilidades básicas para enfrontarse a cuestións educativas nos diferentes sectores sociais.	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B6	C1 C4 C20	D1 D2 D4 D11 D12 D16 D17
Posuír habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades co obxecto de contribuír a lograr cambios e mellorar as súas condicións de vida.	A1 A4 A5	B1 B4 B6	C2 C20	D3 D9 D11 D12 D14 D16 D17 D18 D19
Posuír habilidade básica para realizar unha intervención pedagóxico-social comprometida cos grupos sociais en situación de marxinación a coa realidade sociocultural de Galicia.	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B4 B6	C2 C15 C20	D1 D2 D3 D4 D9 D10 D11 D14 D16 D17 D18 D19 D24

Contidos

Topic	
Tema 1. Conceptos introductorios: Traballo Social, Educación Social e Pedagogía Social.	1.1. Concepto, obxecto de estudo e marco disciplinar da Pedagogía Social. 1.2. A educación como realidade social e socialmente condicionada. 1.3. O tratamento sociolóxico da educación como práctica social. 1.4. O universo educativo: a educación formal, non formal e informal.
Tema 2. Construción histórica e científica da Pedagogía Social.	2.1. A Pedagogía Social e o Traballo Social educativo. 2.1. Orixe e precursores da Pedagogía Social española (construción histórica). 2.2. A incorporación da Pedagogía Social á Universidade (construción científica).
Tema 3. O traballador social nos servizos de apoio á educación.	3.1. A orientación educativa en Galicia. 3.2. O traballador/a social nos Equipos de Orientación Específicos (EOEs): tarefas e funcións. 3.3. Convivencia e conflito escolar: concepto, estilos de afrontamento dos conflitos, técnicas de resolución dos conflitos escolares, os equipos de mediación escolar e programas de mellora da convivencia.
Tema 4. A Animación Sociocultural	4.1. Conceptualización e ámbitos. 4.2. Ocio e tempo libre: a Pedagogía do ocio.
Tema 5. A Educación de Adultos e a Formación Ocupacional.	5.1. Programas, actuacións, centros e servizos. 5.2. A Formación profesional básica (FPB).

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4

Seminario	10	20	30
Traballo tutelado	6	8	14
Traballo tutelado	8	24	32
Presentación	5	7	12
Lección maxistral	12	24	36
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións...), así como a presentar a materia.
Seminario	Traballo en grupo mediano sobre determinados contidos da materia a través de leituras, recensións, ou documentos entregados previamente polo profesor.
Traballo tutelado	Exercicios ou proxectos que os estudantes desenvolven na aula baixo a supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballo tutelado	Os estudantes de forma grupal elaboran un documento ou investigación sobre a temática da materia. Polo xeral, trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados do traballo tutelado. A exposición desenvolverase no grupo mediano.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle adicará un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor ou no horario de titorías.
Actividades introdutorias	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle adicará un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor ou no horario de titorías.
Seminario	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle adicará un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor ou no horario de titorías.
Traballo tutelado	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle adicará un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor ou no horario de titorías.
Traballo tutelado	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle adicará un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor ou no horario de titorías.

Presentación - As sesións maxistras e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle adicará un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor ou no horario de titorías.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	Comentarios orais e escritos dos alumnos acerca dalgún tema debatido na clase e presentado previamente polo docente da materia.	10	A2 A3 A4	B2	C3	D1 D2 D3 D4 D10 D24
Traballo tutelado	As experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación na aula.	20	A2 A3	B2	C3	D1 D2 D3 D4 D9 D10 D24
Traballo tutelado	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación. Desenvolverase en pequeno grupo, de forma escrita. Tamén se valorará a exposición que faga o grupo do traballo na aula.	20	A2 A3 A4	B2 B6	C3	D1 D3 D4 D10 D14 D24
Presentación	Exposicións grupais dos traballos de aula.	10	A2 A3 A4	B6		D1 D2 D3 D4 D9 D10 D12 D14 D24
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres ou catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as distintas posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente: dúas mal restarán unha ben.	40	A2 A3 A4	B1 B2 B4 B6	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4 C12 D9 C15 D10 C20 D12 C23 D14 D16 D17 D18 D19 D24

Other comments on the Evaluation

Horario de titorías

Primeiro cuatrimestre: mércores, de 17.00 a 21.00 horas

Segundo cuatrimestre: mércores, de 16.00 a 20.00 horas.

Para superar a materia é necesario aprobar o exame final e obter unha cualificación mínima nos distintos apartados a avaliar.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía

poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

□ Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio□.

Alumnado non presencial:

O alumnado non presencial deberá falar co profesor ao inicio do curso Segundo a normativa vixente, con independencia da asistencia ou non ás clases, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

Calendario de exames: as datas oficiais dos exames poden consultarse na web oficial da Facultade: (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>) no espazo "Datos exames 2023-24".

Esta guía docente explicita as liñas de actuación a desenvolver co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade; polo tanto, pode estar suxeita a algúns reaxustes puntuais.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Caride Gómez, J.A., **Las fronteras de la pedagogía social**, Gedisa,

Fermoso, P. (ed.), **Pedagogía social**, Herder,

Nogueiras Mascareñas, L.M., **La práctica y la teoría del desarrollo comunitario. Descripción de un modelo**, Narcea,

Ortega, J., **Pedagogía social**, Pearson Educación,

Petrus, A., **Pedagogía social**, Ariel,

Quintana, J.M., **Pedagogía social**, Dykinson,

Trilla, J. (coord.), **Animación sociocultural**, Ariel,

Torrego, J.C., **Mediación de conflictos en instituciones educativas**, Narcea,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601

Traballo social e mediación/O05G220V01906

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Estatística: Estatística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Prácticas externas: Practicum/O05G220V01701

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Sistemas de bienestar social comparados**

Subject	Sistemas de bienestar social comparados			
Code	O05G220V01904			
Study programme	Grao en Trabajo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Lecturers	Fernández Álvarez, Antón Lois			
E-mail	alfa@uvigo.es			
Web				
General description	a materia ofrece unha visión das principais características dos modelos de bienestar do mundo occidental ofrecidas con perspectiva comparada e usando diferentes metodoloxías			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias			
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais			
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias			
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión			
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización			
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social			
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz			
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades			
C21	Participar na administración e dirección de entidades de bienestar social			
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de organización e planificación			
D3	Capacidade reflexiva			
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas			
D8	Capacidade de xestión da información			
D9	Resolución de problemas			
D10	Toma de decisións			
D13	Traballo nun contexto internacional			
D16	Razoamento crítico			
D18	Aprendizaxe autónoma			
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Comprensión do contexto político, económico e social das reformas sociais e da política social no ámbito local, autonómico, estatal, europeo e mundial.				D1 D2
Habilidade para analizar e sistematizar diversas aproximacións ao desenvolvemento dos distintos modelos de benestar.				D8 D9
Familiarizarse coas análises comparativas sobre as políticas sociais nos estudos sobre os Estados do Benestar.				D13
Valoración do impacto das políticas sociais sobre a desigualdade social	A3	B4	C2 C21	D10
Habilidade para manexar teorías, métodos e técnicas empregadas no estudo da política social e a cooperación internacional.				D13
Capacidade para analizar e valorar a influencia social e o pensamento social e os seus implicacións no Traballo Social.		B6		D24
Ser capaz de comprender e valorar distintos discursos.		B1	C14	
Capacidade para a procura do coñecemento a través de diferentes vías.				D1 D2 D3 D8 D16 D18
Capacidade para perceber e interpretar acontecementos con flexibilidade.	A1 A5			D1 D8 D9 D10 D16 D18
Ser capaz de desenvolver criterios de avaliación e aplicalos no proceso de aprendizaxe.	A1		C25	D1 D2 D3 D8 D9 D16
Habilidade para dialogar y llegar a acordos en traballos en grupo.		B1 B2 B5		
Demostrar habilidade na expresión oral de ideas propias e análises reflexivas en público.		B3		D3 D4

Contidos

Topic	
1. Aspectos metodolóxicos e conceptos da Política Comparada	Os conceptos en Política comparada. Os deseños de investigación comparativos. A comparación e os métodos en ciencia política.
2. Configuración comparada do Estado de Benestar. Diferentes modelos de política social en Europa	Desenvolvemento dos diferentes modelos de Estados do Benestar. As tres formas paradigmáticas: universalistas, corporativistas e residuais. Tipoloxías dos Estados de Benestar en Europa.
3. O modelo de benestar español: implementación estatal, autonómica e local.	Implementación estatal, autonómica e local das políticas sociais do Estado do Benestar en España.
4. Diferentes modelos de política social no mundo	A cuestión social en USA e Canadá; evolución da política social en América Latina; problemas sociais cruciais en África e Asia.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	21	19	40
Presentación	6	10	16
Traballo tutelado	5	24	29
Seminario	10	4	14
Prácticas con apoio das TIC	19	19	38
Exame de preguntas obxectivas	1	15	16
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	15	16

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Lección maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Presentación	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballo tutelado	Realización e entrega por escrito do traballo a partir do guión proporcionado pola docente.
Seminario	actividades de reflexión, debate e discusión dos temas de actualidade relacionados coa materia
Prácticas con apoio das TIC	

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado o profesor tutorizará persoalmente a cada un dos grupos formados para a realización do traballo.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Presentación	Expoñer o traballo ao resto de compañeiras/os (con medios audiovisuais). Defender publicamente o eu traballo, é dicir, debe responder as preguntas e as críticas dos seus compañeiros e compañeiras, e da docente. Poderá explicar, a modo de conclusión, os problemas cos que se topou durante a elaboración do traballo.	10	B5 D1 D2 D3 D4 D9 D10 D13
Prácticas con apoio das TIC	Realización das actividades propostas polo profesor nas clases prácticas.	40	
Exame de preguntas obxectivas	Proba consistente en responder a preguntas tipo test.	30	B1 C14 B3
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba consistente en responder a preguntas cortas de desenvolvemento.	20	

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

- A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.
- A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas.
- A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.
- O atraso na presentación das prácticas pode conlevar descontó na nota de cada unha delas ou inadmisión da entregada fóra do tempo.
- A cualificación final da materia distribuirase da seguinte forma:
  - Actividades das aulas prácticas: 40%
  - Defensa das actividades en público: 10%
  - Preguntas tipo test do exame: 30%
  - Preguntas de desenvolvemento do exame: 20%

Avaliación global:

- Quen se acolla a esta modalidade de avaliación terá que presentar no mesmo prazo que os estudante da avaliación continua as prácticas que fixe o profesor.
- O atraso na presentación das prácticas pode conlevar descontó na nota de cada unha delas ou inadmisión da entregada fóra do tempo.
- A cualificación final da materia distribuirase da seguinte forma:

- Actividades das aulas prácticas: 40%
- Lecturas obrigatorias: 10%
- Preguntas tipo test do exame: 30%
- Preguntas de desenvolvemento do exame: 20%

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade, considerándose aprobadas nese curso académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

MODALIDADE de AVALIACIÓN GLOBAL

As e os estudantes que decidan optar pola avaliación global, deberán poñerse en contacto co profesor para notificar esta opción a comezos de curso e sempre antes do prazo establecido.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado non asistencial e do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Esping-Andersen, Gösta, **Fundamentos sociales de las economías postindustriales.**, Ariel, 2000

Offe, Claus, **Contradicciones en el Estado del bienestar.**, Alianza, 1990

Torres López, Juan, **Desigualdad y crisis económica. El reparto de la tarta.**, Sistema, 2000

Del Pino, Eloisa e Rubio Lara, M. Josefa, **Los Estados de bienestar en la encrucijada políticas sociales en perspectiva comparada**, Tecnos, 2013

Complementary Bibliography

Recomendacións

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Traballo social e cooperación ao desenvolvemento**

Subject	Traballo social e cooperación ao desenvolvemento			
Code	O05G220V01905			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Salgado Rodríguez, Eva María			
Lecturers	Salgado Rodríguez, Eva María			
E-mail	evasalgadorguez@hotmail.com			
Web				
General description	<p>A Cooperación Internacional para o Desenvolvemento supón, hoxe en día, a maior innovación formativa dentro do Traballo Social, ademais de contar cunhas amplas posibilidades de emprego.</p> <p>Os complexos retos da Cooperación van asociados á pobreza global (e local) e a estar cada vez máis presente nas axencias, gobernos, ONGD's, organización académicas e tecido industrial.</p> <p>Esta materia demanda un pensamento crítico cara o neoliberalismo, o capitalismo salvaxe, as desigualdades nos Hemisferios Norte e Sul, o Imperialismo, a Neo-colonización (..) e sobre todo busca solucións pacíficas e construtivas dende a aprendizaxe e a toma de conciencia.</p> <p>A materia pretende profundar en aspectos como: Desenvolvemento, Xénero, Relacións Norte-Sul, Xustiza Social-Dereitos Humanos.</p> <p>Máis aló do estudo, trataremos de impulsar dende as aulas un pensamento crítico, audaz, dando a coñecer o desenvolvemento das comunidades e poboacións indíxenas doutras latitudes, novos saberes e aportes, preparándonos para traballar sobre o terreno e en equipas interdisciplinares de cooperación.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

É capaz de describir os conceptos propios da cooperación ao desenvolvemento e de realizar un análise crítico dos enfoques e das teorías do desenvolvemento.		B2
		B3
Diferencia os distintos axentes de cooperación ao desenvolvemento, a nivel internacional, nacional, autonómico e local, a axuda oficial ao desenvolvemento, os tipos/modelos de cooperación e a participación da sociedade civil na cooperación ao desenvolvemento ou axuda non oficial ao desenvolvemento.		B2
Coñece e identifica as características principais e os espazos de intervención do traballo social no ámbito da cooperación ao desenvolvemento.	A1	B1
	A2	B2
	A3	B3
	A4	B4
	A5	B6
Coñece e é capaz de aplicar a xestión de proxectos de cooperación ao desenvolvemento e da perspectiva de xénero. Verifica fases, criterios e prioridades. É capaz de participar en equipos interdisciplinares.		
Identifica e valora as necesidades e opcións posibles para orientar programas de cooperación ao desenvolvemento acordes coas lóxicas culturais da poboación aos que se dirixan.		

Contidos

Topic	
BLOQUE 1. ASPECTOS INTRODUCTORIOS. NOCIÓNS BÁSICAS FUNDAMENTAIS.	<p>Tema 1. Aproximación aos marcos contextuais da cooperación ao desenvolvemento: globalización e relacións norte-sul. Pobreza e conceptos asociados, igualdade e desigualdade.</p> <p>Tema 2. Cuestións conceptuais: cooperación ao desenvolvemento, desarrollo comunitario e humano. Fundamentos da cooperación para o desenvolvemento. Evolución histórica, enfoques e teorías.</p>
BLOQUE 2. OS INSTRUMENTOS DA COOPERACIÓN INTERNACIONAL PARA O DESENVOLVEMENTO.	Tema 3. Tipos de cooperación ao desenvolvemento: A Axuda Oficial ao Desenvolvemento. Os instrumentos da Axuda Oficial ao Desenvolvemento: A Cooperación Bilateral e a Cooperación Multilateral. Os actores da axuda: Institucións e administracións públicas, Organizacións intergubernamentais, Organizacións Non Gubernamentais para o Desenvolvemento.
BLOQUE 3. MARCO NORMATIVO. O SISTEMA ESPAÑOL DE COOPERACIÓN INTERNACIONAL PARA O DESENVOLVEMENTO. CONTEXTUALIZACIÓN NA C.A. GALEGA.	<p>Tema 4. O Sistema Español da Cooperación Internacional ao Desenvolvemento. Lei Española de Cooperación Internacional. Plan Director da Cooperación Española.</p> <p>Tema 5. Contextualización na Comunidade Autónoma Galega. O III Plan Director de Cooperación Galega. A Coordinadora galega de ONGs para o desenvolvemento.</p>
BLOQUE 4. O TRABALLO SOCIAL NA COOPERACION INTERNACIONAL E A XESTION DE PROXECTOS SOCIAIS EN COOPERACION AO DESENVOLVEMENTO	Tema 6. Ámbitos de intervención do traballo social en cooperación ao desenvolvemento: sensibilización nos países do norte e intervencións de cooperación nos países do sul. Deseño e xestión de proxectos sociais de cooperación ao desenvolvemento. Financiación da cooperación ao desenvolvemento: organismos nacionais, europeos e internacionais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	14	20	34
Traballo tutelado	20	20	40
Metodoloxías baseadas en investigación	10	35	45
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora na aula para todo o grupo. Clarificación de conceptos. Explicación dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices dos traballos a presentar (individuais e en grupo), exercicios e/ou proxectos a desenvolver polo alumnado. Acompañarase de tutorías individuais e/ou grupais.

Traballo tutelado	En pequeno grupo o alumnado elabora un documento-traballo sobre un dos aspectos da materia, preferentemente sobre un dos ámbitos da cooperación para o desenvolvemento no traballo social. Incluirá fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, contextualización nun país en vías de desenvolvemento, redacción. Asesoramento por parte da profesora na aula e en titorías grupais. Traballo en grupo e supervisión de traballos.
Metodoloxías baseadas en investigación	Traballo persoal do alumnado. Exposición por parte do alumnado ante a docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Levarase a cabo en pequeno grupo e cualificarase de xeito grupal mediante rúbricas de avaliación que previamente se lle entregarán ao alumnado. Acompañarase das lecturas obrigatorias e a análise de textos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Traballo tutelado	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Metodoloxías baseadas en investigación	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Lección maxistral	0	
Traballo tutelado	30	
Metodoloxías baseadas en investigación	30	
Exame de preguntas obxectivas	40	

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

- A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.
- A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas
- A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

Avaliación global:

- Proba, práctica, exercicio, presentación etc en formato de traballo tutelado. (30%)
- Proba, práctica, resolución, etc en formato de metodoloxías baseadas na investigación (30%)
- Proba, práctica, resolución, exame de preguntas tipo test ou de pregunta curta de desenvolvemento (40%)

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, no serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade,

considerándose aprobadas nese cursos académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Sotillo, José Angel., **El sistema de cooperación para el desarrollo.**, 2011,

Gascón, Jordi., **El turismo en la cooperación internacional. De las brigadas internacionalistas al turismo solidario.**, 2009,

Izquierdo Collado, J.D., **Cooperación al desarrollo y trabajo social.**, 2007,

GÓMEZ GALAN, MANUEL; SANAHUGA, JOSÉ ANTONIO (COORDS.); SOBRINO, JOSE MANUEL; LASAGNA, MARCELO; REY,, **La cooperación al desarrollo en un mundo en cambio. Perspectivas sobre nuevos ámbitos de intervención.**, 2001,

Complementary Bibliography

ARUNDATHI ROI.,

RTI<http://www.economiasolidaria.org/las-economias-feministas/noticias/materiales-para-un-confinamiento-en-clave-de-economia-feminista>, 2021,

---

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Inglés para traballadores/as sociais/O05G220V01902

Subjects that it is recommended to have taken before

Traballo social grupal e comunitario/O05G220V01604

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

IDENTIFYING DATA**Traballo social e mediación**

Subject	Traballo social e mediación			
Code	O05G220V01906			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	García Vázquez, Yolanda			
Lecturers	García Vázquez, Yolanda			
E-mail	mariayolanda.garcia@uvigo.es			
Web				

General description A mediación é un medio para a xestión e transformación de conflitos ou situacións-problema que causan malestar, selo principal da nosa identidade como traballadores/as sociais. O contacto permanente coas persoas, familias, grupos e comunidades inmersas en conflitos ou en situacións potencialmente conflitivas avala aos traballadores/as sociais como principais profesionais da Mediación tal como sinala o Código Deontolóxico do Traballo Social aprobado na Asemblea Xeral do CGTS.

A Mediación forma parte xa dun ámbito específico dos Servizos Sociais debido ao aumento das rupturas matrimoniais, separacións familiares, conflitos entre adolescentes e proxenitores, conflitos interxeracionais e aos novos modelos de familia que esixen respostas cada vez máis cualificadas e competencias básicas na intervención mediadora.

O alumnado debe prepararse para experimentar o rol mediador, capacitarse para guiar ordenadamente, de maneira sistemática, ás partes en conflito asegurando que sexan as protagonistas e partícipes da súa resolución.

Esta materia presenta a Mediación como unha técnica innovadora dentro das competencias do traballo social e como un novo ámbito de investigación e emprego para as/os futuros profesionais. Pretende relacionar o traballo social coa mediación como faceta principal do noso quefacer desde os inicios da profesión, como un medio de resolución pacífica de conflitos. Sinalará os métodos alternativos de resolución de problemas e os ámbitos de intervención: familiar, escolar, comunitaria, intercultural, sanitaria e organizacional.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención

- C4 Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
- C5 Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
- C6 Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C11 Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C16 Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
- C17 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C22 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D20 Creatividade
- D21 Liderado
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
- Coñece e comprende a implicación da mediación na resolución de conflitos.	A2 A4 A5	B2 B3	C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9	D1 D3
- Coñece e comprende os fundamentos teórico-metodolóxicos e lexislativos da mediación social.	A2 A3 A5	B3 B5	C1 C3 C6 C7 C8 C10 C11 C13 C16 C17 C19 C21 C22 C23 C24	D1 D3 D9 D14 D16 D18 D23
- Coñece os diferentes ámbitos da mediación: familiar, escolar, comunitaria, intercultural e outros.	A2 A4	B1 B2 B3 B4 B6	C2 C3 C4 C5 C11 C13 C15 C16 C24	D2 D3 D6 D9 D10 D11 D12 D14 D16 D17 D19 D20 D23 D24
- Coñece e comprende as habilidades e perfís da figura do/a mediador/a. Tipos de mediadores/as: mediadores/as institucionais e mediadores/os cidadáns.		B4 B5	C11 C13	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21

- É capaz de aplicar as teorías e metodoloxías específicas dos ámbitos de intervención

A3 B1 C1 D2
 A4 B2 C3 D3
 A5 B5 C5 D4
 B6 C6 D6
 C7 D8
 C8 D11
 C9 D12
 C13 D14
 C22 D15
 C23 D16
 C24 D17
 D18
 D19
 D22
 D23
 D24

Contidos

Topic

T1. Aproximación conceptual á mediación social.	Mediación e intervención psicosocial desde o traballo social. Conceptos básicos. Historia da mediación no contexto do traballo social. Obxectivos, vantaxes e inconvenientes da mediación social. Marco normativo actual.
T2. Aproximación conceptual á resolución de conflitos desde a mediación social.	O conflito. Introducción e presentación: Que é o conflito?. Características do conflito. Tipos de conflito segundo C. Moore. O Ciclo do Conflito. Métodos adversariais e non adversariais de resolución do conflito.
T3. Modelos de mediación social. A mediación social como proceso. Principios da mediación.	Modelos de intervención. Principios e competencias básicas na intervención mediadora. Os Límites da mediación: A Violencia familiar e a violencia de xénero. Aspectos relacionais. A influencia do Código deontolóxico do TS. Ética da mediación. Rexistro de mediadores/as e Institucións de Mediación. O papel do Colexio Oficial de Traballo Social como punto de mediación.
T4. Ámbitos de intervención: familiar, escolar, comunitaria, intercultural e outros. Formulacións, obxectivos e metodoloxía.	O proceso de Mediación nos distintos ámbitos de intervención. A importancia da mediación familiar como ámbito específico de intervención. Marco normativo: Lei 4/2001 do 31 de maio reguladora da Mediación Familiar. Decreto 159/2003 do 31 de xaneiro polo que se regula a figura do/a mediador/a familiar, o Rexistro de mediadores/as familiares. Intervención a través da mediación familiar en familias multiproblemáticas ou en crises. Simulación de casos, resolución de casos prácticos e Rol-playing. Elaboración dos exercicios en grupo por parte do alumnado e presentación na aula.
T5. Competencias e habilidades do profesional mediador. Competencias comúns do profesional mediador e o profesional do traballo social.	Proceso metodolóxico nos diferentes ámbitos da mediación. Fases do proceso. Habilidades profesionais. Técnicas e instrumentos na mediación e o traballo social. Similitudes e diferenzas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	9	0	9
Estudo de casos	5	50	55
Presentación	9	18	27
Seminario	9	0	9

Estudo previo	4	8	12
Traballo tutelado	6	12	18
Exame de preguntas obxectivas	1	17	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte dos profesores na aula para todo o grupo. Clarificación de conceptos. Explicación dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices dos traballos a presentar (individuais e en grupo), exercicios e/ou proxectos a desenvolver polo alumnado. Acompañarase de titorías individuais e/ou grupais.
Estudo de casos	Simulación de casos, resolución de casos prácticos, rol-playing, análise de situacións-problema ou posicionamento e resolución ante o conflito. Profundarase nos modelos/estratexias de intervención e na metodoloxía. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnoses e adestramento en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Traballo persoal do alumnado. Exposición por parte do alumnado ante os docentes e o grupo de estudantes dun tema sobre os contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. levará a cabo en pequeno grupo e cualificarase de maneira grupal mediante rúbricas de avaliación que previamente se lle entregarán e explicarán ao alumnado. Acompañarase das lecturas obrigatorias e a análise de textos.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou completar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas. Invitación a profesionais externos ou relatores de prestixio que permiten completar os contidos da materia e unha aproximación á praxe profesional cotiá.
Estudo previo	Planificación continua do estudo por parte do alumnado, de maneira programada e coa titorización docente.
Traballo tutelado	En pequeno grupo, o alumnado elabora un documento-traballo sobre un dos aspectos da materia, preferentemente sobre un dos ámbitos da mediación no traballo social. Incluirá fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, valoración-conclusións. Asesoramento docente na aula e en titorías grupais. Traballo en grupo. Supervisión de traballos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	A persoa docente acompañará o proceso de ensino aprendizaxe na aula
Estudo de casos	A persoa docente acompañará o proceso de ensino aprendizaxe na aula durante a realización de casos prácticos
Presentación	O alumnado exporá casos ante o docente
Seminario	Servirán para profundar nun tema

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Presentación	Traballo persoal do alumnado. Exposicións por parte do alumnado ante o docente e o grupo de estudantes dos resultados dos traballos, exercicios, proxectos.	30	B2 C22 D1 B6 D2 D3 D4 D6 D7 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
Traballo tutelado	En pequeno grupo, ou individualmente o alumnado elabora uns documento-traballos sobre os aspectos da materia, preferentemente sobre un dos ámbitos da mediación no traballo social. Incluirá: fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, valoración-conclusións. Asesoramento por parte do profesor na aula e en titorías grupais. Supervisión de traballos.	30	B1 C1 D16 B2 C2 D17 B3 C8 D22 B4 C9 D23 B5 C11 D24 B6 C16 C17 C19 C21 C22
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita de carácter individual que avalía contidos de varias metodoloxías e encárgase dos elementos conceptuais da materia. As preguntas poderán ser tipo test ou pregunta curta. Dita proba cualificarase de igual maneira para asistenciais (avaliación continua) e non asistenciais (avaliación global).	40	B1 C3 D16 B2 C4 D17 B3 C5 D20 B4 C6 D21 B5 C7 D22 B6 C8 D23 C9 D24 C10 C13 C15 C23 C24

Other comments on the Evaluation

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación. A parte teórica da materia constitúe un 40 % da nota final. A parte práctica da materia constitúe o 60 % da nota final. Cada parte debe ser aprobada para facer media coa outra. En todo caso, o alumnado non poderá ser avaliado se non presenta en tempo e forma as tarefas encomendas.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN.

1.-ALUMNADO ASISTENCIAL (avaliación continua): a planificación do proceso de ensinanza-aprendizaxe concíbese como unha avaliación continua e esixe a presenza do estudantado nas actividades prácticas que se desenvolverán ao longo do curso en especial naquelas relacionadas coa adquisición de competencias relativas ao saber facer e ao saber ser (procedementais e actitudinais). Será considerado asistencial aquel alumnado que teña unha asistencia mínima do 80 % ás clases prácticas e seminarios (grupos de prácticas) e realice e supere os traballos encomendados ao longo do curso. En caso de non cumprir con este requisito, serán avaliados como alumnado non asistencial. O avaliabile son os resultados do proceso de ensinanza-aprendizaxe reflectidos nos exercicios e actividades ben realizados e a participación activa e pertinente nas clases prácticas. Non serán tomadas como faltas a imposibilidade de asistencia puntual por causas xustificadas debidamente "certificadas": enfermidade, hospitalización, pasamento dun familiar próximo, realización dun exame oficial noutro lugar, etc. Se o estudantado deixa de asistir á clase terá que optar pola segunda modalidade de avaliación.

2.-ALUMNADO NON ASISTENCIAL (avaliación global): aqueles/as estudantes que non poidan ou que opten por non asistir ás clases prácticas, ou pretendendo ser «estudantes asistenciais» superen a asistencia estipulada para seren considerados alumnado asistencial, terán que demostrar -igualmente que o resto do alumnado- a adquisición das diferentes competencias da materia, ou sexa, o coñecemento dos seus aspectos procedementais e actitudinais. Isto farano nunha única proba ou

exame final o día da convocatoria oficial. O exame consistirá na proba tipo test, común a todo o alumnado (parte teórica, 40 % da nota), así como 6 preguntas relacionadas cos contidos prácticos (60 % da nota). A parte teórica da materia pódese estudar por completo a través da bibliografía básica recomendada e os apuntes existentes na plataforma virtual. En canto á parte práctica, esixiráselle ao alumnado que saiba responder os contidos conceptuais, actitudinais e procedementais desenvolto ao longo do curso e demostre ter adquiridas as competencias específicas da materia. Esta parte pode estudala a través de textos recomendados existentes na biblioteca, dos apuntes e exercicios existentes na plataforma virtual, e co asesoramento dos docentes a través de titorías presenciais, por correo electrónico ou telefónico se así o desexa o/a estudante. Ademais, o alumnado non asistencial deberá presentar un proxecto individual de intervención en mediación, onde se reflectan os coñecementos e destrezas aprendidas; o dito traballo será obrigatorio e cualificarase como apto ou non apto.

SEGUNDA OPORTUNIDADE. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas neste curso académico. De non ter superado a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo seguintes criterios. Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior; isto é, gardaranse as notas da parte teórica e/ou práctica aprobada. Isto é, a parte ou partes non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas no exame de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

OUTRAS CUESTIÓNS RELACIONADAS COA AVALIACIÓN: A materia pode ser estudada por completo cos materiais existentes na plataforma virtual e co asesoramento da docente a través do seu correo electrónico ou de titorías presenciais ou virtuais, previa cita. Esixirase que os/as estudantes saiban escribir correctamente e sen faltas ortográficas (acentos gráficos e abreviaturas incluídas), que saiba ler comprensivamente, analizar e sintetizar así como resumir o lido ou escoitado nas aulas. Tamén se espera que saiba expresarse con corrección e de acordo co nivel que esixe un ciclo universitario usando unha terminoloxía axeitada a este rexistro lingüístico. Todo isto constituirá parte da avaliación do alumnado e, en todo caso, terá que flectirse nos seus exercicios e no exame. O plaxio supón de inmediato o suspenso da materia. Advírtese ao alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte; este aspecto rexe tanto para o alumnado asistencial como non asistencial.

As datas oficiais dos exames da materia podense consultados na páxina web da Facultade.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o estudiantado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Rondón, L. M., **Bases para la mediación familiar**, Tirant lo Blanch, 2012

Iglesias, Emilia; Ortuño, Emilia, **Trabajo Social y mediación para la convivencia y el bienestar escolar**, 2018

Muñoz, Ana María, **Mediación en conflicto versus mediación en trabajo social**, 2012

Blanco Carrasco, Marta, **Mediación y Trabajo Social: especial atención al ámbito comunitario**, 2016

Muñoz, Ana María, **La relevancia de la mediación para el trabajo social: ¿modelo teórico de trabajo social?**, 2012

Colegio Oficial de Diplomados de Trabajo Social y Asistentes Sociales de Madrid, **El Trabajo Social y la Mediación**, 2006

Complementary Bibliography

Jiménez, Begoña Auxiliadora, **Mediación y Trabajo Social: dos conceptos que van de la mano**, 2019

Recomendacións

Other comments

Recomendacións para o estudo da materia:

- Asistencia e participación nas clases interactivas e expositivas.
- Colaboración e posicionamento activo nas tarefas a realizar en grupo.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Traballo social e ámbitos profesionais**

Subject	Traballo social e ámbitos profesionais			
Code	O05G220V01907			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	García Vázquez, Yolanda			
Lecturers	García Vázquez, Yolanda			
E-mail	mariayolanda.garcia@uvigo.es			
Web				
General description	<p>Esta materia, como optativa do último curso, trata de orientar ao estudiantado respecto aos novos ámbitos de intervención do traballo social, que se imponen no escenario do século XXI, caracterizado por profundas transformacións sociopolíticas e culturais, que fan replantexarmos e reconstruímos a esencia mesma do traballo social, e polo tanto, dos seus campos específicos de intervención.</p> <p>Os novos ámbitos de intervención, seudodescoñecidos e apenas tratados ao longo da carreira, permitirán ao alumnado maior coñecemento teórico-práctico e facilitarán a elección do seu quefacer inmediato e futuro tanto a nivel formativo como laboral. Supoñen, ademais, profundizar en investigacións e xacementos de emprego, aínda sen explorar.</p> <p>A materia afástase, polo tanto, dos ámbitos habituais do traballo social, indagando nos novos contextos da intervención profesional dende a problematización e a interpelación aos protagonistas.</p> <p>A crise da modernidade e a redefinición da "cuestión social" condicionan o traballo social en tanto "servizo público", e fainos reflexionar sobre as insuficiencias de prácticas simplificadoras que reducen a integralidade humana á especificidade organizativa das institucións do Benestar Social, nomeadamente dos Servizos Sociais Comunitarios básicos e especializados.</p> <p>A materia sinalará as especificidades da intervención en ámbitos profesionais tan dispares como a saúde, educación, xustiza, iniciativa privada e empresarial, terceiro sector e peritaxe social, entre outros. Requisitos e formas de acceso a cada un dos ámbitos, facilitando o empoderamento e a clarificación para a elección e futura especialización do alumnado.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención

- C5 Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
- C6 Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C11 Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
- C12 Diseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C14 Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C16 Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D20 Creatividade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Adquirir formación básica sobre os diferentes ámbitos de actuación.	A1	B1	C1	D1
	A2	B2	C2	D2
	A3	B3	C3	D3
	A4	B5	C5	D8
	A5	B6	C6	D10
			C9	D11
			C20	D12
				D14
				D16
				D17
				D18
				D20

Coñecer os diferentes ámbitos profesionais presentes na sociedade e as diferentes posibilidades de futura incorporación laboral dos Traballadores Sociais.	A1	B1	C2	D1	
	A2	B2	C3	D2	
	A3	B3	C5	D3	
	A4	B5	C6	D8	
	A5	B6	C7	D9	
			C11	D10	
			C12	D15	
			C13	D16	
			C14	D17	
			C15	D18	
			C16	D20	
			C20	D24	
			C23		
	Descubrir intereses e aptitudes persoais respecto das diferentes opcións profesionais.	A2	B1	C3	D8
		A3	B2	C6	D9
		A4	B3	C7	D10
A5		B5	C8	D18	
		B6	C23	D20 D24	
Manexar a lexislación e recursos básicos dos diferentes ámbitos profesionais	A1	B1	C3	D2	
	A2	B2	C5	D3	
	A3	B3	C6	D8	
	A4		C7	D9	
	A5		C8	D10	
			C12	D11	
			C15	D12	
			C16	D14	
			C20	D15	
		C23	D18		
Coñecer o papel específico do/a traballador/a social nos diferentes ámbitos interdisciplinares	A3	B1	C1	D1	
	A5	B2	C3	D2	
			C7	D3	
			C8	D8	
				D18 D20 D24	

Contidos

Topic	
Introdución aos diferentes ámbitos profesionais en Traballo Social	Identificación dos diferentes ámbitos de intervención do Traballo Social e das funcións e rol profesional. Identificación das principais áreas e sectores de intervención: saúde, educación, xustiza, servizos sociais públicos e privados, terceiro sector, empresa, iniciativa empresarial, peritaxe social, etc.
O TRABALLO SOCIAL NOS SERVIZOS SOCIAIS	Particularización da intervención profesional e campo problemático. Delimitacións de funcións e obxectivos no marco da actuación sectorial. O traballo social nos servizos sociais comunitarios Atención comunitaria Atención específica O traballo social nos servizos sociais especializados Características do espazo de intervención, problemática obxecto de intervención, funcións, competencias e rol do/a traballador/a social.

O TRABALLO SOCIAL NO ÁMBITO DA SAÚDE	<p>Particularización da intervención profesional e campo problemático. Delimitacións de funcións e obxectivos no marco da actuación sectorial. O Traballo social en saúde. Traballo social clínico. Traballo social hospitalario Traballo social en dependencia e diversidade funcional Traballo social e saúde mental Traballo social e adicións Traballo social e emerxencias Traballo social e coidados ao final da vida Ámbitos emerxentes no Traballo social en saúde: enfermidades raras, unidades de transplante, hospitalización a domicilio, disforia de xénero, etc. Coordinación sociosanitaria Traballo social nas asociacións cidadás de saúde e autoaxuda Características do espazo de intervención, problemática obxecto de intervención, funcións, competencias e rol do/a traballador/a social.</p>
O TRABALLO SOCIAL NOUTROS SISTEMAS DE PROTECCIÓN SOCIAL	<p>Particularización da intervención profesional e campo problemático. Delimitacións de funcións e obxectivos no marco da actuación sectorial. Traballo social no ámbito da xustiza Traballo social, vivenda e urbanismo Traballo social e emprego Traballo social no ámbito educativo Características do espazo de intervención, problemática obxecto de intervención, funcións, competencias e rol do/a traballador/a social.</p>
O TRABALLO SOCIAL NO TERCEIRO SECTOR	<p>Particularización da intervención profesional e campo problemático. Delimitacións de funcións e obxectivos no marco da actuación sectorial. O terceiro sector: A relación do traballo social co tecido asociativo, sindical, ONGs, movementos sociais. Rol do/a traballador/a social no tecido asociativo O voluntariado. A descidudanización dos sectores populares Características do espazo de intervención, problemática obxecto de intervención, funcións, competencias e rol do/a traballador/a social.</p>
O TRABALLO SOCIAL NA EMPRESA PRIVADA E O EXERCICIO LIBRE DA PROFESIÓN	<p>Particularización da intervención profesional e campo problemático. Delimitacións de funcións e obxectivos no marco da actuación sectorial. Traballo social empresarial Responsabilidade social corporativa Inicativa social O libre exercicio profesional Peritaxe social Marqueting social e instrumentos de comunicación Xestión e dirección de servizos e equipamentos sociais Características do espazo de intervención, problemática obxecto de intervención, funcións, competencias e rol do/a traballador/a social.</p>
AS SAÍDAS LABORAIS DOS PROFESIONAIS DE TRABALLO SOCIAL	<p>A colexiación As saídas profesionais nos sistemas de protección social públicos As saídas profesionais nas empresas privadas As saídas profesionais no exercicio libre da profesión Guía de saídas profesionais no estranxeiro</p>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	18	40	58
Traballo tutelado	10	30	40
Resolución de problemas de forma autónoma	7	21	28
Presentación	6	14	20
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description
Actividades introductorias Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Comprensión do desenvolvemento da materia na parte teórica e práctica.

Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras na aula para todo o grupo. Clarificación de conceptos. Explicación dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices dos traballos a presentar (individuais e en grupo), exercicios e/ou proxectos a desenvolver polo alumnado. Acompañarase de titorías individuais e/ou grupais.
Traballo tutelado	Incluirá fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...Asesoramento por parte das profesoras na aula e en titorías grupais. Traballo en grupo. Titorías grupais: supervisión de traballos.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Presentación	Traballo persoal dos e das estudantes. Exposición por parte do alumnado ante as docentes e o grupo de estudantes dun tema sobre os contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Levarase a cabo en pequeno grupo e cualificarase de xeito grupal mediante rúbricas de avaliación que previamente se lle entregarán e explicarán ao alumnado. Acompañarase das lecturas obrigatorias e a análise de textos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Asesoramento por parte da profesora na aula e en titorías grupais
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto.
Resolución de problemas de forma autónoma	Asesoramento por parte da profesora na aula e en titorías grupais

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Valorarase a comprensión do sector escollido para o traballo; a fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc	30	A3 B2 C3 D1 A4 C5 D2 A5 C12 D3 D8 D14 D15 D16 D18 D20 D24
Resolución de problemas de forma autónoma	Valorarase a capacidade do estudante de ter integrado a teoría e a resolución de problemas no ámbito escollido para o traballo. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.	20	
Presentación	Valorarase o traballo en equipo e a transmisión oral e visual (gráfica) e a exposición a realizar polo alumnado ante as docentes e o grupo de estudantes dun sector de intervención previamente escollido. Levarase a cabo en pequeno grupo e cualificarase de xeito grupal mediante rúbricas de avaliación que previamente se lle entregarán e explicarán ao alumnado. Valoración das lecturas obrigatorias e a análise de textos.	10	A4 D1 D2 D11 D14 D20
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita de carácter individual (40% da cualificación final), sobre os elementos conceptuais da materia. Constará de 40 preguntas con tres alternativas de resposta. O sistema de corrección será de acertos menos erros/2 (A-E/2). Dita proba cualificarase de igual xeito para asistenciais (avaliación continua) e non asistenciais (avaliación global).	40	

Other comments on the Evaluation

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Avaliación das prácticas do alumnado non asisitencial (avaliación global):

O alumnado non asisitencial, terán que entregar antes da finalización de curso, **un proxecto individual de intervención** nun dos ámbitos do traballo social. Dito traballo **será obrigatorio e cualificarase como apto ou non apto. Ademais,**

dito alumnado non asistencial deberá elaborar un traballo de análise bibliográfico a partir de lectura de 4 documentos académicos seleccionados.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Non se gardan notas dun curso académico para outro.

A aplicación da transversalidade de xénero e a linguaxe non sexista serán tidas en conta na avaliación continua de forma positiva.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o estudantado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

As datas oficiais dos exames da materia poden ser consultados na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Ituarte, Amaya, **Prácticas de Trabajo Social Clínico**, 2017

Castillo, Joaquín, Méndez, Paula, Pérez-Peláez, Antonio, **Hacia la disrupción digital del trabajo social**, 2021

Pareja Cano, Braulio, **El emprendimiento social: una introducción a los conceptos, dimensiones y teorías**, 2013

Facal Fondo, Teresa, **Contextualización del trabajo social penitenciario**, 2015

Complementary Bibliography

Fernández García, T. y Alemán Bracho, C. (Coords.); Díaz Herráiz, E., **Los ámbitos profesionales en Trabajo Social. Introducción al Trabajo Social.**, 2003

Colegio Oficial de Diplomados de Trabajo Social y Asistentes Sociales de Madrid., **Ámbitos de intervención profesional, desarrollo humano y calidad en Trabajo Social.**, 2006

Pallarés Gómez, Joan; Pelegrí Vianya, Xavier; Amézaga Solé, Joan, **Yacimientos profesionales para el Trabajo Social. Nuevas perspectivas de intervención.**, 2001

Carballeda, Alfredo J., **La intervención en lo social: exclusión e integración en los nuevos escenarios sociales.**, 2002

Recomendacións

Other comments

Non se requiren requisitos previos para cursar esta materia.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Traballo social na incorporación social**

Subject	Traballo social na incorporación social			
Code	O05G220V01908			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Sánchez Roura, María Begoña			
Lecturers	Sánchez Roura, María Begoña			
E-mail	begona.sanchez.roura@uvigo.es			
Web	http://begona.sanchez.roura@uvigo.es			
General description	<p>O Libro Branco da titulación de Traballo Social (2004) define o traballo social como a disciplina que ten por obxecto a intervención social e a avaliación ante as necesidades sociais para promover o cambio, a resolución dos problemas e as relacións humanas así como o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.</p> <p>Constitúese así, como un dos instrumentos da política social que terá como obxectivo principal paliar as necesidades sociais.</p> <p>Con esta materia preténdese que o estudante adquira unha serie de coñecementos e de competencias coas que poder analizar, valorar e xerar iniciativas de traballo que favorezan os procesos de incorporación social, que eviten as situacións que xeran desigualdade ou que leven ás persoas á exclusión social que lles impida participar e/ou acceder aos dereitos sociais constitucionalmente recoñecidos.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C12	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D18	Aprendizaxe autónoma

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer, analizar e avaliar a situación socioeconómica dos individuos en relación cos procesos de exclusión social.	A1 A2 A3 A5	B1 B2	C3	D1 D3 D16 D18
Coñecer a propia realidade e a responsabilidade de ser partícipe da súa transformación	A1 A2 A3 A5	B1 B2	C5 C15	D1 D3 D4 D16 D18
Ser capaz de recoñecer e intervir nos diferentes niveis do proceso de exclusión.	A3	B2 B6	C4 C5 C15	D1 D2 D3 D4 D9 D10 D15
Manexar os recursos institucionais existentes na loita contra a exclusión social	A2 A4	B2 B6	C3 C4	D2 D3 D9 D10 D15
Coñecer e ser capaz de aplicar programas de intervención para a incorporación social dirixidos a individuos e grupos.	A2 A4 A5	B2 B6	C3 C4 C5 C12	D1 D2 D3 D4 D9 D10 D15 D16

Contidos

Topic

1. Bloque I. A incorporación social. Aspectos conceptuais. Obxecto do proceso: precariedade, fragilidade, vulnerabilidade, exclusión social, marxinación. A exclusión social. Factores de exclusión: estruturais, culturais e persoais. Estratexias institucionais europeas, estatais e autonómicas de loita contra a exclusión social.	1.1 Aspectos conceptuais sobre incorporación social, inclusión social, exclusión e vulnerabilidade social. 1.2 Factores e dimensións da exclusión social. 1.3 Políticas sociais fronte a exclusión social. Estratexias institucionais europeas, estatais e autonómicas fronte á exclusión social.
2. Bloque II. Metodoloxía e estratexias profesionais para a incorporación social.	2.1 Modelos de intervención, métodos e estratexias para a inclusión. Criterios de boas prácticas de intervención. 2.2 Programas e recursos fronte á exclusión. Itinerarios personalizados. 2.3 O traballo social nos procesos de incorporación social: competencias, funcións, perfil profesional do/a traballador/a social neste ámbito.
3. Bloque III. Programas de intervención social no ámbito da exclusión, dirixidos a persoas e grupos baseados na potenciación.	3.1 Alcance e ámbitos de actuación para o desenvolvemento persoal e a autonomía. 3.2 Intervención social con colectivos con dificultades específicas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	45	67.5
Estudo de casos	10.5	20	30.5
Presentación	3	6	9
Eventos científicos	4	4	8
Traballo tutelado	2	3	5
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Cartafol/dossier	1	7	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Lección maxistral	Exposición docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Estudo de casos	Análise de situacións reais coa finalidade de coñecerlos, interpretalos, diagnosticalos e elaborar un plan de intervención baseándose na metodoloxía específica da materia de estudo. O/a estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula de forma persoal e/ou *grupala baixo as directrices e supervisión do/a docente.
Presentación	Exposición pola parte do *estudiantado ante o grupo-clase do traballo realizado sobre a temática da materia así como, si fora o caso, doutros exercicios que se consideren de interese.
Eventos científicos	Presentación por parte de profesionais externos que traballen no ámbito da exclusión social, das súas experiencias, funcións e competencias neste campo de traballo.
Traballo tutelado	O *estudiantado elaborará de forma autónoma, un traballo sobre a temática da materia que será supervisado e tutelado polo/a profesor/a en os aspectos de procura e recollida de información, lectura e bibliografía, redacción, presentación e exposición, etc.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	Atención ao *estudiantado de forma individual ou en grupo, sobre traballos relacionados coa materia.
-------------------	--

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Valorase o traballo realizado sobre a temática da materia, así como a súa presentación e defensa. Consistirá na elaboración e entrega dun documento-traballo sobre o conxunto dos aspectos da materia, preferentemente sobre a exclusión social e as súas causas e como intervir e/ou dar resposta aos procesos de exclusión. Incluirá procura e recollida sistematizada de información, lectura e manexo de bibliografía, contextualización, argumentación, referencia a proxectos que traballen no ámbito da exclusión, valoración-conclusións. Valorase especialmente a argumentación e coherencia entre os diferentes apartados do traballo, e o uso da linguaxe inclusiva e non discriminatoria en calquera dos ámbitos de intervención. A nota da parte práctica da materia (traballo tutelado máis cartafol/dossier) só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a 3 (unha vez ponderada a nota)	30	A2 B1 C3 D1 A3 B2 C4 D2 A4 B6 C5 D9 A5 C12 D10 C15
Exame de preguntas obxectivas	Exame teórico tipo test sobre os contidos da materia impartidos a través das clases maxistras e dos seminarios. Constará de 40 preguntas con tres alternativas de resposta das cales só unha é verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros/2, (A-E/2), estando o corte do aprobado en 20 despois da aplicar a fórmula	40	A1 B6 C12 D1 A2 D3 A3 D18
Cartafol/dossier	O estudiantado presentará ao longo do curso diferentes traballos e prácticas que configuran un caderno-dossier do traballo realizado, xa sexa persoal ou en grupo, referido ás actividades teórico-prácticas desenvolvidas dentro dos apartados do traballo na aula, estudo de casos e eventos. Algúns destes traballos realizaranse de maneira individual na aula para a súa posterior cualificación dentro do proceso de avaliación continua. A nota da parte práctica da materia (traballo tutelado máis cartafol/dossier) só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a 3 (unha vez ponderada a nota)	30	A2 B1 C3 D1 A3 B2 C4 D2 A4 B6 C5 D3 C12 D4 C15 D9 D10 D15 D16 D18

Other comments on the Evaluation

Descrición da avaliación

Avaliación continua:

- A avaliación das/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicados na guía docente.
- A avaliación continua implica unha asistencia mínima a un 80% das aulas. A planificación do proceso ensino-aprendizaxe exige a presenza do estudiantado nas actividades prácticas que se desenvolverán durante o curso, en especial naquelas relacionadas coa adquisición de competencias relativas ao saber facer e ao saber ser (procedementais e actitudinais). Subliñar que non chega con estar na clase (física ou virtual) nin que o que se avalía é a simple "asistencia" á aula física, senón que o avaliable son os resultados do proceso ensino-aprendizaxe reflectidos nos exercicios e actividades ben realizados e a participación activa e pertinente nas clases presenciais ou virtuais. Polo tanto esixiráselle ao estudiantado a súa presenza nas actividades ao longo do curso (verificable con listaxes de asistencia) non podendo faltar a máis do 20 por cento do total de horas presenciais.

· A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

Avaliación global:

· **Proba, práctica, exercicio, presentación, etc (30%)** Consistirá na elaboración e entrega dun documento-traballo sobre o conxunto dos aspectos da materia, preferentemente sobre a exclusión social e as súas causas e como intervir e/ou dar resposta aos procesos de exclusión. Incluirá procura e recollida sistematizada de información, lectura e manexo de bibliografía, contextualización, argumentación, referencia a proxectos que traballen no ámbito da exclusión, valoración-conclusións. Valorarase especialmente a argumentación e coherencia entre os diferentes apartados do traballo, e o uso da linguaxe inclusiva e non discriminatoria en calquera dos ámbitos de intervención.

· **Proba de preguntas obxectivas, etc. (40%)** A parte teórica da materia consistirá na mesma proba tipo test establecida para o alumnado asistencial (40 preguntas con catro alternativas de resposta, das cales só unha é verdadeira, no que cada tres respostas incorrectas invalidarase una correcta).

· **Probos prácticas. (30%)** Consistirá en presentar a final de curso un caderno-dossier do traballo realizado, xa sexa persoal ou en grupo, referido coas actividades teórico-prácticas desenvolvidas seguindo os contidos da materia para responder aos contidos conceptuais, actitudinais e procedementais desenvolvidos ao longo do curso e que pode adquirir a través da bibliografía e a preparación dos traballos que se lle encargan ao alumnado asistencial. O estudiantado poderá seguir as indicacións en Moovi para poder completar o dossier de tarefas prácticas.

A nota da parte práctica da materia (traballo tutelado máis cartafol/dossier) só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a 3 (unha vez ponderada a nota)

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (2ª oportunidade)

As probas (parte teórica o parte práctica) superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª oportunidade, considerándose aprobadas nese cursos académico. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª oportunidade, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria extraordinaria.

MODALIDADE de AVALIACIÓN GLOBAL e CURSO PONTE

As e os estudantes que decidan optar pola avaliación global e Curso Ponte, deberán poñerse en contacto coa profesora para notificar esta opción a comezos de curso e sempre antes do prazo establecido.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado non asistencial e do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Outros comentarios a ter en conta na avaliación

Non se gardarán notas de ningunha parte da materia para o seguinte curso académico. Esixírase que o estudiantado saiban escribir correctamente e sen faltas ortográficas (acentos gráficos e abreviaturas incluídas), que saiba ler comprensivamente, analizar e sintetizar así como resumir o lido ou escoitado nas aulas. Tamén se espera que saiba expresarse con corrección e de acordo co nivel que esixe un ciclo universitario usando unha terminoloxía axeitada a este rexistro lingüístico. Todo isto constituirá parte da avaliación do alumnado e, en todo caso, terá que reflectirse nos seus exercicios e no exame. O plaxio supón de inmediato o suspenso da materia. A materia pode ser estudada por completo cos materiais existentes en Moovi e co asesoramento das docentes a través dos seus correos electrónicos ou de titorías presenciais ou virtuais, previa cita.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>) no espazo 'Exames 2023-24'

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Fundación Foessa, **VIII Informe sobre exclusión y desarrollo social en España**, 1ª ed., Caritas, 2019

García Herrero, G. e Ramírez Navarro, J.M., **Manual práctico para elaborar proyectos sociales**, 1ª ed., S. XXI, 2006

EMAUS, **Nuevas estrategias de inclusión en momentos de crisis**, 1ª ed., Emaus SCIS, 2013

Gil Villa, F, **La exclusión social**, 1ª ed., Ariel, 2002

Jimenez, M.J., **Guía metodológica de la inserción laboral de las personas en situación de vulnerabilidad**, 1ª ed., EAPN España, 2013

Complementary Bibliography

Abad Miguelez, B. e Martín Arenaga, I., **El trabajo social ante la crisis. Nuevos retos para el ejercicio profesional de los y las trabajadoras sociales.**, Cuadernos de trabajo social 28 (2), pags. 175-185, 2015

Comision Europea. Europa 2020, **Una estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador**, Comision Europea, 2010

García Roca, J., **Reinvención de la exclusión social en tiempos de crisis.**, 1ª ed., Cáritas, 2012

Granados García-Tenorio, P e Mudarra Sánchez, M.J., **Diagnóstico en Educación Social.**, 1ª ed., Sanz y Torres, UNED, 2010

Estivill, J, **Las políticas sociales en la Unión Europea en los albores del nuevo milenio**, Rev. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (32), 2001

Fernandez Garcia, T. e Ponde de León Romero, L., **Elaboración, gestión e evaluación de proyectos sociales. Intervención social y programación**, 1ª ed., Piramide, 2016

Harvey, D., **Breve historia del neoliberalismo**, 1ª ed., Akal, 2007

Laparra, M. e Ayala, L., **El sistema de garantía de ingresos mínimos en España y la respuesta urgente que requiere la crisis social.**, 1ª ed., Fundación Foessa, 2009

Laparra, M e Perez Eransus, B. (coord.), **El primer impacto de la crisis en la cohesión social en España, Colección de Estudios Fundación Foessa**, 1ª ed., Caritas, 2010

Millán Calentí, J.C, **Políticas sociales, modelos de intervención y Estado de Bienestar.**, 1ª ed., Xunta de Galicia. Vicepresidencia de Igualdade e B, 2005

Ministerio de Sanidad y Servicios Sociales e Igualdad, **El sistema público de servicios sociales. Informe de rentas mínimas de inserción**, Ministerio Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2015

Pérez Eransus, B y Laparra, M, **Procesos de exclusión e itinerarios de inserción social**, 1ª ed., Caritas, 2007

Raya Diez, E., **Indicadores de exclusión social. Una aproximación al estudio aplicado de la exclusión**, 1ª ed., Universidad País Vasco, 2006

Rubio, M.J. e Monteros, S, **La exclusión social. Teoría y práctica de la intervención**, 1ª ed., CCS, 2002

Sanchez Alias, A. e Jimenez Sanchez, M, **Exclusión social. Fundamentos teóricos de la intervención**, Trabajo social global. Global social work: Rev. de, 2013

Xunta de Galicia. Consellería Política Social, **Plan Operativo de Inclusión Social 2015-2016. Estratexia de Inclusión Social de Galicia 2014-2020**, 1ª ed., Xunta de Galicia. Política Social, 2016

Recomendacións

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida cos sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Xénero, violencia e intervención social**

Subject	Xénero, violencia e intervención social			
Code	O05G220V01909			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Figueiredo, María José			
Lecturers	Vázquez Figueiredo, María José			
E-mail	figueiredo@uvigo.es			
Web				
General description	<p>Esta materia pretende proporcionar, de forma xeral, unha aproximación psicosocial á violencia de xénero, abordando os determinantes epistemolóxicos, psicolóxicos, xurídicos e sociais desta problemática, así como as principais medidas de prevención, intervención e tratamento. De forma transversal, abórdanse os obxectivos de desenrolo social vencellados a Axenda 2030, concretamente o obxectivo 5 Igualdade de xénero e a meta 5.2 violencia de xénero, así como o obxectivo 3 Saúde e Benestar, Obxectivo 16 paz xustiza, coa pretensión de formar persoas e profesionais do Traballo Social competentes, que estean conectados e comprometidos coa sociedade actual. Introdúcese o debate para aportar unha perspectiva crítica na materia, de cara a potenciar unha maior responsabilidade social e sensibilidade a favor da inclusión social, en especial nos colectivos con diversidade social. Proporcionase unha aprendizaxe baseada na experiencia mediante a aplicación da metodoloxía de Aprendizaxe Baseado en Proxectos e da Aprendizaxe Servizo no ámbito Universitario, en colaboración con entidades e institucións externas (i.e., TRAMA Ourense). Realízanse prácticas e proxectos abertos, en base a respectar os diversos talentos e formas de aprender dos/as estudantes.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C12	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C16	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo

- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C21 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
- C24 Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D23 Motivación pola calidade
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Que o alumnado sexa capaz de intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas sobre as súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, tomando en consideración a diversidade cultural-e por tanto a *especificidad das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, o requirimento de ir cara a unha sociedade sustentable *medioambientalmente e defender os valores da paz.	B1	C1	D1
	B2	C2	D2
	B3	C3	D3
	B6		D14
			D16
			D17
			D19
			D23
			D24
	Que o alumnado sexa capaz de *interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida.	B2	C1
B6		C3	D2
		C5	D3
		C12	D4
		C17	D6
		C20	D8
		C21	D10
		C24	D11
		C25	D12
			D14
			D15
			D16
			D17
Que o alumnado sexa capaz de preparar, producir, *implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando a subministración de servizos.	B2	C1	D2
	B6	C16	D3
		C17	D4
		C20	D8
		C25	D11
			D12
			D14
			D17
			D18
		D23	

Que o alumnado sexa capaz de traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.	B6	C13 C15 C24 C25	D1 D3 D9 D10 D16 D17 D18 D19 D23
Que o alumnado sexa capaz de analizar e *sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.	B2 B6	C3 C4	D1 D3 D6 D8 D9 D10 D14 D16 D17 D18 D19 D23
Que o alumnado sexa capaz de deseñar, *implementar e avaliar proxectos de intervención social.	B6	C6 C12 C17 C20 C21 C24 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D15 D17 D18 D19 D23 D24
Que o alumnado sexa capaz de apoiar ás persoas para que sexan capaces de manifestar as necesidades, puntos de vista e circunstancias.	B3 B6	C1 C3 C13 C14 C20	D1 D3 D4 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D17 D19 D23 D24
Que o alumnado sexa capaz de defender ás persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades, actuando no seu nome si a situación requíreo.	B2	C1 C3 C5	D1 D3 D9 D10 D16 D17 D23 D24
Que o alumnado sexa capaz de valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención	B6	C3	D1 D3 D10 D16 D17 D18 D23

Que o alumnado sexa capaz de responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados	B1 B6	C1 C3 C4 C15 C16 C24 C25	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D12 D16 D17 D18 D19 D23
--	----------	--	---

Contidos

Topic	
TEMA 1.- TEORÍA DE XÉNERO	1.1. ANÁLISE DOS VALORES ESTRUTURAIIS DA VIOLENCIA
TEMA 2.- MARCO TEÓRICO E CONCEPTUAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.	2.1. TEORÍAS EXPLICATIVAS DA VIOLENCIA DE XÉNERO. 2.1.1.TEORÍA DO CICLO DA VIOLENCIA: FASES 2.2.1.1.TEORÍA ECOLÓXICA 2.2.1.2.FACTORES EXPLICATIVOS: INDIVIDUAIS, RELACIONALES, COMUNITARIOS, SOCIAIS 2.2.APROXIMACIÓN PSICOSOCIAL Á VIOLENCIA DE XÉNERO. 2.2.1.TIPOLOXÍA DA VIOLENCIA DE XÉNERO 2.2.1.1.VIOLENCIA FÍSICA 2.2.1.2.VIOLENCIA SEXUAL 2.2.1.3.VIOLENCIA PSICOLÓXICA 2.2.2.INDICADORES DA VIOLENCIA DE XÉNERO. 2.2.2.1.INDICADORES EPIDEMIOLÓXICOS 2.2.2.2.INDICADORES XUDICIAIS 2.2.2.3.INDICADORES SOCIAIS
TEMA 3.- CONSECUENCIAS E CUSTOS SOCIAIS DERIVADOS DA VIOLENCIA DE XÉNERO	3.1.-CONSECUENCIAS PARA A VÍTIMA 3.2.-CONSECUENCIAS PARA O AGRESOR 3.3.-CONSECUENCIAS PARA O MENOR
TEMA 4. -PROGRAMAS DE ACTUACIÓN PARA A PREVENCIÓN E ERRADICACIÓN DA VIOLENCIA DE XÉNERO	4.1.-INTERVENCIÓN PSICOSOCIAL CON MULLERES MALTRATADAS 4.2.-INTERVENCIÓN PARA MALTRATADORES DE XÉNERO. 4.3.-PROGRAMA DE AXUDA Aos/Os FILLOS/As QUE VIVIRON A VIOLENCIA FAMILIAR.
TEMA 5.-GRUPOS E REDES DE APOIO ÁS MULLERES VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO	5.1.-REDE DE APOIO: DEFINICIÓN, TIPOLOGIA E RELACIÓN COAS VARIABLES DE AXUSTE

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	19	13	32
Seminario	5	10	15
Traballo tutelado	8	24	32
Debate	1	10	11
Resolución de problemas de forma autónoma	6	0	6
Aprendizaxe colaborativa	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	25	26
Estudo de casos	1	26	27

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Nas sesións maxistras expónse os contidos teóricos da materia. O profesorado proporcionará todo o material explicado na clase. Ao longo do proceso de instrución introdúcese metodoloxía que facilitan o desenrolo da metamemoria e metacoñecemento.
Seminario	As titorías empréganse para levar a cabo o seguimento dos traballos de grupo, e poder avaliar as achegas de cada alumno/a. Tamén se proporciona retroalimentación aos problemas plantexados e resolución que aporta cada estudante.

Traballo tutelado	<p>Os estudantes responden as diversas cuestións que miden o grao de comprensión dos contidos abordados nas sesións.</p> <p>Para estudantes asistenciais</p> <p>Os estudantes traballan por equipos, seguindo a metodoloxía de aprendizaxe cooperativa, e guiados por un plan de traballo, que concreta as actividades, as entregas e os prazos. As fases e actividades do traballo tutelado son catro: 1ªfase. Revisión bibliográfica; 2ªfase de deseño do produto que se pon ao servizo da comunidade; 3ªfase. De verificación do produto; 4ªfase. De exposición e presentación do produto. Este plan de traballo téñeno a disposición os/as estudantes na MOOVI.</p> <p>O desenrolo de cada subproxecto, que desenvolve cada equipo de traballo, realízase en colaboración co Centro de Intervención Educativa de Medio Aberto de Ourense, que xestiona TRAMA e a Subdirección E.O.T. Centro Penitenciario de Pereiro Aguiar (Ourense). Durante a elaboración do traballo tutelado poderán levarse a cabo saídas de campo vencelladas as institucións colaboradoras.</p> <p>O seguimento do traballo tutelado farase na aula, nas horas de prácticas dispostas para o caso, o feedback realízase de forma inmediata a cada equipo nos seminarios; e na fase inicial o docente elabora un informe coas recomendacións de mellora da calidade dos subproxectos, que estará dispoñible na MOOVI.</p> <p>As entregas serán sucesivas e progresivas, efectúanse na MOOVI.</p> <p>Os estudantes que participan desta modalidade adhírense ao Proxecto de Innovación Educativa da Facultade de Educación e do Traballo Social, que versa sobre a aprendizaxe en grupos cooperativos. Ademais da Aprendizaxe Servizo e Aprendizaxe por proxectos.</p> <p>Para os estudantes non asistentes</p> <p>Elaboran un proxecto de forma individual, seguindo as mesmas fases que os estudantes asistenciais. No obstante, o proxecto e produto elaborado non se vencella ás institucións colaboradoras, nin tampouco ao traballo en equipo. As actividades e entregas vencellas ao proxecto seguen os mesmos prazos que os/as estudantes asistenciais. A exposición realízase o día do exame oficial da materia, ou ben o día de exposición dos proxectos dos/as estudantes asistenciais. A valoración do traballo require indefectiblemente cumprir coas entregas establecidas no plan de traballo e expoñer o proxecto realizado. Recoméndase pórse en contacto co/a docente para planificar o traballo tutelado, dende o inicio da materia.</p>
Debate	<p>Propóñense prácticas libres, innovadoras e creativas, que evidencien un interese xenuíno por afondar na materia, e que posibiliten o pensamento crítico e unha maior comprensión dos contidos curriculares. Terase en conta todas as achegas que se fagan sobre os materiais científico-académicos ou de divulgación que estean relacionados coa materia. Ademais da participación en actividades científico-técnicas recomendadas, que contribúan a incrementar e mellorar o coñecemento sobre a materia. Así como os encontros con profesionais, que posibiliten vencellar o coñecemento teórico co práctico; ou ben saídas de campo.</p> <p>A evidencia da súa realización depositarase en MOOVI, dentro do prazo establecido no plan de traballo da materia.</p> <p>Os prazos de entrega e acreditación da realización das actividades vencelladas a sección do debate son as mesmas para os estudantes asistentes, como non asistentes.</p>
Resolución de problemas de forma autónoma	<p>Aprendizaxe baseado en problemas. Patéxase supostos prácticos vencellados a cada bloque temático da materia, os cales deben ser resoltos na aula de forma individual. Este exercicio de preparación progresiva serve de práctica de cara a resolución dun suposto práctico, que inclúe diversos coñecementos teórico-prácticos abordados ao longo da materia. Dito problema será resolto en grupo, e entregase na MOOVI.</p> <p>Neste caso, tómase como apoio diversas fontes, capítulos de libro, artigos e material audiovisual que traten temas relacionados coa materia.</p>
Aprendizaxe colaborativa	<p>Propóñense estratexias de colaboración que faciliten o traballo en equipo e a cohesión grupal, asumindo con responsabilidade e ética o compromiso co traballo común</p>

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Para atender de forma persoal, ao alumno/a que o requira, adoptaranse dúas modalidades: 1) Presencial. Na aula, durante as sesións de titorías do grupo. Tamén de xeito presencial no despacho do docente 2) Non presencial. Os/os alumnos/as que non puideron asistir ás titorías presenciais poderán consultar ao profesor as dúbidas que teñan sobre os temas da materia por correo electrónico ou na sala do profesor 2651, no campus remoto.
Traballo tutelado	Para atender de forma persoal, ao alumno/a que o requira, adoptaranse dúas modalidades: 1) Presencial. Na aula, durante as sesións de titorías do grupo. Tamén de xeito presencial no despacho do docente 2) Non presencial. Os/os alumnos/as que non puideron asistir ás titorías presenciais poderán consultar ao profesor as dúbidas que teñan sobre os temas da materia por correo electrónico ou na sala do profesor 2651, no campus remoto.

Resolución de problemas de forma autónoma	Para atender de forma persoal, ao alumno/a que o requira, adoptaranse dúas modalidades: 1) Presencial. Na aula, durante as sesións de titorías do grupo. Tamén de xeito presencial no despacho do docente 2) Non presencial. Os/os alumnos/as que non puideron asistir ás titorías presenciais poderán consultar ao profesor as dúbidas que teñan sobre os temas da materia por correo electrónico ou na sala do profesor 2651, no campus remoto.
---	---

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Seminario	Titorías en grupo: dossier De forma individual e, de forma continuada, entrégase dossier de prácticas realizadas durante o horario de clase. As prácticas deben entregarse na plataforma virtual (MOOVI).	10	C17	D18
Traballo tutelado	Revisión bibliográfica que aborde algún dos descritores da materia: xénero, violencia e intervención social. O deseño creativo dun produto que sexa útil para a comunidade. A elaboración do traballo venciase a metodoloxía aprendizaxe por proxectos, aprendizaxe servizo e permite ter contacto coas institucións colaboradoras (i.e., Centro de Intervención Educativa de Medio Aberto de Ourense, que xestiona TRAMA, outras ONGS). O traballo realízase de forma grupal. Planifícanse no horario de docencia o seguimento e orientación do traballo de investigación teórico. A revisión bibliográfica e produto deseñado debe presentarse e defenderse. Os/as estudantes que acudan a avaliación global farán un proxecto individual, que non aparece venciado coas institucións que colaboran no proxecto aprendizaxe servizo. Tamén teñen a obriga de presentar e defender o traballo.	20	B1 B2 B3 B6 C5 C6 C12 C13 C14 C15 C16 C17 C20 C21 C24 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24
Debate	Terase en conta todas as achegas que se fagan sobre os materiais científico-académicos ou de divulgación que estean relacionados coa materia. Ademais da participación en actividades científico-técnicas e saídas recomendadas que contribúan a incrementar e mellorar o coñecemento sobre a materia.	10	C1	D2 D8 D9 D16 D17 D18 D19 D23 D24
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade autónoma titorizada do estudante	20	B1 B2 B3 B6 C5 C6 C12 C13 C14 C15 C16 C17 C20 C21 C24 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Os coñecementos teóricos serán avaliados de forma progresiva e continua ao longo do desenvolvemento da materia. Acompáñase de estudos de caso.	40	B6 C3	D1 D3 D18

Other comments on the Evaluation

As **datos oficiais dos exames** poden consultarse na web da Facultade de Educación e do Traballo Social no espazo datos de exames 2023/2024.

Aplicarase un sistema de **avaliación continua de contidos e de competencias traballadas na materia**. O alumnado que ao longo do cuadrimestre superase as probas e os traballos, que se realizan periodicamente, non terán que presentarse na convocatoria oficial da Facultade.

Por tanto, as partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, en consecuencia, como aprobadas nese curso académico.

1) Avaliación continua.

Inclúe proba obxectiva, estudos de caso, presentación de proxectos e actividades autónomas titorizadas que serán entregadas na plataforma virtual, que se utilice na materia (i.e., MOODLE). Ademais, valórase positivamente a participación do alumnado en encontros científico-académicos recomendados pola súa contribución ao coñecemento da materia, así como a realización e participación en actividades adicionais, de carácter voluntario, que axuden pola súa aportación e interés a avanzar na comprensión da materia.

2) Avaliación global.

Inclúe proba obxectiva, estudos de caso, presentación de proxectos e actividades autónomas titorizadas que serán entregadas na plataforma virtual, que se utilice na materia (i.e., MOODLE). Ademais, valórase positivamente a participación do alumnado en encontros científico-académicos recomendados pola súa contribución ao coñecemento da materia, así como a realización e participación en actividades adicionais, de carácter voluntario, que axuden pola súa aportación e interés a avanzar na comprensión da materia.

Será de obrigado cumprimento informar á profesora da materia, ao comezo do curso, que se optará pola modalidade de avaliación global, co propósito de poder propor e orientar sobre tema obxecto de estudo no traballo tutelado. O alumnado que opte por esta modalidade deberá entregar as prácticas na plataforma MOODLE no prazo establecido, na materia. O traballo debe ser presentado, preferiblemente na aula.

Será considerado na modalidade de avaliación global o alumnado que polo xeral aqueles que non consigan o 80% de asistencia.

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

Segunda convocatoria, xullo.

Valórase a evolución do progreso do alumnado na adquisición de competencias. O alumnado só se ten que examinar dos contidos e destrezas que non chegou a superar na convocatoria de xullo, ao conservarse a cualificación das competencias adquiridas. O alumnado terá de data límite para entregar o dossier de prácticas, os estudos de caso e o estudo bibliográfico, o día do exame oficial publicados na páxina web da Facultade de Ciencias da Educación.

A proba obxectiva levará a cabo o día do exame oficial publicados na páxina web da Facultade de Educación e do Traballo Social.

A cualificación final será resultado do nivel de competencia conseguida, con relación aos obxectivos da materia, na convocatoria de xuño e xullo.

O alumnado que opte pola avaliación global debe planificar o tema obxecto de estudo do traballo tutelado dende inicio do curso, e a súa presentación farase o día do exame oficial, previa entregada do mesmo na plataforma MOOVI.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Arce, R., Fariña, F., Vázquez, M^aJ., Novo, M., Seijo, D., **Programa Galicia de reeducación de agresores de género**, Vol.2, Andavira, 2015

Arce, R., Fariña, F., Vázquez, M^aJ., Novo, M., Seijo, D., **Programa Galicia de reeducación de agresores de género**, Vol.1, Andavira, 2015

Fariña, F., Arce, R., y Buela-Casal, G, **Violencia de género. Tratado psicológico y legal**, Biblioteca Nueva, 2009

Fariña, F. y Arce, R., **Avances en torno al comportamiento antisocial, evaluación y tratamiento**, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 2003

Marchiori, H., **Violencia familiar. Protección Víctimas Niños**, Victimología 20, 2017

Complementary Bibliography

Arnosó, A., Ibabe, I., Arnosó, M., y Elgorriaga, E., **El sexismo como predictor de la violencia de pareja en un contexto multicultural**, Anuario de Psicología Jurídica, 2017

Arce, R., Fariña, F., Carballal, A., y Novo, M., **Creación y validación de un protocolo de evaluación forense de las secuelas psicológicas de la violencia de género.**, 21(2), Psicothema, 2009

Arce, R., Fariña, F., y Novo, M., **Contraste del desarrollo de la inteligencia emocional en penados por violencia de género, menores de reforma y adultos sin antecedentes.**, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Mur,

Arredondo-Provecho, A. B., del Pliego-Pilo, G., Nadal-Rubio, M., y Roy-Rodríguez, R., **Conocimientos y opiniones de los profesionales de la salud de atención especializada acerca de la violencia de género**, 18(4), Enfermería clínica, 2008

Arbach, K., Bobbio, A., **Intimate partner violence risk assessment in community health facilities. A multisite longitudinal study.**, 27(2), 105-112, Psychosocial Intervention, 2018

Barón, S., **Gender differences in intimate partner violence: a predictive analysis of IPV by child abuse and domestic violence exposure during early childhood.**, 29(1), 89-93, Anuario de Psicología Jurídica, 2019

Bauyard, V., Edwards, K.M., Rizzo, A. J., Theodores, M., Tardiff, R., Lee, K., y Greenberg, P., **Evaluating a gender transformative violence prevention program for middle school boys: a pilot study.**, 101, 165-173, Children and Youth Services Review, 2019

Barreira, A.L., & Jiménez, M.M., **Dependencia emocional en agresores de pareja asistentes a un programa de intervención de penas y medidas alternativas: estudio piloto.**, 75-88., International Journal of Psychology and Psychologi, 2020

Fariña, F. Arce, R., Seijo, D., y Novo, M., **Prevención e intervención en violencia de género y familiar**, Nino, 2011

Fariña, F., Vázquez, M^aJ., y Suárez, A., **Una alternativa a la prisión para maltratadores de género: programa de reeducación. En J. Romay, Perspectivas y retrospectivas de la psicología social en los albores del siglo XXI (pp. 455-463)**, Biblioteca Nueva, 2007

Ferrer-Perez, V. A., Ferreiro-Basurto, V., Navarro-Guzmán, C., y Bosch-Fiol, E., **Programas de intervención con maltratadores en España: la perspectiva de los/as profesionales.**, 25(3), Psychosocial Intervention, 2017

Caballé-Pérez, M., García, D. V., Santos-Hermoso, J., López-Ossorio, J. J., & González-Álvarez,, **El Quebrantamiento de las Órdenes de Protección en Violencia de Género: Análisis de los Indicadores de Riesgo mediante el Formulario VPR4. 0.**, 30(1), 63-72., Anuario de Psicología Jurídica,, 2020

Del Río Lozano, M., & Calvente, M. D. M. G. (2020)., **Cuidados y abordaje de la pandemia de COVID-19 con enfoque de género.**, Gaceta Sanitaria. 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.g.2020>

Droppelman, C., Valdés-Riesgo, A., y Villagra, C., **Therapeutic jurisprudence and practical convergences for social reintegration.**, 82, 1-8., International Journal of Law and Psychiatry,, 2022

Juarros-Basterretxea, J., Herrero, J., Fernández-Suárez, A., Pérez, B., y Rodríguez-Díaz, F. J., **Son los maltratadores generalistas distintos de los hombres extrafamiliarmente violentos en general? Un estudio con hombres violentos en prisión.**, 10(1), 8-14., The European Journal of Psychology Applied to Lega, 2018

Jung, H.; Herrenkohl, T.I.; Skinner, M.L., Lee, J. O., Klika, J. B.; Rousson, A. N., **Gender differences in intimate partner violence: a predictive analysis of IPV by child abuse and domestic violence exposure during early childhood.**, 25(8), 903-924, Violence Against Woman, 2019

Kumar, S., & Casey, A., **Work and intimate partner violence: Powerful role of work in the empowerment process for middle-class women in abusive relationships.**, 23(1), 1-18., Community, Work & Family,, 2020

LUZARRAGA, J. M., y NÚÑEZ-LOZANO, J. M., **Análisis de una experiencia de prevención primaria en violencia de género en educación secundaria.**, 4(1), Revista Internacional de Educación y Aprendizaje, 2017

Javed, S., Chattu, V. K., **Patriarchy at the helma of gender-based violencia during COVID-19.**, 8(1), 32-35, Aims Public Health,, 2021

- Liminana, A. R., Martínez, R. S., y Pérez, M. Á. M., **Problemas de conducta infantil y competencias parentales en madres en contextos de violencia de género.**, 32(1), 35-40., Gaceta Sanitaria., 2018
- Navarro-Pérez, J. J., Oliver, A., Carbonell, Á., & Schneider, B. H., **La eficacia de una intervención con aplicación móvil sobre actitudes asociadas a la violencia de pareja en los adolescentes de centros de acogida.**, 29(2), 59-66., Psychosocial Intervention, 2020
- Oliveira, C.; Martins, M.D., Dias, S., Keygnaert, I., **Conceptualizing sexual and gender-based violence in European asylum reception centers.**, 77(27), Archives of Public Health, 2019
- Orozco, A., Aguilar, A., Amaris, M., **Legitimación de la violencia en parejas heterosexuales desde el género como una de las estructuras de práctica social**, 30(1), 1-4, Saúde Soci., 2021
- Pereira, S., y Guzman, A., **Amor, familia y violencia: construcciones sociales de las mujeres maltratadas por sus parejas y que transitan por el proceso legal correspondiente**, (14), Analogías del comportamiento, 2017
- Pereda, N. y Tamarit, J. M., **¿Ciegos ante la perspectiva de género o ciegos ante la evidencia empírica sobre la violencia en las relaciones de pareja**, 85-87, Anuario de Psicología Jurídica, 2019
- Pornari, Ch.D., Dixon, L., y Humphreys, G. (2021)., **A preliminary investigation into a range of implicit and explicit offence supportive cognitions in Perpetrators of Physical intimate partner violence.**, 36(3-4), 1-33, Journal of Interpersonal Violence, 2021
- Rivera, A. P., y Hernández, A. O., **Prevención de la violencia de genero mediante el uso de medios audiovisuales**, 2(1), JÓVENES EN LA CIENCIA, 2017
- Rodríguez, J.; Bringas, C., Fariña, F., Arce, R. y Bernardo, A., **Psicología Jurídica y Victimología**, Ediciones de la Universidad de Oviedo., 2008
- Soria-Verde, M. A., Pufulete, E.M. y Álvarez-Llabería, F. X., **Homicidios en la pareja: explorando las diferencias entre agresores inmigrantes y españoles.**, 29(1), 89-93, Anuario de Psicología Jurídica, 2019
- Stewart, R., Wright, B., Smith, L., Roberts, S., y Russell, N. (2021)., **Gendered stereotypes and norms: A systematic review of interventions designed to shift attitudes and behavior**, e0660, 1-15, Heliyon., 2021
- Suomi, A., Dowling, N. A., Thomas, S., Abbott, M., Bellinger, M., Battersby, M., Koziol-McLain, J.,, **Patterns of families and intimate partner violence in problem gamblers**, 35(2), 465-484, Journal of Gambling Studies, 2019
- Vargas, V., Lila, M., y Catalá-Miñana, A., **¿ Influyen las diferencias culturales en los resultados de los programas de intervención con maltratadores? Un estudio con agresores españoles y latinoamericanos.**, 24(1), Psychosocial Intervention, 2015
- Vaca-Ferrer, R., Ferro-García, R., y Valero-Aguayo, L., **Efficacy of a group intervention program with woman victims of gender violence in the framework of contextual therapies.**, 36(2), 189-199, Anales de Psicología, 2020
- Terrazas, J., y Blitchtein, D., **Rural-urban migration as a factor associated with physical and sexual intimate partner violence Peru 2015-2017: a secondary analysis of a national study.**, 22(1), 1-14., BMC Women's Health., 2022
- Stephenson, R., Rogers, E., Mansergh, G., Hirshfield, S., y Sullivan, P., **Intimate partner violence and preferences for pre-exposure prophylaxis (PrEP) modes of delivery among a sample of gay, bisexual, and other men who have sex with men**, 26(7), 2425-2434., AIDS and Behavior., 2022
- Rovira, M., Lega, L., Suso-Ribera, C., y Orue, I., **The role of women's traditional gender beliefs in depression, intimate partner violence and stress: insights from a Spanish abbreviated multicultural measure**, 22(1), 1-12., BMC Women's Health., 2022
- Patel, A. R., Newman, E., y Richardson, J., **A pilot study adapting and validating the Harvard Trauma Questionnaire (HTQ) and PTSD checklist-5 (PCL-5) with Indian women from slums reporting gender-based violence.**, 22(1), 1-15., BMC women's health., 2022
- Ngo, F. T., Zavala, E., y Piquero, A. R., **Gender, Life Domains, and Intimate Partner Violence Perpetration: A Partial Test of Agnew's General Theory of Crime and Delinquency.**, 59(4), 487-529., Journal of Research in Crime and Delinquency., 2022
- Fan, S., y Koski, A., **The health consequences of child marriage: a systematic review of the evidence**, BMC public health., BMC public health., 2022

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Estrutura social/O05G220V01501

Other comments

Recoméndase:

- 1.-Ler, con anterioridade á explicación do docente, o material do tema que se vai a tratar na sesión maxistral; de ser o caso, hanse de anotar as dúbidas para resolvelas na sesión maxistral.
- 2.-Ler, mínimo, dous artigos da bibliografía básica e complementaria, que recolle a presente guía docente.
- 3.-Participar activamente nas clases maxistrais, expondo cuestións sobre os temas tratados.
- 4.-Exporlle ao profesorado preguntas/consultas que se consideren necesarias para comprender os contidos explicados nas sesións maxistrais, así como os procedementos implicados no desenrollo dos traballos propostos polo docente.

IDENTIFYING DATA**Xeriatría para traballadores/as sociais**

Subject	Xeriatría para traballadores/as sociais			
Code	005G220V01910			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mvazquezv@uvigo.es			
Web				
General description	(*)Esta materia facilita competencias en Traballo Social xeriatrico, aportando técnicas, coñecimento e habilidades de manexo dos sindromes xeriatricos e o apoio as necesidades propias d avellentamento normal e patolóxico			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

- C7 Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
- C8 Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
- C9 Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
- C10 Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
- C12 Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
- C13 Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
- C15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
- C19 Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
- C20 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
- C23 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
- C25 Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D6 Coñecemento da cultura propia da comunidade
- D7 Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
- D8 Capacidade de xestión da información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisións
- D11 Traballo en e con equipos diversos
- D12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
- D13 Traballo nun contexto internacional
- D14 Habilidades nas relacións interpersoais
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D18 Aprendizaxe autónoma
- D19 Adaptación a novas situacións
- D22 Iniciativa e espírito emprendedor
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B2	C2	D1
Coñecer, definir, propoñer e avalia-los contextos de desenvolvemento profesional Sociosanitario en Xeriatria Social e atención sociosanitaria.	A1	B2	C2	D1
Promove-la definición dos ámbitos comunitarios e especializados da Intervención Profesional na Xerontoloxía, e o manexo das respostas precisas ante necesidades das persoas.	A3	B1		D2
Aporta-los recursos e coñecementos para desenvolver Programas de Intervención Social para Persoas Maiores, Coidadores en Programas e Centros de Atención Xeriátrica.	A4	B4	C1	D9
Adestra-las técnicas e hábitos de traballo específico cara a prevención do avellentamento e a mellora da vida na vellez, coa práctica da Intervención Social e Sociosanitaria potenciando as capacidades físicas, psíquicas e sociais da Persoa Maior, coñecendo o proceso normal de avellentamento e as patoloxías asociadas con impacto en necesidades sociais.	A2	B4	C5	D6
			C6	D11
			C7	D14
			C9	
			C12	

Utilizar Guías e Técnicas de Avaliación das necesidades das persoas Maiores e de Valoración Xeriátrica e Social para o desenvolvemento de Programas Individualizados de atención	A3	B2	C3 C19	D7 D11 D12 D16 D18
Manexar recursos de Comunicación eficaz con Maiores e Coidadores para a atención social en situación límite ou de crise.	A4 A5	B3	C20 C23	D8 D14 D17
Avaliar as situacións de risco e as condutas de risco de Coidadores e persoas Maiores con e sen dependencias.	A3	B4	C10 C15	D3 D4 D10 D19 D22
Valorar a realidade e os mitos, estereotipos e limitacións sociais cara a velez e respectar as crenzas e valores das persoas de idade.	A1	B6	C8 C13 C25	D3 D13 D24
Aprender a respectar a individualidade e diversidade das persoas Maiores e reconocer as limitacións funcionais que forman parte do avellentamento.	A2	B2	C13	D15
Conocer o que resulta normal no proceso de avellentar e de enfermar; e aínda na atención o morrer, para cada persoa e seus familiares	A3	B2	C12	D17 D19

Contidos

Topic	
1. Envellecemento e velez. Velez dependente. Xeriatria Social. Atención Social en Xeriatria e Xerontoloxía. Conceptualización.	1.1 Xeriatria e Xerontoloxía. Conceptos . 1.2 Carteira de Servizos en xeriatria sociosanitaria.
2. Sociodemografía sociosanitaria en xeriatria. As persoas maiores en España. Situación actual e proxeccións. Dependencia Xeriátrica.	2.1 Análise da situazón sociosanitaria e Atención Xeriátrica e Xerontolóxica en Europa, en España e en Galicia. 2.2 Informe sobre as Persoas Maiores en España e en Galicia. 2.3 Imaxe social da velez. Crenzas, Mitos e estereotipos xeriátricos en Traballo Social.
3. Coidados Xeriátricos. Novos modelos de atención conceptual en Xeriatria. Modelos de Atención centrada na persoa (ACP) e a novo paradigma do modelo de Apoio. Atención xeriátrica e intervención social para un Avellentamento activo e saudable.	3.1 Atención centrada na persoa (ACP) 3.2 Modelos de Apoio: deseño 3.3 Concepto e determinantes do avellentamento saudable e do avellentamento activo.
4. Prevención do envellecemento. Biogerontoloxía. ¿Como e por qué avellentamos?	4.1. Envellecemento: teorías 4.2 Prevención desde o Traballo Social 4.3 Investigacións Biogerontolóxicas actuais: ¿a velez é unha enfermidade?
5 Avellentamento normal e Avellentamento patolóxico. Instrumentos de valoración. Axudas Técnicas e novas tecnoloxías de atención sociosanitaria.	5.1 Avellentamento fisiolóxico ou normal 5.2 Avellentamento patolóxico 5.3 Características da atención social na velez 5.4 Instrumentos de avaliación en traballo social xeriátrico 5.5 Axudas Técnicas. Novas tecnoloxías de atención no envellecemento
6. Síndromes xeriátricas. Concepto de síndrome xeriátrica. As grandes Síndromes Xeriátricas. Os trastornos neuro-cognitivos (demencias) no DSM-5 e a Enfermidade de Alzheimer (EA)	6.1 Definicións e tipos de síndromes prevalentes en xeriatria social 6.2 Trastornos neurodegenerativos e a EA 6.3 Outros síndromes prevalentes
7. Programas de Atención e Intervención Comunitaria e Especializada. Centros e Servizos. Organización funcional e actividade de Traballo social. Visita Técnica a Centros de referencia.	7.1 Programas comunitarios de atención xeriátrica: 7.2 Saída Técnica opcional para visita a Centros de referencia de Galicia.
8. Coidados na contorna familiar. Problemática dos coidados informais xeriátricos a dependencia. O coidado do/do Coidador/a e o adestramento dos coidados.	8.1 O coidado familiar en xeriatria 8.2 A Síndrome do coidador 8.3 Recursos sociais en xeriatria de apoio

9. Atención social na morte. Afrontamiento do fin da vida. Coidados Paliativos: Profesionais, familias e persoas. O acompañamento social xeriátrico no duelo e na morte.

9.1 Características do proceso de morrer.
9.2 Coidados paliativos xeriátricos
9.3 O papel do TS no equipo de Coidados Paliativos xeriátricos

10. Malos tratos na vellez: tipoloxía, prevención e intervención social en xeriatria. Boas prácticas en xeriatria social

10.1 Malos tratos na vellez. Prevención e actuacións. Protocolos de actuacións.
10.2 Guías de boas prácticas para a intervención en xeriatria social

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	1	5
Lección maxistral	14	3	17
Resolución de problemas	3	3	6
Traballo tutelado	5	45	50
Estudo de casos	10	20	30
Estudo previo	4	4	8
Prácticum, Practicas externas e clínicas(Repetida non usar)	4	4	8
Saídas de estudo	5	10	15
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Facilitarase ao Alumnado: Documentación, Manuais, Referencias Técnicas e Bibliografía específica de cada Bloque Temático, a modo de Notas Técnicas en soporte web.
Lección maxistral	Sesión interactiva con apoio audiovisual a modo de clase teorico-practica
Resolución de problemas	Realizáense propostas de caso practico e probas de coñecemento tipo test
Traballo tutelado	Mediante a plataforma Tema proporanse Traballos persoais individuais nos que o Alumnado realizará a busca bibliografica e documental e fará posteriormente unha presentacion na clase a modo de resumo para o debate e ampliación dos coñecementos achegados
Estudo de casos	Proporanse casos reais para estudo de propostas de Intervencion ou Apoio social
Estudo previo	O Alumnado fará unha revision documental sobre a situación das persoas Maiores en España e en Galicia partindo de datos en soporte web
Prácticum, Practicas externas e clínicas(Repetida non usar)	Faranse sesións de Avaliación Xeriátrica de casos.
Saídas de estudo	Deseñarase unha saída tecnica de visita tutelada a centros xeriátricos de calidade*referencial en Galicia, e farase un foro de debate sobre os contidos e as valoracións persoais en cada caso.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	Realizaranse duas titorías, polo menos, para apoiar a realización de traballos ou exercicios de avaliación e a análise do programa da materia
Traballo tutelado	Titoría individualizada e de pequeno grupo para o apoio documental dos traballos a realizar.
Estudo de casos	Atenderanse de maneira individual, mediante tioria presencial a demanda para a realización de estudos de caso e contextos situacionais.
Prácticum, Practicas externas e clínicas(Repetida non usar)	Presentaranse propostas de traballo de campo mediante a realización dalgúns cuestionarios ou avaliacións que serán examinadas de maneira individual e corrixidas para cada alumno/a con resposta individualizada para cada unha deles/as.

Avaliación

Description	Qualification Training and Learning Results

Lección maxistral	Avalíanse mediante o exame test de Proba de coñecementos adquiridos	15	A1 B6	B1 B6	C4 C8 C9 C13 C19	D7 D8 D11 D12 D13 D15 D17
Resolución de problemas	Valorarase o proceso de resolución e os resultados	5	A3 A5	B2 B6	C6 C10 C15 C23	D1 D3 D16 D18
Traballo tutelado	Avaliarase o traballo persoal do Alumnado segun dos criterios expostos para cada traballo	34	A2 A5	B6	C3 C10 C23 C25	D1 D9 D16 D18
Estudo de casos	Forma parte dos traballos tutelados, mediante a presentación do caso e o informe	8	A2	B2	C2 C6 C10 C12 C13	D1 D9 D12 D13 D18
Estudo previo	Presentarase un Informe resume da análise sociodemografico das persoas Maiores en España	3	A3	B2	C10 C23	D1 D7
Prácticum, Practicas externas e clínicas (Repetida non usar)	Saída técnica	5	A1	B4 B5	C7 C12 C25	D2 D10
Saídas de estudo	Análise da saída técnica de campo	5	A3 A4	B2 B3 B6	C1 C3 C5 C23 C25	D1 D3 D4 D6 D14 D16 D19 D22 D24
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos dos cuestionarios test relaciónanse coas competencias teórico-prácticas adquiridas	25	A1 A5	B6	C4 C10 C23	D3 D18

Other comments on the Evaluation

O Alumnado, asistencial ou non asistencial, ten que realizar nos prazos sinalados, os estudos previos, os Traballos tutelados, a saída técnica, os traballos de campo, prácticas clínicas, os exercicios de resolución de problemas, e unha proba de coñecemento tipo test sobre o Programa Oficial da materia, como o resto do alumnado.

De non ter superada a avaliación de competencias da materia na convocatoria común ou o longo do curso, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª convocatoria, considerándose polo tanto, como aprobadas nese Curso académico.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade e nos taboleiros de anuncios da Facultade.

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

VVAA, **Manual terapéutico en geriatría.**, Sociedad Española de Geriatría y Gerontología, 2013

Martinez Rodriguez, T., **Personas mayores y lenguaje cotidiano. El poder de las palabras**, 1, Fundacion Pilares, 2020

PASTOR-FAYOS, A., **EL TRABAJADOR SOCIAL EN EL AMBITO GERONTOLOGICO-2 EDICIÓN**, 2ª, ALCALA GRUPO EDITORIAL, 2019

Complementary Bibliography

Leturia Arrazola, F.J. y Cols., **La valoración de las Personas Mayores. Evaluar para conocer, conocer para intervenir.**, Cáritas Española, 2001

VVAA, **Tratado de Geriatría para residentes**, Sociedad Española de Geriatría y Gerontología, 2011

VVAA, **Manual de buena práctica en cuidados a las personas Mayores.**, Sociedad Española de Geriatría y Gerontología, 2015

Moreno-Crespo, P., Muñoz Díaz, M. D., y Pedrero García, E, **Intervención socioeducativa con personas mayores: teoría y práctica**, 1, Síntesis, 2015

Subirats, J y cols, **Edades en transición. Envejecer en el siglo XXI: edades, condiciones de vida, participación e incorporación tecnológica en el cambio de época.**, 1, Ariel, 2016

Buiza Bueno, C. y Díaz Veiga, P., **La actividad cotidiana significativa para personas con demencia.**, 1, Rev neurama, 2019

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605

Sistemas de benestar social comparados/O05G220V01904

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605

Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601

Subjects that it is recommended to have taken before

Saúde, dependencia e vulnerabilidade/O05G220V01405

Other comments

O eido de traballo xeriátrico constitúe un dos nichos de emprego máis notables en Galicia e en España como consecuencia da xeración de recursos de atención xeriátrica, consecuencia do incremento exponencial das porcentaxes de avellentamento social.

A formación de novos profesionais de atención xeriátrica en competencias especializadas de apoio e novas tecnoloxías asistenciais sociosanitarias constitúe un reto e unha necesidade actual.

A docencia desta materia complementa e especializa ó/a profesional de Traballo Social.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Traballo de Fin de Grao**

Subject	Traballo de Fin de Grao			
Code	005G220V01991			
Study programme	Grao en Traballo Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	González Rodríguez, Rubén			
Lecturers	Aguiar Fernández, Francisco Javier Fernández Álvarez, Antón Lois González Rodríguez, Rubén López Viso, Mónica Méndez Fernández, Ana Belén Riobóo Lois, Alexo Breogán Saco Álvarez, Alberto Vázquez Figueiredo, María José Verde Diego, María del Carmen			
E-mail	rubgonzalez@uvigo.es			
Web	http://http://fccc.uvigo.es/gl/docencia/traballo-fin-de-grao/			
General description	O Traballo fin de Grao (TFG) é unha materia de carácter obrigatorio que poderá derivar das actividades desenvolvidas no Prácticum. Está orientado a que o alumnado demostre a capacidade de integración dos diversos contidos formativos e competencias asociadas ao título do Grao en Traballo Social. Para poder cursar esta materia será requisito imprescindible ter matriculadas todas as materias requiridas para finalizar o plan de estudos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C9	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C12	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D5	Coñecemento da lingua estranxeira

D6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
D7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
D8	Capacidade de xestión da información
D10	Toma de decisións
D13	Traballo nun contexto internacional
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D20	Creatividade
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A2	B2	C3	D1
1. -É capaz de avaliar situacións humanas e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.	A2 A3	B2	C3 C10 C12 C13 C18 C22	D1 D2 D3 D6 D8 D10 D16 D17 D18
2.- É capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social e planear de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.	A2 A3 A4 A5	B2 B4	C3 C9 C10 C12 C18 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D10 D13 D16 D17 D18 D23 D24
3.- É capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementar.	A3	B2 B4	C3 C9 C10 C13 C17 C18 C25	D3 D6 D8 D15 D16 D17 D23
4. -É capaz de elaborar e redactar informes de investigación e traballos académicos e profesionais utilizando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación.	A2 A3 A4 A5	B2 B4	C10 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D10 D15 D16 D18 D20 D23 D24

5. -É capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e axeitada á audiencia para a que fosen preparadas.	A2 A3 A5	B2 B4	C10 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D14 D16 D17 D18 D19 D20 D23 D24
6. É capaz de sintetizar información e liñas de razonamento e soste un argumento detallado ao longo do tempo.	A2 A3 A4 A5	B2 B4	C10 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D16 D17 D18 D20 D23 D24
7.É capaz de xestionar a incertidume, o cambio e o estrés en situacións de traballo.	A5	B4		D3 D10 D14 D16 D17 D18 D20 D23
8. É capaz de responsabilizarse das tarefas encomendadas nun marco de responsabilidades múltiples (por exemplo, ante situacións, o público, os usuarios dos servizos e outros).	A4	B2	C17 C25	D3 D6 D10 D14 D16 D17 D20 D23 D24

Contidos

Contidos relacionados con materias do Grao, aplicados ao Traballo Social.	*
Planificación, deseño e desenvolvemento de investigacións e/ou proxectos de intervención social.	*
Elaboración, presentación e defensa do informe/memoria do traballo desenvolvido.	*

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2.5	1.5	4
Traballo tutelado	21.5	103.5	125
Presentación	1	20	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Actividades introductorias	Actividades dirixidas á presentación do TFG, proporcionando orientacións sobre a planificación, deseño e realización do traballo.
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, planifica e desenvolve un traballo sobre algunha das liñas temáticas ofertadas baixo a tutorización dun docente.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Proporcionaranse orientacións sobre a planificación, deseño e realización do traballo. O horario da sesión de presentación do TFG pode consultarse na web da facultade no espazo "Traballo de fin de grao".
Traballo tutelado	Cada alumno/a disporá dun tutor/a asignado/a que o acompañará no proceso de realización do seu TFG.
Tests	Description
Presentación	O/a estudante exporá e defenderá publicamente perante un tribunal unipersoal o seu TFG. A exposición durará un máximo de dez minutos. O tribunal unipersoal disporá de cinco minutos para formular as cuestións relativas ao TFG que considere oportunas e o alumno ou alumna dun máximo de cinco para responder a estas.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results				
Traballo tutelado	Os criterios de avaliación son os seguintes: - O resumo inclúe os compoñentes esenciais. Estrutura do TFG coherente, exposición clara e corrección lingüística. - Fundamentación teórica / Estado da cuestión / Lexislación (de ser o caso). - Relevancia para o ámbito da profesión e achegas persoais. - Obxectivos e adecuación metodolóxica. - Presentación, descrición, ilustración e, de ser o caso, interpretación dos resultados. - Suficiencia, interese e actualidade da bibliografía. Uniformidade das citas e referencias e correspondencia entre elas. - De ser o caso, as conclusións e discusión son coherentes cos obxectivos/preuntas de investigación/hipótese e cos resultados.	70	A2 A3 A4 A5	B2 B4	C3 C9 C10 C12 C13 C17 C18 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D8 D10 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D20 D23 D24
Presentación	Os criterios de avaliación son os seguintes: - Selección, equilibrio e organización do contido na presentación oral. - Competencia comunicativa oral e emprego axeitado do vocabulario, así como dos recursos informáticos. - Respostas ás cuestións formuladas polos membros da comisión de avaliación.	30	A2 A3 A4 A5	B2	C12 C17 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D15 D16 D17 D19 D20 D23 D24

Other comments on the Evaluation

O TFG será presentado e defendido polo seu autor ou autora perante un tribunal unipersoal que estará constituído pola persoa titora do TFG. A cualificación (de 0 a 10) realizarase de xeito motivado seguindo os criterios establecidos na rúbrica de avaliación contemplada na Guía Didáctica do TFG.

O TFG debe cumprir necesariamente os seguintes requisitos: (1) ser un traballo persoal e orixinal no que se constrúa un discurso propio. Cando se utilicen ideas ou palabras doutra autoría acreditarase explicitamente a súa orixe; (2) respectar a extensión máxima permitida (5.000 - 10.000 palabras); e (3) incluír un apartado de resultados empíricos.

Aqueles estudantes que non superen o TFG na avaliación do segundo cuatrimestre poderán presentarse á segunda

oportunidade no mes de xullo. As datas de entrega da memoria e da defensa do TFG serán publicadas con antelación suficiente na web da Facultade. No caso de obter a cualificación de suspenso, ben sexa na primeira ben na segunda oportunidade, o tribunal unipersonal fará chegar un informe coas recomendacións oportunas ao estudante para a mellora do traballo e a súa posterior avaliación.

Alumnado con necesidades específicas:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Datos oficiais das defensas:

As datas oficiais de defensas poden consultarse na web da facultade no espazo "Traballo fin de grao".

<http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/traballo-fin-de-grao/>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

APA, **Publication manual of the American Psychological Association : the official guide to APA style**, 7th ed., American Psychological Association, 2020

Complementary Bibliography

Facal, T., **Guía para elaborar un proyecto de investigación social**, Paraninfo, 2015

Ferrer, V., Carmona, M. y Soria, V., **El Trabajo de Fin de Grado: guía para estudiantes, docentes y agentes colaboradores**, McGraw Hill, 2012

Fondevila-Gascón, J. F. y Del Olmo, J. L., **El Trabajo fin de grado en Ciencias Sociales y Jurídicas : guía metodológica.**, Ediciones Internacionales Universitarias., 2013

Recomendacións

Other comments

É moi importante consultar a Guía didáctica do TFG que se atopa en Moovi, así como na páxina web da Facultade.

Recoméndase unha planificación regular do traballo baixo a supervisión do titor/a.

A Facultade de Educación e Traballo Social de Ourense organizará, no caso de ser posible, un curso de análise de datos (ou outras accións formativas que se consideren necesarias para traballar outras competencias) que resultará de grande utilidade para o desenvolvemento do TFG.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas con base en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).